

De wonderlijke avonturen van Zebedeus

Jac. van Looy

bron

Jac. van Looy, *De wonderlijke avonturen van Zebedeus*. S.L. van Looy, Amsterdam 1925

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/looy001wond01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Eerste boek

Eerste avond.

Wanneer de levensweg omtrent is afgelopen past terugzien den mensch. Niet waar, zoo tot beschouwing geneigd te zijn wordt elken ouden man lichtelijk vergeven. Men gunt het hem gaarne dit altijd willen zitten in het priëel zijner herinnering, het telkens indommelen onder den schaduwrijken boom zijner eigene, niet eigenwijsheid, wanneer hij moede is geworden van het lange rijden op zijn stokpaard. En, schoon luisteren plicht, wie is er jong en zou er niet lieven den bekenden klank van het 'er was eres?' Daarom is de glimlach van den gelukkigen oude zoo treffend voor alle braven, gelijk zoo benijdenswaard aan het zoetelijke lachen van een kindje, - zaagt ge niet wel eens een schilderij of gekleurde plaat en geloofdet het was een zonsondergang, ofschoon het een opgang was, - omdat alle deze braven al of nog staande in den vollen dag, het branden ervan hebben op hunne hoofden en des aanschijns zweet.

O, het was ons altijd groot genot, zulk een wakkeren invalide van het leven, uren lang, veilig, te zien zitten turen op zijn horlogeketting, of ware het zijn eigen levensbeeld dat hij bepeinzen zou; schalmpje na schalmpje, ook die niet zoo heel erg glommen, maar toch alle aan elkander en voor den ketting onmisbaar. Bedenkt, dat een mensch om een ketting te bezitten, tenminste eenigszins fortuinlijk in zijn leven moet zijn geweest; kennen wij er niet voor wie het een lang, zwart koordje slechts was en anderen, die zelfs geene herinnering mochten behouden aan keten of koord; en daarom prijzen wij driewerf gelukkig den dichter, daar deze veel kans heeft eenmaal op eene schitterende keten.

Welk een vreugd voor hem, wanneer hij zat is geworden van dagen, deze keten zoo gelukkig licht en toch ook zoo zwaar, dat er een beproefde galeislaaf wel 'nee' tegen knikken zou, daar fonkelend te zien aandragen door de glanzende gestalten getild, door de 'helden' die hij zelve langs zijn levensweg lanceerde. Hij kent ze allen nog bij hunne namen, herroept ze met een stem, waaraan wel de klank maar niet de liefde ontging; hij, de kommandeur, wil hun stap weêr hooren en hun spiegelgevechten terugzien; niet ongelijk hij, zoo op zijn stokpaard, aan den grijzen overste, dewelke schoon rheumatisch en zeer tegen den wensch van zijnen lijfarts, duizend bommen en granaten, zijn strijdros wenschte te beklimmen, verkiezend te sterven met de vaandel-vlammen in zijn oogen spiegelend, met in zijn ooren 't donderen van het geschut.

En wanneer ze dan aan hem voorbij gaan, al deze helden, welke hij vormde uit zijn eigen sappen, van zijn zonden en gebreken, ach, maar ook - laat een mensch niet graag het goede zien dat in hem is? - van zijne deugden; als ze daar dan gaan, levende getuigen van zijn veel begeerd hebben en veel vreezen, van zijn liefde en ook van zijn haat, - want is het niet dat niets wordt gehaat wat ook niet wordt ge-

vreesd en kan gevreesd worden wat niet wordt gevoeld schadelijk in eigen zelf bestaanbaar; is niet de innig erkennende schrik al van zelve afwerend, en erkennen wij niet allen in ons zelve den algemeenen afkeer voor den dood en voor het onderste uit de kan om de vrees voor het lid op den neus? - wanneer ze daar dan langs hem aan de keten gaan, al deze verstaltingen van zijne eigene rustelooze eindigheid - hartstochten uiteraard, niet waar, streven altijd naar hun einde - is dan de kinderlijke glimlach op zijn gelaat niet aandoenlijk eerbiedwaardig? Waar hij bedenkt hoe de aard aller wezenen buiten ons, moet in ons zelve worden erkend, dat daarom de grooten hebben eene wereld in zich; hoe zijne scheppingsdrift een voortdurende drang tot vrijmaking hem was; en buigend het hoofd nog meer, hij erkent, dat de liefde die zoo glanzend oneindig is, wel moet óm alles zijn.

Zie, als ze daar dan gaan in hunne bonte vermommings, de koningen en de bedelaars; de schurken en de nobele lieden; duisterlingen en witte geesten, dier-menschen en god-verwanten in één woord, dan bekruipt hem wel eens weêr een twijfelachtig addertje midden in dat feest, van citaten ook, waar hij zit in zijn priëel....

Want wat menscheijk is, is niet zonder twijfel; twijfelige naturen beminnen de willooze schemering, de geheime gebrokenheden van het vervlotten en verdagen.

.... Zoo ging het ons. Doch nu wij eindelijk besloten ons lange zwijgen te verbreken, uit den schemer van het zwijgen dat men goud heet, wenschten, misschien voor het laatst, op te doen gaan, kon 't zijn, eene zilveren stem, zullen er ook wel eenige schemeringen omtrent onszelve nader worden verlicht, misschien.... Waarlijk wij verlangen geen nacht na onze schemeringen, als aan den wand al hangen zal onze kleine pen.

Gewis zijn er nog wel eenigen in leven van hen die zoo gaarne plachten te luisteren naar de verhalen onzer jeugd,

welke zich een zekeren Johan kunnen te binnen brengen, zijne schilders-avonturen in het land van Maroccanië; wij bedoelen den held der vrijwel vergetene vertelling van de 'Gekken' - o roem, gij zijt voor knechten, glorie, gij zijt om koningen - en het is vooral tot dezen dat wij ons in gedachten hebben gericht, nu wij terug moeten zien naar die zwervende gestalte. Hoe gaarne zouden wij onze late pennevruchten hun hebben aangeboden, op de gouden schaal onzer meeste hoogachting, en den smaak ervan doen sappen op hunne tongen, opdat die zouden klakken om de intenser geworden aroma, zooals dat geschiedt bij het proeven van belegen wijn, heel lang bewaard geworden in een ouden lederen zak.

Maar de dagen van onzen ouderdom zijn niet meer de dagen onzer jeugd. Er zijn nu zoovele wandelaars in den tuin gekomen, er is een schare gegroeid. Is het dan zoo bevreemdelyk, dat ook wij gewenscht hebben dit ons priëel wat wijder? Allang zakte de speelman door zijn ton.... zie.... daar is een kansel.... Ja, lieve broeders en zusters, komt, avond na avond zullen wij er zijn om u, zooveel het weder en onze adem het zullen gedoogen.

De reisverhalen die wij u hebben te doen, zijn de peine waard; al is het altijd dezelfde wijze van gaan nog, wel geloovende te weten waarheen, maar niet wat er onderweg kan gebeuren, nooit verhaalden wij tochten zoodanig, tochten van het hart en meer dan dat, zulke wondere geschiedenissen.

Laat het u allen een feest zijn naar ons te hooren.... Zie, terwijl onze spelende woordgestalten den grond legden voor het eindelijke theater, worden de verfrisschingen bereid, de koele bloemen geschikt, de witte wijn vergoten en aangedragen het blanc-manger met volle handen.

Genoodigden, zit aan in de hooge zaal onzer mededeelzaamheid; armen, schikt bij; en gij rijken, arme rijken, gij wier

smaak zoo moeielijk te streelen is, beproeft het een enkele maal met den rijkdom onzer armoede, voor muziek is gezorgd. Haalt uwen neus niet op, proeft al onze lekkernijen, doorproeft ze deze onze versnaperingen des gemoeds: de zwaarste spijzen, de vruchten onzer wijsheid, ze verteren licht. Drinkt onzen wijn gelijk klaar water - ook wij gelooven dat sinds lang champagne een zeer burgerlijke drank is - en wien het toch mocht schemeren gaan, wat zeer verschoonbaar zijn zou bij zoo veel guls geboden, dat hij zich op 't verhaal late brengen weêr, door de picturale ideeën, waarmede wij de wanden van dit ons huis hebben verlucht. Houdt dus allen uw oogen met uw ooren open, en uw ooren met uw oogen, betracht van tijd tot tijd de allegorische wanden; zouden wij er geen oude kazuifels of eveneens zinnig geborduurd oriëntaal tapijt hebben opgehangen tot sieraad - wat toch niet te pas komt in onze protestantsche kraam, jongens van Jan de Wit - indien zij hier slechts de funktiën te verrichten hadden van brocaat of goudleêr?

En wanneer dan de lichten zullen zijn uitgeblazen en ge hebt genoten, dankt ons dan niet en prijst ons niet te veel, waartoe zou het dienen? Wij deden onzen plicht. Wij, dichters bij de Gratie Gods hebben de vreugde te brengen; andere Tritonen, de ondoorgrondelijke gangen van de Liefde met onze schelpen of kinkhorens te bespelen.

En moet gij ons blameeren, o doet het niet, waartoe zou het dienen? Bedenkt hoe van den beginne af altijd de Liefde constantelijk is boven den chaos en niet ordent dadelijk wanneer wij menschen er om vragen, en ook, och, wij erkennen, en wederom uit onszelve, zoo goed de hoogmoedige heerschzucht waarmede de woorden willen komen uit een mensch.

En 't is vooral om alle simplen dat wij hopen: het zij ons gegeven geen oogenblik onzen oogappel uit het oog te verliezen.

VALE.

Tweede avond.

De held van het verhaal der Gekken, Johan daar geheeten, in vertrouwelijke afkorting van Johannes, een naam, niet waar, mijn lieve vrienden, dewelke ten onzent een goeden klank heeft, droeg in de werkelijkheid, gelijk vele verdichte figuren met hem, een gansch anderen naam. Hij noemde zich in waarheid Jacques. En om nu eens en vooral deze gewichtige zaak te beslechten, u daarbij tevens een merkwaardigen blik gunnend op het zielkundig gegeven: langs welke wonderlijke wegen soms kunstenaars komen tot de namen hunner fictieve gestalten, - zij het hier medegedeeld en geboekstaafd, dat hij dezen testamentischen naam bij zijn geboorte ontving, onder dezen naam door zijn ouders werd aangeboden in de Waalsche gemeente te Gorichem, voornoemd is geworden naar Jacques Zébédée, die, zooals ons uit de Schrift bekend is, een broeder was van Jean, van Johannes Zebedeus. Nu dan, deze Jacques, alias Johan, de hartstochtelijke reiziger, staat op het einde van het verhaal - al wie het bezit, kan er het boek op naslaan, - te droomen op de plecht van het hem thuis-voerende schip, dat naar de wereldzee de Atlantic was geheeten.

Toen hij daar lange gestaan had en dusdanig was opgegaan in zijn droom als enkel maar mogelijk is bij eenen, die groot genoeg is om eindeloos te kunnen herboren worden, toen er de zwarte nacht zich om hem voltogen had en de morgen daagde, had hij eensklaps, een als onderdrukt, - droomers echter hooren scherp, - 'land' hooren roepen. En terstond was hij in een begeesterde beweging geraakt, had hij zijn koffertje opgenomen en zonder ommezien en langig schrijdend het enge schip verlaten....

En daar staat hij nu, mijne vrienden; geen schilderachtige steiger of aanlegplaats ergens bespeurbaar; geen zee was er meer en weg was het voet-klemmende dek van het schip.

Niets er was dan een schimmige baan, zich uittrekkend, als een matelooze banderolle in den witten, mistigen ochtend. Niets dan dat. Een primitiever schepsel, het gidsje uit Gekken bijvoorbeeld, ergens in het wintersche Noorden te land gekomen, moge geklappertand hebben en zoo zijn pijpje uit den mond verloren, bespottelijk, niet waar? maar wezens die willen huilen en niets kunnen doen dan lachen zijn waarlijk er kwaad aan toe, alzo niet onze held. Welk een zuiverheid.... O! riep hij uit, niet om niets dus verlangde mijn ziel zoo teerlijk in mij; Banderol, kan het zijn! mag ik uwe raadselige karakters verstaan;.... zwijgende Toelichters in dees onbezoedelde sfeer;.... staat het daar voor mij open? o gij land mijner stoutste en deugdrijkste droomen, ik kom, ik kom, ontvang uw nog niet gansch en al voldroomden zoon. Diafaan Oog, pure helderheid, Spil van licht, Bron in den mist, en gij mijne teêre teel-aarde waarboven ik begin te zweven al, rakend met, - o, zie ook mijn vingeren aan, - tot hun uiterste rekking gespannene teenen uwen zachtstijgenden bodem, uwe innige koelte blijve onder mijne schreden; is in de barmhartigheid van uwen schoot van alle eeuwen niet geborgen wat niet kan vergaan; zal ik haar dan eindelijk zien, de smettelooze, de al-Bloem onder dezen hemel zonder eenige zonde van kleur.... O, droom.... Wat lichter dan het licht, 't welk avond kent noch morgen, ben ik in twijfel nog?.... meen ik geen gerucht van wiekjes om mijn slapen te hooren... o zwijgen... o, onzegbre vlucht... Vergeef mijnen aardschen mond het spreken hier, zie hoe ik den gloed mijner lokken wil verbranden tot witte asch, neem mij, neem mij, rein wil ik zijn en zonder smet, morbleu.

Jacques Zebedeus of zoo wij hem kortelijk voortaan zullen noemen Zebedeus, Zebedeus dan deze evocatie hebbende ontboezemd, zette zijn kraag overeind en terwijl de nevelen rondom hem goedkeurend nog bewogen, nam hij zijn koffertje weder ter hand en begon, zich al slanker voelende

worden, te glijden in de oorverdoovende stilte van den mist.

O mijne jonge vrienden, moge de aandacht weiden om uwe genegene hoofden voor de woorden onzes monds, hoorend de aarzeling niet, waarmede een grijsaard u het geschieden der witte noodigheid komt verhalen. Stond het in zijne macht, het zou verre staan van hem af, in lettertypen groot, als om te worden gelezen van muren, in regels wijd, latende veel wit en veel tijd tot gedachten.

Leegte? wat is het woord?... welk menschenkind zag ooit uit op eene eindeloosheid als onze held nu.... de zee, de zee.... heeft zij niet altijd nog hare rhetorische golven.... hier geen geschipper, hier geheim....

Dat wij het hebben durven onderstaan dit begin van Zebedeus' begenadiging met woorden te benaderen, deze zaligheid die abdicatie is - is de oogenblikkelijke daad van blank gelaten papier niet letterlijk het schoonste poëem, is een ongeborn kind niet een reiner belofte dan een mensch kan volbrengen? Luistert dus hier niet het minst naar hetgeen wij niet zeggen, voelt het gewetensvolle zwijgen beter beelden deze storenlooze veelomvattendheid, beter, dan het, ofschoon sourdine, getrompetter, helaas, onzer woorden.

Zebedeus dan, om te hervatten den draad van ons verhaal, neen, noem het geen wortouw, noem het rag, maar geen kabel, Zebedeus gleed voort in de vapore selecte, oogenblikken gelijk eeuwen in het kleurlooze ruim, groeiende in het matelooze tot hij een passende lengte had. Hij groeide, zeiden wij, en het was hem daarmêe bezig zoo hemelsch te moede, nu wittige struweelen zijn teentoppen streelden, dat beroerde de weiën zoo muzikaal; en was er geklingel niet bij elke opstreving naar de volmaakte verreiniging, als van klokjes om het halsje van een ijl oilam? Weet, het was het gehoor dat hem het eerste dacht geopenbaard. Wel overpeinsde hij ook reeds fijne geuren te genieten, doch, zoo een sterveling die bijvoorbeeld een moord in zijn ach-

terhoofd draagt, daar eigenlijk meê is belast, zoo had ook onze held, vergeten wij het niet, zijn koffertje te dragen, zijnde nog niet geheel begenadigd. Daarom dan ook alleen noemden wij zijn gaan naar de hoog-verre regionen, waar hij nog lang niet is, logisch benaderend òpgestreef: is het niet juist de onzalige zwaarte van dat valiesje, wat hem niet sereen glijden doet een lange lijn, maar hem daar gehuppel maken doet, meermalen ook overzij, door het aan eenzelfde hand te lang dragen. Edoch, Zebedeus vertsaagde niet; de last moge hem de kriebel gegeven hebben in de beenen, telkens ontbloede weêr de witte begeerte als een sneeuwblanke zonnebloem onder de schaduw van zijn kruin en voelde hij zich weêr vlotten, uren, dagen, maanden, jaren vol van gebed om de verheerlijking des gezichts.

Bidden, zuivering, vasten was hier wel niet meer van noode en de appetijt zou ook wel verdwijnen geheel, wanneer slechts die last eenmaal zou zijn afgevallen als eene wormstekige vrucht; tot de vlinder geheel zou zijn ontpopt en melodisch bewoog in deze witte harmonie grandioselijk, om te genieten, o, al de koozende weelde zonder opstandigheid van vleesch en been. Hier was alles zoo prima en de gelegenheid moge maken den dief, maar kweekte deze absorbatie van leven - zóó, dat er het geritsel van een bladzij een zwaaiende orkaanvlaag gelijk zou zijn - niet die verreinde oplettendheid, de devotie, welke stilte leeft, van stilte leeft en door niets wil bemerkt worden dan van het hoge Oog.

Derde avond.

Al dergelijke meditatiën hielden Zebedeus wel zeer zwevend, zoo gij denken kunt, mijn lieve vrienden, doch wanneer bij wijlen zijne strevende voeten beroerden het dons van den vervloeienden vloer en hij van verrukkingen zich voelde doortrillen, vloog hij wel onverwacht, als had hij

getreden op spiralen, óp, evenwel zijn nog altijd iets of wat onzuiver daarheen glijden, overigens voor een groot deel de schuld onzer zedelijke onvolkomenheid bij het verwoorden dezer sublieme reis, zal u genoeg doen begrijpen hoezeer hem dat koffertje neêrtrok.

Waarom zouden wij het niet zeggen, hoe ook in onzen held de eerste stemming overstemd werd door eene andere minder blank; hoe in de weeke en volle verblijding om de verhooging zijns levens, het vrachtje hem kwellen kwam gelijk eene noodlottig verkregen erfenis, en hoe een stom verdriet, oprijtend door zijn beurt om beurt gekluisterde handen, killend den gloed zijner verrukkingen, smartend wanhopig, nadruklijk zijn geluk en ongemerkt soms overmeesterde, tot hij gansch weenende zijnen weg nu ging, gehuld in een geruisch van eigen vallende tranen. En o, wanneer het koffertjes-sentiment in hem opsteeg, gelijk het vocht dat doet in hevels of neuskanalen, dan sloeg hij zich vaak voor zijn hoofd in zijn eentje, of wel, o wèl, hij drilde het koffertje desesperaart het parellooze Glas-Oog tegen, weenende, weenende zeer. Want, daar de droogoogige trots niet mag worden gerekend te behooren tot de orde dezer wereld, kon hij ze alle gerustelijk laten den vrijen loop, en hij liet het er dan ook niet bij zitten.

Wanneer nu de grond der aard of de aard des gronds, waarboven onze held zijn smarten verdroeg, maar iets als hoogste eigenschap door ons deelachtig werd geweten, zooals wij dit te weten zijn gekomen van de spons, die zelfs edik en gal vermocht te slurpen, dan zou het niet gebeuren, dat de eerbiedigheid aan onze verbeelding, hier de schoenzolen afbond. Laat er van meren en vlooden zijn gewaagd en al meenen wij wel zeker te weten, hoe de glanzende spits des wachters van Eden wel degelijk uitwees op eenen natten gezichteinder, merkwaardig blijft toch, niet waar, in ons het verlangen steeds te willen weten waar al de tra-

nen blijven. Genoeg, het zij gezegd, onze held weende, aanmerkt het wonder dat hem is geschied: al deze tranen hebben zijn gezicht gewasschen, Zebedeus begon te zien. Hij zag den nevel ontdaan worden van de matte gelijkheid en met witte sterrekens bestippeld.

Vierde avond.

Ach, nu voelen wij het zoo diep, diep? is hier ons diep niet oppervlakkig aan ons dieper?.... o, fantasie, wij gevoelen de onbegonnenheid van onze taak te moeten voortzetten. Wij, zoo klein, gelijk ons wel bleek uit vertalingen van groote Boeken - 't is daarom ook dat wij in onze jeugd werden afgekeurd voor de militie, en vergun ons, andere biografische bizonderheid, onze oogen werden toen al ongeschikt bevonden tot het treffen van het wit - wij, zoo gering, tot in gevorderden leeftijd aten wij het brood der liefdadigheid; wij, zoo zelfvoldaanlijk in een burgermannelijke kamerjas gezeten aan eene knappe schrijftafel, geschenk van een vriend dien gij toch niet kent, maar die zonderling toepasselijk, Va-promener was geheeten; gebogen onder 'la lueur étroite de la lampe', gebogen onder generaties, eeuwwolken, en al de jaren onzes ouderdoms; gebogen onder allerlei, onder de zoldering, onder een rieten dak, onder onzen juttepeer, die stram is en wit van winter als ons gebeente - hebben wij hem niet zelve toevertrouwd aan den boôm van ons omhegd tuintje in de gedaante van eene zwarte pit? Waar is zijn wortel nu? Bloesemt hij niet elke nieuwe lente magistraal? Viel er dezen zomer de jongen niet uit, die onze prachten van peren kwam stelen? Heeft hij niet vele zangvogels in zijn takken te gast, huppelende musschen, deze kermislui van het luchtruim en stappende vinken die zingen en kwinken en dikke merels, die wijsgeerig kunnen slaan? - wij eindelijk, geborgen, hopen wij,

onder dezen hemel, welke zoo zacht wil uitsneeuwen over de nachtelijk beschenen akkers, wij vragen ons af, hoe zijn er ooit wezens geweest van gelijke beweging als wij, welke deze schuchtere maan een Hollandsche Kaas hebben durven noemen! Hoe, zou dit blanke planetenlicht te koop kunnen liggen op eene toonbank, omdat het smijg is; tot hompjes verhakt door de nevelige winterhand van een koomenijbsbaas; gewikkeld in het bijblad van een krant, en o, roman van de komende brandwitte en veel asch makende eeuw, overstolpt klaar staan bij het ontbijt van den nog slaperig versloten mond; o, gruwel, de korst, die reeds zoo vele eeuwen maagdelijk geen atmosfeer meer heeft, zou aan de poesen kunnen worden voorgeworpen.... Neen, bij Neptuun, den koning aller Tritonen, welke zijnen witten baard friseert terwille van Diana!.... Lunata favorisce barba Neptunii frisata est, dat zal niet zijn; zeer duidelijk is het te zien, dat de dichter van deze metafoor, zoo Goethe terecht gezegd heeft, een firlefans is geweest!....

Kalmte.... onze witte poes staarde ons geestachtig van onder de tafel aan, wij kennen wel de Egyptische minachting van haar edelsteenen oogen.... zou het dan toch waar zijn, vragen wij ons af, dat een vos wel zijn haren, maar nooit zijn streken verliest. O, dat obsedante zeuren der gedachten, o, onze noteerende pen, die ons altijd zoo trouw volgt als een hond, wij moeten het erkennen, doet niet veel zaaks. Vergeef haar onbestuurde vaart, vol aarzelingen zijn onze oogen; zij schrijdt maar voort, voelt niet hoe van het verhevene naar het te belachene de schrede eener quadrupède meer dan voldoende is, zij is als een wilde bles, galoppeert, rent wulpsch met strakken staart, slaat de witte hekken om haar meesters weilanden te splinter en weet toch niet als hij, dat zondigen de beweging van het leven is en daarom door ons zoo gemakkelijk wordt vergeven. Doch de hekken zullen zijn verhangen, elk beest krijgt ran-

sel genoeg op zijn tijd, wij voor ons, stoken wij de kachel wat op, latend onze zielen blank, geloovig de verhelderingen wachtende, de teëre aarzelingen die de geleiders naar de waarheden zijn....

Vijfde avond.

....Laten onze zielen blank.... Zullen wij het ooit kunnen? och, onze arme lei door zooveel meesters beschreven, vol knoeien en vingervegen gebleven.... laten onze zielen blank.... och, heere, heere, waar is de spons uwer deernis....

....Zullen wij ooit hebben de onbewolktheid van het gezicht? We voelen toch onze blindheid.... We loopen in een sneeuwig land, we staren de aardsche eindeloosheid aan.... en we zien niets dan de Himalaya van het sneeuwvlokje dat zich kleefde tegen het brilleglas voor onze bijziende oogen....

Zesde avond.

Wij lieten onzen held in de opklaring van den heelalijken schemer, wij zagen den matten nevel te verzilveren beginnen, het vage inzichtig gaan worden en allengskens bestippeld met licht, gelijk een nachthemel, openend achter sterren nieuwe sferen van sterren bestoken en die zichtbaar bewegend, blij-omguirlandende en verhelderend elkander.

Want het oogenblik van zijn helderziende worden scheen de wereld in den gloed-blik van het Oog door een groote vreugde te worden beroerd. Dans- en muziek-glanzende verbindingen nog nebuleus, aetherische jubelingen, wuivingen als gewaai van sluiers in 't ongemeten neigen van witte vonk naar vonk, erkenningen met lichtenden keer en weêrkeer, saâmstrengelende tot kernen schijn ineen, terwijl hij wijder de omglobende boden al snellen zag en vreugd'vol de kondschap kon zien binnenijlen het lichtpriëel van eene verre sfeer. Breede wijdingen genoot onze held in dit hoog

oogenblik, hij zag de hemelsche lichten strekkingen maken van eenen arm die zich legt rond eenen hals, zoo vingen ze duistere neveltoppen óm tusschen lichten schijnbaar een wijle van elkander verwijderd, vangende zoo wonderlijk de bergen met al hun woudruigten weg in het stoeien en spelen, tot de leegten die er slechts schenen geweest, straalden als vervuld van poederlicht en witte draden zon. En Zebedeus, vervoerd van oogen, brandende wit van vurig verlangen tot gaan naar al deze lichte blijdschap, had zich mêestrevende, recht gelijk een outerkaars gericht in zijn jasje met fluweelen kraag, wat deed het er toe hier, dat hij er opvallend aan ontgroeid was, honni soit qui mal y pense, heel zijn sidderend zelf was te trillen begonnen gelijk een pijl op het oogenblik dat deze de boogpees verlaat, strekkende zijne armen daarom, had hij meteen het koffertje zoo weggemoffeld achter zijn rug....

Helaas....

Zevende avond.

Wij wenschten wel, mijne vrienden, dat gij hadt gezien, den heiligen ernst van het oude paardenoog, gister-namiddag door ons terwijl wij wandelden bespeurd; van den ouden knol die, terwijl de sneeuw hem voorbij viel, druide voor het kroegje waar de vrachtrijder lummelde bij de tapster; het oog, dat ondanks de verwikkeling van het witte spel, zoo eenvoudig ellendig keek, gij zoudt gemakkelijker voelen den ernst welken een historie-schrijver behoort te houden in het oog zijns geestes, hoe eerlijkheid een zijner grootste deugden moet zijn geheeten, dat 'dit is mijn' te kunnen zeggen tot zich zelve en 'dat is dijn' tot den held der geschiedenis, de heele chose is; o, waren wij daar niet zoo van doordrongen, hoe zouden wij allicht in verzoeking komen Zebedeus' kleine schelmerij hier voor hem weg te moffelen. Want alles in alles, niet waar, waren zijne ge-

dragingen hier ganschelijk onbewust en hoe betreurenswaardig ook voor het vervolg onzer geschiedenis, verschoonen wij het daarom met de terechte benaming van jeugdige onhandigheid, bedenkende hoe hij nog niet als wij, het kraken kon hebben gehoord van de witte beenderen.

Onze reiziger, hij was zoo mooi op weg en wij beminnen hem begrijpelijker wijze zoo, zoeken derhalve overal de vrijspraak zijner naar slimheid zweemende voortvarendheid, kon hij eigenlijk wel anders hebben gehandeld? Gesteld eens een dergelijke moeielijkheid zou zich aan hem hebben voorgedaan in het dal waaruit wij hem weten gerezen - ja, wel mag het een tranendal heeten; ofschoon, getuigen wij, hoe daar al veel tranen beginnen gedroogd te worden tot paarlen, hoe zelfs de schoone schreisters van weleer, de verslotenen in torens en oude gebouwen, thans open en bloot mogen staan in de bressen van het leven, met luchtiger losse haren, deze natuurlijke vaandels, zoodat wij gelooven het nog wel te kunnen beleven in onze Avond-Editie, zinsneden te ontmoeten gelijk deze: 'De witte maagden stormden tot de katheders op'.... de ophoudsters van de spiegelbeelden der Toekomst, hernemende hare rechtmatige beroepen van Sybillen enz, zijn in den wijngaard des geestes aan den gang met de jongelingen die.... maar de witte kinderen komen wel terecht, gelijk het vervolg van deze geschiedenis zal leeren - wanneer zeiden wij, zich hier beneden eens een even groote moeielijkheid had ontwikkeld, dan had onze held wel zeker bij tijds een goeden vriend ontmoet, die hem leukweg den raad zou hebben gegeven: 'laat het koffertje vallen'. Ernstige raad en niet zonder voorbehoud te aanvaarden: wee den reiziger die geen bagage heeft, is hij eigenlijk wel in tel; neen, niet waar? en is te veel niet veelal verkieselijker bevonden? als zijnde tenminste te dragen. En zoo besluiten wij dus; daar onze Zebedeus, ook al volgde de pijn oogenblikkelijk de wond die hij zich daar sloeg,

toch is bewaard gebleven voor het maken der dissonantie van den slag, dien deze val zou hebben veroorzaakt en erkennen wij, dat wat hem zijn koffertje zoo krampachtig klemmen deed, bijna een gevoel van de bovenste plank zou zijn geweest.

Achtste avond.

Wanneer over een avondlijke aarde de klare sneeuw gespreid ligt, 't bruiloftelijk wit getemperd afschijnt, een droef laken lijkt, aandoenlijk tusschen aarde en hemel de teêre schemer is, o de sterren dan van zoo ver en zoo vereenzaamd komen. Onder zulk een meêwarig licht is het, dat wij onzen zwerveling zien voortgaan met zijn smart en zijn onwaardigheid. Was het niet om te weenen weêr, hier in deze gelukkigheid te zijn en te voelen hoe men de weefselen, de ijle, die brozer zijn dan de virginale spinnewebben en raggen van herfst, vertreedt; en het verkingelen te moeten aanhooren van de hemelsche muziek, waarin al de eigen weeën gebroken tot éene lange uitruiseling van pijn, het klagen om het verloren Paradijs....

....mijne hoorders, wij vreezen zeer kou te hebben gevat, de Maart-avonden zijn guur en de oude man gevoelig.

Negende avond.

Pijn, getroffen als wij heden werden door de eenigszins hevige gevoeligheid welke onze laatste kies ons bezorgt, zoodat, lieve vrienden, ons aangezicht u zou hebben tegengelachen uit een wolk van witte watten, pijn wordt door ons al te dikwerf verward met smart. En dat kan niet zijn, daar pijn door ons gevoeld is gelijk een stralende vuurpunt. Al hebben wij geleerd, dat de voren-trekkende smart eene wrange gaarde is, waarin vele wreede angelen, toch is pijn buiten allen twijfel de roem ervan, de bloem, om

zoo te zeggen, die extatisch uitslaat uit dit vlakker liggende lijden. Zoo is de pijn de paal waar de mensch met wijde zegenarmen zichzelf' aan hing boven de platheid eener jammervolle wereld; smartelijk mag dit leven zeker door ons worden geheeten, edoch de doornenkroon is de pijn.

Hebben ook niet alle groote geesten getuigd van de hooge roeping der Pijn? Noemt Bilderdijk haar niet de Wachter, en de meer scruteerende Chi-Leng, zegt hij niet: 'Zij komt als een Heraut roepen voor de poorten onzer doodsangst'. Voorwaar, zij moet wel groot zijn en haar kracht brandend in ons, want zij gloeit den straal heet, de bewustwording, die zoo gevoelig boort in de duistere krochten onzer onbewustheid. Gaat de Pijn spreken dus, zoo zal ze noodwendig lyriek voortbrengen, alzo kan ze worden beschouwd de groote moeder te zijn van alle eenigszins heftige gezangen. Hare hoogheid wordt ook zeer begeerd, hetwelk bewezen wordt door de vele zelf-pijnigers ter wereld; waar waren het dan ook ooit de lage aardvruchten die zuur leken aan de vossen des velds?

Doch moge in dat furieuze gevecht van dood en leven, veel leven te loor gaan vele malen, troosten wij ons bij wie het leven nog altijd overwon, troosten wij ons met hare heilzame nawerking; want is het leven niet lichter na het verdragen van de Pijn? En verklaren wij ons uit al deze overwegingen, hoe de smart zoo vochtig komt te zijn en de pijn zoo droog; hoe de eerste gereedelijk verwatert en de andere verteert, en hoe zij, die wij, historieschrijvers, zoo gaarne onze helden noemen, meestal de ergste lijdens zijn van smart en pijn.

Tiende avond.

Neen, de witte begeerte kan niet verdord zijn in onzen Zebedeus, dezen lijder om de vreugde des levens - de stralende sterren staren hem te veel hun mystisch ver-

langen toe. In de van zilvertjes tjuikende eindeloosheid zweeft hij al langer en meer verlangende daarhenen, heeft hij niet het gezicht te herwinnen, hetwelk hem versloten is geworden door onrust, deze vijandin van de blanke toestanden. Laat hem nu behoedzaam maar gaan en laten ook wij onze oogen sluiten om des te inniger met hem te zijn....

....Subtiel het lampje suist, zoo verteert sneeuw.... de wereld achter in onze oogen is klakkeloos, er is geen smet, het is alles stille fosfoor waarin wij onzen lieveling verwachten.... Absorbeer u, Zebedeus.... absorbeeren wij ons zelve, grendelen we ook onze ooren.... wat gaat ons dit alles aan.... Hoort niet.... hoe wijd van onze afgetrokkenheid de oude Wind-koning gapend ontwaakt.... Wij zagen hem wel, eer het nacht wou worden, languit liggen op den trans, in zijn wolkmantel gevouwen, onder zijn kroon van ijs in avondrood.... Hoort niet.... het is een oude fantasie.... Zijn eene been in het Noorden staande en het andere tegen het Zuiden, schudt hij de langwijn van zich af, zijn purper-strepigen Oost-mantel los... Hoort niet... hij zendt zijne ongebondenen uit, beveelt onze witte liefde te vernielen. En de hatende cohorten komen wervelend uit, voorover gebukt op wappermanende paarden, ze hebben trompetwangen vol oorlogslawaai en vuisten vol schuddingen.... Wit, wit, wit... hoort dit niet aan als vloeken.... de uitgemergelden jagen, hoeï, hoeï, fluitend over de stugge steden, over de buigende bosschen, over de gelaten velden die stuiven van sneeuw; de zee zal komen in het territoir en waar blijven dan de Tritonen!....

Hoeï, hoeï, daar gaan ze de gekorvenen in vele batailles, de ruigen en de donderjagers, de jongeren van jaren; meêoorelogen voor deze jeugd is zitten in een carroussel.... hoor, hoor, wat tumult.... ze sporen de violente hengsten en de merries met rauwe knoken van knieën en hitsen tusschen de tanden....

Hoeï-e, hoeï-e, de brieschingen verluiden wijsdom, de hel schijnt

los.... koppen rekken naast koppen; staart tegen kop, rennen de ellendelingen op de wilde pegasen in een aanvaartende davering van jammer; o, de vuisten en de hoeven zullen neêrtomahakken wat zich verheft, buig alles, buig, hoor de bede uit onzen boezem die wijzer is dan het smadelijke vergaan.

Hoort tusschen Noorden en Zuiden door, het 'heisa' dreunen van den Ouden Wind en hoort de krijgers kraaien. Ze hebben de wolkmuren doorbroken, ze hebben torens geknakt, de tempels vergruisd en boomen geknot; nu is de wereld hun, vol kalkstof en flarden, vol dakpannen, gootpijpen en acroteriën, vol popkens en pinakelen, vol kruisen en hanen, vol strepen en pointillages, vol dood hout en dorre bladzij's en van angstige vogeltjes vol.

O, onze lieveling, waar toeft ge?

De luiken slaan en verbrokkelen hun roestige scharnieren. De angst tocht in het huis en wij, oude man, zitten hier als een beeld ervan. Zou het dak het houden, zou het niet als de valhoed van een speenling worden meêgenomen op de zwaardpunt van zoo een winde-kerel; wat blanks kan tieren in zulk een gedaver van vechten; er komt dan ook van onze geschiedenis dezen avond geen spaan terecht.

Wee dat geplof van hooischelven en dat glazen nekken; waar zal het einde zijn? de kwellingen krieuwen onder den hemel, gelijk onder een hersenpan de wroetende gedachten. De belagers houden niet af. Nog staat het oude huis te sidderen op zijn fondamenten van den vorigen aanval en daar komen ze weêr aan.... Huie.... hui-e.... o deze fluitingen.... 't gebinte wringt.... er vallen al kalksteentjes op den zolder.... daar kreunt de jut uit zijn oude nerven.... genadige rechtvaardigheid, een tak knerpt los als onze tand gisteren.... maar de bulderaars loeien en lachen voorbij, een plofje omlaag zuchtte in de sneeuw, niets meer, als van een zomers vallende peer....

Kunnen wij dan geen gelederen zetten van gedachten om onze liefde te beveiligen; waar zijn ze gebleven de ridders van de witte tegen de roode roos....

Elfde avond.

....Hoe heerlijk eene ar met hare rinkelbellen speelt door de wegen buiten en viert het looze snoer met de gekraalde klanken schier zonder einde uit. De Zondagswandelaar omwonden van bekoring, staat in de klare atmosfeer aandachtig, en hoort.... en ziet de glazene cingelwanden beschieten met vorstelijk gebloemde. Gaat hij dan eindelijk zijns weegs, dan zal er lang nog zijn voorzichtigheid in zijne ziel, daar hij is bang gebleven voor beweging, als voor een warmen adem die de wondervliezen kon verdooien.

Ai, ziet ook de kerkgangers voorzichtig gaan wanneer de wegen glad zijn; de toren moge boven witte dakjes vingeropwaarts wijzen, wie betaalde ooit vooraf de beloofde stichting met een gebroken been? Bij een spiegelenden weg passen de veredelde beenen van een schaatser, en gaat men niet ter kerke met glacé-handschoenen aan en glad van aangezicht? Verheugt u alzoo, mijne vrienden, want ook waardiglijk gaat Zebedeus nu, breed zijn zijne zwevende houdingen, hater geworden van haast, heeft hij de kleinschatting voor de verraderlijke wildigheden in zijn betrachtend oog, wat zou hij anders tusschen de wimpers houden dan een bloem, het doelwit van zijn gewijd verlangen; in groot evenwicht draagt hij nu zijn vrachtje daarheen. Zie hoe hem het gelaat vermonumentaalt door de starrende inspanning om het vermijden.... Was daar een braambosch niet?.... laat Mozes er in hebben gestaan toen het brandde en hem de Heer verscheen, dat is iets van de lage aarde, hij scheert er zuiverlijk om; was daar de bittere amandel?.... hij scheert er andermaal om, daar is een dal, hij blijft er in wijlen....

O.... hij had de wirreling der lichtende stippen weêr plotseling gezien, blanke vogels die zouden ter ruste gaan rond de randen van het dal.... Had hij dit nog niet eens aangezien, dat daar kijken gaan van eene blanke wacht.... want heirscharen overschouwende elkanders schouders om een tweekamp te volgen, hadden zich de glinsteringen weêr saâmgetrokken over de hoogten....

In de vallei verzweemd in stilte wonderbaarlijk - zoo weidt geur op uit het binnenst eener kelk, overrokkend de tooverige randen - in een stilte zoo tijdeloos en ijl als alleen de dood ons verbeelden kan met hare verstomming van alle levenszonden, was Zebedeus verwijlend gebleven. 'O, murmelde hij, deze lafenis zoo volop te kunnen drinken, tot het verlangen onorstig is geworden, zonder nood; niet meer te zijn getourmenteerd of moede, mijn koffertje weegt me als lood; niet meer van oogenblikken te zijn en niet meer in spanning van duur, maar eeuwiglijk, eeuwiglijk, altijdelijk ondoof baar vuur.... o in gemeenschap met wat was, wat is en komen zal en dan en dan, dan'....

Aldus klaagde het in Zebedeus. Dan, nauwelijks was de verzuchting verruischt, of hij moest een kerm onderdrukken veroorzaakt door een plotselinge sidder-wrong, die hem scheen te willen splijten en verdeelen; en weêr; maar nu een snel opwaarts kronkelen van vele smartelijke golven volgde dezen eersten aanval. Hij staarde staande het wondervolle dal te gemoet, zag met gespalkten blik de flitsen der rondom gelegeerde vonken naar hem komen schichten, vorschende fel, schoon zonder vijandigheid. En de gloeiingen bluschten, er geschiedden binnen in hem vele vreemde verbrekingen van oude, oude hechtsels, en het was als een vervloeiing toen en als een begin van bevrijding.

Was het in het hoofd, was het in het hart, waar werden deze verduringen geleden in dit wezen, staande zoo glorieus stil in het licht, ofschoon, wij weten het, vol binnen-

oorlog? Glanzender branden zijn oogen nu uit hunne kassen, ontzettend groot, hij kan den klopslag zijner aderen voelen versterven, en de krachten verliezen macht; toch staat hij en ziet zijne bekampte ontroeringen, al deze noodlottige verstoorders van de evenmaat, aan hem-zelf overzweven, dan aan het gewelf als klank tenger vergaan, gelijk de vochte glansen verkleuren over de wanden van eene zeepbel.

Twaalfde avond.

Wie onzer ving niet wel eens een ietsje op van datzelfde licht, hetwelk Zebedeus zoo overvloedig overscheen? Binnen of buiten. Maar niet op de verre velden met hunne schemerende licht-horizonnen; niet over de weiden, waar het licht eerlang opnieuw verbloeit; niet op de zeeën, die de stranden aanschuimen en de levensvreugd, het licht, weêrspiegelen in de dartele harten hunner golven; niet op de bergen, waar het verstart tot ongenaakbre pracht, leerden wij zoozeer de goedertierenheid prijzen van het Licht. Dan, toen wij het eens zagen neêrzegenen in eene gore stadssteeg, wel een half uur lang van den zonne-dag, zóó mild, of daar matelooze hand het reine meêlij vergoot in deze donkere gang van het leven. En de vuillogige gedachten, de menschbeesten, die daar honken en kroelen, ze traden onder dezen val van onverdienden zegen, om er te wijlen, om er te worden getransformeerd, gewasschen in het licht.

Ook wij wachten een wijle.... zonder weeën wordt geen nieuw leven geboren en baren doet altijd pijn.... en dan, een dal trekt zoozeer aan door de herinnering die het opwekt aan vele andere dalen.... haasten wij ons dus niet. Laten wij onzen held wat aan zichzelf over in dezen oppersten strijd; wij weten hem van smarten verscheurd, wij zien hem staan, niet waar? met een aangezicht stralend van bovenaardschen gloed. Laat ons van deze gunstige ge-

legenheid gebruik maken en hem voor u trachten te schetsen. Was onze held edel te noemen? Neen, wel zacht; want het fluïde, dat over hem gespreid lag, had de vele oneffenheden van zijn eenigszins bolle voorkomen vergeestelijkt, verzoet; zoo belegt een heldere dag de zee met vrede; in hare weeke deiningen alleen wekt zij de gedachtenis aan hare onrustige tijden. Wonderlijk aangezicht, hoe lang reeds hebben wij op u gestaard met liefde; neem dezen bijna verblindenden glans weg, welk een gewoonheid bezit ge, o onbeschrijfelijk gelaat, raadsel dat het oplossen niet de moeite waard schijnt, en des ondanks ons tergt.

Gelijk bij ons oud huis, waar alles uit het lood is gezakt, was nu in dit hoofd letterlijk niets meer op zijne plaats; en toch, het huis schijnt nog stevig. Zoo kan men uit de durf-al-achtige tijden der Renaissance, torens eeuwen zien scheef staan en toch niet vallen, daar hunne scheefheid hunne natuurlijke orde van evenwicht is. En natuurlijker, is het met de zee, ons naar aanleiding dezer wezenstrekken als in den mond gevloeid, niet eveneens wonderlijk gesteld? Wie bij een zee staat, voelt toch allereerst de zee, niet waar, en niet de bultige golven, die het zeegezicht helpen maken. Laat het dan goed zijn zoo, het mag ons niet gebeuren als sommige teekenaars, die om de boomen maar al te vaak het bosch vergaten.

Dertiende avond.

Het gelaat, mijne vrienden, met de duizenderlei brekingen en vermartelde vormen, blijft ganschelijk ongeschakeerd door ons gezien; want zoo bij water dat aan de kook is, de damp zingende vergaat onder den druk der atmosfeer, behield Zebedeus standvastig de overhand over de borrelende oproerigheden. Hij staart en staat en gevoelt wel, hoe hij tot een hooger stadium geraken gaat....

.... Begon daarginds de dag niet reeds te worden volkomen? Rekte er zich niet het inzicht der Vallei; wiekten er geen witte vleugelkens gelijk ademwolkjes onder de geschansde lichten? En glansde daar weêr niet een loutere spiegeling, een water zoo teêr van vlak, of er myriaden dauwkristalletjes leefden op een onuitsprekelijk rein weefsel? Bewogen er zich geen blanke vogels met plechtige gedragingen, varend langs vervloeiende rhythmten voort; beurden zij niet vleugels als handen die aanbidden; bogen zij niet halzen en mysterieus, gelijk de verwonderlijke leesteekenen, die de aandoeningen bootsen in onze poovere spraak?

Dit nu is al het geluk der oogenverklaring; maar onderwijl verluidt nog de strijd daarbinnen van het barende Ik, een zwanenzang zoo komt het:

Dubbel-zang.

- 'O mooie Vogel, wat? hoe wilt gij van mij gaan?'

- "'Uw Kooi is mij te eng, ik klaag om ruimte' en hemel,

O ik versnak zoozeer om 't vederig gefemel

Van mijn gespreide vlogels ganschlijk uit te slaan.

Om mij te mengen in het opperste gewemel,

Om daar in 't Licht te zijn, stil in dien glans te staan

Als eene *flonkersteen*, die werd in licht gevaân,

O, in die Kreitsen waar het hoog is, in dien Hemel..." -

- 'Ziel, laat mij arme toch niet zonder doelwit wezen,

Lucht, Water, Vuur, Spruit, Bloem en Koren van mijn Kaf,

O Inhoud, werp mij niet als dorre zeemlen af.

Mijn Kern, ik leefde om U in duizend, duizend vreezen,

Hoe wringt ge zoo in mij, wat martelt gij mij nu ...

Het hulsel deed nooit kwaad dan in verband met U.'

Solo.

'O, Vogel weet ge 't nog hoe uw getierelier
 Uit de benauwde cel, zong door de cel naar buiten,
 Hoe één gelijke vogel weërsloeg en te fluiten
 Aanving en beefde van muziek? O veërig dier,

Wel was Uw stem bescheiën, zonder wezen schier,
 En klaagdet ge in mijn tralies die zoo goed te omsluiten
 U wenschten met hun goud'ne veiligheid... het muiten
 Van Uw versloten stem en was mij nooit vertier.

Ik dank U toch nog wel al wilt gij uit mij vliegen,
 Niet meer in gouden ring, maar in een sfeer U wiegen
 En slijpe' Uw diepen toon tot eene glazen keel.

Hier zijn mijn kruimkens, daar mijn water, ga ik schreien,
 Maar, ach, de vogel zal zich nimmermeer verblijven,
 Mijn kooi wordt leëg van zang, mijn kooi is leëg geheel'...

Er was geen zwelling geweest meer van smart tot lang daarna en geen wakker worden van pijn; geen verdriet om te verliezen leven en geen bekommernis voor nieuw, dat door de onbekendheid waarmeê het komt, ook vrees meêbrengt bij wijlen; leëggevloeid van alle zwaarte was er Zebedeus een tijdlang of hij er niet meer was. Tot weêr de aller-intenste schok van alle, alle de smarten te gelijk, tot één gewelddadige vernietiging, een kraken van kracht, een eindelijke versplinterings-gewaarwording - en er was wellustigheid te gevoelen in al dat onderstaan - hem bijna wankelen deed. De weeën doorploegden hem zoo hevig, alle zeënen en vezelen begonnen nu ook eindeloos uitgerekt te worden en gespannen tot brekens, hij kromp onder de wroetende marteling, maar standhoudend kromp hij, zóo

fel klemde hij het koffertje dat de nagels hem brandden in de palm zijner hand; tot wit-heete vlammen pijnden zijne haren overeinde, en zijne voeten waren dol of ze werden geblakerd op ijs. Toen, twee droppels, de laatste, zijnen starren oogen ontperst, leekten hem over de wangen, verschrikkelijk hier omdat zij waren rood en met een bijna wilden folterschreeuw op zijn lippen, ijldde hij vooruit. Doch, zooals eene vrouw in geheime baring de beddelakens stopt in haar wel krijten moetenden mond, smoort den eindelijken kreet van verlossing, had Zebedeus de groote kracht gehad om ook deze suprême ontwijding te beletten.

En dan een stilte.... één staan.

En een kreet:

‘Het koffertje weegt vermaledijde millioenen....’

En andermaal een kreet:

‘Licht!’

En het was licht, licht overal, geen doorstrooming, meer een verzadiging. Het groote Oog sloot, een sluitsteen gelijk, midden in den paradijzigen hemel; de oasen versmolten en de witte parken bloeiden; het dal was weg voor het niet langer zoo begrensde gezicht, hetwelk verenkeld was in het hoofd geworden.

Hij was den louterings-heuvel over;

En omhuld van een wolkig kleed;

En een witte duif was zijn aanschiyn vooruit gaan vliegen.

En zooals een mensch over den schouder naar zijne schaduw omziet, zag Zebedeus naar achter en hij zag laag en zeer van verre eene leêge donkerjassige gedaante staan wurmen met een koffertje, scheef en een beetje armzalig.

Veertiende avond.**Toewijding.**

De dag was wit en ging gelijk voorbij;
 Er zwierven in ons om veel vlakke stemmen,
 Zoo in een vijver laag de visschen zwemmen,
 Glad glippen met een tooverig geglij.

Verzonken lag de grond in nevelarij,
 Er groeiden raadsels dicht als warre bremmen,
 Wij zagen kiemen tot bezinksels stremmen....
 De dag was wit en ging gelijk voorbij.

En nu er de avond is, haar gulden waan
 Van lamplicht, nu het buitenlijke Niet
 Zoo machtig ons met zijne rust begiet,

Zij boven komen met veel blijden ijver,
 Zwemmen in kring en welbestuurde baan
 Rond deze bloem op onzen diepen vijver.

... En over de wereld, doorwasemd van 't geurende geluk aller heerlijke bloemen, schreden ze, de blinkende wezens. Ze wandelden, de gestalten omkleed met luister, hunne gewaden hadden het verzadigd glanzen van waterval-schuim, ruiselden onder de schittering der enkele oogstar, die elk van hen droeg midden in het voorhoofd. Zonder uitwendig merk van gehoor en zonder zwaarte van treden, gingen ze daar eendrachtelijk, neigende alleen naar het voelen, het verstaan van elkander; beroerde er soms een den boezem van een genoot, of bewoog er een verheven hand op naar het Oog, dan boden zij daarna het litteeken hunner lippen aan de witte woordvogels, die wuifden om en om en van den een naar den ander.

Tot in de verre verten zag hij hun heldere oogen gaan en de teedere schijn van hunne ijle lichamen ongebroken blijven en overal de vlugge guirlandes hunner kuische vogels. Over de weiën die waren zilverig met zuiverlijke bloemetjes besprenkeld, langs den suizelenden oever van eene lichtende rivier, tot in de diepste eindeloosheid van hare zigzag vonkjes versprankelend als libellen-oogjes, vuur-vliegen en andere briljante insekten, onder der boomen sneeuwdonzen bloesemval die voor de zoomen zeeg, wandelden zij met denzelfden ongetreden tred en 't gelijke licht was over hen allen.

En waar het klare water der rivier kwam dalen van haren oorsprong in het licht en bespoelde de schijnende kaden, waar der fonteinen pluimen recht opsprongen en de marmeren paleizen straalden met galereien en zuilen, die weêrlichtten en spiegelde als sneeuw van asbest en 't zilverdradig silicaat van aluminium, bewogen zich de gelukkigen. En over de ijle gletschervlakken der bergen wijder, staande daar tot wolkenvoeten om te dragen de transparente sfeer des Aethers over hen allen, zweefden en schreden zij tot aan de hoogste toppen.

En lang alzoo hebbende aangeschouwd dit wonderstille geluk, begon ook hij te wandelen, een gelijke onder hen allen. Hij zweefde meê over de landen, en de licht-dauw en de bloemengeur vermengden zich met het teêre slepen van zijn gewaad. Hij ging langs kristallijne oevers en verfrischte zich, zoo hij de anderen doen zag die het water schepten, en de lof om het verstaan der eeuwigheden welke in hem op en wilde zich meêdeelen. En de duif die met hem was, die zweefde aan en hing gedragen op steile vleugeltjes voor zijn aangezicht onder het lampje van zijn oog en klapwiekende melodieus, het diertje wegvloog, om te dwarrelen van den een naar den ander, om ter reie te gaan, wyl om hem fonkelen bleven de uitverkoren insekten van het licht.

En hij ging over de vloeren der schijnende kaden en zat aan de voeten der zuilen en zag de stoeten voorbijgaan. En het blinken van hunne kleederen dat was verblijdenis en waar hunne kleederen saâm schenen in den overvloed van het licht, zag hij hoe van enkelen de oogen brandender waren, dan die er brandden om heen. Zich verheugd hebbende om de heerlijke rythme van hun suave buigingen, ontvangen hebbende alzoo deze hunne groetenis van erkenning, had hij gezien hoe aan de schouderwelling dezer meest lichtenden de vleugels begonnen te botten.

Vijftiende avond.

Gelijk een penne-vogel los van de zoete lippen eener bloem zweeft naar de zoete lippen van een ander, puurt en puurt en licht is en wit, verzweeft hoog in den dag, in de volmaking zijner vrijheid, bewoog Zebedeus zich in de glorieijke zweving.

En de tuinen tooverden zich voor hem naar alle zijden uit; nu ontbloeden al de bloemen hunne maagdelijkste schoonheid. Onvertreden onder de glanzenden tierde het witte gewas, sneeuwkllokjes en, want uit bewondering ontbloeit het al, de lelietjes van dalen klingelden hunne lieve sprookjes uit naar het mimosa pudica. De gemakkelijke alpines verdrongen zich mede en het zeldzame marjolein, de meizoentjes daarentegen lonkten zoo overvloedig, glinsterden melkwegen in den besterden grond. Waren zij daar niet alle op hun reinst, seizoenloos, schimmig en licht, de sleutelbloem die op aarde de deur open doet voor de tooverende Lente, de camille die de kou verdrijft, de lichte sneeuwbal van den brocaten zomer en de kerstroos die ook wel mooi is tegen Sinte-Valentijn.

Overall bloemen, witte bloemen en rein; edelweisz, leukojon en Mont-Blanc-asters over de vlakten der bergen; tijdeloos,

anemonen en gras-leeuwenbekjes onder de droomen-sluiers der bloeiende boomengaarden. En de groote konings-tulpen wapperden hunne witte bekers open en spiegelden tot hangende bellen voor de schijnende kaden uit, die dampen van gardenia's en tuberosen.

De hyacinten-bedden geurden of was elke bloem een outertje en ook de narcissen; onder de opkrinkelende lichtodoratie's verzilverde zich het goud van vele bloemenharten. En Zebedeus zweefde door den dauw, door den bevenden dauw, naar de groote witte tuilen. Naar de bosschages van smachtende jasmijn en lillende sering en van meidoorn zoo mild dat wel de bloempjes waren eene wade, hij gleed over de neêrgestrooide welriekendheid hunner witte loovertjes de weelderige priëelen te gemoet. Waar der petalen pracht van de zuivere bloemen die niet bedwelmen, hem voorbereidde, frisschen schemer spreidde over zijn pad, van camelia's en cysanthèmen, tot hij de witte violieren te spelen hoorde beginnen en te zingen de thee-rozen:

Zegening,
 Suizelende bewegening,
 Van onze scepterdraadjes,
 In onze koele blaadjes,
 Om onze poederkroontjes.

In rokjes en onder kraagjes,
 In knapen en in maagjes,
 In botteltjes en in boontjes,
 Is zegening
 En suizelende bewegening.

Bleeke papavers tusschen hunne stralende slaapbollen droomerig murmelden:

Witte vegetationen
 Bewaren den schoonen schijn,
 In de hoogste regionen
 Geen aardschige bloemen meer zijn.

En de oranjebloesem effleureerde zijn haar. Onder de zachte klepeling van latherus en windekelk zweefde hij de witte grot naar binnen. En de lamp zijn oogs overschijnende de wanden der geheime warande deed hem verschijnen de bloemenhiëroglyfen van het lispelende geluk; de phantasmen der orchideeën en van de bloemen der hooge cultuur ontdekten zich voor hem in deze schemering van melodieën en witte roken.

De verrukkingen waren hem over; Zebedeus zeer zuiverlijk verlangde; de ontbloeiingen koosden, mengelden hunne streelende tongen hem voor, aroma zeeg op aroma, reine toon op toon, geen grovelijk willen wel en wijkende niet willen; maar 't allerontwifelachtigste zich geven over, zonder verschiëting van kleur, zonder fulpen vertoon, zonder omhuiving of duisternis, maar de klaar komende geneugten, het tweevoudige diamantene vonken in latente schemering van diafaan lichtstof en dan één, zoo in volkomenheid één, gelijk een lichaamlooze cirkel op eenen cirkel gelegd tot eenen cirkel is....

Vlinderde daar geen wit spelemeien het licht omrankte grotte-raam voorbij, daar, onder de elzen, die fluister-ritselden naar de zilveren berken, of was 't het dartel spelen van de wilgekatjes in 't manige licht aan 's boschjes zoom?.... Neen, het was wel de Liefste die daar waarde om de grot, die de gloren van haar aanminnige essentie, de trillingen harer stralende tegenwoordigheid zond naar de zijne.... O zij.... dat was haar lichte annonciatie.... ze was gekomen van over de bergen en om hem.... om hem....

Gelijk de hooge vluchteling waarvan de Schriften gewagen, David de Gezalfde, eens triomfantelijk de spelonk verliet,

ontzweefde Zebedeus de grot.... En lichter was het hem in de nooit genoeg te bewandelen witte landen met hunne schijnende perspectieven.

En hij zag een grooten witten tuil blinken te midden van een tuin: bouquet van gedegen wit, prijkte er, reine vruchtbaarheid, de witte bloemkool, omwaakt van pronk-bloeiende capucijners die geene peultjes hadden. De zuivere dracht, saâmgedrongen op den moeder-stoel, talloos als de kuitkorrels van visch, bloeide zich open in het koesterende licht, en Zebedeus zich verheugende zeer, gaf zijne duif voedsel.

Zestiende avond.

In onafzienbaar kuisch gedrang gingen de gelukkigen op naar de bergen en in eindelooze reien van paren daalden er terug, voorafgegaan van het innige vleugelgerucht hunner schaduwlooze vogels. Ze kwamen van witte bloesems omhangen, ze hadden de insecten des lichts gevangen tot hunne tooi en sieraden; ze plukten, want waar zij over zweefden, boden zich de bloemen aan met de harten almaar open. Zoo bleven zij elkander bieden de gaven des velds en ademden den wierook mede in elkander.

En Zebedeus, als van eenen geur zich voelende gedragen door het ontloken geluk, zweefde wijder, en onder der boomen-voorhang lichten schemer zag hij de wiegen-raggen hangen in het droomende loof. Tot hij weêr kwam waar vele paren wandelden in ommegang eenen vijver om. Het oppervlak hebbende den vorm van een ei, glansde volkomen onbewogen tusschen zijne zijige zoomen en daar waren vele witte kinderen gezeten in onschuldige houdingen van sluimer en slaap. Gelijk een ongeborene het leven zit te wachten in den moederschoot, hadden er velen hunne zware hoofdjies laten zinken in de plooiën hunner jonge kleederen. Onder de oogen der ouders, die in den schijn des Oogs

omtogen het diepe water, tuurden zij allen naar het geheimvolle vlak, in den ondergrondschen weërschijn als van gepolijst zilver of daar een licht vlak een donker hield verborgen, en nu zag Zebedeus ook, hoe de grootsten onder hen zaten te spelen met zilveren hengelen.

.... Schroef-kringelend, of er werd van onder geblazen uit 's waters diepsten grond, een bel borrelde naar boven en nog een, en meer, heel een zilverig kettinkje voorde zich op in het water en aandachtiglijker tuurden er de kleinen en hunne blijdschap was groot, toen in glanzende gordels glinsterende waterringen de witte water-lilie verscheen.

Zij bloeide in haar vlekkelooze, oneindig gewasschen bladeren-reinheid, zij was de luister van het water zwaar om haar heen; het al-reflecteerende water blonk stil weêr om hare maar evene schommeling en volkomen onbewogen.

En Zebedeus gedreven door eenen grooten drang, boog over den vijverspiegel zijne verlangende gestalte en hij plukte de bloem van haren taaie stengel en hield haar onder de lamp van zijn oog.

En nu had hij verstaan waar hem de liefste wachtende was, hoe hij had moeten gaan daar waar de paren gingen, hoe de vereenigingen alleen konden geschieden op der bergen hoogste toppen.

En aldus hij zweefde henen van den vijver, waar de kinderen te visschen bleven naar de witte gedachten, en met hem zijne duif.

Zeventiende avond.

En gekomen zijnde onder de lichte der bergen bij eenen wijden akker, waar, zooals asperges hunnen bedden ontspruiten, vele heldere koppen doorbraken de maagdelijke teelaard, zag hij hoe met geschorte kleederen glanzenden zich bewogen over het veld. Vol van toewijding bogen zij zich over de bleke botsels, geboren uit der aarde humi-

diteit, over de koppen, die ivoor-gelijk, schenen begloeid van maanlicht, bollingen, saâmgevoegd uit vele blinkende oneffenheden en bultjes, terwijl er ook waren, bepluisd van een blinkend dons en scheidingen vertoonden als zijn in behaarde hoofden. En gestalten, stakende het wieden, zag hij betasten gaan al deze schedelvormige verheffingen, er de innerlijkheid van bespeurend alleenlijk door het opleggen van hunne ijle handen, den drang en de te overvloedige warmte. Dan naar de boorden der rivier hij hen spoeden zag, voorzichtig het koele, kostbre water aandragen in hun te zamene handen om het te vergieten over de opgekome koppen.

En Zebedeus dit alles blijvende betrachten, voelde eene ooglamp zoeken de zijne en verstond voor de eerste maal de stem eener duif die niet zijne eigene was. 'Hoe hebt gij uwen gang ingehouden voor onzen tuin der tuinen, aanschouwend de vreugde onzer jongelingen. Gelijk de vijver dien gij verlaten hebt met al zijne witte voedsterlingen, zijnen trechter boort tot in de duistere diepten van het leven dat gij zijt ontstegen, zijn deze blinkende spitsen, als de toppen van even zoovele piramiden met hunne basis staande in de lage aard, de toppen der uitstekende geesten. Ziet, hoe zij hunne hoofden heffen in het licht, gekoesterd worden en ijverig gedrenkt door de dienstdoende jongelingen. Rijst op den circulus van hunner hoofden sament al de nieuwe piramide niet, op wier top de Al-bloem ontbloeid staat in de sfeer naar waar wij allen verlangen?' Toen vloog zoetelijk en klapwiekende de duif van hem henen en Zebedeus indachtelijk weêr geworden, richtte zich ras naar de bergen.

Achttiende avond.

En wederom voelde Zebedeus zijn licht omhelsd en hoorde hij de stem eener duif die niet zijne eigene was, zeggen: 'Broeder' en ziet een der meest lichtenden, hebbende aan

zijne schouders de stompjes der bottende vleugels, ging hem ter rechter zij.

En de stem, welker eerste klank verkwikkelijker was geweest dan het toch zoo vertrouwelijk en wonderlijk veelzeggende ruischen van de grasjes in een luisterliggend oor, werd doordringender en waaiig van galm als het om gemeenschap roepen van een koekoek boven de bosschen in Mei. 'Broeder, hoe is er zoo velerlei onrust in uwen gang; hoor ik niet sláan, komende naast mij; niet meer toch kan het oude leven zijn in u. O, gedoog niet al deze weêr opbrandende beginselen, verdoof deze onreine schijnen die uw Wezen willen verdonkeren; ga in het eene beginsel dat begonnen is in het licht; ga in onzuiverheid niet voort, in deze beweging die een einde wil, want de liefste weet van geen einde. Zie de waaiers der hoffelijke pauwen onbewogen op de kaden, hef u in 't licht; zie de tinne der witte steding straalt nu achter ons, purifiëer uw gezicht; zie de tuinen, de weien, de wouden beluisterd met de drachten van bloesem, het insecten-geglinster en de festoneerende vogels en de aanzwellende zwanen, het water weêrspiegelende, wars van droesem, de wolkenlooze aether-oceanen. Kom en ga met mij, opdat ik u veilig geleide over de Kloof der Ontroeringen aan den voet des bergs en tot uw eigen heil.'

Negentiende avond.

En Zebedeus medegenomen in de huif dezer vriendschap, schreed luchtig nu aan de koele hand van zijn geleider voort naar der witte landen oneindigheid, terwijl in innige samenspraak hunne duiven zich een plaats hadden genomen, op ieders hoofd elks eigene. En wel ving hij de teekenen van eerbied op met zijne lamp, welke de vele hen ontmoetenden bewezen aan zijnen metgezel, doch het verbaasde hem niet na al wat hij had gehoord.

Zij togen om de buitenste lijn van den circulus langs een hegge van veredelde Judas-penningen en wederom zag Zebedeus de jongelingen uitroeien het witte prikkelende Parnas-kruid, niezing verwekkende tusschen de hoofden.

Dan eenzamer werden de landen. Ach, achter hunne heenzweving de witte steding te rijzen eerst scheen, om te verzinken dan als de zon achter de kimmen; hare flintende kolonnades witte vonken verschoten naar de verdwijnende koepels en dakenen in louter gekristalliseer. En al verder merkte Zebedeus de aarde verdalen, doch de bergen wonnen in doorzichtigheid.

En Zebedeus, zwaar voelende het groeiende gemis en de witte afwezigheid, ving wederom te spreken aan bij monde van zijne duif:

‘Broeder, zeg mij, wat is leven?’

O, zóo zingen niet leeuweriken hunne vreugd uit in de hemeldiepten, als nu, gelijk aan een hoorbaar gas, de hooge aether begon vervuld te worden van een wondervolle muziek. Van waar? Kwam ze niet van de hoogste toppen der bergen? Sprakeloos vervolgden zij hunnen weg onder deze wolk van vervoerende geluiding, die, droom, waarin Zebedeus wel wenschte op te varen, steeg, steeg, want ach, de weg verdaalde al meer....

Welig was het onkruid aan het groeien, de vroegelingen en het witte schurfft-kruid; doch niet dàt zagen zij aan, niet dàt hield hen zoo stille naast elkander en ook niet de verlatenheid van het fonteinlooze oord, want, schoon afstandelijker, nog altijd kon onze held de hoopvolle stoeten zien opgaan en kinkelende rivierstrepen gelijk, zien neêrdalen van de bergen.

Neen, in de smeltende begeleiding kwam hem van verre en toch dichtbij, aantijgen een beangstigende spooktik; was het de echo eener doode neiging of het onrustgevoel te weten dat hij liep op eene grens? Eene huivering ging door

zijne lichte kleederen, dan ter rechter tijd ook, ontving hij een druk der hand die de zijne hield, en hoorde hij de stem fluisteren: 'Vrees niets.'

Twintigste avond.

Al hooger en hooger in de ópwijkende hemelen verzong zich de muziek die den bergtop ontspeelde; zoo wijd om eene fontein, een stofregen heerlijk blijft voelbaar, allengskens in den drogen dampkring vergaat, geschiedde dit. Zij daalden al dieper, reeds lang was hunne blijmoedigheid tot ernst verstorven, het scheen Zebedeus een afgrond waarin zijn geleider hem voerde. Met ontzettende weelderigheid hadden zich de netels vermenigvuldigd; monsterlijke gewassen beurden ontelbare honingdotjes hunnen oksels uit en hunne bladeren waren verkild in het schimmen van lange nevelen. Lager gingen zij, dichter werd de witheid van den aether, maar schaduwen, gleden zij er door. Voort ging het over eenen weeken bodem, begroeid met duizenden en nog eens duizenden pruikjes als veen-hommels, bepluizend ellenlang warrig kruid, voort gingen zij, en hunne voeten raakten den ondankbren woekergrond ganschelijk niet aan.

En toen hield de geleider stand aan eenen oever en wees zwijgend de klove, welke hen plotseling te scheiden scheen van de diepe voeten der bergen. Bekrioeld van schimmels gaapte de gleuf, onoverkomenlijke breuk, onder hunne lampen uit, hebbende den vorm van eenen eindeloozen, tot ellips gerekten cirkel, gelijk eene botte zwaardschede gegraven in de aard.

En Zebedeus gevoelde wel hoe het eene beproeving zijn moest hier te zijn gebracht. Speurde hij niet, nu hij zijne ooglamp nog eens verlangende hief, zooals een mijn werker der oxyden glanzing zoekt boven zijn omduisterd hoofd, de reine verschieting der berg-opwaarts glanzende gestalten, overschrijdende het ravijn langs eene water-wazige brug?

En nu, moedeloos, zijne duif het kopje den vleugels onttilde en te vragen klaar, wou te spreken beginnen weêr, hoorde hij de vogelstem van zijn geleider:

‘Vrees niets, Zebedeus, en ga standvastiglijk naast mij en ik zal u toonen de nieteloosheid van uwe verschrikking. Vertrouw u aan mij, zet uwe voeten niet neder, wij bevinden ons boven de Sfeer der Overspanningen. Door dezen troebel heen zult gij haar dagen kunnen aanschouwen, het rosée morgenlicht verschijnen; houd uwe lamp zuiver, ik zal uwen blik doen boren door al de wisselwerkende dampen heen, om te herkennen de ingewanden uwer oude aard. Gebruik het tot uw heil, nu gij de monsters zien zult die u telkens willen herwinnen en put uit deze diepte deze leering: hoe naar niets dan naar de innigheid die ons drijft, wij zullen worden gewogen en waardig bevonden tot stijgen naar de innige Bloem, naar de Schoone Liefste, die de radiatie is van het Al.’

En wijl nu alle beweeg zijnen ontbotten vleugels ontgaan was, leidde de bijna-Engel Zebedeus bij de rechterhand houdende, tot boven het midden van den poel. Sterren onverdoft, waren hun twee eenzame lampen toen brandende in den witten nacht van den afgrond. De kloof in hare opgangen gesloten, schimmerde rechts en links hare verschrikkelijke lengte uit, en eindend in mist, was grimmelig van al de nare schitteringen of er legio's natte paddenruggen woelden in de weeë wanden.

En de geleider reikte met de teêre spits van zijnen voet, leek te beroeren willen het moeras, en zie de witte opperlaag scheidde zich, gelijk het slijmige kroos in eene sloot zich scheidt wanneer het wordt geroerd. En alzoo kon Zebedeus bemerken hoe het traag daaronder verborgene vettig was en lichtbrekende en in oproerige koking bewoog.

Een-en-twintigste avond.

En ziet, uit een van zijne monsterlijke bobbels, de booze bodem betogen werd van eenen vreemden schijn. Zoo eene larve, gekneld in een rijp ei, zich wringt om vrij te zijn, worstelde het binnen in de blaas. Wrongen, slecht roodachtig als vooze beetwortelen begonnen er hartstochtelijk in rond te draaien, wonden zich tot een kluwen die verzonk, maar om veelvormiger naar boven uit te kringelen tot er het vlies van brak en er een groot Gewormte levendig lag op het oppervlak van den poel. En dadelijk, dol van vrijheid, wipte het zich op, spitste een wit-beslagen snoet, begon in te halen naar het midden, waar het rood zwol om een dikte als van duistere ingewandsknoopen, het bloedeloze achtereinde van zijn dradig wezen, en dik en modderzat, wiegelde het Zebedeus aan met eenen blinden kop. Rad-snel ringde het zich los, veroorzakende zoo weêr den rozen schijn van beweging die de dras gekleurd had bij zijn verschijnen, kurketrekkerde zijn staart, stak als zuigend zich zelf, dien in zijn kwijlenden toet, onthoepelde met een vaart en loosde loszinnig modder, om dan verbazend strepig te blijven liggen in een dolce-far-niente.

En Zebedeus hoorde des geleiders stem roepen met sterken drang: 'Aanschouw het eerste spektrale gedierte aangedaan van wit.'

Wederom bewoog het vuile vocht tot in zijne kolken. Nu meer, maar geringere bobbels overstolpten de brij. Zij loosden alle gelijk de eerste een kwalijk riekenden damp, die wittig oprookte na het bersten van de blazen. En zie, een dik gemormelte dat oranjeachtig als afgetrokken thee, nog onder schemerde, stak nu een visschenbek, verholten glimlachende, door den vloer naar boven. En deze zelfvoldane bek was als een beugel, waaraan hangen zou een schepnet dat te groot is, zoodat er overvalletjes zijn aan de beide

beugeleinden, zooals ook aan onverzadelijke jonge spreeuwenbekken te zien is, en ook zoo gelig hingen er peinzerige plooiën aan weërszijden van de hoeken dezer slurf. Het was een vervaarlijke Vorsch die, spartelend lang met zijn strepig gebroekte beenen, te steunen kwam op de modderkluit door den worm gevormd. En al aanstonds begon hij zich op te blazen, lekker gepensd als hij was in zijn gebloemd vestje, - onderaardsche orchideeën in een molmen grond - en terwijl zijn redenaarshandjes lagen op den lezenaar van drek, keken puilende oogen door de gouden cirkels van eenen neusknipper Zebedeus aan, dilettantisch-demonisch. En daar het diluviaansche zwart van het neusstuk onbewegelijk bleef, rimpelde de krop langzaamjes harmonicaplooijes, verslikte zich bedachtelijk en de Vorsch kwaakte....

En Zebedeus hoorde des geleiders stem roepen met sterken drang: 'Het tweede spektrale gedierte aangedaan van wit.'

En langs de glooiing achterlatende een glibberig spoor als van spindraden, naderde nu, hebbende opgestoken de voelhorens van den eigenbaat, en meêdragende overal vreesachtig haar geel en wit gespiraald zomerhuis dat glom van al de herfstige slijm, een vette Slak. Ze kwam slepend aan maar zeker, voorzichtig tastende met de gekokerde horens; ze was week, maar ze was gulzig, hebbende een bek voorzien van harde platen, ja de geheele holte van haren mond was met zaagsneden gewapend. En daarmee was ze te grazen geweest in de witte glooiingen en gleed zich nu tot aan den stoel van den Kwaak-vorsch....

Maar Zebedeus hoorde de stem roepen met den zelfden drang: 'Aanschouw het derde spektrale gedierte aangedaan van wit.'

En zoo van eenen aal het veelbochtige gewriemel, verschoot er een Salamander-gedierte, zijnde getooid met het groen dat vele jaren geleden in de mode was, onder het licht van de lampen. Ze wemelde, slangelend links en rechts haar

veranderlijken nymfen-staart, om te ijlen naar den oever waar de Slak digesteerde. En zie, zij was bleek-geel gelijk de Slak. Lang bleef ze daar niet, hare oogjes straalden erg onrustig, ze wendde gracelijk haar wuften sleep, tot ze was onder het spreekgestoelte van den Vorsch. En zie, daar verhoogde zich haar geel tot het oranjeachtige van den Vorsch en haar keurslijf kwam bezet te zijn met vele knopachtige glinsteringen als valsche paarlen schel. Doch ook daar bleef ze niet. Ze dribbelde over het moeras om te gaan naar het blinde Gewormte en Zebedeus zag haar alle de ringen omwuiven, rosée geworden als de Worm was.

En wederom hoorde Zebedeus des geleiders stem roepen met sterken drang: 'Aanschouw het vierde en middelste der spektrale gedierten aangedaan van wit.' Glazig, het geelk aanvankelijk eenen waterbobbelschitterend bevroren, dreef nu aan - zoo wordt eene noot aangevoerd en gehouden op de snaren van een speeltuig - een geweldige Kwal. En zoo van een orgel de muziek, na vele booglijnen als even zoovele armzwaaiingen te hebben afgedraaid, eindelijk tot rust komt, lag de Kwal stil, stijfselblauw onder het onveranderlijke staan van hen beiden. En zie, nauwelijks lag daar het hoeklooze beest als versleten van de veel om zichzelf draaiende beweging, of het amphibieachtig dier dat oorspronkelijk groen was geweest, staartjubelde, dartelde weg van het Gewormte en verkleurende onmiddellijk met een paarsche verstemming van hare flikkerende edelsteentjes, verkreeg ze het porseleinig-dunne blauw van de Kwal. Schoon constantelijk behoudend den schijn van niets rond hare slorpande organen, zoo zag Zebedeus toch onmerkbaar schier dit lebberende wezen leven, de Kwal lilde innig, maar veranderde niet van plaats onder de streelingen van de hoereester.

En Zebedeus dan wederom hoorde de stem des geleiders roepen met onveranderlijken drang: 'Aanschouw het vijfde spektrale gedierte aangedaan van wit.'

En aan de oeverzijde tegenover de Slak der witte glooiing, uit eene duistere spleet in de diepe voeting der bergen, verrees in 't wijdgaande licht van de lampen nu een verschrikkelijke Mossel. Indigo was zijne kleur, in de schemering gelijk doffe lei en hij leunde overzij in zijn armstoel van rots gezeten. En nu een onbedwingbare geeuw gaapte zijne schalen open, toonende zijn binnenste wit.

En Zebedeus hoorde des geleiders stem roepen met den zelfden drang: 'Het zesde spektrale gedierte aangedaan van wit.'

En ziet, een zeer gespannen bobbel zich hebbende ontladen, verlostte een gepantserd monster dat lichtend over den bodem schoot en doovend dook in 't moeras. Zijn luchtvol dubbel kop-borststuk rammeide van onder op, sloeg als een knots neêr, gaten waar 't in verzonk en beukte weêr ergens anders, bliksemend uit een enkel pygment-oog, violet, dat hij hoog droeg midden in het cyclopig hoofd. Of zijn garnaal-geleed achterlijf, doorschijnender dan zijn kop, tilde zich achter-opwaarts uit de dras, zwiepend een gratig gebezemden vinstaart en wanneer hij puurde, ontschoten zijn glas-hoornig lijf licht-sprieten uit ingewand en kop-kanalen, de echte sprieten voorbij, waarmede hij zijwaarts klauwde en roerde, levendiger nog dan het Salamanderachtige gedierte.

En Zebedeus hoorde de stem roepen met onweêrstaanbaren drang: 'Aanschouw het zevende spektrale gedierte aangedaan van wit en vrees ganschelijk niet.' En ternauwernood was de woordvogel weêr ondoorgrondelijk stom op zijn plaats gezeten of alle de bobbels lagen gebroken door de geeselingen van het vinnig gestaarte beest. En een zeer sterke ontbintenis van witte geuren zich over het moeras verspreidde en daarin alle de gedierten bleekten henen, ook die het zevende was.

En Zebedeus, toen de mist was weggeklaard over den poel,

zag hoe in de donkere rotsspleet de gesloten Mossel alleen majesteitelijk zat; steenen gedachtenis aan de meest natuurlijke aller menschelijke tekortkomingen.

Twee-en-twintigste avond.

‘Zebedeus, Zebedeus, hoe hoorde ik weder datzelfde kloppen komen van verre en toch nabij, vertrouw u toch aan mij en zet uwe voeten niet neder, want uwe beproeving is nog niet aan het einde.’

En de geleider raakte ten tweede male het oppervlak van den poel met zijnen voet en ziet, op de plaats waar hij had geweest, ontstaan zijnde een kolkende beweging, boorde zich een tunnel.

En de stem beval: ‘Ga u strekken over den duisteren bodem, ik zal u zwevende houden, nu is het tijd, richt uwe lamp zuiver.’

En Zebedeus, gehoorzaam, strekte zich naar het bevel en zag neder in het snel geboren gat en terstond eene opstroomende wadem zijne lamp lichtelijk besloeg.

Maar hij voelde zich overlangs bij den kijker houden, hoorende de stem boven zich, als in een droom verwijderd, vragen wat het was.

En Zebedeus dan antwoordde: ‘ik zag in wiebelende trillingen en aroma's en ik hoorde bewondering en ik hoorde gezang en door de schemering van wadem, zie ik vele dames en heeren nu, gezeten in den schijn van eenen rozen dageraad, rondom de zilveren globe van een Engelschen trekpots.’

En de geleider sprak met monotone stem: ‘de sfeer der Overspanningen tusschen hoog en laag; zie dieper.’

Zebedeus, dan andermaal gehoorzaam, deed zijne lamp weder lichten in den kijker en door vuriger kringels zag hij neêr in den donkeren gloed van eene ondergaande zon.

Laag praalde een cirkelplein in ontbonden glansen en vergane pracht. Honderd druk-volkige straten er aan ontstraalden om te verdwijnen in de purperen nevelen van steenen horizonten. En de melancholieke schaduw afgeworpen door een toren-hooge obelisk, wees, als van een zonnewijzer, het late uur van den tijd.

In deze ei-volle markt verdrongen de driftige gedaantetjes elkander en grabbelden in de paden, ze hadden veel roode onverwonderde rimpeltjes boven hunne oogen, scharrelend bij hunne roode waren en hunne roode handen bewogen zich graag.

Uit den overvloed van hunne allerhande koopwaar, uitgedragen over den grond, aangestaard door de wandelende courtisanen, bij de moeders en bij de holoogige slaven, blonken in de sombere zon vooral de stille-levens. Affuitlooze kanonnen hadden vuurkransen ontstoken om hunne empirale monden; handtastelijk gekolfde geweren lagen er, verouderde, ook met vuursteensloten; afbraak van locomotieven laaide fornuisgloed van hun koper uit, een fiets-wiel straalde, rad van Fortuin, en er blonken vele origineele lampen zonder pit.

Over letterkasten, waar de versletene staafjes specie romantische licht-begoochelingen wekten en de verloren illusies in der hokjes schaduw hielden gekist, vergloedde de tragische avond, die gloorde nog over barbaarsche berenmutsen, over ruige ransels en over onderste boven gerolde schako's, waarvan enkele vork en lepel tot gebruik van den oorlogsman nog vastgehecht hielden in den wijden bodem. Versleten plattelands-schoenen van brievenbestellers, dwars-lijnige en betierlantijnde diplomaten-steken, vervingerde kansel-baretten wisselden hunne zwart-verschillen met de bruigomspakken; en mirlitons, vervaardigd uit afgeplozen beenderen, in hoopen lagen uitgestapeld op zeilen van schepen die voeren ter koopvaardije. Ginder vervodden de kleu-

rige kleêren van weeskinderen en van inboorlingen; stortte een Sinter-Klaasmuts Hebreuwsche bidriemen uit; gloeide de verroeste pot van een knus oud zolderkacheltje tot aan zijn filigraan geworden pijp, en vlamde de mahoniehouten inboedel van een berooid oud geslacht.

Dáar bundels papieren Post-Hoorns, inhoudende nog al hun wonderdadig Nieuws, zich begonnen te vermengen met geel gelezen Kronieken, met tijdschriften in alle couleuren; met Schoppen-Aas en Harten-Vrouw; met prenten, doolhoven verbeeldend, waarin houtsnedetjes, knaapjes speelden, dewelke hunne broekjes vast hadden geknoopt boven hun buisjes; met bijna complete verzamelingen van physionomieën, waar, bovenop, één, No. 1003, het macabere Nar-hoofd van een groot komiek, grinnikte glad, zijn intiemsten, zijn binnenkamerschen lach, een kwispedoor vóór hem op een tafel. Wat onze held er al zag, gebruikt en nog te gebruiken: retorten vol zuur, en heete lever; veel versche waar, en koek, janhagel en kaas; en dan de leêg verkochte wagens, daar onder de duistering hunner witte overtenting staande gelijk sepulcres van smart, houdende middenin den aangeschoten verkooper.

En in het al-oudere licht, zwaar als scheen het door gebrande glazen, schetterden woest-gouden rocaillelijsten, hakende over elkander hot en haar en van de gipsen tentoonstelling-schilfers bespikkeld. Maar de grijze-richting-olie verfdoecken waren weêr tusschen de polychrome prenten verzeild, bij Ruiten-Boer en Klaver-Heer en daar ook vele hoornachtige Almanakken en folianten in kostelijke reliures lagen uitgespreid op het tafelkleed van de Staalmeesters.

Tot alle straateinden druischte dus de Markt met al de waar, roemden de stemmen de waar, grilglansden de overrimpelde oogen. Alleen de Oude Liereman hield onder het grijze, oud-eeuws hangen van zijn hair, het treurspel-aangezicht nog wat schuinser voorover, dan hij het gewoonlijk

hield, om de er altijd langs snorrende berisping en neuriede zachtkens het authentieke zangetje af, waarin hij zich zelve na den dood vergeving voorzegd had voor eenige schunnige liedjes door hem bij zijn leven gefluisterd aan de ooren van de jeugd.

Dan wordt de Liefde wakker
En treedt stil op mijn graf
En neemt met blanke handen
Er al de steenen af.
Zij klopt op mijne deksel
Met haar juweelen ring....

Uurloos, zonder slagschaduw reeds, een hooge blozing verkregen hebbende op de reuzige armen van het ridderkruis op hare spits, wees de Gedenknaald uit de Markt. Onder de wonderbaarlijke, historische en gestijlde gevels, voorafgegaan van rookende smeervlammen, amandelpitvormig en als tranen zijn, nu een roet-zwarte processie ommegang; in den galm nog van hunne formules en reclamen schoven de huilebalken weg onder de poorten van een viaduct. De zon doofde weg achter een station. En ziet op de notenbalken van telefonen en telegrafen, scherp uitgespannen voor den vulkanischen hemel, verscheen boven der steenen horizonten purper nu het vlamme Lied.

En Zebedeus zag toen eene groote opschudding de late markt beroeren. Het was of er een duistere mistraal de schemerlichamen flakkerend voortjagen kwam over het veld onder den kijker, naar alle zijden tot aan de pleinranden, en andermaal te samenpakte tot een dwarrelenden hoop, levenloos blad gelijk, opgenomen door een warrel van den wind, die voortgeruchtte tot in de laatste der honderd looze straten. En dat duurde tot er de donkere kern van botsing en worsteling zich verstilde en verging tot eene zelfde strooming, paars-blauw-zwart, gaande achter wat log-los dui-

ter en Zebedeus onder de hooge opwaking van rijzend nieuwmaanlicht boven de gebluschte kleuren, er het zware Mensch-Beest zag opbrengen door een diender.

Had hij niet.... was het verbijstering.... eene nieuwe beproeving... zoo bang was de wankel bodem onder hem te kloppen begonnen... slakende de kreet-wording rees hij, staande op, en voelde zich gelijk zinken, terwijl de glanzende brug nog weêrlichtte voorbij zijne lamp

Drie-en-twintigste avond.

Doch eene hand had hem gevat en geheven tot aan den oever en hooger buiten den mist van het ravijn onder het geluid weêr van de hemelsche tonen. Daar liet de Redder hem los.

‘Wees niet zoo bedroefd, Zebedeus, omdat gij te zwaar zijt bevonden tot het Hoogste al dadelijk te gaan. Het bestaanbre onbestaanbaar is, het onbestaanbre bestaanbaar. Hoor mij aan. Begeef u, waar de koepel straalt, naar het Paleis der Meditatieën. Daar zult gij zijn in overpeinzing, tot u een bode gemoeten zal en uwe plaats aanwijzen waar gij zult arbeiden op den akker. Wij zien elkander wis weder, vaarwel.’

En Zebedeus hoorende boven zich het wegwuiven van de duiveveêren, schouwde opwaarts en zag niets dan een roeiend licht.

Vier-en-twintigste avond.

En Zebedeus gekomen zijnde waar de fonteinen oversprongen de schijnende kaden, beklom de trappen van het Paleis der Meditatieën en zette zich aan de voeten der zuilen. En hij verborg zijne duif in zijnen boezem en peinsde: ‘Nu zal ik ook dooven het licht van mijne lamp, want hier zal het goed zijn te luisteren naar de sprake van het springende water.’ En hij deed alzoo.

En hem viel over als een diepe slaap, eene luistering:

De dood van den ouden Triton.

Naast zijnen horen lag hij aan de zee
 - Het ebbestrand beschimd van bekkeneelen -
 Wat wind ging door zijn wierbaard, over vele
 Verharde krinkels en gepekeld wee.

Zijn groenige oogen braken naar de zee,
 Hij aêmde 't al nog in 't wriemlen der deelen,
 Hij hoorde verre, vochte liedren spelen
 Op 't momplen der verduisterende zee...

Stil lag daar d'oude bruiser. Stil niet was 't,
 In 't hoofd door zooveel zeeën overplast,
 Schelp-ruischte 't warrel-woelen van zijn wereld
 Waar hij zoo lang zijn' liefde had bepereld...

Zoo stil de vloed, zoo wonder was de dag,
 Toen hij daar lag met zijnen dooden lach.

En Zebedeus, zijne stonden hebbende verluisterd en den bode lang gewacht, hoorde eindelijk op, en verstond toen de onregelmatigheid van eenen onderlijken tred, die overstemde de teêre sprake van het springende water. En zich als doorpriemen van een stem, eene zeer eigene, eene zeer roepende:

‘Meester, meester! de droomen, de droomen willen er uit!’

En herkende fellik, antwoordende in bare angst:

‘Ga er op zitten, knaap, ga er op zitten, canaille!’

En ziet, op het klinkend woord, hij voelde zich weêr geheel in het levende bezit van zijn last en bemerkte zijn staan op de aarde met nog zijn hoofd in de wolken.

Mijne vrienden, wanneer droomen, die - spiegels hebbende een brandpunt, soms meer dan één - zoo dikwijls de aan

het bewustzijn zich opdringende verbeeldingen zijn van de vage vreezen des daags, overschrijden in hun onnavolgbaren gang den gewonen stap van den dagelijkschen tred, dan ziet men ook tegelijk wel eens den slaper in den nacht ongewone dingen verrichten. Zoo vragen wij dan, alvorens wij u de wondre lotgevallen van onzen held verder verhalen, uwe welwillendheid en aandacht voor den verlaten staat waarin zich die andere bevond, de gestalte die wij met het koffertje achterlieten, en die zoo aanschouwelijk mogelijk u voorgesteld zal worden.

Vijf-en-twintigste avond.

Vertooning.

Ogde vromde, oepi, oepi, oerle, oerle, oerleroe... hi-o, io, hi... balk maar mijn jongen, *(de Gedaante vertoonende een gansch verslagen groot aangezicht met beeld-bleek voorhoofd waarin de oogen zwaar liggen versloten, laat het koffertje afzakken langs de beenen en wil er op zitten gaan)* o naaldenbed! *(zet zich dan met alle kenteekenen van voorzichtigheid, neemt de jaspanden op, schuift de voeten plat binnenwaarts naar onder zich, terwijl in 't volkomen uitdrukkinglooze gelaat de lippen zonder ophouden jammeren)* o-o.... io.... idioot.... o, io, o doe mij in luiers, waar is zij mijne jurk van lamentatiën.... o, o, o, o, mè, ja, laat de klokken maar luiden *(wiegelt het lijf en balt de vuisten.)* Bom-bam, bom-bam, bom-bam..... slaap, kindeken, slaap Moeder, ik wou de borst hebben, ik wou liggen in uw schoot, en het ruischen hooren van de volle aren geen spuugies meer maken, groote jongen zijn.

.....

..... bom-bam (de Gedaante na nog geruimen tijd te hebben zitten wiegelen, prevelende gansch onverstaanbare syllaben, blijft plotseling stil en richt het hoofd recht op; tot lang daarna bibbert nog de onderlip hevig.)

Oegé, mijn meester is weg.... verlaten ben ik geworden, verlaten, verlaten, verlaten en waarom en om wat?.... (tikt zich tegen het voorhoofd.) Aanzie me eens dit hoofd, hoorn van overvloed, (slaat zich op de jas) deze borst, schaal, en om welk een vrucht; deze navel, kelk vol oorspronkelijkheid; deze armen voor een minnaar; deze beenen die veel hebben gewandeld.... dit nu en nog veel meer is allemaal verlaten, verlaten, verlaten, is 't geen zonde.... Laat nu je vingers maar spelen in 't zonnetje, waar is de spiegel die de tokkelingen opvangt en de lief koozingen zal bewaren in de diepten van een mijn.... Wat ben je, en wie?.... (zoekt zich te herinneren).... een vod.... aas.... een antiquiteit.... dinges... je zult in een museum worden bijgezet tusschen twee mammoethstanden, onder de belommering van een caduke troglodiet. (De Gedaante plaatsende de handen onder de oksels pruilt:)

Zal je dan toch geen grafschrift hebben, dat om de drie jaar wordt overgeverfd en gecommenteerd.... zullen kinderen ergens je schedel vinden en kaarsjes laten branden in de harde holten van je oogen, zoodat de wandelaars op den wal hun tred verhaasten, geloovende het was een dwaallicht.... zal er dan een jong paar voorbijgaan en zal de jonkman zeggen: 'zie daar brandt het hoofd van een die bij zijn leven zijn ziel niet te behouden wist, omdat hij niet genoeg liefhad; liefste, stappen we wat aan, de lucht is koud van avond.... (zwijgen).

Huë-e, (ademt zwaar) welk een straf, hoe duikerklokkig zit ik hier, ik kijk als door de gekookte oogen van een schel-

visch, speur er geen schijn van wezen; vele atmosferen hebben zich saâmgespannen om dit arme wezentje, mijt midden in kaas, insect opgesloten in een glazen calciet. Cac.O₃. *(knikt het hoofd plotseling om)* knap je wat op vent, je zit er voor eeuwen... *(betracht zich aldus andermaal maar nu naar de andere zijde)* Je pilootje wordt rood, je hadt je wel wat mogen laten tailleeren voor deze sublimatie...

(de Gedaante in elkaar gezakt zijnde, laat weêr een lang slijpend geluid tusschen de tanden vandaan gaan, en blijft slap dan zitten met een open mond. Lang zwijgen).

Hoe men er ook over murmureeren zou willen, gedane zaken nemen geen keer, ik ben er, ik blijf er... Zoo maar te gaan staan wroegen voor een raam of in de open lucht is farizeesch, én, durf ik vragen, is het mijn schuld hier te zijn niet alleen.... ja wél alleen, schandelijk, *(richt zich, stamp met den voet)* ja, daver maar vloer van geheimenis, ik zeg schandelijk verlaten.... Of is het soms rechtvaardig?.... Waarom mocht ik niet langer kruis-en-munt spelen, of met mijne voetzolen naar den hemel wijzen om de groo-ote toer die ik had te doen, de aarde met mijn handen wat te verwarmen? Analyse? Misterie? 't Is een treurspel; nergens is recht, noch boven, noch onder de sterren.... fandome.... zou je hier magge vloeken? *(haalt de schouders op)* Kost voor archieven.... krijg hier een rolling vandaan *(klapt zich voor den mond)* stoot je aan elke mijlpaal een pond vet uit je laif *(klapt zich voor den mond)* en laat daar dan de kaarsen van maken die je zullen bijlichten naar de buitenste duisternis; *(sluit de lippen met de hand)* b.r.u.u.t. *(De Gedaante zit dan stoer overeind. Even griezeld er een flikkering van den hoogsten hoek van den scheef gebleven mond op, maar boven de oogen bleef het stil. Lang zwijgen).*

....Hij heeft gelijk, zij heeft gelijk, zij.... hebben ge.... lijk.... *(Lang zwijgen; vermant zich).*

Over één ding houd ik mijn mond niet *(tik zachtken met*

den hiel tegen het koffertje) hoor, dat ding er is; over de rechtvaardigheid houd ik mijn mond niet, de rechtvaardigheid er is. Wanneer je over de eigenschappen van een ding dat er toch niet is, je mond niet zou kunnen houden, dan zou je, Alcibiades, onderweg wel bemerken dat de rechtvaardigheid van dat ding er niet is.... Of moet het niet rechtvaardig zijn geheeten, wanneer ge u hebt gebrand, te moeten zitten op een blaar? Is het rechtvaardig, wanneer ge een balk in uw eigen oog hebt, den doorn op te letten in het oog van Cheops? Ge prikt den blaar door, all right, ge trekt den doorn weg, zeer braaf, ze zijn er niet meer, maar is daar dan niet weêr de rechtvaardigheid van lancet en tang? Primo dus, is er een ding niet, of het heeft vanhuis-uit zijn eigen rechtvaardigheid; secundo is elk ding rechtvaardig omdat het er is; tertio, al de dingen bij mekaâr vormen de rechtvaardigheid van al de dingen bij mekaâr, ergo de Rechtvaardigheid.... (*geeft zich een knip voor den neus*). Neemt eres eens een bundel pijlen, stuk voor stuk zal je je eigen onrechtvaardigheid blijken deze doeltreffende dingen kapot te willen breken, maar probeer het eens met de heele takkebos, dan bemerk je eerst recht hoe 'n deugniet dat je bent. (*zwijgen*.)

Het ziet er treurig met me uit.... (*krabt zich op het hoofd*).... O, nat najaar, huilende luchten, doorstormd van blâren, kon ik maar eens weêr weenen. (*wrijft aan 't machteloze ooglid, het linker, en ziet, een log traantje knijpt uit*.) Ha, wist ik niet, voelde ik niet, wie met woorden omgaat die wordt van woorden besmet; zeg me wat je lust en ik zal zeggen wie ge zijt; waar u meê verkeert, daar wordt u naar geeerd; al draagt een aap een gouden ring, hij is en blijft een leelijk ding; en zoo de gasten zijn, zoo vertrouwen ze wel dat de waard is; maar hoerah!!!.... dât had de baas niet gedacht, dat ik nog wel een veertien dagen kan teren op zijn weldadigheden (*de Gedaante klapt in de handen, eenige*

geestelijke vrolijkheid heeft zich vertoond op het ongelukkige gelaat; neuriet:)

En hij kreeg van de schrik
Zoo'n verschrikkelijke hik

.....

Volk! slecht gevoede planten in een te vette aarde eensdeels, schiet niet al te lang uw scherpscheutige bloesems op met hun pijn-doende geuren; sprankel de arme rumoeren uwer aangezette vrolijkheid niet te veel over de koudekoorts-landen.... Volk, verwaarloos niet de bronnen der barbaarschheid.... Volk waarvoor ik hier sta, een bloem in goeden bodem, volk mijner liefde, zing, maar bewaar de melodie. Want een volk dat geen zanggang heeft, is gelijk aan een looper op krukken, aan een kroon zonder eenige glorie, aan een vrijer zonder vlam, aan een mensch met een koffertje waarin niets dan ballast (*de Gedaante al sprekende opgestaan, stoot tegen het koffertje*) Stilletje.... Wat? (*bukt, mompelend:*) We zullen nog eens zoo fijn worden als gemalen poppen-klederie (*luistert, richt zich en doende als of ze staart, is er boven de oogen een zware rimpel; schreeuwt:....* Meester, meester, hoe staat het met de afternoon-tea en met de schittering der intelligentiën?

Welk een donder.... (*strijkt zich den rimpel weg van het voorhoofd*) 't loopt me een beetje door elkaâr door dezen donder.... há, deze roepende roode linzeboon in de woestijn van een leêge stembus.... Sturm und drang en provinciale toestanden, de oude ziel der gemeente is soezende over een nieuwe knevel, aard-olie en parfum van Psyche; vernietiging van eigenwaarde en 't Onze Lieve Heer naar de kroon staan; over het verdonkeremanen van een gouden sleutel, en de roman van een arme zwermspoor; over het beleggen van bizondere fondsen, en over het dreigende zand der zee; over iets en over niets en verder over alle andere uitersten

waarmeê zoo'n fat zijn levensernst aan den gang houdt; moet een mensch leven of niet? De baas blijft maar weg, da's triest; (*er klinkt een onwillekeurig geruchtje, de Gedaante spitst weêr de ooren en doet alsof ze wat ziet*) ik ben niet bang, ik ben niet bang, ieder en alles het zijne.... het is hier.... hu.... het is hier ernstig, je zou zeggen sacerdotaal.... O rommelpot.... o zekere harmonie van eene tjingel-tjangel. (*huivert*) Hoeveel graden? (*huivert*) hoe is alles égaal, niet een enkele toren pierewiet er naar boven. (*slaat de armen kruislings weêr over de borst, hurkt in elkander. Lang zwijgen. Dan keeren onder de franjes der leden de oogen duidelijk neder, en de mond waarvan de onderlip zwaarwichtig heeft gehangen, praat gelaten*).

Stil, hart mijn, de wereld is niet meer fattig, arme drommel. Fat, een klank uit verre gewesten, wil zeggen: ongezouten, zonder zout, laf, flauw; metaforisch: gek, nullig, zinneloos, opgeblazen van hersens. (*maakt zich warm*). Voudriez-vous dire comme de faict on peut logiquement inferer que par cy devant le monde eust esté fat, maintenant seroit devenu sage? Par quantes et quelles conditions estoit il fat? Quantes et quelles conditions estoient requises à le faire sage? Pourquoi estoit il fat? Pourquoi seroit il sage? En quoy cognoissez vous la folie antique? En quoy cognoissez vous la sagesse presente? Qui le fit fat? Qui l'a fait sage? Le nombre desquels est plus grand, ou de ceux qui l'aimoient fat, ou de ceux qui l'aiment sage? Quant de temps fut il fat? Quant de temps sera il sage? Dont procedoit la folie antecedente? Dont procede la sagesse subsequente? Pourquoi en ce temps, non plus tard, print fin l'antique folie? Pourquoi en ce temps, non plus tost, commença la sagesse presente? Quel mal nous estoit de la folie precedente? Quel bien nous est de la sagesse succedente? Comment seroit la folie antique abolie? Comment seroit la sagesse presente instaurée?

Repondez, si bon vous semble. *(de Gedaante plotseling opgestaan zegt aanvankelijk niets, het gelaat is beginnen te kleuren)*. Seigneur Maistre, tant humblement que faire je puis, a vostre bonne grace me recommande, ayant entendu dire que vostre monde est devenu de general en general fat-alement ongezouten general, je Te salue en chantant la response selon la folie antique:

Epopoi, poi, popoi, popoi, popoi, popoi, ici, ici, vite, vite, vite, mes compagnons de l'air....

(de Gedaante gelijk een vogelaar de lippen fluitend gespitst, wendt het opwaartsche hoofd naar alle windstreken, en spalkt dan de wangen nog meer in verbazing) pi-pi.... niets.... pi-nieméndal.... pi-pi-pi, pi-niénte, pi-nothing, pi-nada; pi-pi-pi-nier, pi-nee; och, de neerslachtige N. verdartelt door een luidruchtige lach.... hoor hoe het orgelt in 't pi-pi-Nirwana, honderden witte fluitjes pruilen in den nevel.... pi-ri-pi.... ri-en fluit ik, nee, niet ik, n-ik, dat wil hier zeggen niks. Niks, niet een bromvliegje, geen vierde part van een halve houtsnip onder deze hemelen; ai.... *(wrijft zich over de maag)* schaf er eens lokspijs waar de vogelaar zelve zit op droog zaad.... Vogeltjes vlieg dus maar weêr naar je Zuiden, je krijgt hier maar de pip, vogeltjes saluut *(maakt een zoenhand)* met mijn eenige zegen.

(Terwijl het gelaatswezen daarna langzamerhand weêr een groote slaperigheid is gaan uitdrukken, steekt de Gedaante een duim vóór in den mond. Dan rumoert er andermaal een vreemd geruchtje in het koffertje) Hé daar!.... *(en weêr zit de gedaante op den duim te zuigen. Het is langen tijd slaapstil)*.

(Doch als te zwaar, valt eindelijk de duim tusschen uit de lippen en het hoofd geheel verwezen, begint wikkend te spreken:)

Alles Lebendige bildét seine eigene Atmosphäre um sich her.... *(zwijgen.)*

....Nel mezzo del Cammin di nostra Vita, mi ritrovai in una Selva osc.... *(lang zwijgen.)*

....On se doit modérer entre la haine de la douleur et l'amour de la volupté et ordonne Platon une moyenne route entre les deux.... (zwijgen.)

....But it was always yet the trick of our nation, if they have a good thing, to make it too common.... (zwijgen.) (*Plotseling rijdt de Gedaante en begint fervent te smeeken:*)

Kinder-gebedje.

Lieve Heer, laat ons behouden als 't U belieft de eenvoudige aandoenlijkheid van onze zieltjes en bewaar ons voor de scheurkalenders. (zet zich).

(Nu is het voor zich uitkijkende gelaat vervallen tot de slappe spanning van volstreckte onnoozelheid; alleen het voorhoofd heeft het strakke aanzicht behouden, zwoel boven de gesloten oogen. Dan bewegen er zich trekkinkjes aan weêrszijden van den neus, waar een begin van lachen of schreien dobbert. En bijna in het midden gaan de lippen wat open die zich daarna langzaam ombuigen tot een kraaiing.)

Hi-hi-ha. Lachen, lekker lachen.... lachen tot je hoofd opengaat, o neen niet als een laaiende aard-buik, maar als de buik van een paasch-lam, als een eerste roos, als een Juli-lucht, als een galanteriewinkel met St. Nikolaas, ha hi ha hoep, ha hi ha hoep. (zingt.)

Er lag eens een kereltje op een stoep
En de wind wou spelen met zijn haren
Die allemaal varens waren.
Varens van licht
Torste dit wicht
En sprieten, halmen als snaren,
Ha hi, ha hoep,
Ha-ha ra-ra
Ha harp, ha hoep!

Er zat eens een kereltje op een stoep.
 En de Wind sloeg aan met zijn handen,
 En de halmen gingen branden,
 De varens ook,
 Dat 'n lekkere rook
 Verkwikkend toog door de landen.
 Ha hi, ha hoep
 Er was eens een kereltje
 Ha hi, ha hoep
 Ha-ha ra-ra!
 En dat kereltje stond op een stoep.

(De Gedaante onder het zingen druk geworden, staat, nu het wijsje plotseling uit is, verwonderd en eenigszins ontgaan. Gaat een weinigje verwilderd zitten. Lang zwijgen.)

De opperste zaligheid.... dat is het, de vreugde in je te hebben. Een wijsje voor de ooren; een dansje voor de voeten; een smaakje voor de tong; een kleurtje voor de oogen; voor je hoofd de proef op de som en een gloedje onder de borstkuil. Lachen is al een oud ding en is er niet een lachstaartje aan het einde van bijna elke ernstige hond, daarom mijn jongen, doe alles in vreugde eer het te laat is. Heb je geen schik, bedenk dan hoe een deur verder allicht een ander woont die er nog naarder aan toe is. We zijn in vreugde ontvangen en tot vreugde zijn we bestemd en dat het niet overal botertje tot den boôm is, dat is toch niet de schuld van de vreugde, wel? De Vreugde heeft eene groote Vijandin.... Wie is zij?.... hoor ik vragen.... Wie vroeg daar? Was het een meisje in een hoepelrok? neen het was geen meisje. Was het een leeraar, die overal pijnlijke strepen heeft, wanneer hij 's avonds naar bed gaat, een gloeiende, rond zijn hals, veroorzaakt door de staande boord welke hem den geheelen dag voor de klas heeft gemarteld, een comme-ça, boven in zijn neus, van de bril die

ter elfder ure pas afging? Neen het was geen leeraar. Was het een schilderwacht? een anti-revolutionnair? een sjappeur? een Hernhutter? een ethisch-irenische groene jager? een majesteit die de wereld vreten wil geven of was het de koekebakker die aan de rechte Jozef de uitleg komt vragen van zijn droomen? Het was noch het een noch het ander. Was het 'n puntige Griek? een middeleeuwsch langgezicht? de rondkop van een renaissancer? een bult-schedelige cosmopoliet? Het was het niet. Was het een vakman? neen, een fakir? neen; een kraaklaarzende rederijker? neen. Was het een stotteraar met zoo een ziel als een bloeiende boomgaard? Of was het dan toch een meisje met een wipneusje en een heele tuin op haar hoed?.... Zoo jonge juffrouw (*knikt herhaaldelijk gedag*) waarom draagt u niet de nationale kleuren? Weet u niet welke, niet? dan zullen we maar eens vragen. (*knikt gedag*) Wat zegt de Hollandsche dekadent?.... zegt: p (*knikt gedag*.) Wat zegt de Fransche dekadent?.... zegt: m (*knikt gedag*) Wat zegt de Engelsche dekadent? de Engelsche dekadent zegt: sh (*knikt herhaaldelijk gedag*) en wat zegt nou de natie? de natie zegt: Nijl-bruin.... hoor je jonge juffrouw? Och het was ook geen meisje met kleuren op de hoed. Wat was het dan? Was het bij geval ook een purpren papegaai die zijn gom-elastiek tongetje wat ommummelt onder zijn neussnavel, of was ik het zelf? Waarschijnlijk was ik het zelf; want hier kan niets zijn dan ik en dit (*wijst met den hiel naar 't koffertje*) mijn eigendom en dat nog wel onder curateele.

Ja, vroolijk te zijn, een vrij koerakter te hebben is wel een bezit, maar lastig toch in een wereld waar het alles behalve boersch toegaat, waar geen koetje is en geen kalfje, niets om een duit in 't kerkezakje te kunnen leggen, niemand, om het eens zoo samen meê te hebben over je buurtjes. Is het niet meer dan nuchter, vraag ik, dat terwijl de meester zich verdivertiert dusdanig, hij mij hier, hallu-

cinaties krijgend naar spek, heeft laten staan blauwbekken, zonder een kaartje, niet voor soep, noch voor tram, laat staan voor de komedie? Daarom zal hij zijn de ETER van zich zelve geheeten.

Wie kent haar?.... in de komedie daar toeft ze veel de vijandin. Hoe is zij?.... Is ze mooier dan mijn gouden oorbellen? Welk muisje piepte daar weêr? Ze gaat in vlagendoek.... Welke matroos kokhalsde dit?.... Larie, ze is zoo grauws als de schemer-avond in een kamer achter kraakheldere gordijntjes leêg, omdat de heele inboel stuk voor stuk in den donker om de burens naar de lomberd moest.... Wie bromde dat? zekerlijk een huisbaas.... Vraag het aan appelwangige kinderen, vraag het aan de mannen met de roode neuzen, ze zullen u zeggen dat ze er pips uit ziet.... Wie?.... Wat?.... *(de Gedaante luisterend, wendt het hoofd naar links en rechts, dan glimlacht ze zoetelijk.)*

Onnoozele, wie zou haar hebben gezien, hoe zouden zij weten, wie kan te weten komen zonder vergelijk. Hoe? is in 't algemeen behalve sneeuw, sago, stijfsel, bloembladen, schrijfpapier, en daarbij nog eenige levenlooze steensoorten wel iets heel en al bleek? Blanke konijnen hebben nog al eens dikwijls rooie oogen, en witte duiven ook; de Noorsche vos verkleurt zelfs geheel.... het opslorplingsvermogen is bij dit dier zoo sterk ontwikkeld, dat zijn huid al begint te donkeren wanneer de sneeuw nauwelijks versmelt.... Zoo is er meer, dit is dus alles wel zeer begrijpelijk, *(de Gedaante alweêr op het koffertje gezeten, legt den index langs den rug van den neus).*

Om te begrijpen, mijn jongen, hoe het gebeurt, dat de smart ons altijd bleek wordt voorgeschilderd, moet ge, ten eerste in 't oog houdend haar algeheele onzichtbaarheid, het bewijs harer verhevene origine, ten tweede dat een mensch niet leven kan zonder beelden, trachten door te dringen in hare Essence. Zoo een boeredeerne, door de week, met

een dorschvlegel bezig, zwaai-lustig van taille is, zich op de Heilige dagen geniepig inrijgt en de vele bonte rokjes uit hare latafel van Pandora te voorschijn ontvouwt, wanneer ze eindelijk trouwt, het meest wel zonder kleêren zal worden bemind, zoo troetelen ook de minnaars bij uitnemendheid, de poëten, het teêre beeld alleen bij voorkeur, dat zij hebben gevonden onder de veelheid der verschijningen. Ze hebben de roode Schaamte laten komen uit het Paradijs en de zwarte Honger uit de hoofdstad met de blauwe Kou en de gele Koorts uit 's lands bezittingen en ze hebben ze allemaal uitgekleet en kijk.... ze waren allen onverschroeid.... divien....

(slaat zich boven op het hoofd).

En zet nu maar 'n één-ezeloorige pegelmuts op dezen kop, van haat-gele vlammenpegels beklad; en laat me maar hier van daan gaan in een vurig ornaat, en spuw maar voor mijne barrevoeten, zeggende: 'Gij knaap', omdat ik er op zitten blijf dat alleen de vreugde divien is, en die andere met wie ik wel den brandstapel.... o de vlammen zijn niets, de vlammen, de vlammen zijn niets.... wil opklauteren om haar te vernietigen.... de Vijandin.... *(verschuift onrustig)*. Mal.... wanneer ik zoo op het koffertje gezeten ben, wil ik altijd weêr gauw overeind en wanneer ik sta heb ik telkens een dringende behoefte weêr te gaan zitten.... veel bijzonders zit er toch niet in, anders zou de meester het wel hebben meêgenomen.... en toch wanneer ik zit ben ik over 't algemeen levenslustiger dan wanneer ik sta.... Het is of me de Vreugde op de knie komt vluchten, bang voor de Vijandin die haar altijd achterna loopt. *(de Gedaante soebattend met het hoofd, maakt met de vingers verschillende gebaren)*.

Kom jij maar melieve meid, mijn vlindertje met je ja wezenlijk wat gehavende vlerkjes; een beetje veel in den regen gewiekewakt, gewiekewit.... mijn zonnetje, mijn zomer-

tje, zeg-wi-je niet weêr zoo liggen op mijn armen, je weet wel, van diedel-dom-dijne zoo zacht, wen 'k neurie van 'het rozige kind, met 't hoofdje vol zon en wind', och kijk er maar niet naar wanneer daar je vriendje wat malligjes lacht. Blijf bij me en doe je naam nu eens eer aan, vriendin; bepaald neem ik je dan mee, overal waar je maar wilt wil ik gaan; mee uit naar buiten; te landlopen over de hoge gronden; in de dalen, over de mossen die als zeewater lichten en licht ook zijn voor den voet; naar de lekker loome rivier; naar het bosch vooral, al is het wat laat in den tijd, daar waar de varens nu verbrand staan te pronken in dezelfde kleuren van groeisteenen waar ik je dat kettinkje van gaf. Laat ik je brengen door de berceaux, herderinnetje; feeke, langs de weggetjes van lapis-lazuli, naar waar mijn schatten zijn: kuilen vol glanzende schijven die (*praat geheimzinnig*) van de boomen afregenden op een dag dat ik niets te doen had. Ga maar mee, ga maar mee, laat het bosch maar eens over je gaan om je te beschermen, ik weet er mantels nog die om je schouders zullen losvallen, wanneer je het koud mocht krijgen. Maar daartoe heb je geen tijd, geen tijd; want overal als je komt beginnen er vingerhanden te tokkelen vol edelsteen, je kunt er geen oog op houden, weet je wel; gestreeld zul je er blijven staan in de gloeiende gonzing, allemaal gezang, allemaal muziek, gevangen in muziek, tot er je wangen van zullen gaan meeblozen als rijpe abrikozen.... Hé lekker dier, zullen we.... merk je niet overal onder de gloed-noten der boomen-koren, boven het hoogerop ontroeren van de ernstige zangers, de lucht; is die niet altijd zoo mooi als lucht maar zijn kan, wanneer jij er bent, adem, jouw adem.

En wanneer het donker wordt, dan zal het woud z'n lampen voor je ontsteken.... en dan komt het uur om de tooverheks te spelen, heksje, je zult al de zwarte kippen willen gaan naloopen, wanneer ze met struisvogelstappen weg-

beenen naar hun slaapstok ergens in het huis van mijn boschwachter....

Wat boudeer je, ben je niet fiks? Heb je het niet op je heupen van avond? hoe doe je zoo sikkeneurig? geen sikkepitje gevoel voor metamorfosen, nooit je hartje, och arm, opgehangen aan een wolk, nooit? nooit? nooit? Wat moet ik dan doen om je weêr te brengen in je knolletuin? Wat?.... (*maakt een onderkin, peinst*).

Zullen we nog eens het oude holé holé aanheffen, of bij de gitaar het liedeken zingen van den amoureuzen Zigeuner.... I.-a. I-a? (*zingt.*)

Daar, achter der bergen rangen
Verwelkte de zon al zoo lang....
Granaten openbloedende hangen....
O mijn hart is geworden zoo bang
En mijn lippen verlangen
Zoo lang....

'k Heb uitgezien op de wegen
Des daags zoo lang....
In de heete, de zengende zegen
Des daags, zoo lang....
En mijn voeten, de loome, de sloome
Als bedelaars wedergekomen
Marden zoo lang....

Donker verhult al de bergen - Hoe zijn uw oogen zoo vèr -

Mijner oogenheil, doe uw lichte vertooning
Staan in de poort onzer opene woning,
Dat de nacht er niet zij
Zonder u....

Doe ze uit 't avondblauwen aandwalen
 Uw oogen groot van mooie verhalen
 En melody....

Nacht sluipt aan als blindheid en ouderdom - wàar is de jeugd uwer voeten.

Dochter der zon, als ik hoor uwe schreden,
 Ze komen in wolken van wonderheden,
 Wonderen buiten den tijd....
 O 't ontmoeten....
 Uw heerlijken gang in aanzien te begroeten,
 Het rijke treden, uwer lenige voeten
 Gedragenheid....

Het duister is vol en wil niet van mijn hart dat rijp is van liefde - waar is uwe lichte hand....

Schat mijner ziel, in zoo zangerig treuren,
 Voldongenheid van mijnen dag ik zie gebeuren,
 Tot 'k dor zal zijn als 't zand
 Door de zon-brand....
 Liefste, liefste laat me hier maar klagen
 Om de liefde die de gloed is onzer dagen
 In dit ballingland....

(de Gedaante welke improviseerend, of was het op eene guitarre, op den arm getokkeld heeft, zit nog met dwalende vingers).

Ang.... ang.... ang, hoor me nu eens zoo een in zich zelve gebogen kwinkeloer,
 de voorbijgangers vertellen dat hij eigenlijk vroolijk niet is. Och ja, och ja, de
 menschelijke ziel in haar oneindig smachten wanhoopt zoo gauw, en verliest zich
 gemakkelijk in de woekering der dingen.... Wees vergevensgezind.... Tzoem, tzoem,
 hoe lang, hoe lang zul-

len nog duren deze spelen van schemer? Ja lieve vriendin, het zeurige liedje van deze verworping heeft me ganschelijk gebracht van mijn gezindte.... Tzoem.... Hoor je het! Zoo, weet je wel hoe aardig het leven is?.... Hoe is je gezichtje zoo losbandig spits?.... heb je ook wel eens 'n varken hooren kelen?.... Chr.r.... chr, ik wil niet..... chr.è.... ë.... e, je mot..... chn, chn, chn..... n..... n..... n..... é..... roer, G. v. d..... ê..... e..... e..... ë..... chnù.... chn.... ch, n.... hù.... h.... u..... f.. t..... maar wanneer nu de slachter nog maar zoo'n jeugdige spring-in-'t-veld is, en hij steekt zijn mes niet precies langs de zevende halswervel, daár.... waarom ben-je van mijn schoot gesprongen.... Waarom blijf je daar nou staan alsof je zoo pas thuis kwam van de catechisatie? Heb ik de verkeerde voor, hou je van katjesspel niet? ben je de Pret niet? Zoozoo, nog nooit in een priëltje raadseltjes opgegeven? nooit? Och kom, ik heb wel eenvoudiger zieltjes dokters in de letteren in de luren zien leggen (*wordt driftig*) wat moffel je daar weg onder je boezelaar? (*terzijde*) Wind waai me dat blaadje eens weg.... (*fleemt*) Toe zeg me wat je hebt. Is Zij er weêr? Née? (*beveelt*) Spreek. (*fleemt weêr*) Is het niet al goud wat daar valt uit zoo'n snoes van een mondje, ochtendstond daar je bent.

Wat wou je dan toch eigenlijk, mijn warmte hier, mijn borstlap, mijn troetelvoet, 'k wou je een boterham was! Wil je een nieuw rokje van tarlatan om in ter danse te gaan, wil je een gewaad dat je loop in den grond sleept? Wil je een optrekje, een koepel, een dom, is het bosch je te vochtig? Wil je een tête à tête of een stoel met een wenteltrap er aan? Wil je een vedel, een abonnement, een wintertuin, een til vol duiven, nêe! wil je dan met

kracht en geweld een zwaan hebben, hou je niet meer van de ooievaar?

(springt overeind en schreeuwt:)

Meester, meester, de schimmen der algeheele verlatenheid begeeren zelfstandig te worden.

(gansch ontdaan, vertoonende al de teekenen eener groote radeloosheid, de Gedaante zoekt naar alle kanten).

Weg.... verlaten.... ogde vrom de oepi oepi.... oerle oerle oerleroe.... ze is vervlucht, ze verdween in 't bosch. Zag ik haar haren niet verdwaald raken tusschen de gierige, houterige vingers....

Hare haren, hare mooie zonsopgankelijke haren, waar de dag in stierf en de heete seizoenen; haar kruivende roem, waar niemand de einden van uitspint, ze hebben gebrand om mijn handen, kijk, och mijn hoofd er soms zoo zeker in gevangen zat als een vlieg in een web. *(houdt de handen nog wat vooruit gestoken en haalt ze dan snel in.)* M'n pollepels....

Nu gaat ze weêr de witte regen inloopen, de malle meid, en rimpelen haar gave schouders onder het badientje van de albastene vijandin.... Nog een zoenhandje maar in de lucht en dan zeggen.... goeie nacht, o mijn lieve veel gehoonde moeder of.... och, jemeniejoosie hoe komen we allemaal door de winter.

(de Gedaante wou zitten gaan, doet het echter niet; over het gelaat dwaalt andermaal de algeheele wezenloosheid. Geruimen tijd blijft ze onzeker staan, dan met één hoogen schouder zich omwendend, begint ze weêr koppig voorbij het koffertje op en neêr te dreutelen. Na dit herhaaldelijk lang te hebben gedaan, veegt ze met den rug der hand de ondervlakte van den neus af en het begint tusschenpoozelijk te praten.)

Een natte neus, een drop, een ijspegel, voilà tout.... Wie zal nu eindelijk zeggen het verdriet dat ik heb om dât egoïsme van mijn meester.... De arme lui gooien het tegen

den grond, de rijken steken het in hun zak.... zoo kan je uit snot, jongelief, het betrekkelijke leeren van alle aardsch bestaan. (*lang zwijgen*). Een natte neus, heimwee naar de oranjeboomen en een dooie musch.... l'opposition fait toujours la gloire d'un pays..... een (*niest*) schoone zakdoek, het leven is begeerlijk.... Tzoem! (*de Gedaante niezende heeft aangesloft tegen het koffertje.*)

Kan jij je turftrappers niet optillen, zeg? Wà-blijf!

(*de Gedaante hurkend naar het koffertje, legt luisterend het oor tegen het deksel. Dan verschijnt het hoofd lang geworden van een ontzettende verwondering.*)

Een hongerlijer's buik dat is een gong.... g....

.....
(*de Gedaante na nog eens luisterend te hebben gebukt komt heftig overeind, en staat met zijwaarts afwerende handen naar het koffertje. Boven de oogen is een krioeling van schrikrimpels.*)

Bij alle machten die in u elkaâr verkrielen, blijft er in; geluiden van beroering en heete tochten blijft er in, bezweer ik u, tot de tijden zijn daar. Mannen, broeders! gij die onder elkander wel weet hoe aan de Nebukadnezars het gras-eten gezond is, gedooft dat de bloemen er boven wiegelen; huwt, het jaar rijpt, gaat afvallen van den boom der tijdeloosheid. Gij allen mijn naamlooze broeders, die middagmaalt met een aardappeltje en 'n aardappeltje en 'n aardappeltje toe, u zeg ik dat ook ik heb honger; haal de broekgesp wat aan, laat de winden maar waaien en verwaarloos de bronnen der barbaarschheid niet. Wees geduldig, lang te kunnen dragen is het goddelijke privilege van de kracht. Hou zee; wapen u, memoriëer de nieuwe leer der bagatellen en der oude beproefde beginselen, bedenkend daarbij, dat jeugd ja is sentimenteel en onze aard opstandig. Smaalt deze woorden niet gering, in uw overigens verklaarbaar, heftig willen naar oogenblikkelijke verzadiging, wederom zeg ik u, geen eerlijk middel te klein

om te komen tot een groot einde. Want dit is niet veroordeelbaar en zelfs niet discutabel, mannen slaven, een groote liefde te toonen voor een klein ding, zij het een poes of een uwer andere huisdieren, daar elk bewonderend aanzien van een ding hoe klein ook, al een psalmbegin is naar den Oorzaak, maar wel is gezegd te zijn veroordeelbaar, een heel hoog gestoelte te willen beklimmen in een verschoten pantalon.

Volk, ik zeide u reeds dat ik u lief heb, maar niet nog als nu heb ik van u gevergd: 'Heb mij wederkeerig een weinigje lief. Deed ik anders, zoudt gij niet in steê van te roepen: 'dat hij leve' elkander mogen ondervragen, zeggende: Van welken slechten wijn is deze man daar dronken? Ziet, hij komt ons spreken met drang van zijne groote liefde en smaadt ons, ja de Liefde zelf, in 't gezicht. Zeg ons, wat is uw liefde die onze wederliefde niet vergt? Waar is de innigheid haar zoo eigen, vergt licht dan in zich geen weêrlicht, hare heerlijkheid? Hoe zou ze sterker zijn dan de dood, hoe tegen alle haten in, overwinnen, zonder dezen haren aard die is: het bewegen tot de wederliefde.

Zoo zoudt gij vragen, mannen broeders, en met recht, en niet uwe schuld is het, zoo ge uw vragen stamelt; dus, toen ik uitstrooide de blaadjes mijner bloemen, vraagde ik: raap ze, bewaar ze tusschen de bladen van een oud boek, en dat de zon overvloedig moge schijnen in onzen tuin. Doch zoo gij het verdoemt te gelooven aan de eenvoudigheid van mijne woorden, wel, leer u dan zetten op de fijnste punten uwer voeten en kijk zoo zelve over de heg.

Broeders, hongerenden naar het brood des levens, nu maak ik u vrij, u loswindend uit de ranken mijner weligheid, zie ik stap vrijwillig van mijn bloempot en schop haar om opdat gij niet zeggen zult: het is een toren; zie de toren ligt,

opdat gij niet zeggen zult: het is een bloempot. Vaarwel, en anders zeg ik niet. (*terzijde*) faldera, ik zal dat koffertje in het oog houden, 't is een gelaaië ding. (*drentelt, de fronsingen zijn boven de oogen gebleven*).

Hoe ik ook kreun en piep gelijk een ongesmeerde as in hare naaf.... Waar de inwendigheid ontbreekt daar is natuurlijke leêgte.... O, armoe.... Om aller dingen diepsten zin, ik resonneer, ik raisonneer.... één (*staat even stil*) maar één eenvoudige hutspot, hoe zou ze hier stralend staan (*drentelt*) o, eerstgeboorte-recht hoe verbleektet gij eens voor een schoteltje van dat roode, dat roode.... Neen.... heusch niet.... zoo min iemand, zij het een mensch, willens en wetens zijn naam schrijft op de oppervlakte van het water, en er nog nooit een pyramide of kathedraal met enkele witkalk is opgemetseld, heeft er nog iemand, zij het een mensch, het eten heelemaal kunnen laten, (*neuriet al drentelend*):

Een oude en een jonge Heer
Ontmoetten elkander bij Kras,
De oude bestelde een heel Dineer
En de jonge een rammenas.

Ik moest tòch voor al die arme kerels van d'er-net, eens een voedzaam menuutje opmaken. (*staat weêr stil*) Doch, als 't U belieft, achter een disch waar de schotels zilver en het tafellaken damast is, geen dienknechten met zulke witte garen handschoenen, dat door de mazen de verschillende ambachten komen duisteren: de naaitoppen van de kleermakers, de politoer-duimen van de schrijnwerkers en meer zoo. Neen, dezulken passen ons niet, geef het Volk wat des Volks is en daarmee basta. (*drentelt.*)

Ten eerste willen we dan beginnen met eenige Zeeuwsche oesters, zilte vruchten onzer eigene zee, liggende in het reine moer der klippig grove schalen; ze fanfareerende

met leuk-lekkende limoen-straaftjes en daarbij keuren een mondje vol Bordeaux, witte, omdat de roode hierbij niet kleurt. De met een * gemerkte dranken, alle terdege oud, zijn alle afkomstig uit de excellente kelders van het kasteel 'Danslair'; eenige alikruken die we zullen leëgpikken met de scherpe schacht van een egel, en wat gloed-zwart kaviaar op een sneedje roggebrood verorberd.

Dan gaat de soep; hoewel soepen hier eigenlijk niet thuis behooren, geeft het menu er drie met uitheemsche namen: Turtle; Potage bisque à la de Goncourt en macaroni in brodo, door de oude Italiaanders genaamd Capelletti.

De differente tusschenbeidigheden dewelke dienen om den mond aan den knabbel-sprekenden gang te houden, zullen bestaan uit bleeke seldery, lange Spaansche radijzen, die overlangs tot de pin vele malen ingesneden en dan in water gelegd, omkrullen, sierlijke karmijn-roode bloemetjes gelijken; versmeuld groene olijven waaruit de steenkernen zijn weggeboord, saggijonen, komkommers in 't zout, staarten van rivierkreeftjes om uit te zuigen, knappend gebakken wit-vischjes en krakerig goudgele gierst-koekjes doortrokken van thee.

Na de soep willen we het eigenlijke maal beginnen en we nemen als eersten gang: lamsribbetjes, pastei-bruin omkorst door een bros deegje en terdege gepeterseliëerd; daar om behooren te prijken even geroosterde citroen-daaldertjes, groenruig waterkers, en om de vaderlandsche tuinbouw wat aan te moedigen eenig rood van Aalsmeerder-peentjes. De handvatten der ribbetjes zullen zijn omwonden van witte zijde (*bedenkt zich even*) die van boven vlossig zijn gerafeld. Ten tweede een speenvarkentje, houdende een tomaat of liefdesappel in den bek, geheel opgevuld met haksel van niertjes, verbrijzelde smaak-prikkels en allerhande geurige kruiden, liggende in een rozet van distelige artisjokken in Genuaansche olie gebraden; ten derde een degelijke ossen-

haas toegesteld in een moes van in room gestoofde jonge groote boontjes en geboterde kastanjes, een paddestoelensaus daartoe.

Vervolgens als tweede gang lepelen wij de blanke ijlbot met een dikke bisschopssaus; verse zalm, bloemvleezig en zilverig in een garnalen-garneersel, en in water gekookte forellen liggende op eene gladde bedding in een gestoltene Rijnwijn-gelei waaruit de Meikruiden schemeren.

Terwijl daarna onze Sommelier aan de dienknechten het vierde merk afgeeft en onder de strakke nederwaartsche blikken, de Bourgogne, droesem-vrij wordt geschonken, zullen we met vernieuwden eetlust aanvallen op onzen hoofdschotel: de dampende hertebout. (*staat stil*).

En dan zult ge al die carnivoren eens met hun tanden zien blinken! Ah, baboulèche, welk een festijn, bij ons is nog niet het vet van den ketel. Schunnigen en gij vooral schamelen van geest; schimmelingen, schreioogen, scheefmonden, schurftkoppen, scharminkels; schriel-halzen, schrompelvellen; schapen stom voor den scheerder; schuilevinken, scheitlaarzen, schoenescheefloopers, schouderbulten, schrilpiepers, schipperaars, verschoppelingen tast toe; schorem, schorremorrie, houdt u vaardig. Schurken, schelmen, schandalen; schoeljes en schooiers op schobberdebonk; schobbejakken, scharredieven, schavuiten en schoften; schootverkrachters en schroevelosdraaiers; schavot-springers en schiedammer maats, de schaft staat klaar. Schetteraars, schreeuw-leelijken, en schrawaaiers; schuiftrompetten, schalmeiers, schrijvers en schilders; schoolvossen, schalken, scheikundigen, sla een verse worm aan den haak. Schrokken, schrapers, schransers en schuimers; schaterlachers, schommelbuiken en schoonheden; schouten en schepenen; schamperscheutigen, schatters, schijnheiligen en schriftgeleerden, murmureert niet: deze bloed scheldt ons aan of schittert met de taal, maar zegt deze man schift en verzamelde schematisch. Ziet onze

geheele hofhouding komt er bij te pas met al hare kunsten en snorrepijperij. De muzikanten ze zullen toeteren, stekende de koperen klankmonden buiten de veranda; ze zullen er hun vuisten niet instoppen om 't geweld te dempen; vol uit de borst zal 't gaan, wanneer de wijn, die donker is en niet jong-bruisend, dronken maakt, want sterk zijn de belegen gedachten, geplengd wordt bij het zachte harte vleesch.....
(de Gedaante welke wijd stappend is gaan loopen, staat wild bij het kofsertje stil en zwaait den rechterarm in de volle wijdte rond).

O de roode Zee vóór het beloofde land, ik zeever er van, ik zeever er van, over mijn hart gaat het water *(gaat weêr in jagende vaart, telkens omkijkende en zijn loop even stremmend.)*.... O.... o mijn arm dier vleeschie de kerels gaan zich te buiten Roffianen, wilt ge uw fatsoen wel eens houden.... mijne broeders, de bovenste knoop dicht als 't u blijft.... En 'k had nog zooveel lekkers.... ik had nog een heelen fazantenhaan, gebraden onder al zijn veêren.... ge zult.... hem.... niet.... hebben.... ge zult hem niet heb... ben een regenboog blinkt er om zijn oogen.... een goud-scharlaken hoeppelende hangt van zijn schouders af, hij heeft zijn vlerken open en een staart heeft hij als een hallélu Ge zult hem niet hebben, schrooiers met hand en tand, ge zijt hem niet waard. Schamelen die u de beste beten weêr liet weggrissen onder den neus, de vogel zij aan u, en de frissche salaad, en de zakken vol goud-reinetten voor uwe kinderen, *(loopt verscheidene malen woest heen en weêr, gebaren makend van afwering.)*

Schuifelaars, schoorvoeters en schuddebollers; schimmen, schaduwen en schemeringen; schrikspoken, schijnbeelden, o schapraaien verdwijn.... 'k word wee, ik heb neiging tot braken *(staat omkijkend)* Wie blies daar op mijn tabbaard? Wie trapte daar op mijn kleedij? Wie zinspeelde daar? *(spuwt zich in de handen)*. A la rescousse denkt

ge dat ik in de rats zit, denken jullie dat ik dat grinniken niet hoor en dat geteem: hij knijpt zijn fondement al dicht; kinderen, die je witte vliegers toch nooit zult zien staan, zoolang je eeuwig en altijd, zeg ik, de staarten te zwaar maakt. Grooten en oude wijven, neemt je in acht voor dezen steen, door de tempelbouwers verachtelijk terzij gelegd. (*plotseling blijft de Gedaante staan en beurt het kofsertje, het met beide handen tillend boven een ontzaggelijken slaapkop.*) Zie me staan, ik ben Atlas de geduldige, ik ben de man van het jaar Nul.... Goden, kijkt me maar énorm aan uit je fabuleuze wolken. Ik waarschuw u in je eigen belang, blijft in uw sterkwater, wat komt ge hier op cothurnen strompelen en op een hellend vlak; uw tijd is voorbij; de amphora's zijn gebarsten en verschaald is de ambrozijn, omdat de kurk veel te dikwijls van de flesch ging.... A moi, à moi.... Prometheus, Hyperion, Oceanos, Jápetus, Ophion, broedsel van hemel en aarde en gij veel latere Titanen met de groote harten, wier namen ik uit eerbied niet noem, omdat ik kwaad ben. (*het kofsertje is onderwijl wat gezakt tot aan de hoogte der oogen, de gedaante er norsch gracelijk meê bewegende, wuift naar links en rechts.*)

En gij, jonge reuzen, poedelt niet, opdat niet van u gezegd worde: 'alwêer een dwaasheid voorbij.' Weet elke verloren geraakte steen is 't zout voor vele tranen. Hef dus uwe armen goed in het parallellogram van uwe krachten, opdat de worp geschiede naar de resultante lijn, dat is de kortste weg.

Ziet en hoewel ik u ook nog in bedenking geef, nooit anders en dan den rijmenden bliksem op te roepen over eenig hoofd, uwe keel binnenskamers te schrapen, niet uw daaglijksche behoefte te gaan doen onder Gethsemané's olijven en niet meer dan noodzakelijk uw deel is, te ploegen met een andermans kalf, zoo wil ik u lieden hier toch gesteld zien een exempel. (*de Gedaante werpensklaar, heeft den rechter-*

voet schrap gezet en dan het lijf naar achteren hellende, beurt ze het kofsertje met beide handen boven den tegenovergestelden schouder.) Zóo! (ploft het kofsertje neêrwaarts) Muze, wat hebben die kerels een harde koppen, (tilt andermaal het kofsertje boven de macht) Zóo! (richt het onder de twee oogen, maar laat het dan eensklaps uit de handen vallen.) Ah, ah, het Hofje, het Hofje, het Hofje!.... wat ben ik daar geschrokken, wat heb ik daar gezien... og de vrom de oepi oepi oerle oerleroe, wat ik daar heb gezien, (de Gedaante loopt hard weg, schreeuwende met luide keel:)

‘Meester, meester, de droomen, de droomen willen er uit!’

Mijne hoorders, wanneer nog de ontrage tijd al niet weêr bijna stond op de scherpe kentering van voorbije-dag en dag-komen, en het over uwe aandachtig ademhalende hoofden heen, zoo lang alleene aanhooren van eigen stem, gemurmel in den wijd-uit geruchtenden cirkel om ons huis van rollende spoortreinen in wind, ons begrijpelijkerwijze wat moede had gemaakt, zou nog het verlangen naar rust, - rust? het ontspannen staan van een boog? neen, verzamelen: want geen nachtpit de verklaarder is van de pluim onzer slaapmuts en alzoo onze nachten wel de voortzetters zijn van onze dagen, - zou nog dit billijke verlangen naar rust ons nu geen prikkel zijn, u allen zoo maar voor het vaderland weg onzen dank te betuigen, om de welwillendheid waarmede gij onzen held en diens wonderlijk wedervaren hebt gevolgd. Want deze toewijding, wij erkennen het met eenen zachten glimlach, was van avond zelfs zoo groot, dat geen van u, - daar de deur, ofschoon niets zoo angstig benauwend is als een gesloten deur, voortdurend dicht bleef, - niemand uwer, zelfs even is gaan kijken naar buiten, naar de maan, dewelke heel den duur onzer voordracht volkomen was verduisterd.

Vraagt dus niet meer waarom?.... zagen wij onzen held

toen hem het klinkende oordeelswoord ontging, niet weder heelhuids in het bezit van zijn vrachtje; vraagt ook niet wat hier werd gewonnen; weten wij Zebedeus niet aanmerkelijk veel groter?

En de andere reis die wij beloofden? Matig u, matig u. Want de zomer, o, de zomer komt in het land en dan zal het u allen toch, niet waar, beter zijn tusschen licht en donker te liggen kijken naar het intuïtieve dansen van de muggen, dan te komen luisteren naar de verhalen van een oud man.

Tot wederziens dus, mijn lieve vrienden als het mag, een goeden nacht, en een goeden zomer als het kan.

EINDE VAN HET EERSTE BOEK.

Tweede boek

Zes-en-twintigste avond.

De Ouderdom en de Jeugd, nimmer verwonderd zich te saâm te vinden, daar zijn ze weder, onze grijsheid eenvoudiger en mededeelzamer nog als 't kan en uwe jonkheid wijzer. En zoo er verwondering toch was, o weinig, dan was het die stille enkel, welke stom uit de oogen vraagt: wáar waart gij toen ik was dáar op den levensweg, en de zacht-inkeerende, omdat weêr een zomer voorbij ging. De Zomer, de schoone zomer is het niet? de Triomfeerster, gelijk een dichter onzer jeugd haar terecht benoemde, de prachtige en de sterke, die het zweet van ons, stervelingen, als parels rijgt om haren naakten hals; de hoogloopende Zomer, die wijd pralend met den monde de witte wegen langs schatert en, ongeschoeide, geen zooldruk laat, terwijl de zwoegende insekten goud-poederig verstuiven rond haar rossen pruik; de gezond-riekende die in de volle garven slaapt met gesloten vuisten, en die niet wijkt

dan uit den treure, wanneer de donkere, dronkene Slorpster komt, met achter zich aan de grauwe Sprokkelaarster.... die nevelig en klagelijk prevelt en in de ooren het verlangen doet geboren worden naar verhalen van licht en van lach. O, onze jeugd en zijne dichters; neen, het is niet omdat er onze zomer voorbijging, wat ons de stem doet haperen, herinneringen zijn teêre, altijd teêre dingen en de wellen der menschheid diep; en dan... och het is al zoo lang dat ik uwe welbekende gezichten niet en zag.... Vergeef het uw al te weekhartigen vriend, wanneer er zijn woorden een slag slaan in de lucht.... Kom, kom, oude heer, zoo hoor ik er onder u zeggen, drink maar eens een slokje van uw gesuikerd water; wij verlangen niets liever.... ik dank u.... zij die zoo spreken, spreken uit den warmen overvloed van een lachend hart.

Lachen zoo, is geven, 't leven doen liefhebben, moraal, lachen is goed. En moet ook die opperste lach: het zonnelachen naar des dichters sprake, in weêrwil van eenige onoverkomelijke verzenging en kansen van steken, levenwekkender bevonden worden dan het bescheidener lachen van den haard, welke toch evenzeer wel eens, niet waar? schroeit de onbedachtzame hielen; en al is er die eene het erfdeel slechts geweten van de kinderen der goden en het andere... onoplettendheid, antwoorden er onder u gereedelijk, onverstand dat strafbaar is als zonde... ai, ieder onzer, want wat kan tieren in de glaciale sfeer der steeds bedachtzaamheid en wie zich warmen bij een immer ingerekend harte-vuur... zoo laat ons des ondanks lachen.

Heb den lach lief als zomer, houd den lach hoog als zon, versterk u aan den lach der dadelijken en ook aan het kwijne schijnen, aan den helder-donkeren glimlach. Iedere lach die niet voor zich zelve lacht, dat hij u ontsteke, en zoo het u gebeurt dat ge een kind ziet lachen, verwonder u dan om de volkomen onnoozelheid van het oneindige. Lachen is leven, een oud spreekwoord zegt; jammervollen

zij, wier lippen pas lachen in den vasten dood; o, dat ge uwe liefste moge heerlijk prijzen om haren lach, en, vrouw, dat ge moogt verlangen naar uwen man om den zijnen.... Hoe zouden wij den lach ooit vreezen? Wordt niet eene ziel gekend aan haren lach? Laat u belachen. Heiligen somtijds zijn gehoord te sissen en verloren-gerekenden, vluchtte hun niet wel eens de lach over het arme aanschijn, gelijk eene zaliging?... Niet den dun-lippigen en niet het schouder-ophalen der ziel, en niet den gestempelden lach, zoo vaak ornament van graven vol wanhoop en knekels, hebt gij te vreezen; ik zeg u, een grol te schatten boven een grijns en niet te vreezen den lach.

Gij antwoordt: gij daar zoo hoog op uwen redeneer-stoel en gevrijwaard voor het treden op de teenen, gij hebt gemakkelijk praten. Ik vraag u in gemoede: hoe weet gij dat?.... Laten wij dit alles, laten wij de doornige disputen van den haard; kwamen wij niet te zamen tot het opzetten, - zegt men niet zoo wen vrienden na lange scheiding zich weêr sâam bevinden, - van een groenen boom?...

Bejaarde menschen kunnen vergeleken worden bij oude boomen; in hen wonderden zoovele zomers; al wat zich binnen de schors vergaarde, dat leeft daar stram maar als wachtende, en op warmte, op warmte, mijn zeer lieve vrienden en vriendinnen. Er wordt wel eens beweerd van dezulken dat zij hunkeren naar luwte en lente, waarheid is dat oud zich gaarne koestert aan jong en zich genoegelijk laat aanleunen, na de lange mijmerijen van de kale kruin. Wederom, gij lacht, o weinig, gij allen verwachters nog van een nieuwen zomer, en zegt geen boom te zien hier, geen schuilplaats voor zangertjes, geen lommer voor fantasmen en lichte stemmen van licht; gij, welke toch, niet waar? kwaamt bij den tronk hier, eer nog de bijl, dienaar van den haard, aan den wortel ging. Ik vraag u wederom in gemoede: Is niet het 'Verhaal' te zien gelijk een loof-gewelf onder

welks lommer het goed is te zitten? en is het uitloopen van een verweerden knoest niet treffend voor het oog, treffender nog dan van een sappigen zaailing? Lijken niet alle soort-blâren op elkaar? Is het niet als het uitflappen van de bazelende lente-bladen, het vervoerde spreken soms van een oude van dagen? en zijn het niet de bladeren die de getuigenissen van leven zijn voor stek en voor stronk? Ons spraak-gebruik alweêr spreekt van kerels als boomen, edoch ziet men dan nooit forsche gewassen bleek en beluisd staan van blad, en holle misvormde basten wonderen van bladen ontwikkelen? zoodat het geloof, ook al wist daar niemand dat een boom vòr er vrucht is, wordt gekend aan zijn blâren, wel aannemelijk lijkt, dat het hier aankomt op de blâren, op de ritselende blâren.

Boom of geen boom, het blijft al ter uwer beschikking. Bij onze vorige samenkomsten hadden wij het wel eens over een ton of kansel, over een bloempot of over een toren, over een prieel, lust-warande of feestzaal; al deze benamingen, ze mogen dan niet veel anders zijn dan ouderwetsche metaforen, het zijn er niet minder bladeren om van een eerwaardig woud, en bedoelende met hen allen: dat, wanneer er gesproken moet worden voor een veel ruimte noodig gekregen hebbende schaar, het verstandig is zich te plaatsen op een hoogte....

Even heb ik moeten volharden met mijn oogen, gekeken als van een zomer-tak het doet een kraal-oogende vogel en o geneugt, zoo uit de hooge verdieping van den blik zich omringd te zien door een òm ons gekomen parterre. Luistert, luistert, mijne vrienden, ik zeg geen smaad, gij zijt de toekomst wèl, en de hedene jeugd vreest niet de zon en gaat de rulle wegen der waarheid; ik nu, wat zou ónze boom zijn zonder, de vogel die roekeloert, roekeloert, maar om u, maar om u. Luistert en hoort naar een die niet enkel zong, maar ook wel voeder zocht en vond. Er

zijn oogenblikken, zeg ik u, dat een mensch zat en beu is van waarheid. Gij hoofdschudt, ja, ja, en meesmuilt: dat is nog wèl dè oude, maar.... o tirannie schier, want al is hij die hier redeneert, kirt zoo ge wilt, langs de gebroken lijn van den zang, slechts een korte van pluimage, en al vergeet gij in uwe voortvarendheid, dat uit het oude woud ons de bebrilde oogen nog altijd aanzien der gezellinne van Minerva; hij zegt u toch, dat eenmaal de dag zal komen dat er een ander zal staan op deze hooge plaats en dat die zal spreken als hij nu, maar voor eene van vreugde weenende schaar: over den Lach des Levens.

Hoe stil is het nu. Zaagt gij niet den boom? Het was toch wel of er een òn-drukkend dak aanving te ruischen, van hemel-blauw-oogen doorblonken en van genotlijke buitjes sparkels licht. En was het waarlijk niet of wij, winterschen nu, het heimelijke proesten van den Zomer hoorden, wanneer ze languit neêrligt in een schaduw en met haar vingers speelt en liefkoozend de insekten wegzendt, de stralende wereld in....

Versta ik goed? Ah, dat kennen wij wel: gij spreker daar, wat wilt gij ons naar huis sturen als dwingende kinders met een zakje lekkers.... daarvoor kwamen wij niet hier.... geef ons liever antwoord op ons in de rede gevallen 'maar'. Gij hebt recht, niet wijl insekten suikerige bagatellen zouden zijn, doch dewijl gij ons herinneren kwaamt aan de gedane belofte: U na het einde der muggen-dansen het vervolg te verhalen der wonderlijke avonturen van onzen held Zebedeus. Ja de taak, de taak. Das Wunder ist des Glaubens liebstes Kind. Het is gezegd. Is onze held dan een Wonder te noemen? Mogen wij dit zeggen van eenen, ons bijna zoo eigen als ons vleesch en bloed? En toch, is zulk een vraag eigenlijk wel bevreemdelyk te achten, aan u, welke met zoo groote belangstelling verleden winter het verhaal zijner lotgevallen volgdet en die u wel herinneren zult, - was

uwe trouwe opkomst, waarvoor ik dank u, en uw rechtmatig ongeduld, dat ik erken, ons niet een bewijs hoe hier van avond niemand binnenkwam met de vraag op de lippen: 'waar waren we ook weêr gebleven?', - die u wel herinneren zult, herhaal ik, in welk eenen belangwekkenden staat wij onzen held toen lieten. Ja, al was slechts een derde waar, van al wat van hem verhaald werd, Zebedeus is een groot wonder, en al onze aarzelingen komen juist daar vandaan, omdat hij is zoo groot.

Luister nog een weinig wat ik u bidden mag. Wij hernamen toch reeds, niet waar? de draden van ons onderbroken verhaal, het subtiële gezenuwte dat de woorden helpt saâmleven als de blader-kolonie van een boom. Tijdens het tweede gedeelte onzer geschiedenis toen, den vijf-entwintigsten en laatsten avond, bemerkten wij teekenen van ongeduld en waren er onder u die meenden het duurde te lang. Daarover kortelijk dit: - daar wat gezegd is, gezegd blijft en wat beschreven is, niet ongeschreven is te maken, - laat ieder uwer het in zichzelve nagaan of het wel anders kon, en of het waarlijk niet mirakuleus mag worden genoemd, dat onze held na zoo een wonderbare splitsing als die welke in hem had plaats gehad, daar niet altijd nòòg staat te praten.

Eén enkele minuut slechts. Is het dan zoo gansch onbelangrijk te weten wie de proto-type is van den held eener geschiedenis, wie zijn vader en zijn moeder bij wijze van spreken. En hoe zoudt gij tot deze wetenschap beter kunnen geraken, dan door den ouden verteller, welken het een voorrecht is deze geschiedenis weder te mogen inleiden, zelve te hooren en van aangezicht tot aangezicht te zien. Waarlijk ik zou mij schamen voor zulk een gehoor, moest ik dat gelooven.

Revenons à notre mouton. Oogappel onzer oogen, ziel onzer ziel, zomergloed van ons winters hart, wil het mij vergeven,

wanneer ik stamel over uw glorieuselijk zijn. En na dezen onwillekeurigen, hoewel zeer verklaarbaren aanroep, wenschen wij u allen, zeer geliefde vrienden en vriendinnen, welkom hier onder den Boom.

Zeven-en-twintigste avond.

Zebedeus, die luidens ons verhaal, na zijnen val uit het witte rijk terecht gekomen weder op de aarde, nochtans was gebleven met zijn hoofd in de wolken, vaagde de warreling, welke hem de tuimel had gelaten weg van zijn wezen en gevoelde toen, dat hij weder stond bij eene zee. En gretig, als na een lang gemis, haalde hij zijn borst vol en blazend zijn adem in de lucht, begon hij te roepen met eene groote stem: Zebedeus, hoor, Zebedeus, luister; uw naam zingt om u heen als een gezang; Zebedeus, zeeïge Zebedeus, gevallen gij en den golven ontkomene, suizing van licht, overheerend suizing van vocht, wie is er op de lage aarde, welke geluid kan zien? Al weêr, al weêr wil er een dag gaan liggen op de wateren en leutert het laag als het zingt hoog: Zebedeus, Zebedeus.

Ja, vervolgde hij dan en hij gaapte geweldig, zoodat het was als het geklapper van een gansche schaar geboortegebracht hebbende ooievaren en hij plantte meteen zijn beide voeten wijduit op den tast; waarlijk ik ben herboren en herneem mijn vrachtje gelijk een vracht. Wie veel dragen kan, dat hij veel ook drage. Laat schrammen schrijnen en hoe doodgewoon ik ook bij onbewolkte tijden mijne litteekenen zal vertoonen naar de zon, de val vindt mij groot, mij, Zebedeus, dat is zeker. Groot, peinsde hij na en wreef oudergewoonte zijn vuist tegen zijn aangezicht, ben ik wel groot, eigenlijk ben ik alleen groot in de lengte; grotesk ben ik, een monster ben ik, een reus. Mijn voeten staan en mijn hoofd is heel, ziedaar mijn neus, mijn snuiver van wind en van geuren, doch waar gaat mijn rechterhand

nu heen, en waar als ik den last op mijn rug hang, blijft er mijn linker? In het wolken-schuim. Waar ik spreek, bouwt het, waar ik stap, merk ik den grond, doch waar ik naar kijk, daar is het al schuim, schuim, schuim.

Edoch, hoe koel is het omlaag, waar mijne kneuzingen branden; ik zou er willen toeven nog wat en rusten met den rug op het zand, gelijk daar die oude Triton. Waarlijk deze wolk-scheur is als eene venster-spleet vol treurnis. Hij is dood, de stille stakker, dood onder mijne hooge oogen. De zee heeft het kreng gehavend en zijn waterige baard groezelt van jonge mosselen. O zee, melankolieke zee, neen het is niet goed met u te liggen vrijen, ik verlaat u; Zebedeus is een wezen van opstand. Neem hem, vervolgde hij zijn al klaarder wordende gedachten en hij schoof met gekantel van een zijner voeten, het lijk in de neuriënde golven en begon dan te waden door de wolken, welke hem tot den navel omkussenden; ja, hij moet wel groot zijn, die de behagelijkheid, eeuwig als avondrood, maar ook eeuwig als ochtend-krieken, van het eenigszins onbehagelijke groteskzijn te beseffen weet. Wachten, er is niet veel anders aan te doen in dezen ochtendlijken staat. Alle jeugd-vormen toch, zijn onevenredig, trekken lichtelijk naar het groteske. Beschouw in uw inmiddels al terug-gekeerde herinnering, de drollige aard-larven en de poppen der schoone wereldinsekten, denk aan het hoog-voetige kuiken, aan de omvallerige veulens, aan de atavistische pardel, aan den leviathan der zee. Overweeg het geval, dewijl het hier zich zoo voordoet dat het leven te groot blijkt voor wat is voorhanden, van den knaap welke uit zijn jasje was gegroeid. Bepeins verder de geweldige intimiteit en de onbehouwenheid daarom der jonge volken, herinner u de verbeeldingen der vergane hierarchieën en derzelver kolossaalheid, en ge zult begrijpen hoe ge zoo komt te zijn als een Asinaga, wat vrijlijk overgezet zijnde, beteekent: het man-schepsel met

de lange beenen. Alle staten der jeugd en dit is de blijdschap, zijn nog afstandelijk zeer van alle staten van ouderdom, even afstandelijk als het grotesk-zijn is verwijderd van het karikaturale. Want dit is wel het merk van den eigenlijken ouderdom, te zijn een karikatuur en dit het erge, dat een wezen het ongemerkt worden kan en toch blijft kijken naar de verminking van een ander wezen als naar iets leelijks. Niet alleen dus omdat ook ik aan de golven ontsteeg, vertoon ik eenen schoonen welstand, maar daarom ook heeft dit niets uit te staan met het groeien van de kin naar den neus, niets met het levend zich voordoen van wat al in waarheid dood is.

Bergen en dalen ontmoeten elkander, sprak Zebedeus na eenige oogenblikken te hebben gewacht, maar ik weet weêrgaasch goed dat ik hier te stappen heb over den eersten duinrand. Een, twee... en waar de wind vandaan komt.... Vier, vijf, achter de zevende daar groeien de dikste bramen....

Gelijk eene wereld aan het uitrusten na de weeën der baring, voel ik dezen grond de beroering der zee voortzetten tusschen mijne voeten, vervolgde onze held, terwijl hij bedachtzaam voortschreed; mijn voorhoofd blaakt al, maar onder mij is zeker nog wel dommeling van slaap, strekt zich de menschen-wereld lichtelijk ontstoken als onuitgeruste oogen. Nu roost zich het wolken-schuim al onder mijne oksels, het wordt tijd van ontbijten; hanen kraaien, de aarde ontwaakt, uit de diepte stijgen aan de liefelijke rumoeren der vooglen. Gegroet, doffe gekuifde vogel, zoo sprak hij en stond en strekte zijnen arm uit in de schaduw-vouw van eene wolk, zet u op mijne hand en zing uw lied. Gevederd orgeltje, terecht zijt ge onbevreesd, ik ben geen lastige reus, al ben ik een wezen van grooten opstand, uw kweelend keeltje zou mij versmelten doen gelijk een ochtendnevel. Min-streel, uw drijvende lucht-zang is mach-

tiger dan ik en dan het gerol van paarden en wagenen; jubelaar van vrijheid en van de aarde onzichtbre, ach wat een bedden er kraken, na bezocht te zijn van droomen waarin geen vogel zingt. Hoe ziet gij mij aan met uwe oogjes, elk als een donkere muzieknoot en klapwiekt op den tip van mijnen vinger, beluid gij mijn komst, reuzen zijn geen vogels, ze moeten door dik en dun, ik geloof dat ik in een plas sta. Stijg, stijg en wees eenvoudig.

Zebedeus zag den leeuwerik na en schudde het hoofd een weinig, dat daarna bleef op de borst-laag gezonken. Te luisteren wel leek hij naar het klare bellen van den zang, dat steeg en steeg, want wijd-om bouwde de vogel al hooger boven een stilte van zoetinnig leven. Andermaal zijnen gang dan bewust geworden, begon hij weder den blanken voorraad der schuim-beddingen te overzien zoo appetijtelijk rondom zijn maag gelegen. Wanneer al dit, overpeinsde hij, niet naar de laagte gaat, lijdt de aarde gebrek; wie van de aarde opgrijpt naar de wolken is met reden een dwaas geheeten en toch hoe hevig hangt het hart der aardelingen nog naar al wat er drijft boven hunne hoofden. Dit is geen bedrog, veel eten biedt de wereld den grooten niet; dit is het ware reuzen-voedsel wat ik zeer wel ken, laat ik mij spijsen dus, mij hongert zeer. En na dit alles in zich zelve te hebben overdacht, begon onze held, gelijk een kind dat de moederborst begraait, het schuim met beï zijn handen te bewerken en laafde zich zat dan aan wolken.

Acht-en-twintigste avond.

Gespijzigt en gansch verkwikt voelde Zebedeus zich nu eerst recht bekwaam om zijne nieuwe reis te aanvaarden. Gelijk de banen tusschen neêrzielende lichtbundels waren zijn beenen thans over een geleidelijken grond aan het loopen, want onder hem streken zich de beemden uit van het

vlakke land. En met hem won snel de dag aan, een behagelijke gloed omgloeide zijn doorvoede lijf, koesterend heel de vlakke der luchten die zich uitstrekten gelijk een verhobbelde zee en zich achter hem toesloten met eene zeer zachte pareling, of waar zijn romp een schip. De morgenlandsche ruimte keerde zich over hem gelijk een onderste bovene afgrond, vlotte dampen en wat los gedrijf zwalpten er als gedachten en nog onklare openbaringen, terwijl er van overal de melodieën kwamen neêdruppelen der stil-staande vogelstemmen. Slorpend de zingende koelte bleef hij als doelloos wandelen, tot hij eindelijk zich weder verwezenlijkte en de wijde ruimte te bevatten trachtte. Waan is het niet, zoo sprak hij, beziende de bijna-eindeloosheid waar allerlei wazige gevaarten kleurden en deinden tot andere. Dit is alles wel zeer verlokkelijk daar in de verte, zeer zeker zijn het zeer schoone steden, paleizen en getinde torens en kathedralen en vrijzinnige gebouwen en wie daar wonen moeten wel over zeer uitgelezen levens beschikken, zoo niet mijn hart zich herinnerde, ik voel het, ik voel het. En dan, het is mij alsof ik al deze tooveren voorheen al zag en ze aankeek met openen monde, gelijk een kind dat den appel aan een boom met zijn oogen streelt; doch wanneer de vrucht valt en komt onder de hand van het kind, eet het den appel op. Ginds valt het in-een, en de wolken liggen mij zwaar, ik at te veel, bespeur niet veel anders meer dan gebergten van twijfel en bekommering. Ja, zuchtte hij uit, na wederom een poosje te hebben geluisterd; al deze vogeltjes zijn thuis, maar ik, hoe vind ik hier mijnen rechten weg, ik die mijne beenen niet zien kan, hoe loop ik niet de zee in, die naar alle zijden om deze landen dreigt. Mij waar een oude gids wel welkom, het zal wel niet baten of ik hier deze zeer dik zijnde dampen al openspouw met mijne vingers, ze zijn te zwanger aan stof, als alle zware kost is. Hoe is het mogelijk opge-

blazen te zijn dusdanig?... Welaan, het is hier ruim genoeg, zoo sprak hij en boerde, en na aldus van het overvloedige zich ontlast gevoelend, vervolgde hij, zijn neus belonkend: nu zal ik eens te raden gaan met mijnen speur-zin, ginds zie ik eene blauwende wakke, zeker is daar het gezicht naar de lieve aarde open, kan ik haar zien ook.

En in de gewilde richting ging hij. Hoeveel valt er toch nog te redderen, bromde de reus, bemerkende door de verandering van koers eenig weêrgestreef voor zijn voeten, maar goêlijk de zwaarigheden niet achtend bleef hij gaan. Tot er plotseling een flodderende schaduw als van een grooten vlinder hem verbaasd deed opzien.... Gaat ze daar niet op haar bloem-manig paard, zoo sprak hij, zijne oogen knippend. Hola, moderne Ziel, al zoo vroeg op 't pad, uit welke buurt komt gij nu weêr en gaat het nu wezenlijk naar uw paleis toe? Wilt gij niet dees kant eens komen en wat kuieren met mij?... Och, vervolgde hij, zij antwoordt niet en wimpert en haar mondhoek leekt, mijn woord was grof, en bemerkte ik niet toen het bloote wezentje omkeek, dat dit eene ziel is die lijdt.... Ah, Sacradatamala! vloekte hij plotseling geschrokken, welk een geur gaat er uit van de nachtmerrie aan wier hals zij zich klemmt, de arme; ik voel mij bedwelen, ik zal bezwijmen gaan en neêrslaan als een mist, indien ik niet mijn hoofd dadelijk dompel in het klare licht. Hoe heerlijk toch zijn deze gazene filters, vervolgde onze held, na zich gebet en gewasschen te hebben en hij snoof nog eens ferm, deze aroom is machtig, wie er in leeft wordt welig en onbekwaam tot staan. Ik ruik nog.... ik ruik nog.... O, hoe veel gelukkiger waren mijne voorvaderen, wanneer zij na hun strijdbaar ontwaken, der Goden Schenker door deze luchten zagen dalen, bejegenden den goud-harigen aarde-knaap en zijn rossen adelaar: toen togen de roken der vergoten ambrozijn waar nu de wademen gaan van deze doleresse op

haar doorluchte ros. Wat wil zij met haar Chimera? wat bengelde aan haar pols? waar sleurt haar het spooksel heen? wat komt zij roeren in de oude kroes der droomen? Voor haar werd de simpele sproke niet gezegd: dat het Psyche niet goed is Amor te ontsluiëren in zijn naakten slaap; dat de ziel die het wezen van de liefde zien wil en weten, de liefde pijn doet, de vlerken zengt waar zij gehecht zijn aan den goddelijken schouder, door den brandenden druppel die altijd van de nieuwsgierige lamp afvalt, zoodat de liefde wegvlucht van kwelling en moet worden teruggezocht tot bloedens door de ziel. De nieuwe tijd is oneenvoudig, ze baart wangedrochten. Zie, uwe hervondene schaduw aan, Zebedeus, wat ziet ge? Uwe schaduw is buitensporig. O leed, o gigantiesch leed, niets is er, wat niet voorafgegaan is... de wakke wijkt, de wakke gaat dicht, waar is mijn doel? ik liep hier als eene kolossale lichtheid en de aarde smachtte ze niet naar mijne vreugde? Helaas, helaas, tot onder mijne knieën windselt het zich, ze klemmen en verlammen mijne voeten: de tintelingen der vogels zijn vergaan, verstikt, en ik hoor de zee van alle zijden ruischen, de zee weêr. Nu zal ik gaan loopen in de zee, er in vallen als eene hoos bij helder weêr en niet mijne reis volvoeren.

Woest en verward, gelijk een van boven af neêrkolkend en rossig wolk-gevaarte, had het aangezicht van Zebedeus zich zee-waarts afgekeerd, terwijl hij te gelijk zich een weg te banen begon door de verdrukking. Akelig reutelde het van de laagte op, maar niet bemerkte de reus wat hij vernielde, wat gewas hij versplinterde en niet wat er omviel in de kolken van stof. Tot hij ademloos, hijgende daar stond en plotseling tot bezinning gekomen weder sprak: Foei, gij regeeringlooze, hoe kondt gij dus kwaaddoen in den vroegen morgen, wat gij toch niet willens waart te doen. Zeker waart gij verloren geraakt in de spinsels der mal-

loote die gij hebt ontmoet, die met verderfelijke aroma's u omstrikte, als duivels-garen het eene jonge plant doet. Schaam u, hoovaardige, ik geloofde u sterker.

Bedremmeld stond Zebedeus stil na deze zelf-kastijding; dan sprak hij weder: dat het even regene; dat de eerlijke mest ga rieken; dat de kikkers kwaken en daarna de broeische kippen hunne zandkuilen bezitten weêr. Wat gebeurd is, is gebeurd. Splinters en diggelen zijn de overwinsten van de doode naturen; dat ik niet omzie en mijne reis vervolge.

Negen-en-twintigste avond.

En Zebedeus na wederom zijne oogen te hebben gewreven, vervolgde zijn tocht gelaten als een effen windeke in de groote kalmte die na elken strijd en na alle verganing is. De wolken waren onderling verdeeld geworden, te drijven begonnen al hier en daar, als schapen zonder eenen herder, met zijne opene vingers stuwde hij ze wijder van elkaâr, tot de lachende zon er doorbrak en het blozende wereld-aanzicht hem uit de diepte verscheen. Gegroet lieve aarde, zoo sprak hij blijde, en wees gezegend, rijke en overvloedige, neen, niet anders past het mij dan stillekens u te benaderen en met gloeiend aangezicht, dewijl ik u verliet en waarom en waarvoor?.... Is ze waarlijk weg! zoo wendde hij zich rond-ziende om en vervolgde dan weder: ach mijn lieve, mijne veel, veel dragende aarde, vergeef, voor 't oogenblik is het geluwd, maar de wind van de zee kan zijn heftig; ik groet u, ik groet u.

Hoe schoon zijt gij nu bij mijne wederkomst, hoe bruiloftelijk schoon; alle slepende takken festonneerden zich ten leven; toen de beukenzaden als klappende handjes uit de bosch-humus opstaken, hebben zich alle knoppen wijd-opengesteld, roemertjes en bekers, o laat ik toch oppassen na mijne laatste ondervinding, dat mijn mond zich niet te vele

malen plooië tot een O, dat ik mij niet bedrinke. Het lonkt en het spiegelt mij tegen, glinsterend gevlieg is er tusschen het geloover, gewêrlicht uit spangen en snelle sieradiën en er is een wierook van geluid zoo jolijtelijk, o, in het parelen der warmte... Wat is dat alles vrij en schoon, fluisterde onze held en hij oogde een paar eekhorentjes na, die met den pluim-staart in stuur hupten en zwierden over het teedere tapeet der kruinen. Wat is dat alles vrij en schoon, herhaalde hij, terwijl hij zinnende alweêr ging en zijne schreden zich gelijkmatig aan elkander regelden als de boomen in een bosch-laan. Wel zou het hoogere wezens ook goed zijn te zijn als deze dieren. Hoe ze elkander na konden zitten en bevallig zijn, alle afgrondelijke gevaren kenden in hun aard, niet vreesden den dag van morgen en deszelfs kwaad, vinden mochten hunne gading en in liefde paren naar de ordonnantiën van het woud. Wat praalden hunne oolijke pakjes met de zondagsche borstjes midden in het hoopvolle groen; hoe mengelden zich er de geuren van hars en honig. Ik merk het bosch al ijler, nog ritselt het om mijne voeten van bladen gestorvene verrukking, en zie hoe het dons op mijne handen al verguld raakt van het zwermende stuifmeel. Dit zijn de stofjes, zoo sprak hij, zijne handen beschouwend, die somtijds als gespleten tarwe-korrels zijn, en deze de als stekelige beukelaren weêrbren, die zich willen hechten waar het hoort. O, noodigheid en schoonheid, o ik voel mij uitzetten en vervluchtigen tot eene zoelte.

Nu is het alles helder onder mij in de verheveling van zon en liefde; de weilanden pimpelen van licht en goud; 't lijkt al melk en boter tot den boom; stijf staan de gaarden van bloesem, de besnuffeling der bijen is aan den gang. Dan daalt er de blanke verlokking en gaat de stulpen en den grond besneeuwen. Goed moet het zijn te wonen onder deze teekenen. Hoe is dat zoo? vervolgde onze held, terwijl er langzaam een wolkje voorbij zijn voorhoofd fronste, hoe is

de aarde zoo stil, waarom, nu er de heilige rei-zang door de luchten suist, wordt er niet gedanst om de linde? waar bleef er het: 'Hei! 't was in de Mei?' klanken de vloeren niet van de trantele voeten? waar zijn de gezelschappen met hun vlaggen en banieren? Zacht wat, zacht wat, prevelde hij, bloemen ze mogen vrij pronken, is het wachten niet op daad en vrucht? Gij ook, Zebedeus, waart niet uitgegaan om te lanterfant. Gun de droomen hun tijd. Zie, daar over het witte bloesemwegje wandelt een toekomstig paartje.... onverzeld van wagens met getooide zweepen; nu gaan ze bestijgen de trappen van het huis der Gemeente en zien elkander aan. Laat ze maar betijen en tieren, terwijl het bloesemt in hunne harten.

En Zebedeus was stil-staande en zeer nadenkelijk geworden.

Is niet een droom, murmelde hij, een droom, zooals een daad een daad is...

Droomen-bloesemen, een bloeiende dageraad wis

Van een dag des oogsts; misschien

Bezongen met lied en snaar als oogen het zien,

En gevierd weêr met voeten en vingeren...

En heel open verstaan...

O, de onbedwingbren,

De altijd bezingbren,

De allen,

Die vallen

In 't naar de rijping gaan.

Waar gaat het heen, waar gaat het heen? ontwaakte onze held uit zijn gepeinzen. Zaadje, dat daar onder uw pluisje zweeft gelijk een schuitje onder een luchtbol, waar gaat het heen? Nu staat gij stil vóór mijn adem en blinkt als een sterretje en wirrelt rondom u zelve, doelloos dingie, en toch uw drijven doelt niet minder dan woorden van gewicht het doen en dan handtastelijkheden. Onbewuste, die het groote geheim daar zoo spelevarend draagt,

waar gaat het heen? kwaamt gij uit het diepe Oosten en zult gij mij voorgaan naar waar de dagen neigen?

En Zebedeus zag het zaadje wiegen, langzaam als of het dobberde op zijnen adem. Ik zal het volgen, zoo sprak hij dan, twee is meer dan een, wij moeten elkander helpen, dat is de Alfa en de Omega van alle samenleving; het is maar een nietig vroeg zaadje, toch gaat het evenmin als ik naar wat achter ons ligt en een verleden reis is. Het is maar een simpele voorganger, dus zal ik het voortblazen wat, voortblazen wat.

En Zebedeus ging achter het zaad-sterretje aan, wandelend met den romp licht en hij vergat bij het middagworden zijn wanstaltige schaduw.

Dertigste avond.

En het was hem of hij altijd zoo zou blijven gaan in het suizelende zonneblauw, te midden der vochte wazen, terwijl er beneden een lispelen en ruischen meêging, als of hem vele voeten begonnen na te loopen... Zouën ze eindelijk mij hebben gezien na den langen slaap, zoo dacht hij en glimlachte, neen, het komt er als gesappel, er wordt gedronken onder mij, ik erken de dankbre geluiden. Hoor nu eens aan, en hij glunderde dit zeggend weêr omlaag en heel zijn bolwangig aanschijn straalde in de rondte, wanneer hij de donzige boomen-pruiken zag en de kostbre schatten al stippelen van de zettende vrucht. Doch het zaadje bleef als een heel klein zonnetje voortzweven voor zijn glimlach uit; vele vlakten die wollig waren van licht en opschietend vermogen, overtoog het, onverdroten gevolgd van onzen held, die daar lummelig heenschreed en geruischloos over de groene ruiten der akkers en er de vaste samenscholingen der gehuchten in belonkte en alle de verschillende graasbeesten, aan het weien of te herkauwen liggend, waardeerde onder zijn milden schijn. Ze hebben het maar

best, zoo sprak hij, ik kan het gras hooren groeien en de melk in de uiers, er is alle reden vandaag om tevreden te zijn; droomen, nat, voedsel en zonnelicht, de aarde heeft het overvloedig. Waar dus de beesten het stellen kunnen, zou daar niet het mensch-gezin bloeien? Maar wij, buitensporig groot en buitensporig klein, wij gaan; veel kaarsjes al dooven, het vreugde-licht heeft geschenen, de wolken en de zaadjes dwalen. Het is niet te min voor een reus, met het hoofd in de lucht te loopen en achter een mooi zaadje aan. Wie in den baaierd wist ooit toen hij uitging wat hij vinden zou; het mooist gevondene lag het niet altoos naast datgene wat wordt gezocht en hebben kleine oorzaken niet vaak groote gevolgen? Dus zal ik het zaadje een weinig aan den gang houden en na de gelukkige ontkoming aan de listen der malloote mijn jongen tijd nog wat genieten.

Onder het blauwe zenith spelen de zangers in het ijle en verdrijven er den tijd voor de wijfjes die voor het broedsel zorgen. De hal des hemels toont en trilt, we zijn aardig hoog. Roerende geuren talmen in de lucht die ze als een warm nest is, de vroege bloemen welken. Sterretje, hoe blinkt ge zoo? leven dat scheidt wordt wichtig, de ziel vat zich samen, haren korten tijd bewust. Doodgaande geuren ze zijn niet om niet, evenmin als droomen die nooit daden werden en niets dan herinneringen lijken van verbruikte kracht. Nog is het geen zomer, de scharlaken pronk van het nieuw getij kan nog niet daar zijn, zaadje.

Wel is het versterkend reizen in dit weidsche rijk, vervolgde onze held, het stooft er om mij als ware ik eene jonge twijg die vezels maakt en er geschiedt eene rijzing en daling in mij van den grond naar de lucht, van de lucht naar den grond. Och, ik wilde wel dat ik met u spreken kon, zaadje, daar ik bruisch van woorden. Ik zou u vragen, droomdet ge wel eens van eene aarde waar niet enkel bloemen mooi op bloeien, peinsdet ge wel eens om een

zuivere overschaduwing van wat hoog moet gaan boven wat laag moet leven? Dat gij verstaan kondt en hooren hoe nu mijn woord wil gaan langs dezelfde maten waarop een dichter het zong eens: 'Hebt gij mij zien loopen over de aarde nooit?' Maat kunnen houden is blij-makend den ganger en dichter-tranen zijn als een gouden-regen, en menigmaal ook zoo honigloos; maar dit is wel een zeer stil oogenblik in een dichter, zij hij oud, zij hij jong, want blind zijn zij eenigszins allen, wanneer die eigene vreugde in hem breekt en verruicht in een weening om velen. Niet is in ieder ding bekoring, zoo zegt hij dan, ai mij, was ik een verheerlijker van leugen? Hij werd ouder, als alles wat geboren is uit vrouw en man, dat is het ernstige wat in hem geschiedde, zaadje, jonkheid doet dartel en ruikt lekker als gezond kindervleesch; hoor maar hoe het daar juicht beneden: 'de bloemen die bloeien in Mei, trala, die hebben hier niets meê van doen'; zaadje, zoo is het wanneer de scholen aangaan. Zaadje, dat daar maar voortwiegelt door de lucht en evengoed zult moeten dalen om wat gij draagt, om te beginnen weêr van onderen op en te verduren op uwe eigene wijze, tot ge uwe jeugd vervult en de wereld in de wei eens zeggen zal: welk een mooie paardebloem is dit.

Niet langer blaten nu de lammeren naar de melk der ooi, vervolgde onze held luchtig schrijdend, de jonge geiten ze kregen al sterke pooten, maar de trager groeiende veulens liggen ruig en plat-uit zich te zonnen in de wei. Onverbrand is nog hun wereld, alle greppels blinken er in, alle huisjes spiegelen zich nieuw gekalkt, verwachtend het Pinkster-heil wanneer de wegen zullen daveren van de Jan-Plezieren. Zoo gaat alles ter zijner tijd in vervulling. De looze vruchtjes vallen af; de kever met zijn schild als een makke kastanje speurde de linde sappig en kwam haastig uit; wis zwellen de lijven veler larven. Snel leeft het een

en het andere moeizaam; voorstellingen en periodes overleven generaties; en toch geen botsel ontwikkelt meer dan er aan blaadjes in lag gevouwen; en zijn rythmen tijdeloos en reuzen buitensporige wezens waar alles van is te verwachten. Ja, uwe voorvaderen hebben hunne schreden gevoeld, zaadje, de zwaar-tredenden, die m i j n e voorvaderen waren, de bestormers en de verjagers van goden en dogma's, de redenen van schrik en opzien, de bergen waarlijk dalen overstaande. Wij zijn anders; opgeheven is nu alle afstand, zoodat ik mij afvraag, kameraad, of gij het zaadje zijt dat gij zijt en kleiner dan ik. Voorgeslacht, groot voorgeslacht, wel zijn de nieuwere zonen van aard en hemel gansch verschillende wezens, donderaars niet, noch keilers met steenen en monumenten; neen niet zulke geweldigen, ondrukkender zijn zij van aard, maar indruk-wekkend genoeg nog om, daar wel in de eerstkomende dagen geen machtsdienst zal bestaan zonder vrees, een lezer, 's Zondags, vrij van zaken, te doen opzien van de natuur-beschrijving in zijn boek en beroerd te doen vragen: wat klaagde daar voorbij in den wind, wat lachte daar uit de zoelte? Er loopen zoovele groote vragen over de aarde, zoo peinst hij dan; maar ik, sterretje, weet dat er slechts eene groote vraag loopt over de aarde, slechts eene. Welke? Zaadje wordt gelukkig en een pronk der weide. Wij hadden het over de nieuwere reuzen. Ouderloozen schijnen ook zij en toch zijn zij broedsel van wat Is en Is. Ik bijvoorbeeld, weet van mijne moeder dat ik bij haar op zeer schoone armen lag en van mijn vader staat vast, dat hij nooit iets min-waardigs dronk. Wij zijn het gestalte-geworden vermogen; de geboornen uit de machtige ledenen der Rede en de gekoesterden van de niet minder degelijke Verbeelding. Ja, wel dragen wij het merk, zoo sprak hij, zinnende zijne oogen afwendend van het zaadje, te zijn het kroost dier beide onvolprezenen, van:

De Rede die in zijnen koelen stift,
 T'altijden, eender, onverstoorbaar woont,
 Met staar-vaste oogen, als niet-peinzend, troont,
 Wiens staren doelt altijd, wiens staren schift,

En niet scheidt leve' en dood... wiens blik zich grift
 In blik en rimpels zulker, veel gehoond,
 Die opgaan blijvend zijn naar waar hij woont
 In zijn hoog huis, omwaaid van meenge drift...

.....
 Die voor het raam zijns uitzichts, op het zand,
 Eens 'n andre kluis verzezen zag en toen
 Verstond 't gedruisch om 'n wel-bespraakt sermoen;

En sprak: dit is het werk dier handge deern
 Dáar, zwart gehuifd nù, in haar nieuw' taveern,
 Die met haar boel leeft: het Gezond Verstand. -

en kroost der Verbeelding, van de geweldige, de liefelijke, de moederlijke
 Verbeelding. En niet is het verwonderlijk van zulk kroost, natuurlijke kinderen als zij
 zijn, wanneer zij zoozeer hunne moeder liefhebben boven hunnen vader, zaadje.
 Haar, bij wie zoo langen tijd zij warm het hadden, in wier schoot gelegen zij hoorden
 van hun grooten Vader, en leerden liefhebben en vreezen den dikwijls zoo
 ongenaakbaren oorsprong van hun leven. O verrukkelijk, verrukkelijk is het liggen
 in haar schoot en het kijken in de diepe spiegels harer groote oogen; wie er in
 schouwt voelt zijn hart, weet dat hij leeft en troost zich... Moeder, o moeder, eene
 vraag, eene bloeiende vraag: Kent hij, mijn vader, oogenblikken van verdwazing,
 kwaamt gij toen hij u riep, of moeder, waart gij het die hem opzocht in zijn
 eenzaamheid?...

Welk een stap was dit, welk een weêrlight van vonken,

sprak onze held, behoedzaam indachtig geworden.... de geluiden der aarde geruchten vreemd; zaadje, onder ons wordt gekeild met disken en gespeeld met blinkende schubben en vinnen, ik ruik de hom en de kuit, hoe kwamen wij boven dit verraderlijke binnenwater schoolsch van visch?... Kiemachtige geuren weder en andere, zoo sprak hij en snoof en draalde, dit kan geen streek zijn dezer steeds zich metamorfoseerende Fantasie, vlindertje, rosrijdster, de darte, geweten nu de dienstbare mijner moeder te zijn en de aangebedene van vele dienstbren mijns vaders.... Zaadje, vooruit, gij bemerkt toch wel dat gij niet kunt worden overgelaten aan u-zelve, neen, trager in geen geval, ik vermoed een val-kuil, het begint er te ruischen gelijk eene schelmsche sproke. Hou zee! Bij alle mijne groote voorvaderen blijf onvervaard, dit is eene makke plas, vol pollen en verzandingen waar ik zeer geriefelijk mijne voeten zal zetten. Vooruit, vooruit, en laat mij u wat verhalen onderwijl, opdat gij niet duizelt... Een dichter, zulk een die om de vroegere bekoring aldus leed, ontmoette eens een anderen dichter, dewelke aan de oude bekoring het land had. Het land, we zijn het kwijt. Broeder, zoo verwelkoomde hem de eerste, welk een genoeg, wat ziet gij er best uit, daar kom ik een boel bij te kort. - Gij vergist u alevel en dat is uw lot, antwoordde hem de tweede, gij ziet té mooi, ik heb zelfs honger, ge moest het mij aanzien dat ik u juist wilde voorstellen samen wat te gaan eten. - Het is de rechte tijd, zei daarop, kortaf, de eerste dichter, wàar? - Ja wàar? zuchtte de tweede, érgens.

Toen ze dan waren aangeland, - zoodra gij het hebt weêr, behoud het, zaadje, - in een blinkende eetzaal voor wel duizend eters, en zich eene plaats hadden gezocht, raadpleegde de tweede dichter de lijst der gerechten en sprak zijnen knevel bekauwend: 'Hum, gebakken tong, er is ook

schel-visch, ze IS er?' - 'Beware!' antwoordde toen de eerste die ook holkakig was, de visch wordt duur betaald, het is bij u vet soppen, het gaat met u beter dan met de cause of the poor, merk ik wel. - Onverbeterlijke, al weder té mooi, hernam de tweede geenszins smalend, dat komt er nou van, laat ik het u dan mogen aanbieden! - Na de overwinning is edelmoedigheid eene van zelve sprekende zaak, meende de eerste; 't voorbeeld is goed en ook ben ik het met u, als met de overlevering eens, dat de visch behoort te zwemmen. - Barbaar, barbaar, glimlachte de tweede, zijne tanden vertoonend, wàt? rood? nu voor één keertje dan, en hij wenkte al om een half fleschje en tikte zich daarna op zijne borst om een roosschilvertje te verwijderen en zeide: dividendden, dividendden, hoe òn-puur zijt gij. - Onderwijl was de bestelling gebracht en vulde de tweede dichters de glazen, zeggende nog: op uwe beterschap! - Maar de eerste dichters na bescheid te hebben gedaan, lork-oogde door het glas en sprak: - Tja, tja, twee dichters weten wel wat een bril kost, en toen hij dit gezegd had, keek hij weder door het glas. - Visionair, antwoordde de tweede, koeltjes de visch af te lepelen beginnend, ge deedt verstandiger uw oogen eens uit te wrijven, er is hier in 't geheel geen sprake van een bril, eerder van twee, en te weten blijft, welke der twee de beste en de noodigste moet worden geheeten en of niet voorloopig nog het aanbod eener waar dient te worden geregeld door de vraag er naar. Ik bemerk met genoegen dat ik rijm, sta mij toe dat ik u even van deze visch bedien, ge zijt pierig, waarde, ge wordt oud, er groeien haren in uw neus. Nadat hij dit gezegd had, smakte de tweede dichters, doch de eerste, welke nog altijd zijn glaasje hield bij den steel tusschen duim en vinger, tuurde, en oogenblikkelijk wat ziende, sprak:

Rood is de klare wijn,
 Rood is het ware zijn,
 Rood is de zond-zee-vloed,
 Rood is het harte-bloed,
 Rood is de toekomst-staat,
 En rood uw visch op de graat.

Een-en-dertigste avond.

Pèh, pèh! aldus vervolgde onze held, zijn onwilligheid verdrijvend voor de kleine binnen-zee des lands, pèh; wél, ondankbre, hernam de tweede dichter, eenigszins steek-oogig geworden, dat kan ik niet zien; doch gij schijnt, potdori, in 't geheel niet te vermoeden, hoe naar alle waarschijnlijkheid deze klare en door u bezongen wijn is gefalsifiëerd. - Geest en wijn zijn beide gemakkelijk vervalschbaar en langnattig te maken, hernam de eerste genoegelijk, niet de wijn was het die mij warmde, maar het teeken van den dronk, het zou voor u niet anders gelopen zijn, al waar uw wijn drop-water. - Ik onderstel gij wildet zeggen dròg, sprak de tweede, zijne beide handen, waar mes en vork uit opstaken, latende rusten op den glim-witten rand der disch. - Wel moge het zijn als uw groot vernuft het u ingeeft, hernam de eerste, overigens is het slechts de differentie van éene letter. - Zoudt gij inderdaad denken, gij? hield de tweede vol. - Ik denk zoo, volhardde de eerste, en veroorloof mij op te merken dat men geen visch met een mes eet. - Hum, zei de tweede dichter. - Prosit! broeder, antwoordde de eerste, waarlijk niet ik ben het, die hier zijn uil houdt voor een valk.... Land! aldus onderbrak onze held plotseling zijn verhaal; zaadje, ge zijt gered, hoordet ge de lachende stem van den vogel niet die zijn eigen naam roept? mijne voeten zuigen, er is land te kust. Treuzel nu eens niet, kameraad, vervolgde Zebedeus vas-

ter tredend, en ga in de richting die de drogende netten wijzen, ginds, bij de roode visschers-hut; dergelijke geschiedenissen wachten immer een vervolg. Alle spiegelingen en voorspiegelingen laten wij nu achter in het wankende. Koekoeken lokken over de zee, net als regeeringen die aan het bestuur willen blijven en beide laten dit doende, hun dikke jongen uitbroeden in de nesten van zwakkere genooten; éene koekoek kost vier nachtegaaltjes het leven; maar wij zullen evenwel dit onbetrouwbare schoon ondiepe water eenmaal dempen en met wat anders dan woorden. Roep maar gerust en laat uw oolijke tonen boven de schimmen der bosschen galmen, gij bedriegt toch den weedom niet die er in klaagt om uw familieloozen aard, ja wel, ja wel:

Koekoek, koekoeke
Liefde-gelok, maar geen pake en moeke...

o, het is een zeer treurspelige vogel, zaadje.

In het rumoer van musschen en meezen, snateren der spreeuwen kelen, deze zee, hoe onaanzienlijk ook, heeft mij dreinend doortrokken met vocht. Onbestendigheid, uw naam is water; het is mij alsof ik dein nog. Houd mij, mijn aarde, dus sprak hij en overzag het land, geen eierschalen vallen er meer op u neder, wat slapen moet slaapt en de rupsen werden vet. Sommige vogels, zaadje, smaden het nuttigen van vleesch en pikken peulen en sommigen originen is sommige visch verboden; wij echter bevinden ons nu in het gastvrije deel van het land, waar de horizonnen bevestigd zijn van de zeilen der boeiers en de landman gezellig klein behuisd is, zijn vee hoedt onder zijn ramen en het wintervoêr propt onder de pannen van zijn bezwaluwd dak. Och, indien alles wat ruimte heeft noodig, de ruimte had, liep ik niet ongezien hier... Water, aldus

vervolgde onze held, huiverend in zijne herinnering, allemaal water.... sommigen noemen het regen en anderen noemen het tranen... maar ik, ik weet niet wat ik heb en hoe mijn verlangen zoo dorstend is naar den natten zang van de lijster.... Hola.... wilt gij wel de droomen hun tijd eens laten, gromde hij verstoord, toen er een lange schakeling van ijzeren kooien op rollen, onder een geborrel van rook, tusschen zijn beenen doorsjorde; dat was een opzienbaar geweld wat zich wou meten met den Wind. Lawaai genoeg, mokte de reus, wacht even, zaadje, en hij bukte zich ter aarde en maakte eenen rug gelijk eene opkomende dreiging in de lucht, deze afstandenverslinder met zijne valsche keel heeft mijn enkel ontveld als een hazelaar-twig... Waar moet dat heen, waar moet dat heen? zoo sprak hij, in de hoogte vliegt de ziel op een Chimera en in de laagte een plezier-trein vol zielen en 't een noch het ander is balsamiek. Links, compeer, laat het spoor van het proestend monster met zijne gruizige uitwerpselen links liggen, wij gaan sneller in elk geval dan deze pochende puffer, dan deze vernieler van de aanvallige meening dat de wereld groot is en maken de boel zoo vuil niet.

Het vuur verteert veel vochten, maar zonde is het toch van den gezichtseinder, mopperde Zebedeus, overal steken er walmende staken op en handen vol onheil: luister toch, zaadje, wilt gij dan opgeslokt worden door het kijkgat van een spoorwagen en aangevat door de eelthand van een derde klasse-reiziger, als hij zegt: hé een pluisje; het ware u beter te vallen in een dakgoot; gij kunt daar niet tieren, zeg ik u; al wat daar woont wordt zwart van den neêrslag. Similiteiten, zoo sprak hij dan, alle afstanden vervluchtigd en alle gapende harten vol asch. O, ik zou tranen willen gieten over dezen stoffigen en rullen grond, dewelke nochtans zulken regen niet behoeft.

Zweet, zweet, een andere vorm van water, verwemeld

raakt mijne vreugde, het uitzicht gaat toe, het wordt weêr een drabbige geschiedenis, de uurplaat zelfs van dezen toren-opstand grinnikt als een valsche munt. Er is los weêr op komst, laat u redden, eenvoudig beeld van de lente.... Het is markt-dag geweest op het kerkplein, de sjees staat klaar, de veldwachter voor de kroegdeur, en de boeren lummelen en zeggen oudergewoonte: 'een beetje regen is bestig'. Verstond ik het niet? - Texelsche lammetjes bracht de trein er maar biester weinig. - En die nog peperduur? - Hou maar op, hou-maar op!... Zaadje, zaagt gij het schuifelen van dien wreeden vinger onder dien wreeden daim wel? Het is slechts een nietig gebaartje en evenwel moet gij wel weten dat het beduidender hier is, dan het gebaar van den heerscher wiens vredelievend teeken boven dien toren glimpt, en hartelijker wordt gemeend dan het opsteken der twee vingers in gindsch trappenhuis, waar de witte geblinddoekte maagd met hare blanke weegschaal prijkt en dat, in 't algemeen gesproken, ieder die het bij zijne wieg vertoond zag, naderhand het wijdingsteeken dat gegeven wordt onder de vleugelen van dien gulden haan, dáar, gemakkelijker op zijne waarde zal schatten het: ik doop u in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Leven zaadje, en ik hoop waarachtig dat gij het eenmaal zult waar maken, wordt gekend ook aan zijn bloem-rijke teekenen; beschavingen, zeggen ze, zijn als cultuurgewassen en gebaren als bloemen, welnu, wanneer de cultuur-plant verloopt, wordt de bloem schriel. En al begrijp ik hoe moeilijk het u zou vallen, dit alles uit elkander te houden in het mandje hetwelk uw sterretje voortdraagt, het wèl-weten kan hier niet schaden, noch aan u, noch aan de wei, noch aan de bijen en niets en niemand ook, wanneer gij eens een dubbele paardebloem zult worden geroemd. Drijf dus gerust maar weder voort en laten wij ons stil en niet te ras be-

wegen, aangezien ik mij aanmerkelijk voel tot de aarde genaderd en het daar killig zal worden en weêrstrevender naarmate meer vogels gaan zwijgen.

Twee-en-dertigste avond.

... Ik weet niet, aldus vervolgde onze held, terwijl hij gevoelig voortschreed, hoe u dit reizen bevalt en of ge niet liever ergens stillletjes laagst in een kuiltje of aan den voet van een muur. Bedenk echter wel, kameraad, dat niet één creatuur zijn lot volkomen in zijn macht heeft en dat er altijd een drift of een luchtstroom is, die de wolken, de zaadjes en de menschen drijft. Gij gelooft misschien aan u zelve te zijn overgelaten, en toch bestaat er niets dat niet altijd gestuurd wordt naar iets, naar den muur of er over, en bijgevolg is het voor wie eenmaal in een strooming zich bevindt, niet zoo gemakkelijk als het lijkt, te gaan in een andere richting.... Door zwaarte verplaatst zich veel en vele windingen en kronkelingen zijn het gevolg van de dobberingen der verplaatsing, en gewis mag iemand die den weg niet ziet, gevoegelijk en zonder schande zich laten leiden. Laat u dus raden: blijf, vriend, altijd binnen de palen en overschrijden wij de grens van dit ons land niet, van ons zon-verlaten land nu.

Ongetwijfeld zal het geboekstaafd worden, dat Zebedeus slechts bij hooge uitzondering verkeerde in donder en bliksem, en ongaarne in den Noorden-wind en daarom wellicht boezemt het mij zooveel belang in te weten of het die geschiedenis van over de zee, of de wisselwerking dezer duim en vinger was, welke zoo murw mij maakte. Waarlijk het is mij of er een groot gasthuis-laken van mijne schouders afhangt, en of mijne terechte blijdschap bij het open-willen-gaan der teedere hage-rozen verbrijzeld neêrligt op den bodem van een grauwen en betikkelden

vijzel. Bevangen en als wij zijn, laat ons maar verder trekken, het weêr wordt verkouden en de niezing mij kittelt in de gangen mijns neus. Tsja, tsja, altemaal besmettelijkheid, altemaal komma's, koppel- en vraagteekens en kriebelde-krab van somtijds zelfs gestaarte of getentakelde woorden, ongetwijfeld ben ik zoetelijk geïnfluenzeerd.... O, gij hardnekkigen, zoo sprak hij, die evenals de woordjes van onbevoegde en ontoerekenbare woord-voerders in spuugjes leeft, machtige kleinen, die, gelijk de legioenen van den laster botviert uwe onzichtbre vermenigvuldiging, hoe menige reus heeft reeds, kramp-lachend alsof hij niesde, voor u het onderspit gedolven. Ja, ik zou u daar langdurig van kunnen verhalen, zaadje, maar dit ter gelegener tijd. Hoe deze gelijklevende schepseltjes, die laag noch hoog, goed kunnen onderscheiden noch slecht, die maar doen, doen, en in hunne onnoozelheid toch uwe volkomene gelijken zijn, geheele volksstammen tegenwoordig weten te houden in vreezen en beven, zoodat het hun geheel ondoenlijk is geworden, op te zien naar wat er reuzig rondwaart. Mislukt nog eens, aldus uitte Zebedeus, terwijl zijn toeoogig gelaat zich fronste in vele overlansche rimpels, weg, weg, brandvlakken, vaderlands-liefde en pustularia. Daar zal je 'm hebben, vervolgde hij en hij niesde frank, nu zal het beneden ons gezegd worden... het motregent al, tja... tsja.... o gij luchtige woordspeling, tsja, o gij prikkelaars van de verstopte gangen des geestes, in waarheid zijt ge vele malen de verluchters van de droogste aller economische redeneeringen, oostersche humor om noordsche pruimmonden en behalve dat gij ook de bouwers zijt van voedzame knol-voetige gewassen, moet ik wel erkennen dat gij nu waarlijk zijt: zonneshijntjes om de randen van zwangere wolken.

Zoo gij verstandig waart, kameraad, vervolgde onze held, gingt gij een weinig verder van mij af; doch, indien, ster-

retje, gij om kleinigheden het groote zoudt moeten ongeleefd laten, raad ik u te blijven in de buurt.... Ga, ga. Er staat geschreven ergens, dat wanneer een zekere tyran geniesd had, het geheele volk aanving te niezen, laat u niet van den weg brengen, het zou kunnen gebeuren dat gij straks wat hoort.... Het suist al in mijn ooren, zoo sprak hij, na weder lang zonder gevolg zijn oogen te hebben geknepen, och, och, dat huiverig gehurk onder het natte verhaal en het gewrevel anderszins om de langdurige geslotenheid van den hemel, wanneer een van het gezelschap zich ontvallen laat: hoor, hoor, hoe het kletst, hoor toch hoe het kletst; en er een ander opstaat en zegt: laat ons een liedje zingen, en een derde noodt: komaan, vriendin, gij die zulk een goede stem zeidet te hebben, ontlast uw vol gemoed en overbruisch de zeurige natuur-beschrijving van den zwaarmoedigen regen. Wat zal er dan komen, zaadje, zal het een geluid zijn weêrgeluidend den regen die is? zal het een geluid zijn van zon die er niet is? Kunt gij het raden? Want wie veel in den drup stond, werd kleum en wie den echten regen ontbeerde, mist in zijn geluid het spelen van het licht in het water. Maar omdat al wat leven in heeft, streeft, en wie niet verlangt meer, niet leeft meer en aldus het verlangen uitgaat van wat is naar wat is komend, naar verschieten en naar aurora's, zaad naar bloem gaat en omgekeerd, en oplossingen naar kristallisaties, en omdat de zon er niet naar vraagt in welk water zij schijnt, noch of het troosteloos diep is, en een bui opfrischt en zich na laat staren, laat ons verwachten om al deze redenen, dat het lieve groote licht niet al te lang zijn aangezicht verberge en het liedje er een zijn zal van spiegeling en straling. Au, au, viel hij zich weder in de rede, het werd mij daar rood en geel voor de oogen en nochtans wordt het al toniger onder mij in deze landen, waar het leven zoo halsstarrig op den uitkijk zit voor een

eindeloos herhaald raampje. Zie ze eens overal in dit gehucht, al deze raampjes betroeteld met neteldoek, alsof het geen schachten waren naar goudmijnen en grotten vol spinnewebben: O, ik voel het, dat eenmaal dit geheele grijze tijdvak zal worden gezien, zooals de spits van een toren verschijnt door de ruiten van een raampje waarachter het regent.

Aandoeningen en invloeden als ik die nu ondervind, moeten in het gunstigste geval uitslijten, kameraad, gelukkig het wezen dat tijdens de bevangenheid iets heeft om tegen te praten, want waarlijk mij drukt mijn vracht en een groot voor gevoel waarschuwt mij, dat onze wegen zich wel eens konden scheiden. Oogenschijnlijk uitersten, waren ook wij toch broederlijk samen, niet waar? en wanneer gij door eindelijke verzadiging zult terugkeeren naar de aarde, moogt gij mij gerust daar vergeten, indien ge slechts bloeit, simpel en gouden. Waarmede, daar zwaar gij reeds neigt, zal ik u nog een poosje opbeuren en drijvende houden, waarmede anders dan met een geschiedenis weder Van over de Zee. Luister:

Er waren eens twee broeders

Drie-en-dertigste avond.

Gij vertoont een onrustbarende neiging, kameraad, om te vallen in water, fluisterde Zebedeus bijna geluidloos geworden en ge moogt wel van geluk spreken een uiterste als ik ben in uw leven te hebben ontmoet. En hoezeer het waar is, dat opmerkingen als deze, juist dikwijls ontsnappen aan diengenen welke een afscheid voelt naderen, laat u deswege niet ontrusten en geloof evenwel, al kan ik het niet bewijzen in den klank mijner woorden, vind het dan maar in de veelheid er van, dat ik veel van u houd. Zwaar, zwaar hangen de luchten als voedsel-volle uiers en de aarde bolt mij tegen of ging ze weêr zwanger van een geslacht

van helden; terwijl ik, ongelukkige licht-reus hier voortzwerk, zonder trek en verkouden achter een dik-geworden zaadje. Voorwaarts en links houden en verhalen van nieuws af aan, als of alles wat bezwaard raakte, opgebeurd kon worden door onderhoudende verhalen. Ware dit zoo, was dan niet de verhaler allereerst een zeer gelukkig wezen en zouden dan de invloeden van dit en dat hem zoo aan zich zelve kunnen onttrekken? dit allernoodigst zich-zelve, zal het verhaal zijn lenig; ach, bij een gesloten weder als dit hebben de geluiden der aarde een dusdanigen vat op mij, dat het mij waarlijk nu is alsof ik een steen draag in mijn buik. Wij zakken, zaadje, verwonderlijk, hoofdschudderig, als opgezwollen zaadje, dat maar niet links weet te houden en niet in kunt zien dat er vele kansen van verdrinken onder ons bestaan. Inderdaad, zeer is het geraden altijd indachtig te zijn, want gevaarlijk ligt hier de grond van grachten doorsneden en van kanalen ingedijkte zee, en hoe eentonig het schijne altoos en nog eens hetzelfde te moeten zeggen, welnu wij geven er evenmin als het kabbelende water daar beneden den brui gauw van, zaadje, zeg ik, houd links. Rechts gaat hier het water, recht gaat het hier toe, wat van oudsher zich vrij voelt, spoelt nu gevangen daar henen tusschen de planken eener vermolmde schering. Hoor toch hoe 't knirpt ontevreeé en deunt en deunt en gelijkt aan den wiege-zang welke eene oude gekke vrouw eens te neuriën stond voor een toeë deur: 'Onschuldig en toch onschuldig' zoo zong ze en wikte met het hoofd, en wanneer, verfomfaaid sterretje, gij medeoogen kondet naar dit stom-klotsende vocht, zoudt ge elk golfje in dees benauwde vaart zien schuimen of droeg het een witte krul van hare poovere haren.

Zal ik het verhaal u doen, een verhaal gelijk het vorige, een verhaal van broeders? Och, zaadje, verhalen zijn slechts verhalen en een geschiedenis van voor duizend jaren lijkt

sprekend nog altijd op de vertelling die het water maakt tusschen de slibberige kanten van een vaart. Moed houden en links alevel, op vunzig wal-hout groeit het frissche groen wel welig, doch u, trouwe metgezel zoo lang, had ik toch een beter plaatsje toegedacht om te wassen in dit land. En dan zult gij zelve gevangen zitten voor een tijdje, evenals de kinderen dier vreemd-zingende moeder; maar gij, heerlijke onnoozele, om op te staan al bij het eerste nieuwe voorjaar, om in de weide mede te schallen met uwe broeders en onder de lust-tonen van metallieke gonzers uwe goudene vrijheid uit te schateren en uwe nieuwe kaarsjes te ontsteken. Straks gaat het regenen. En wanneer dan het zwervende bed-dons der populieren verslijkt waar het valt, zal ik het ook wel moeten aanzien, hoe vele andere uitstekenden in dit waterland zich onbeschermd gaan voelen en angstig de hoofden steken bij elkander, zeggende: Waarom verstaan wij nu eerst dat er een braak is geschied, waarom heeft men ons niet bijtijds gewaarschuwd, waarom ons niet gemeenebestelijk opgeroepen, vóór of tégen, boven de wiegen onzer kinderen, toen het weer nog droog was. Helaas, helaas, de zond-vloed moge ons sparen, geen water, was het de zee, wischt het spreekwoord uit, dat kwaad wreekt zich zelve.

Nu blaas ik deze water-slob u over, vervolgde onze held, omdat het de kortste weg is. Alles zal rech kom, alles komt terecht, verstond ik het niet boven het marktplein, alles, behalve de verzopen dubbeltjes.... Tenzij je weet te trouwen met de dochter van de kastelein, ginnegapte de roze dikkert met de gouden ringetjes in zijn ooren, welke de vrouw naast zich had met de zilveren schulpen om het voorhoofd. Het volk is slachtoffer en maakt slachtoffers.... Zaadje, daarmee is zeer veel gezegd, tsja.... en aangeduid tevens.... tsia.... dat dit wel eens het laatste zonneschijntje zou kunnen zijn voor vele dagen die komen.

Vier-en-dertigste avond.

.... En Zebedeus na aldus te hebben gesproken, was vervallen in een drukkend zwijgen. Al moeilijker en hangeriger vervolgde hij zijn reis met het zaadje, een bevrachter wolk tusschen de wolken. Doch wel eens beurde hij nog het vroeger zoo stralende hoofd, wanneer hij als in een droom het pluisje stuurde, en was het gelijk bij een stom geworden dichter, die zijn onmacht dwaas rekent, uitdagend zwaait met de lokken om dan te knipoogen tegen de toekomst en als in zelf-gesprek te loopen mummelen met zijn mond. En boven de landen die kil krompen naar elkaar, ging de bevangenheid van zijn log gelaat, over de weiden waar tusschen duisterblikkerende sloten de beesten glansloos graasden; over de velden ledig van gezang, waar geen drukte van lustigen arbeid was, waar de bloeiende graan-akkers druilden, neêrbogen hun rosgetopte halmen en het loof langs de wegjes hing slap. Een andermaal ook scheen het of zijn zware gang de luchten weder uit elkander zou jagen en begon het te klaren onder zijne gebukte houding, rezen er de opstanden en de aanplantingen, enkele en samengestelde, struw en ruig, zoodat hij met éenen blik er al het leven in kon omvatten. En wendde daarna zijn gelaat zich af van de vele verbrokkelde en als tot puin-magerte vernielde verschieten, donkerde vaak zijn gebaar als een oordeel en was het de schim geweest eener verheffing met vele uitsteeksels, dan leek het bijwijlen alsof hij wanhopig zou neêrvallen op de verkrumelde wereld.

Maar verder en verder toog hij daarhenen met zijn wegenden blik, schaduwig geworden als van avond. Armer en eentoniger lagen nu onder hem de landen, beddingen slib en moeras, met hutten er op, als groote korven duisternis hêr en dêr; tot boven die dompige en ransig ruikende stilte hij zijnen gang weder scheen te stremmen en met droeve

aandacht de wederspiegeling zijner eigen somberheid te beschouwen begon in de water-wegen. Soms schoven daar schuiten, door schoorlopende mannen en vrouwen aan lange stokken voortgeboomd, zinkens-vol modder, ondergedompeld tot den boorde en dan gleed er zijne zware ziening over de molmen lasten die als begrafenissen achter elkander slopen, spoor- en geluidloos door het dikke water. Alsof het hem bekoorde dat zoo weinig groen hier groeide, talmde hij, beschouwende zwaarmoedig de vele rug-opbeurende gestaltetes, zooals zij met eveneensche spaden de korsten grond tot kluiten staken, ploeterden en ploeterden stadig; tot een der nijveren opzag en het onzen held geweest was of dit dorre aangezichtje van uit zijn baard als turf-pluis iets vroeg van hem, en hij als door een kilte gestoken naar-geestig zich terugwendde in zijn blauwe zelf. Maar boven wallen van blokken grauws verscheen dan weder zijn stomme toezicht en boven schansen waar andere nijveren stapelden, waar vrouwen aan de verweerde jeugd hunner armen manden zeulden vol van nog druipend veen, vracht tegen de vracht sommiger tonronde buiken; waar kinderen, of speelden ze een ruw spel boven hun kracht, jakkerden, wanneer de stemmen der ouders kwamen aanhuilen of knarsten en piepten als oude, trouwe wagens. Klagelijk voelende hoe zich binnen in hem een kern van kou begon te vormen, bleef hij verwijlen boven al deze kuische werkgestalten, de ouden en de jongen die sloofden of poot-an speelden, naarstigen als in schande- en vloek-gewaden, in slechte, gansch hen niet passende arbeidskleêren; en dewelke nochtans onder zijn meêwarigheid, waardig daar bukten en schrooiden, wanneer er de botten en de knoken kwamen steken door het vooze en van huis-uit vuurwaardige weefsel.

Neigende boven dit als door een bezoeking van pest verzwarte land en voelende gering zijne eigene zwaarder wordende belasting, niet dat er blazen welden onder zijn blik

en niet de gezwollenheden van zijn keel, had het toen wel geleken of onze held bedreigen ging dit verpauperde oord. En terstond blankten er vele blauwe oogen op van de molm, oogen ernstig als van beesten, waar zijn geloken blik diep in neêr drong en leven zag duidelijk, dezèlfde, de onverbiddelijke vraag. Als in overgave hield hij den adem in en toen was het dat langzaam en recht als een neêrgelaten peillood, het zaadje van hem wegging, daalde onder het bibberende sterretje of zonk het in een schacht en met een breede gelatenheid zag hij het na, hoe het aarzelloos viel en zich zaaide in de aarde.

En met de bleeke vraag als een vorst-vlies in zijn koudgeworden binnenste, was het toen geweest of onze held in een schuwen om dezen arbeid niet te schaden, verzwond in de hemel-schermen der luchten. De lage streek werd lichter, als een gordel om het lijf eens hongerlijders maakte de grondkring zich nauwer en het was eerst uren en uren verder dat het betrokken gelaat van Zebedeus zich weder vertoonde boven een gedeelte der wereld....

En nu, zeer geachte hoorderessen en hoorders, voelen wij ons genoodzaakt, ter wille derzelfde eerlijkheid welke wij eenmaal roemden als de waarde-bepaling van een verhaal, een oogenblik, o niet langer dan eene verademing, den geregelden trant van deze onze geschiedenis te storen, en te bekennen u, hoe wij onmachtig bleken onzen held te volgen in al zijn hooge exploten. Wat ging er binnen in hem om in de spanne tijds, toen er een troebele nevel hing voor onze oogen en hoe kristalliseerde het zich in zijn reeds zoo zware vracht? Dit kunnen wij zeggen en onder voorbehoud nog: gegeven de aard van onzen held, gegeven de wonderlijke uitingen vaak van eenen vroegen zomer en gegeven dat zich vergissen menschelijk is, dit kunnen wij mededeelen: duidelijk het rommelen te hebben verstaan van een verwijderden donder.

Vijf-en-dertigste avond.

Onze held dan, was op nieuw in aanraking met de aarde en ging daar nu ongezellig en met donker schimmige schreden, wijd als het gestraal van verre buien. Begolfde door mollig jong boom-gewas, dat saâmgroepde als kudden of uiteenlopend zich verspreidde, aldus bebouwd met lommerige prieelen en schuttende hagen, lag er de zand-streek beneden hem, doorglooid van zachte en ondiepe dalen, die door het gewirwar van slapende bloemetjes in de groene tapeten ertusschen, noodden tot rusten en liggende peinzen. Gelijk eilanden in een meer, plekte er het fletse witte zand, en ook streepten er sporen die onder het stof zich verbreedden soms, wanneer er het klingelen van een schapebel, schier opzettelijk door de stilte kwam luiden, wachtende, daar de insekten en de vogels vreesden. Doch Zebedeus vagebondeerde verder met een wezen waar alle vreugd op scheen verijsd en zijn glimlach was niet veel meer dan eene bleeke herinnering, wanneer hij nederkeek in de gretigopen bekjes der van azuur glanzende zwaluwen die, roodgekeeld, hun blijde vluchten vertoonend, opstegen naar zijne belovende verschijning. En aldus overzag hij van zelve de landstreek en ook de strakke stroombocht die er statig spoeide en toen hij uit het kooiachtige gevaarte, over den stroom gehangen, een ijzer monster hebbende een vergulden hoorn op den kop, gelijk een dol-geworden paard de vlakke zag binnenrennen, knijp-oogde hij eenvoudig en ging zijns weegs.

Doch boven het volle, smachtende buiten leek hij wederom te dralen, toen lustige stemmen oprezen naar zijn ongevoelig gaan. En andermaal beschouwde hij gezelschap van mannen, vrouwen en kinderen en waar hij keek, bemerkte hij er enkelen, als bijen los van een zwerm, in de wegjes, tegen de hegjes en in de figuur-tuintjes waar als

ruikers op paaltjes de rozen overvloedig bloeiden.... Ik ben verkouden nog, mokte de reus, aldus weder bewijs van opgewekter leven gevend, en ruik de lievelingen der dichters niet; en menschen, weet ik, zijn wezens van zorg en de woorden welke de zorg doet spreken en de daden die de zorg verricht, zijn daar om der sterkeren zorg. Weefsels mede zijn dingen van zorg en ook werd het mij duidelijk dat de lots-verschillen als gewezen uit draden zijn en dat bonte tapeten zich het klaargestaan doen verstaan onder een koelen schijn. Ongetwijfeld bedoelt dit meer dan eene afleiding te wezen of een buitenkans, nu er al vele vogels verstrooid willen worden om hun aanstaande reis: deze kleuren-weelde onder mijne lusteloosheid, verdwaald, naar ik vermoed, daar veel van wat deze zomersche beeldjes zoo aantrekkelijk doet verschijnen, maar weinig stemmig samengaat met de deftige Maréchal Niel... Het is schier tuchteloos... Bloesen en paletoten geven elkander den arm, het is wel dezelfde snit, geen elleboog versleet er den draad nog, de plooi bleef zich gelijk, doch de vele vullingen zeggen het mij, dat hier werd gestreefd naar een vaster bedoeling. Maar ik wou ze liepen naakt, daar al die gladde culturen en al deze krakende verschillen mij pijn doen, nu mijn hoofd er niet naar staat om dit rijke gewef van leven, gelijk het waarachtelijk verdient, op den keper te beschouwen. Last. De zwakke vlam op het blikken kruikje in het veen liet zich gemakkelijker aanzien dan al die stijfsel-glansen en dit gesimileer. Halzen ook overigens hier, en wederom kinderbeentjes, ofschoon ook de bloetheid verschilt en is: van onder het knietje tot boven den jongen enkel. Lust. Wat zegt ze toch deze blondine tot deze brunette... 'Welk een lief vestje... waar heb je dat zoo mooi laten uitstoomen?'... Kind, keer je menschelijkheid niet om, blozen is zorg-hebben en zorg is zorg.

Al deze nieuwe woningen, bromde de reus, terwijl hij zijn

koers vervolgde, hebben alle het voorkomen van publieke huizen, uit hun gevel-gelaat vraagt het beminlijk: kijk niet naar de kamers hier naast, maar kijk naar mij. Wat dit alles een zorg heeft gekost. De liefde die ons volgt is wel eens storend, heeft een dichter gezegd, maar zulk eene vervolging is groot, al die beletterde bordjes boven alle hegjes, dat is zorg 'te veel'. En blijven ze dan niet zoeken, hoór hun vragen:... 'Mama dáár is geen serre... me lieve man, hoe kom je er bij, d'er is geen suite... ah, zie ze zorgen.... Weêrslagsche jongen, wil je wel eens in de keuken blijven... wat moeten de MENSCHEN wel denken... ja wel, dame, er is een goeie W.C....' Welk een zorg, welk een zorg....

Het beoefenen der gastvrijheid, mompelde onze held, was van oudsher het vrijwillig de zorg op zich nemen voor wie er om kwam vragen, en cynisme is de verwildering van een groot leven dat te groot bleek voor dengene die het droeg. Zeker, veel voedsel verzuurt er door besmetting, ja, en deze spreuke ontstond gewis door het krampen van mijn terugkeerenden eetlust. O, sprak hij levendiger dan sinds lange, het verhaal der visch-etende dichters; och, verwilderen, is het niet het terug willen naar een oorspronkelijken staat.... Zebedeus, Zebedeus, keerde ùwe ontreddering zich niet altijd ook naar uw punt van uitgang, en vertoont zich uw gezwollen schoonheid niet als het krinkelende kluwen van bloembladen, wijzende steeds naar de kern, het beginsel, naar stamper en meeldraad. Alzoo onder alle verschijnselen van uitputting en uitspatting persisteert steeds heerlijk de hoge bedoeling mijns Vaders, die wil dat alles zich daar zal stellen op zijn allerschoonst en allereenvoudigst, die van veel gebaren een teeken maakt ter zijner tijd, die het vijf-bladerige roosje deed groeien tot de Reine des Reines en de roos la France, maar alle bolle en overladen culturen weêr verlopen doet tot hun punt

van uitgang; een sprookje tot een epos doet uitdijen en een epos herleidt tot een blad-vulling; zuigelingen tot wonderen doet opgroeien en van een oud mensch weder een kind maakt; politieke leiders zet te knikkebollen; woordvoerders stuurt onder den preêkstoel en al dies meer. En zie, zoo sprak hij, vierend de zachte rateling van binnen en heffend het hoofd, zie, hoe zich een land-ziekige reus weet te troosten en ophaalt reeds, nu deze gewetenheid: dat een gebaar een gevolg van een toestand is, gelijk een bloem er een is, en een bloem een teeken voor vele nijveren, zie hoe hij ophaalt reeds, nu hij het verwezenlijkt geworden ziet boven al deze nederzettingen van menschen. Elk huis heeft zijn kruis, doch het kruis biedt niet veel oppervlakte aan den wind en ook de halve maan bleek te ijl en te smal; beter alreeds was de haan, die door den pluimomvang van zijn staart ten eenre en zijn rekkenden waakhals ten anre, was wat hij zijn moest. Maar voortreffelijk, voortreffelijker om al wat ik weet nu, prijkt en vlagt hier ter leering het symbool van den Vinger en den Duim. Gij handwijzer, gij vaan door alle ruitjes waarneembaar, gij teeken, dat door de volkomen geslotenheid van uw handpalm geen zuchtje zelfs doorlaat, terwijl gij door de scherpe vereeniging der beide andere deelen getrouw den kinderen der menschen wijst: waar de wind naar streeft. Wie? wàt gaf hier dit teeken? werd hier gewrocht door hetzelfde gezond verstand dat der kleederen snit en hun plooiën bepaalde, of zijn het alle verkleiningen van het gouden blazoën dat kroont en zwaait van die oude donjon, dàar, als van een kasteel van vóór den tachtigjarigen oorlog?

Duizelde ik? aldus sprak onze held en 't was of hij verzamelde de korte uitingen van zijn adem; ik, kind mijns vaders, raakte begoocheld, ik? Was het niet eene lage der cosmopolitische malloot, die gisteren verwijlde in Nineveh

en eergisteren zat met haar gemaal in Ilyrië? Neen, niet ik, het wezen van grooten opstand, maar wel dit teêrgejurkte kind op haar vouwstoeltje gezeten, wier handje het gebattikte boek-kafje vergeten houdt open, zit met haar hoofdje in Mesopotamië. Arm bedot schaap, die de vraag dwaalt in de grijze oogjes en niet weet dat ik dreig. De vogels weten het; de roode aurelias, de parelmoer-vlinders en de geborduurselde koninginne-pages weten het, verstonden de waarschuwing der bijen en verschuilden zich onder de blâren. Maar niemand daar onder mij ziet, ziet het gewicht dezer oogenblikken. Niet de frakken die tennissen, niet de bloesen die fietsen, niet de ernstige zelfs die daar juist een epistel onderschrijft en zegt dat de kous is klaar. En geen van hen allen die daar roepende zijn om de vrouw des huizes, en die blijmoedig en ook niet ziende, zich 's zomers behelpt met haar gezin in de keuken. O... o... ha... ha... o... ik zal het niet kunnen houden, het rommelt in mijn buik, ik ben zoo ziek, zoo ziek! wonderlijke lieve wezens daar in uw zomer-waan, past toch op, past toch op uwe weefselen.

En terwijl Zebedeus aldus de ronde woordjes bleef vormen, rumoerde er plotseling de regen uit de lucht en met den regen kletterde er de witte hagel. En het suijde en het weende, het pirouette en toornde daar over de aarde, waar alle door de bui verrasten alles vergaten en draafden naar het dichtsbijde dak. Terwijl er, juist in tegenovergestelde richting, de huis-lui zichzelf naar buiten joegen, roerden opgestroopte armsels en schouders zonder jas, en te redden aanvingen hun anti-macassars en tafel-loopers; klagende uit hun bezorgde en verhitte aangezichten: 'hoe jammer is dat nou, voor meheer en mevrouw'.

Zes-en-dertigste avond.

Aan alle degenen die van u ons verzekeren kwamen niet te kunnen gelooven dat deze geschiedenis een ware is, en die van haar zeiden dat ze door ons uit onzen duim zou zijn gezogen, of, wat toch eigenlijk hetzelfde wil beduiden, niet waar? uit onzen grooten teen, - uitdrukkingen overigens dewelke niet smalen, integendeel, verrassen om hunne juiste wedergave van een bijna idioot en embryonaal gevoel, gewekt door eene aandoening met het wonderbare; die aldus eene houding ons schetsen van peinzen, van een lethargischen staat, gelijk die bijvoorbeeld is waar te nemen bij sommige zomer-rupsen wanneer ze na eenigen tijd van heftig bewegen, zich plotseling, kop krommend naar staart, gezet tot verpoppen hebben; - aan alle deze ongeloovigen verzekeren wij op onze beurt, dat na vele dagen, waarin onze held vele omzwervingen deed gelijk aan die welke wij van hem verhaalden, Zebedeus weder door ons werd gezien, liggende onder het duizendlagige goud van eenen avond. Hij lag in zijn geheele lengte, maar zijn beenen waren verzonken in een bedding van kleuren, hij had het hoofd op zijn gehoekten rechterarm gelaten, terwijl de stoere linker de langzame glooiing volgde van zijn buik. En zijn gelaat, heel de zuivere doorsnede van zijn jeugdig en eenigszins als afgestreden hoofd, was daar te zien aan den trans gelijk een dun-beschaduwde gebergte, waarin zijn oogen als purperen ravijnen, en voor zijn wat openen mond, zwierven, rood als vruchtensap en amber-geel als nektar uit bloemen, wolkjes zacht brandende omrand gelijk ontvlamde ambrozijn. Zoo zagen wij hem gelegen in zijn rust en recreatie en het was wel eens of hij het hoofd met de blonde haarkroon op de peluw van zijn arm wendde en neêrschouwde uit de hallen des lichts in de duisterende pleinen van het land. En wij hebben gestaard naar hem die onze liefde is, totdat

onze oogen ons begaven en er een groote droefheid in ons nederdaalde, omdat hij zag en niet naar ons.

En toen de nacht er was over dit gedeelte der wereld, de groote, de glimlachlooze nacht, moesten wij nog telkens uitzien naar het oord waar zijn herinnering wijlde gelijk de belofte eener daging. Tot eindelijk een zilveren helderheid, als van achteren op, over ons te schijnen begon en wij de sterren plotseling voelden spiegelen in het blauwe meer van onze gedachten aan hem. En hij daar weder verscheen, opgeleefd, overeind gezeten, gelijk een schoolknaap in zijn bed, met het hoofd parmantig in de mane-sfeer. - Maan, o Maan, zoo sprak hij, heeft niet uw mond àltijd gelachen wanneer er reuzen stuipen, en toch wordt op aarde van u beweerd dat gij niet leeft en slechts het spook zijt van een dwaas-doener aan een ketting. Maan, ik hoorde ook van u dat gij nooit ofte nimmer eene kuische godes waart en nooit de jaagster met de boog, en niet de doodster, die met spitse vingers en zonder veel opzwellen van den bovenarm, de vlijmende pijl bevalliger naamt uit den koker dan een gewone vrouw losmaakt de agrafe haars hemds. Dit alles hoorde ik en meer en dat gij niets zijt dan een maan, niets verdienstelikers in de orde der hemelsche dingen dan een wachter die zijn plicht doet... En waarom lacht gij dan... indien het niet was dat zoo gij niet LACHTE daar, het firmament zou vallen uit zijn voegen... Gij lacht en speelt den nar voor den donkeren ingang naar de hemelschouwspelen; gij lacht, stop uw hel hoofd niet achter de floersen, zot, die van tijd tot tijd naar ik hoorde, ook u op liet slokken door een baren wolf. Lach maar, lach, nu mijn innerlijk hunkert, wijl mijn voedsel verzuurde, vroolijke maan, o lach, lach; opdat ik blij worde weder en er even zooveel schijnselen van vreugd om mij zijn als rond uw glorende facie.

Maan, maan, maan, wanneer wordt weêr de aarde gezellig:

wanneer zal er daar worden opgehouden te lopen, o sinjeur, achter een zoo klein konterfeitsel van uw ontzaggelijk rond aangezicht, en dat geheel bekrast raakte en beduimeld. Maan, bij u lig ik nog in de luiers en het gaat mij niet aan of het terecht is dat gij lacht, wanneer ik zeg hoe ik onlangs het bevel kreeg àlle stemmen te verstaan. Maak mij een rammelaar van de Muziek der sferen, lach, malle maan, neen niet uw lach is een dal vol beenderen en uw wacht kent moeheid noch langwijd; lach, lach, lach; doe àl mijn tanden doorbreken; lach, lach, lach; want hoeveel er ook door het leven wordt aangemerkt op het leven, er moet nochtans worden geleefd.

Maan, ik ben zoo maanziek; ik kijk naar u, ik bewonder u al zoolang; ik bewonder u in al uwe verschijningen, wat wilt ge meer. In uwe luimige en potsige kwartier-standen bewonderde ik u, of gij een muts droegt met een punt, of een kiel met lange wolken-mouwen; of gij pruilde of schaterde, ik bewonderde u. En zelfs wanneer gij uw stigma had vermoffeld en als verpierewaaid verscheen, zoo schriel, zoo schriel, gelijk onlangs toen ik ook eens loom was en wel hoorde, hoe het van de aarde waar het eerste gras gemaaid lag en waar ieder zingt naar zijn beeld, u werd toegezongen en uw snijdig antwoord verstond. Waarom rees ik toen niet op, gelijk ik nu nog doen kon. Lach niet, ellendig bakkies, lach niet, vreemde sijs, waarom stond ik toen niet op, zeg, gelijk ik nu weêr doen kon, en u verduisteren achter mijn schouders. Toen zong er een arme dichter:

De maan lijkt een vlijme zeis
Van blink-blink, zoo kil als ijs;
De nachtlucht een sluimer-weide.
De maan is een snede schrill,
Die klaar door de nacht wel wil
Het hemel-gebloemte afsnijden.

Geslepen het maan-mes praalt
 Als de snijdende lach die smaald'
 En lichtloos liet er den hemel.

en gij lachte:

Maak liever een rhapsodie,
 Die lach was een ironie,
 Ik doe er geen kwaad aan den hemel,

En ik heb met zelf-moordenaars in het geheel van doen niet.

Maan, maan, vergeef; ik bewonder, ik bewonder, vergeef, wend uw aangezicht niet af. Nu zie ik geen groen meer; blanke volle maan, wend uw aangezicht niet af. Milde vreugde-geefster, lach, wees daar over mij als het gelaat eener wijze vrouw die lacht, blijf over mij lachen zoo, wanneer ik slaap.... Maan, maan, maan, in zulke bewogene nachten kiemen de zaadjes.... blijf over mij wanneer ik slaap. Zie hoe ik lachel naar uw vertrouwelijk wezen en de tranen die ik schrei, ze zijn maar volheid te over, blijf over mij wanneer ik slaap. Uw schijn is zoo koelend, uw schijn is zoo warm, ik wikkel er mij in als in een spinsel, maan, koesterende maan, in zulke nachten gaan veel pophuisjes open en komen de vlinders uit....

Moeder, ik lig heerlijk.... uw adem balsemt, hoor het tjuikt, vogel-veëren kruivelen, het begint te spelen.... Stil, aan uw oor, opdat ik zoo zegge hoe ik liefheb, wel wetend dat liefde lijden niet uitsluit en wacht de gratie mijns vaders.... Hoor, hoor.... het getokkel der stralen.... Maan.... alle minnenden verdringen zich onder uw lach.... moeder, in uw armen is het zalig, en uwe handen bestreelen mijn zware voorhoofd.... Kom, open de tent en laat nu de spelen maar gaan, zet ze over de wereld, uw berceau's, het huis, de domes, en uw weidsche amfitheaters. MAAN, doe het, doe het maan; maan ik heb lief, maan ik bemin, maan ik adoreer, adoreer.... a... do... ré... e....

En het gebeurde terwijl de gevoelens van onzen held dus vergingen in de liefelijke gangen naar den droom, dat in de diepte beneden, tusschen het zwarte rumoer van staketselen en 't geroezemoes van horizontelijke rompen, vele witte lichtkogeltjes spikkelden als spatjes maanlicht. Waren het spiegelingen in water, waren het electrische lantaarnen daar onder hem? En nu moet het ons wel even van het hart, hoe zwaar in zorg wij om hem waren, nu hij daar ligt op den trans, lang-uit en gerustelijk te slapen onder den lach der Maan.

Zeven-en-dertigste avond.

En het was op een lichten morgen dat het geluid zijner voeten weder ritselde over de aarde, hij daar schreed met zijn hoofd in het ijle. Achter hem lagen nog, brokkelig gewolkte, zijne jongste bezoeken en sombere ervaringen, verfrommeld gelijk de afgeworpen huid van een verveld hebbende rups en wel eens zweefde er nog, gelijk de veêr van een ruienden vogel, een wolkje over den gladden hemel. Dan lispte hij: 'het kan niet', maar even vluchtig als eene van donker naar licht wentelende libelle-vleugel, loste het gedachtetje zich op, was het hooge zwerk ongeschonden en de pareling der zon overal.

Er is geen zwaarte schier in mij, sprak onze held, ik kan neigen, beminnen, lonken en luisteren, ik voel mij zelven niet, niet of ik groot ben of klein, ik ben enkel ruim en open.... Verstaan... Juich, vooglen, juich, en vier mijne herstelling; al veranderden uw trillers en wijzen in mijne afwezigheid, kweel vrij uit en doe uw vreugde-kweekend werk. O bezig licht.... Vogels wier jong geluid een klein getij vervulde, zorgen nu voor het komende: getijden zijn kort, zoo zingen ze wijs, en getijden zijn lang, en opnieuw is de wereld bloemschoon en rijk aan belofte van zaad. Zeker en bezig licht, gloei, gij en stuw en gij, overjarige

planten, zendt uwe jonge wortel-pennen neder en stoelt straks stadig uit. Verstaan.... taak wichtig en last gekend, maar die lichtelijk door mij wil gedragen worden... verstaan... nu wordt het tijd om te gaan als een oogster, nu komt de tijd van garen, zoo ik eenmaal mij vertoonen zal onder een krans als een schoof of met een tuil op mijn borst die welriekt door de tijden....

Elke akker-halm nu staat daar stralend, gezamenlijk beuren zij zich tot armvullen, o gij ceremoniën van het nijgend koren. Hoor, wat geluidt daar zoo zoet en voller dan een vogel en bedrijviger dan een bij.... Stil, hoor de kleine stem; daar zit zij met haar rugje onder de graan-verheveling; ze heeft haar schootje vol veêrige bloempjes en hare naakte teentjes zijn weggewoeld in het zand. Ze vlecht, het meidje, en dupt de bloemsteeltjes met de vingers in rijtjes. Stil, laat ik stil zijn en haar hartje beluisteren terwijl het zingt:

Het leeuwerikje morrelt
 Waar de boekweit al korrelt;
 En de haver staat bol ook,
 En de aardappel bol ook,
 En in de rogge is 't nou,
 Blauw, blauw, blauw.

Ik plukte 't heelmaal kaal;
 Voor een heel por... taal,
 Voor een hee... le kerk
 Vindt je hier werk...
 Hemeltjes-blauw in het stroo,
 O... O... O...

Gij onnoozeltje, sprak onze held, terwijl hij het meisje belonkte, schepseltje-lief met uw lipjes zoo frisch als een blaadje salaad. Kijk, ze wikt, ze gluurt naar rechts, gluurt naar links op haar kransje; hoor het zingt weêr:

Wat zal 'k er van maken...
 Een heel, groot laken,
 Een heel, groot kussen
 Om te slapen tusschen
 Al dat hemelsche nou,
 Blauw, blauw, blauw.
 En dan ga ik droomen
 In de hemel te komen
 Met Dirkie en Taatje
 Zijn kameraadje
 Die me plagen zoo
 O... o... o...

Zoet zinlijk kindje, sprak Zebedeus weder, wat gaat gij doen? Zie, nu hupt zij op, ze vat haar schortje bij de slippen en werpt al haar blommetjes als een wolkje raketjes de lucht in en rond haar heen... Hoor, hoor het leventje van haar lachen, het tintelde in hare oogjes of klepelde er zon in een dauwdrop. Voort gaat ze de schat en weet haar rijkdom niet.

Daar loopt ze nu zoetjes-an over de witte zand-streep, met haar zang-snoetje òp als een muisje tusschen het koren en wiegelt met de dunne armpjes uit het gefrommel harer leelijke kleertjes alsof ze danst. Nu steekt ze het heir-pad over met een vaart of ze bang is en dribbelt langs het scherpe grint tusschen weigroen en sloot. Hoor, wat een beweging, hoor, ze zingt:

Hommeltje, stommeltje, ha,
 Bloeme-zoet, bloeme-zoet wensch je
 Voor je sajete-rooie pensje,
 Neen, niet ik loop je na
 Hommeltje, stommeltje, ha.

Neen, niet ik loop je na...
 Steentjes die geven geen zoentjes,
 Meisjes die dragen geen schoentjes;
 Rekke de kwekke de kwak,
 Koud-neus... een kloentje in m'n zak.

Koud-neus, een kloentje in m'n zak...
 Jij om je oogen een ringie,
 'k Wou om mijn vinger zoo'n dingie...
 Klepperde, klapperde, klep,
 Hu! wat een schaar van een neb.

Hu, wat een schaar van een neb...
 Knikkebeen, pik als een doorn,
 Jij lust wel baars en wel voorn,
 Rommelde, bommelde, bas,
 Allemaal rammeltas.

Allemaal rammeltas,
 Geel op je hoed 't maakt 'n kwastje;
 Zondags draagt Taatje een jasje,
 Rommelde, bommelde, plàs,
 Allemaal rammeltas.

Rommelde, bommelde bas,
 Klepperde, klapperde klep,
 Rekke de kwekke de kwak,
 Hommeltje, stommeltje, ha!
 Tra-la, la-la, la, la,
 En de zon heeft lange beenen.

Kijk ze mijn zoen ontloopen, sprak Zebedeus, ai zie me dat gewikste enkel-voetje eens aan. Is het niet een dot? Het kleedje vernielt wel haar lendetjes en toch zweeft ze,

de dartele, ze roept gedag naar al wat mooi groeit en tiert, vertrouwelijk als ze is met het werk mijns Vaders, zij de liefelijkste en de schoonste van al. O heerlijk, o heerlijk kind, er is nu meer zorg om u in mij, dan toen ik u bedolven zag onder uw blauwe bloempjes.

Het wolkje gaat nog over den hemel, sprak onze held, en het kindje is gaan liggen op het warme zand. Wat of haar plotseling houdt zoo ernstig? Ze beteekent het gruis met de vingertjes en wischt en knoeit of ze schreef op een leetje. Zij ziet niet hoe goor het zand is, maar ik herken het vuil van het rennende gedrocht. Zij zingt droomerig en teekent:

$$3 \times 3 = 9$$

Over de wereld loopen veel wegen.

$$2 \times 3 = 6$$

Polycarpus, Antiochès.

$$1 \times 3 = 3$$

Adie, adie, adie....

Daar heb je het nu weêr. Ze staat. Ze schoffelt driftig de tafel van vermenigvuldiging met de teentjes weg. Daar gaat ze het kind dat mijn hart heeft en o en o, over het spoor van het ijzeren leven.

Acht-en-dertigste avond.

Zooals een vlijtige wever, die, niet zonder teleurstelling, mijne hoorders, de draad weder breekt van zijn weefsel, verbreken ook wij hier nogmaals de draad van ons verhaal, al geschiedt dit in het belang der tafreelenreeks zelve, om groote verwarring te voorkomen. Waar? werd ons gevraagd, bleef toch de fameuze reis-bagage, die in deze wonderlijke geschiedenis zulk een treffende rol eens speelde, waar bleef het koffertje van Zebedeus? allang hoorden wij niets meer daarvan, en nu, met dat kind, schijnt het zelfs of hij nimmer

iets van deze reis-noodzakelijkheid zijn eigen wist. Waarlijk de opmerking is redelijk, ik dank u, de vraag was essentieel.

Een groote moeielijkheid voor een reis-verhaler is, dat dit geschieden wel moet in altijd leemten-latende stadiën, waardoor de verteller, vol bewondering en liefde voor zijn held, herhaaldelijk genoodzaakt wordt te denken aan de vragen die hem onderweg kunnen worden gedaan. En zoo, ook al bedenken wij, dat een goed hoorder slechts een half woord heeft nodig, mogen wij deze vraag niet als een armen schooier met een aalmoes wegzenden voor de deur van ons weefhuis. Wever, zoo zeggen wij tot ons zelve, laat de spoel wat rusten, kijk óp van uw raam: daar buiten staat een vraag, daar komen er meer aan; dit is geen tijd verloren: figuren mogen zich beelden laten met zekere, dadelijke lijnen, zoodat zij ieder springen in het oog, óók mag een beeld wel verschijnen door het enkel weêrgeven van de neventrekken. Wie zag ooit de vreugde als een dadelijk beeld en anders dan uit hare vele werkingen en wie voelde den grooten Schepper van alle leven dadelijker dan uit het worden van een Held.

Wanneer wij eenvoudig antwoorden hier, en o, velen uwer behoeven zeer zeker zulk een antwoord niet: onze held bevond waarschijnlijk zijn bagage wat lastig en stelde die tijdelijk ergens in bewaring, dan steekt weêr dadelijk een andere lastige vraag het hoofd op, namelijk: hóe deed hij het? en waar? hebben wij geen recht het te weten? Zeer zeker, zeer zeker, en het aller-eenvoudigste ware het, hier maar weder onze onmacht en vaak groote armoë te belijden en te zeggen: wij weten het niet. Ongeweten inderdaad, even ongeweten als het juiste tijdstip waarop eene nieuwe poëzie begint en een oude eindigt. Toch, wij weten iets: wij weten dat de structuur, de structuur van onzen held een buitensporige is, en velen uwer kan het door ondervinding niet onbekend zijn gebleven, en daarmede bedoelen

wij niet iets minderwaardigs, hoe een kap kan worden gesteld naar den wind en een muts gegooid over een dak en zoo zou het, in evenredige termen gesproken, gansch niet onredelijk zijn gegist, dat op zeker tijdstip, bijvoorbeeld een halve maand na zijne ziekte, Zebedeus zijn bagage had opgehangen aan een hoorn van de Maan, waar naar wij hem hebben zien reiken. Want werkelijk, het koffertje raakte, om het populair zoo eens uit te drukken, het koffertje geraakte naar de maan....

Ontken het niet, is het niet tè gemakkelijk, versta ik, er zich zò af te maken?... O vriend, beproef het eens en met een kleiner last en in dezen onzen tijd, dewelke zoo bij uitnemendheid de verschillende ballasten weet te teekenen. Beproef het maar eens en erken de kracht die er noodig is zich van iets overtolligs te ontdoen. Kom... laat ons aannemen dat het wijs is en verheugelijk, dit geheele bagage-geval te beschouwen als een door onzen held zelve zoo gewilde vereenvoudiging zijner reis, en wij kunnen verder tijgen. Om goederen heeft Zebedeus nooit bijzonder zich getoond te bekommeren en wij verhaalden toch hoe hij niet geheel zonder zorg daar gaat, luchtiger wel, maar toch bezwaard geweten door de belasting hem opgelegd: te verstaan, te verstaan....

Vragen mogen als smeekelingen toeven aan uw deur, vragen ze komen ook als schoone kinderen die eischen; een andere vraag, en och, de lieve vraagster vermoedde het wellicht zelve niet, hoe bitter een alsem er lag in het gracelijk toegereikte kelkje van haar mond, was, of onze held, zonder nu bepaaldelijk als een dandylijke figuur te doen, niet een weinig koketteert met dit en dat. Veel vragen zijn even jong als vele vraagsters en vele antwoorden even oud als de onvolkomenheden der menschelijke natuur.... Youth I do ador thee; age I do abhor thee, heeft gezongen een dichter, en, o mijne liefde is jong, is jong.... En wij?.... Is het

dan waarlijk een jammerlijke gedachte, eenmaal de boog van het gezicht te zullen sluiten? en is het niet een geluk het teedere beeld te zien dat de lieve, zonnige vraagster, o, haar stemmetje verdiende grafonisch te worden bewaard, ons opriep van den ouderdom.... O, bekoorlijk vermogen! o, al die dan nog bloeiende gezichten onder heldere perruikjes.

Het is er zoo mede gesteld: Zebedeus, wij moeten het nogmaals herhalen, kan niet anders spreken dan door den mond van zijn geschiedschrijver, en dus, indien de fout bestaat, is zij niet bij hem. Ik vraag u hoe doet een minnaars-natuur? hoe doet een liefste die vervuld van zichzelf behaagt hem die haar hart liefheeft? Bemint een spreker zijn auditorium of niet, wanneer hij toch optreedt, en een schrijver zijn publiek? foei, indien gij beweert wat anders. Ik vraag u? Koketteert de purpre partij, wanneer hij uitsteekt, en met reden, aan den oever eener sloot en een daarin voorover geneigde water-narcis, of de legendarische ooievaar, wanneer hij zoo lang en kunstig daar dandineert op zijn eene steltpoot? Ik vraag u: doet of liever deed een pauw kwaad op een boeren-erf met de honderd iris-oogen zijner staart, die niets en zagen en wat beweegt er een bijenkopje zoo aardig met zijne duizenden, die veel meer speuren dan gij en ik? Wanneer al deze bekoringen er toch zijn, is dan de behaagzucht veroordeelbaar, is zij niet even noodzakelijk als de willooze geur van een bloem of de aroma eener vrucht, om nu van de lagere odeuren te zwijgen, dewelke de kevers trekken? Zijn het, vraag ik, niet alle geheimvolle levens-bewegingen gaande naar andere?

Ja, mijnheer, de vraag, ik heb u zeer wel verstaan, uw pluim werkt onvergetelijk, en.... wat ik u verzoeken mag, beste, een oogenblikje.... zonder twijfel, misschien is het niet comme il faut eene vraag met een vraag te beantwoorden en is het behagen-willen wat anders, dan het uiteraard be-

hagen. En.... het ware toch niet onredelijk geweest, mijnheer, dunkt ons, zoo gij uwen krommen sabel haddet gelaten in de vestibule.... zeker er måg voorkeur worden betoond. Zeker.... en er wordt verkoren, en wie zich gevangen gaf, redeneert vaak vergeefs.... Ongetwijfeld, keuze van vlinder of keverkeuze, het is juist deze immer betoonde voorkeur, welke het leven zoo rijk houdt en zoo verscheiden.... o, verscheidenheden ze kunnen worden gezien als het gekrioel eener bonte markt-menigte onder eene olympische wolk.... zoo wonderlijk verscheiden, niet waar? vergun ons, dit is geene vraag op een vraag, dit is slechts eene neiging van ons naar u.... Is het niet wonderlijk, dat het juist deze zelfde vlinder is, dit aloude beeld van gratie en teêren zwier, dat het juist dit diertje is, hetwelk zoo argeloos het broze lijfje kromt om de bladranden uwer geliefdste planten, zoodat ze weldra krioelen van rupsjes, van gaten-vretertjes in uwe bewondering, terwijl er de tor die uwen weêrzin wekte, met haar metalliek en nachtblauw bolster, die zoo griezellig loopt en vaak bezet is van vele luisjes, gestadig niets anders doet dan uw leven verreinen. Wellicht, dachten wij wel eens, dacht ook de dichter aan deze schijnbare wederspraken der natuur, toen hij de zelfverheffing, welke leeft van de krachten van goddelijken geest, afbeeldde als een prachtige parasiet.... Laat ons liever, mijne zeer aandachtige hoorders, het gezicht weder onzen vriend toewenden, terwijl hij daar gaat in den gloed van zijn jonge liefde.

Negen-en-dertigste avond.

En vele dagen achtereen verscheen daar onze ridderlijke held bij het: 'kom er toch uit, gauw' der hanen en dan blaakte het gouden schild en naarmate de zon steeg in haar dag, liep hij door den morgen en met grooten zwier. En waar hij ging, dartelden en buitelden de warme lijfjes der

vogels mede en gonsden duizenden binnensmondsche tevredene graasgeluidjes, geurden jonge twijgen bij hunnen inwendigen arbeid, bloosden de hooge grassen. En naar alle zijden stijfde zich het graan ook guldener op den akker, wanneer hij zijne voeten zacht zette in de geultjes der paden, en wanneer hij de glanzende schichten zijner verliefde blikken in de pralende gaarden stierde, glunderde oolijk er het jonge fruit als wangetjes in een lach-begin. Al dien tijd dat de hemel was klaar, was zijn hart bij haar die hij had uitverkoren, haar tongetje hoorde hij overal, in het staartzwalpje van een blikje in een rimpeling en hare schreedjes in het kabbelen en het riete-ritselen, in alle kleine en als tot niets dienende geluidjes, hoorde hij haar. En zoo herkende hij haar telkens, dewijl ze in hem was, hij zag haar in het dolle puren van de bijen en in de rankheden, waarmede een vogeltje van een molshoop op zich in de ruimte stort. En o, als hij dacht aan de belofte die hij eens gezien had in haar oogen, dan doortintelde zij hem geheel en dan lachte hij luchtig, zoodra hij een harer lievelingen bemerkte: een disteltje, dat geleek aan een harer blauwe raketjes of een geroosd kolfje van het wegebreê, dat daar opstak gelijk een sceptertje uit een vuistje, of een tuiltje klaver, waarvan de enkele bloemetjes als melk-tandjes zoo wit zijn en zoo roze. Sprakeloos togen zijne gedachten wel eens ver om haar, wanneer hij, wen alle ruige arbeid daar slaapt op den buik, zich verlustigde in alle de kleine schitteringen welke zijn blikken doorzwierden: torretjes en haantjes en wespjes en wat niet al, en hij schikte die weelden, al bedenkend daarbij, met wat een pracht van eeuwige kleuren hij eenmaal het kind zou tooien. Mijmerend ging hij boven de stilte der aarde, en het was hem dikwijls of hij zelve weder lag in den schoot zijner moeder en met een zusje aan 't spelen en hij verloor zich in de koestering zijner gedachte zoo zeer, tot hij was als niets, bemerkend

niet dat zijn eindelooze en snelle dag daar neigde, voor aleer hij de gloeden zijner liefde weêr vond, overal waar maar zijn oogen zagen. Alzoo was zij met hem vele dagen lang, van den ochtend tot den avond, van den nacht tot den dag.

Doch eens op een morgen was hij dof ontwaakt, zonder de klanken van gezangen en ochtendlijke kleuren, wijl over de wereld benauwend gedruktheid lag, als een te zwaar geworden verlangen. Alle vogels loomden en alle bijen hingen aan de geknikte bloemen en niets kon hij terugvinden van haar dan eene bestovene herinnering. Glansloos, gelijk een koning zonder kroon, ging hij nu en wreed voelde hij wel het ledige van elk oogenblik, dat nábouwde in zijn hart of er rulle zandkorrels vielen in een uurglas. Hoe broeit het om mij, dus sprak hij, en hoe oud ruikt het hooi en wel is de krekel naargeestig en spotziek dezen morgen. Neen, het kan toch niet, onmogelijk kan het zijn, zij, die mij niet en weet en zich zoo gemakkelijk verliezen kan op de vele wegen... Zinnende en beklemd, vervolgde onze held zijn weg, schrijdend van polder op polder, over de beslagen wateren en over de pruttelende wakken, tot hij plotseling door het dikke licht de plaats meende te zien, waar haar gestaltetje was heengesprongen over het ijzeren spoor. Toen sprak hij weder: laat ik mij nederleggen hier een weinig bij deze boomen-scholing, omtrent dit riggeltje van opgeworpen aarde, de dag is wegend, de dag is lang en die weg zeer saai en hardvochtig... Och, peinsde hij, al stilkens tot lui-zijn zich strekkend, ik wenschte mij een oorkussen zoo koel als de neus van een dezer boterig-riekende runderen, zeer zeker zou ik haar zien dan, was het een enkelen droomerigen polsslag.... Wat is dat nu weêr, bromde onze held en hij kantelde vadsig zich om, zoodat zijn aangezicht gelijk een vage boom-kruin overschouwen kon het draadbochtig verloop der spoordijk, zóo zwaar

ben ik toch niet, dat er de grond van wankt, dat er de grond van daverd... Het is maar het dulle monster dat daar aankomt langs zijn omstaakte baantje, hij is kwaad... Slaperig knipten zijn oogleden als luie vogel-vleugels, terwijl hij al soezend voor zich heen herhaalde: het kan niet, het kan niet... Het aanvaartende gedrocht schroelden de vlammen uit den buik en gloeiende drek kletterde het achter zijn lijf neêr; vervaarlijk zwol het aan, op klauwende, als zich vermenigvuldigende pooten en valsch glom de hoorn boven zijn blinde oogen. 'Voorbij is de kindsheid,' gilde het naar Zebedeus uit een stormigen strot, 'de jeugd van het leven is heen', en het pufte droog na en holde wervelend. Raaskaller, hoon-lachte Zebedeus dadelijk reê, ik weet wel beter; stinker, uw dagen zijn geteld, rol er uw verschoten manen maar op, en dit zeggende, wierp hij een doordringenden blik naar het Monster. Maar toen hij zich smadelijk wendde, had hij het niet gezien hoe terzelfder tijd een dwergig wezen, witoogend uit een zwarten mom, voorover was gevallen op het ongeraakte ros, grijpend met gruis-vuile handen naar den nek, waar het was getroffen.

Eén ding van deze wederwaardigheid is goed, vervolgde de reus, ik ben weêr wakker, en onweêr zal er niet van komen; het moge sterk zijn en hard-huidig wat gebonden in wildheid over de wereld snort, zijn taal is liederlijke leugen, zoo waar ik ben een berooide. Geen spoor, geen voetmerk hier van haar, die toch eenmaal zal zitten in een rijken wagen en gaan, snel als 't haar lust, in de glorie mijner liefde. Ai.... zie toch eens aan, hoe klagelijk een minnaar ik ben, aldus viel hij zich zelven in de rede, toen hij tusschen het gedrang van opschietend pijlkruid en ronde plompen zijn flets aanschijn zag spiegelen in water. Zij winnen de sloot op den duur, zoo sprak hij, en daar over mijn vertwijfeld wezen kriebelen de water-loopertjes als spinnige zorgen. Het is om zich te schamen. Zou ze mij kennen

zoo, en zal ik haar weldra weêr zien, wellicht zingt ze dan haar liedje bij een brem en zijn haar haren goudelend van weêrschijn, of ze zet haar hartje open bij het vlierfluitje van Taatje of ze bikkelt met kerse-pitten.... O, o, o, o, haar lachen en haar onbaatzuchtige schreedjes.... Wat zou ze wel zeggen, zoo ze nu mij zag.... Kerel, dunne kerel, waag je 't mij na te loopen, loop als je kunt en als je me hebt, bewaar me.... Hoor, luisterde hij en vervolgde dan weder zijn gang, terwijl er een koeltje even was komen gaan over de aemechtig liggende landen.

Overal, vervolgde Zebedeus na geruimen tijd zijn gedachten, proef ik vandaag de okselgeuren van het wilde Beest, zijn adem beklijft het veld; ik merk het al te wèl en er is niet één gezichteinder dien ik tegen ga of er drenst út een jagend gehamer. Moet ik haar daar zoeken? Ik kan toch niet anders gaan; ai mij, dorstige reus, moet ik haar dàar vinden?.... Gij, ledige slakke-woning aan mijn voet, koel moet het zijn in uwe windingen.... Hoor wat was dat? sprak hij plotseling, dat klonk als een teug zoo verfrisschend en even zoo water-helder.

Laag uit het schimmerige dage-gaas klingelde weder een vroolijke slag en dan zong eene diepe mannenstem er naar een ander:

Jan, val aan!
Denk om je keu en je wijf,
Laat maar je schonken gaan,
De tong in je bek en je mik, strak, stijf,
We zullen de duizenden slaan,
De honderd-duizend, de honderd-duuzenden
Tusschen de zon en de maan.

Hoor, hoor, fluisterde Zebedeus, ze hebben het over de grasjes.

Eensklaps had hij zich ontheven van zijne bezwaring gevoeld. Krachtiger stierde de koelte over het veld en dreef den drogen nevel gelijk een baar voor zich henen. En onze held ging daar weder zijn gang naar het Westen, luisterend en lispelend uit zijn gepeinzen: Hoor, hoor het kind in de ruimte, terwijl het van verre naar hem bleef komen en telkens klingelen als van achter bergen en over zeeën:

We zullen de duizenden slaan,
De honderd-duizend, de honderd-duuzenden,
Tusschen de zon en de maan.

.....

EINDE VAN HET TWEEDE BOEK

Derde boek

Veertigste avond.

Dagen zijn als jaren en jaren dagen, sprak Zebedeus na een lange stilte en hij ademde diep in den dag; hoe meer mijn liefde groeit, hoe meer ik zelf word kleiner, weldra zullen mij de wolken wel varen over het hoofd. Ziet, ging hij voort, nog een weinig tijds en het zal gezegd zijn op de lage aarde - en wie zal bedenken dat het al is gave en niets zoo ernstig als de ernst van het zomeren, - hij mag in den aanvang wat kurig zijn geweest, het eind van den zomer was toch mooi. Zóó zal weder gesproken worden in de kluizekens en omzien zullen dan de blikken naar de plaats van den haard. Maar ik, de ongewetene, de ongemetene nog, die de witte winter wel zich keeren zag in haren slaap bij het licht van een bliksem, moet zwerven als mijn zaadpluisje indertijd, onzekerheid werd mijner dagen loon, in de zuchtende koelte ben ik en in den snuffelenden wind; aangesuizeld van het Westen, liep ik naar het Zuiden over hel en del, popelend, popelend, wanneer ik het

ritselen maar hoorde van een naaktvoetig wezentje dat de wegen vreest. De macht van het monster, de macht van het monster.... Word ik zijn aanwezigheid gewaar niet in den hooge, aan aller droppen kern als aan zoo meenge traan, doet het de buien niet zwellen tot zij krakkelen als vannacht en ruik ik niet de pestilentie van zijn.... Wees gegroet, wees gegroet! fluisterde hij plotseling naar boven, bemerkend het bleeke, bezorgde maan-gelaat, dat vriendelijk naar hem neêrzag uit den ochtend-hemel.

Gaan, vervolgde onze held zijn gedachten, laat ik maar gaan, sprenkelend den dauw mijner zuchten en mijn schreden niet tellen. Te lang reeds druilde ik aan de randen van de wegen, smachtte naar de lieve plekken der herinnering en hoopte in de vlucht en trek der vogels te verstaan en hunkerde bij samenkomsten in bosch en wei, terwijl mijn hart was in mij klagende: wáar beurt zij haar zang-snoetje nu? Elders, elders.... Allerwegen goudelen de zaadtaschjes en haar brem zit reeds vol van boontjes; alles gedijt, alles streeft naar vervulling en haar hommels leeren geen marren.... Ach, in de aarde worden de wiegen harer lievelingen met rozenblaân behangen en zij, de argelooze, het argelooste bijtje dat de schoonste honing eens puurde, wát overhuift haar als het regent?

Wie zal nu de worsteling beweenen der laatste bloemenzieltjes? De pauw-oogen lonken boven de hofjes en haar kettinkje werd nog nauwlijks begonnen. De goudvliegen befonkelen met hun pantsertjes het garrelgoed dat de boomen lieten los, het gras ligt beploft van rijpe onvolkomenheden, alles geschiedt en moest exempel voor haar zijn. Weet ik ook niet de larven der geslepene wespen met bolle oogen wachtende het zwellen van het ooft en het wassen hunner vleugels?

O, mijn zoete kind, dat het zuur niet kent, wat gif is en doodt, ik hoor toch nog uw lachen in de lucht.

De tonen gindscher torenklok wanken in mij om; zal ik mij weêr nederleggen aan den boschzoom hier en denken aan de wieging harer heupen of peinzen in de zonning aan het boogje harer teentjes? Eindlooze horizon. Hoe lieflijk is het al. Zie de lieden door de landen gaan; witte mutsen tippelen en zwarte petten volgen.

Was het niet hier dat ik haar zag? fluisterde hij andermaal na eene wijdsche dwaling; geschoren liggen er de akkers nu, waar, lang, lang geleden, zij haar spelletje speelde; het loof werd zwart der aardappels en de bloesem der roodstelige boekweit verkorrelde gansch. De rookende schouwtjes, de boekende flensjes! Nog is al het koren niet ter schure; als schildwachthuisjes staan er reken schoven nog: hoe schoon vannacht zij rezen in de vlamming van het weêrlicht. Gij hokken, gij garven graan, schuilplaatsen voor daklozen en vermoeiden, voor u, de schrielen en de schamelen die ik heerlijk zag gehurkt in den slaap en niet wisten wie het was die uw droomen heeft volgeritseld, zoodat uw handen gingen tasten naar de eindelijke zatheid uwer buik.

Want ik ben vol van haar, de belangelooze strooister van de vreugde. Ik zwerf om haar en groei terug naar beneden om haar die mijn liefde is. Adie, adie, ik ga. Kinderen moeten rijpen en dat is mijne vreeze; adie, adie.

En Zebedeus aldus hebbende gesproken, schreed door de ruimte wijder, omgaande vele lonkende gehuchten in den klaren zondag. 't Azuur welluidend gonsde nu hij zwijgend ging, en luchtig brabbelde het gebladerte van popels en langs de paden knikkelde het wild-gras en deed zijn pluimen wuiven. Zoo toog hij verder over heg en steg en toen hij was gekomen bij het mossige gemuurte van een kerk en hoorde gemeenschappelijk gezang, waar, hooger gaande eene stem in vóorzong, leek hij zich op te houden, wyl langs het steile, begordijnde venster, de wingerd ruiselde met

eene waterige glanzing, doch hij dan lispte 'oud' en ging zijns weegs.

En wederom gekomen bij een stichting met stoeren, strengen toren, hoorende gezang dat antwoord gaf aan eene stem die vóorzong, bewoog er als een vogel die naar binnen wil, zijn marren voor het hooge en kleurzware toograam; maar weêr hij lispte 'oud' en ging zijns weegs.

Wiet, wiet! sliepte de vliedende vogel en hij zette zich te kweelen op een twijg:

Wiet, wiet!

Waar zij wezen moest, is zij niet.

Tjoe, tjoe, lispelde Zebedeus.

Na vele vademmen achter zich te hebben gelaten, vervolgde onze held zijn tocht, waar een harde straat lag, weggelings bezet door eindeloos uitgebuite wilgen en allerhande woninkjes en winkeltjes en stemmige lokaaltjes met veranda's, waar 't gulle woord 'vergunning' was geschilderd op de post der deur. En zoetelijk gedrentel werd er gaande op het pad, van tabak-genietende en naar Keulsch water riekende gangers en gangsters en blij klonk hun kouten: 'mooi, mooi weêrtje!' in de zonning op. En ziet er kwamen twee jongelingen-fietsers naast elkander rennen. Verbeeldt u toch niet, keuvelde dadelijk Zebedeus, dat gij radder kunt gaan dan een reus en hij asemde den westelijk-peddelende in het oor. Zich rechtop zettend op zijn bellend wagentje, bekeek die zijn kameraad eens en ijveriger roerden zich zijn jonge beenen. Gij ziet niets, kwebbelde Zebedeus, uw groote snelheid voert u tot razernij, en hij blies hem andermaal in 't oor. En weêr hief de fietser zijn kin op van het stuur en plotseling gevende een handklap op het zilverig-loensend stuur, zong hij uit volle borst: o Susanna! Zoo heet zij niet, fluisterde Zebedeus, weet gij zelfs op Zondag niet haar naam? en hij blies hem nog eens aan het oor. Jonge, jonge, jonge, wat een lieve

meid! schaterde de opgeschoten knaap. Dat is zij waarlijk, lispte Zebedeus, al verstaat gij wat ge zingt niet en doet uw stem mij pijn. Dit zeggend bleef hij achter en in het guldene gesproei van kippeveëren verging zijn vlucht en in de stralende hoeppelende van een meesterlijken haan, die plechtig even sluitend zijn oogjes, de klaroen stak van den morgen, ofschoon het reeds over noon was. En dit nu verheugde Zebedeus weder zeer, dewijl het haar zou hebben verheugd en lijk het vele dichters verheugde in vele oude sagen.

Doch toen er uit een weggebocht, een zwart gedrocht kwam aangerend als een bitume pop, schokkend en stom-wakkelend met den kop, en met verstijfde beenen en gehoekte hielen, zittend op de ringen van zijn dolle wielen, stoven alle hoenders uit elkander, kakelend in vers of proza, wie zal het zeggen. En al de liên in 't zwart, in 't blauw, in 't groen, gesmukt met goud, met rood als kippel, met kerkboek en emblemen, stonden daar te praten voor de schaduw-stilte van een kroegske, vuur-vaste beeldjes gelijk:

Hoe kan 't bestaan?

Zoo misera-obel gauw!

Het schiet zich-zelf vooruit.

Ze doen 't met vlekke-water.

Hij draait rekort.

Krèk, hij draait tekort.

.... As je van iets meer krijgt, dan je dòcht, às je bij je eigen rekt, er zijnen zooveel slokkies in een maat, èn je heb abuis, dan heb je een tekort.

Dan doen jij er water bij.

As ik datte dee, zou ik het jòu dan aan je ooren hangen?

....Deerne, blijf bij moeder....

Een mensch beleeft al wat.

Biester, biester!

Daar komt je weêr zoo'n Zondag-schermer aan.

Jezis, daar gaat e hoen van buurman Stroo.

Aaltje!!!!

Moordenaars!

Grijpt 'm bij zijn flikker!

Dondersteen!

Salamanders!

Tuig van Satan!

Onstichtelijk kreten nog de roepen door elkander, maar de overrijder was reeds verre van de plaats des onheils, en Zebedeus die, niet waar, mijne lieve vrienden? meer een schepping is des levens dan des doods, toog al door een weide waar de klaver was aan 't bloeien voor de tweede maal. Púf, púf, sprak hij voor zich henen, àl wat zichtbaar is, àlle dracht, àlle kleederen zijn teekenen, zei eens een wijze Snijder, en ik, ik zou niet wezen wie ik ben, zoo ik weêr besepte niet, dat iets wat monsterlijk zich voordoet, nog daarom niet ook innerlijk het is; hòe zou dat kunnen? daar toch mijn vader zooveel heeft geschapen dat innerlijk trekt aan en uiterlijk stoot af: maar o, maar o, wanneer zij eens haar ònze-liev'-Heer's-haantjes had verlaten voor zulk een wezen in capsule. Geslagen, geslagen. Groot is de kunst van sturen, heb ik ook verstaan en 't leert zich zelf bezitten en ach, ik voel dat zeer, maar waar is hier de stuur, waar toch geen ander doel is dan vernietiging van doel en niets bereikt wordt dan de grijns op 't aangezicht van den schaffer dezer stalen draken.

Aldus zinnende trok hij door beemd en heide waar het eerste lila kriede aan der plaggen franjes. Zorgelijke wolken waren drijvende en dekten het onverdroten stoven van de zon. Wees mij gegroet, $1 \times 3 = 3$, gij licht, gij warmte en leven, fluisterde hij, wanneer opnieuw de wereld lag te gloren, tot andere schaduwen schoven hem vooruit en voor dit zwervend donker konijntjes wit-wipstaartend joepten in hun hollen. Maar Zebedeus had geen lonk zelfs voor

de knagertjes, met wijder stappen schreed hij over wetering en vaart, leggende de zoeving van zijn tocht op het effen water, vervuld hij ging van muizing en gepeins.

En zoo was hij genaderd tot een heirweg, waar diep door een triomf-boog van geboomte, een blank getempelte, befestoeneerd met glaasjes, rood, wit en blauw, rees in het licht te prijck. In groote menigvuldigheid wandelden de menschen en keerden op hun schreden of schoolden saâm tot luisterende groepjes, want vèrweg ruischte er een keurige muziek. En Zebedeus uit zich zelf ontwaakt, aanzag dit alles met bevrediging. Brave lieden, sprak hij tot zich zelve, zij zouden haar geen aalmoes weigeren, wanneer zij hier eens rond ging met een bakje, zij mogen wel wat hebben na een gansche week van tobben voor het dagelijksch brood. Er zijn er bij die gaan op wit-geschuurde klompjes, er zijn erbij die gaan op zwart-verlakte laarsjes, maar allen zijn tevreê, het doet hun goed, ik zie het aan de richting der sigaren, hun hart is zomerig gelijk hun hoeden. Wat is dat? zoo sprak hij, terwijl een rilling door zijn wezen voer, 't mooi uitzicht raakt verstopt, het prikkelt weder in de gangen van mijn neus. Henen is de zegen der muziek en het fonteinig klateren, het hikt en hort, het katarakt als water in een toornig volgepompten ketelbuik; hoor me die onteiege geluiden, dat rabouwsche veesten aan... Hola... wat zijn dat voor é-qui-pages?

Stop, schimmen en schablonen, stond hij roepende met groote stem, stop gij, opschudders, gij schubbejakken, schichtige schalken, stop eens, stop! Schaamt gij u niet? Zijt gij naaktgeboornen? Hadt gij vader en moeder? Zeg is het evennaastig zoo de welverdiende rust te storen en de evenmaat? O, gij vernielers van uw simpele oogenblikken en tevens van die uwer broeders en zusters, zie eens naar mij òp, hebt gij nimmer dan gehoord van Zebedeus, nimmer iets vernomen van de antieke folie?

Denk aan de onverklaarde accidenten! ijverde onze held, zijn adem blazend door den gelen nevel die henendreef tot waar de eerste zware takken aan de boomen zijn, weet gij wat het zeggen wil als ik den voet u dwars zet?... Rakker dan maar verder in uw stinkend speeltuig, rozig van afternoon-tea, over mijne wegen, over 's Volks wegen, zeg ik u, gij harden van hart en huid, gepantserd in coats en ulsters, gehelmd, gekapt; genummerden, geteekenden; ontaarden, verwordende van tronies, voorhoofdloos en verkinnebakt achter uw grijnzen en maskers.

La, la, la, zijt gij doof geraasd? Ik werp u al de redelijkheid mijner blauwe woorden naar het hoofd en gij antwoordt met stof, met stof. Ting-tang, rikketikketak, foei, is dat spelen? foei, dat niet de ooren vallen van der lieden hoofden; o, wat het trommelvlies hard is, o, dat een mensch die zijn kindsheid verloor, alles leert ontberen.... R-r-r-t, daar zwiert er eene met een zeiltje heen, een vuur-rooie, een ijs-blauwe, een zwavel-gele; een dichte, een lage, een kromme; een serretje, een beerbak en een Romeinsche kar. Het is het niet.... 't Is snollebollerij.... het zijn de glazen oogen van het monster overdag.

En 'n gruwbre stilte was gevolgd toen Zebedeus zweeg, nu onder hem het snorren zich verwijderde en in den horizon in doezeling verging. Traag verspreidde zich het opgeschroefde pulver en zeeg als slib zinkt in beroerd geworden water en traag rees ook 't getempelte te voorschijn, weêr met al zijn bloemige glaasjes. Zoo bijen en vlinders na een donderbui, herkwamen er de lieden om te wandelen en van de verre, schoone tonen te genieten, schuchter, snuffende hun neuzen en stoffend hun vervaalde kleêren af. Maar nauwelijks gereed, een versch geweld kwam aan en stootte in verbijstering hen, in duisternis terug. Het loeide achterom, gorgonisch en chromatisch zwol 't geluid en ziet een vermiljoen gevaart schoot door den boog der boomen. Met

éenen zwaai, of kliefde het zijn wolk van stof en hellend als een tol, verscheen het voor de menigte, en suisde listiglijk, pijlsnel met zijn lange loopplank langs den vloer, op botte, grijze rondsels, prachtend, triomfantelijk, hooger dan een four-in-hand en heel veel langer dan een char-à-bancs. Als beelden van vermaarde noordpool-vaarders, met aangezichten door de kou vervreten, vertoonde het 't gezelschap in zijn zachte binnenste, plechtiglijk gezeten, vis-a-vis; een pop in een geteerd foedraal, in vechtstand bukkend, of drilde hij een boor, was dienend in de voorschulp; een onderzeesche bril was aan zijn hoofd gebonden; hij keek, of keek hij naar de achterdeelen van een denkbeeldig span. Een vracht Herkules-tasschen en reuzige city-bags, van korven en bennen; hondenhokken, windzeil en reddingboeien, bevond zich bovenop, en zoo betorend, betransd, beheerschte het den leêg-geveegden weg, al huilend seinen van een schip in nood. Het proestte 'win-win-win' houdende dan rechts, nu andere karossen gierden naar hem henen, toerend al villa-waarts, brengende de menschen naar het uur van het diner en die gefnuikt dan waren, gróote oogen zetten, zich voelend als de zelfbewuste rijder in een huur-aapje eens, zijnde gegaan langs eene gouden koets. Plompnatuurlijk stonden er de koeien aan den slootrand langs een weitje, droomerig te kijken naar die trammelende wereld op hun weg, waar 't flitste en brokkellichtte als scherven glas verdwaald in 't zand van akkers, en spiegelde als in duizend omroepers-bekkens en sperkelde als op een legio veekooperspet-visieren; naar 't krissekrassen der scharmaaiselen, strukturen, armen, beenen; van oud-vormsch tuig met afgehaakt lemoen: coupéen en clarencen; van karren als affuiten; nachtmerriën: bezeten wagenen zonder paarden op hol. De koeien staarden lijdelijk en voelden niet dat hun de zoete melk ging hotten in de uiers en Zebedeus scheen het ook niet meer te roeren; hoog boven smoek

en smook, galmde omfloersder zijn stem, verder, ijlender al naar het drukker ging beneden hem, zoodat ik niet en weet, mijn vrienden en vriendinnen, of 't immer hier zijn stem wel was die ik te hooren kreeg en niet een uit de wagens:

Het is de dag des Heeren; klaag niet, toeters, over leêgheid; stof, wat is stof? al is stof, stof voor dit of stof voor dat, zonder stof geen stof. Wat zijn gevoelens, wat gedachten, stof! Aandoening, poëzie, anders dan stof voor ons; kunst? anders dan stoffage? Hartstocht? Hebben wij den schoonsten niet, dien voor de Beweging? Liefde? Klopt het hart der maagd in hare domino, en zonder dat, niet bovenmate wel en is zij om haar schoone haren niet de schat eens harten, om duizend stoffelijkheên?

Lang nog geen stof genoeg; haren vallen uit of worden grauw, stof is het einde. Stof; eeuwig stof; het kent geen jeugd, het kent geen ouderdom; zit gij in het onze, wij zitten in het uwe, stof, wisseling van stof. Rustloos, rustloos, al is óvergankelijk; eeuwen en seizoenen schelen niet; hoe meer afwisseling hoe meerder stof, en elk seizoen brengt ons een nieuwe stof; nuance voor de dames, schakeering voor de heeren; 't is nu een tijd van velerlei schakeering; hola, wij gaan over.

Hola, Sirene! -
Pas op je beenen! -
Duizeliger - of
Ondergaan in stof.

Wiel-aard is wentelen,
Meeningen kentelen,
Krukke-slag, geeuw, -
Wij zijn de Twintigste Eeuw.

Roovers en roofsters,
 Klovers en kloofsters, -
 Bram z'n car is duur,-
 Van seconde, minuut en uur,

Speling en heeling
 Voor onze formidáble verveling.

Het is de dag des Heeren; op bergen en in dalen en overal is stof... Hoort gij, stoffels, niet ons orgeltje van Barbarije aan het stuur. Ga, slik uw sputa, wrijf uw slaafsche oogen.

Idioot dat dichtdoen van de pittoreske raampjes; idioot dat kuchen in de Sanatoriums; idioot dat overbuigen van de moeders in de kinderwagens; idioot, idioot. Zeer goed, vader, gij schaft beter stof, àchter de boomen is de plaats voor oude lieden; juist, juffrouwtje, dek uw limonade met een schoteltje; opperbest, menheertje, scherm maar uw bloempjes met een paraplú. Met dit al, zijt gij maar stemloos vee, laf, en minderwaardig aan de honden in de kennels die tenminste janken.... Chauffeur, full speed!!!...

Bedorven kinderen, is het dan zoo vréeselijk heerlijk, herkenden wij nu duidelijk de stem van Zebedeus, overklinkende de toeters en de jengels van den helschen sabbath, telkenkeer iets bijna te verpletteren. Neen, gij zult niet ondergaan in uw gemeene stof, neen, gij zult ondergaan in tranen... 't Wordt tijd de dorpen te verlaten... Het moet maar weêr eens regenen; het moet dan maar een natte nazomer worden om der eenvoudigen vrede... O zij, o zij... ik dacht dat ik haar zag... ik dacht dat ik haar zag...

En Zebedeus, zich ontlastend met een luiden zucht, vlood vandaar in eene groote vaart, latend ver achter zich, alle automobielen.

Een-en-veertigste avond.

Het regende, de zwaluwen vlogen laag. In alle parken nokte het getokkel van de droppen en elk stil watervlak was als bemaasd met kringels. De late zomerbloemen bloeiden vruchteloos; de bijen bleven thuis en teerden op hun honing, en 't zaad, toch ongewonnen, verrotte in den bolster. Het ooft hield bleeke kleurtjes op de wangen en 't mos kwam op de stammen als een zoek geraakt glazuur; het onkruid groeide tegen 't schoffelen op en onuitroeibaar in het grint der paden; het regende, het klokte in de tonnen van den tuinbaas, het biggelde langs aller ruiten ramen; de rook bleef densen boven nok en schouw, de heggen waren frisch, de wegen waren nat.

De wegen waren stil; geen andere wielen raderden dan die des arbeids en ook de stappen waren om te tellen. Het pijpje van den bouw-knecht wolke naast de mestkar, lekker samen met den wasem van de bruine paarden, en teêr als blaadjes van een maandroos, kleurden in den grijzen dag de tongen hangend uit de bekken van de honden, die sloofden in het zeel, voor karretjes met groenten.

De koeien kauwden door, er was geen nieuws dan regen; het nieuws kwam uit de steden. Van alle persen rolden er de klachten om het slecht verloop der zomer. De dagbladschrijvers troostten wat zij konden: ze spraken van een kouden stroom uit 't noorden, van koersen aan de côte de azure; ze zochten somnambulen in hun krochten op, ontdekten rotsen zelfs in 't weekste van ons land; hervonden verzuimde glories of oude tafelrijmen; ze hielden lange monologen of het winter was; of wel, ze raakten met elkander aan het strijden, om andere tendenzen, andere idealen.

En waarom meesmuilt gij nu, mijn jonge vrienden, waarom meesmuilt gij nu? Geloof gij inderdaad, het zou u schade

zijn, dat oud geworden leven niet meer spreken mag van idealen? Ik zeg u toch, dat een die veel geleefd heeft en ervaren, met betere oogen een begrafenis aanziet dan toen hij jong nog was. Neen, niet waar? gij glimlacht niet om ons, gij scherpe onderscheiders tusschen oud en jong; gij zoudt berispbaar zijn en ouder wis dan hij die nimmer lachte om u. Neen, hier is geen sprake van komkommertijd, werkelijk werd er in die natte dagen veel gestreden, veel gestreefd.

't Ontzaglijke van onzen tijd is dat er niet meer wordt getwijfeld; noem mij den man die twijfelt; de tijd der gouden twijfel is voorbij. De dichters onzer jeugd beminden ondergangen; hoe wonderlijk is 't dat jeugd zoo gereedelijk met ondergangen dweept; nu is 't de dageraad, terecht genaamd des diamanten dags. Zaagt ge dezer dagen niet de spreuk geschreven op den muur van een rijke zale: Weêrsta het goud, weêrsta geen diamant. O, welzalig is de dichter waarin geen twijfel woont; wiens liefde is opgaand en niet gekleurd met 't pulver dat dag's blakering liet; die om zijn held niet aarzelt.

Het regende; de boer liep met zijn handen op zijn billen, moeizaam langs zijn aanstaand knollenland en zag zijn bruine aarde al bedekken door een lenteachtig groen en zei: 't is bestig zoo, de aardappels motten er uit.

En Zebedeus, dieper zich hullende in zijn weemoed, hoorde met wellust weêr den natten slag van den lijster....

Een oogenblik, mijn hoorders... Vergeef, vergeef ons, lieve juffrouw. Ongetwijfeld hadt gij recht en ware onze held hier beter op de hoogte van zijn taak gebleken, indien hij bij het avontuur der auto's flinkweg eens zijn mannelijkheid getoond had. Ongetwijfeld ware alle doen hier mannelijk gewenscht. In alle vermaarde historiën toch, vermeldend groote daden, komen van die oogenblikken voor, waarin de Held gedwongen wordt, als 't ware, iets voor-

treffelijks te vertoonen. Zeker, het was heroïscher geweest, doeltreffender en indrukwekkender, indien het ware gekomen tot een daad. Doch met dit al, zijn daden meest zichtbaarheden, en dan, bedenk de stof, dat alles stof hier was en stof van stof, een ware wolk van stof hem aan ons oog onttrok. Ons dunkt, gij eischt te veel, mijn schoone dame. Daden mogen schitteren, juweelen geheeten worden, topazen of karbonkelen, wat niet gezien werd en des ondanks vertoond, zou u misschien doen zeggen: Ça ne vaut pas la peine. Stel u gerust. Wie weet wat hij nog eenmaal uitrichten zal; hij is nog jong, wij vreezen toch al zeer hem niet ten eind te zullen kunnen volgen; wij weten hem vervuld van het eene noodige, niet waar? vergun ons te hervatten ons verhaal.

Het regende. Keer in 't weêr, keer in 't weêr, koerden de tortels in hun bladernissen, wanneer hij druipende aan een boschrand voorbij toog... Soms griezeld een huivering door zijn wezen, wanneer hem de dobberende vrees weêr beroerde, het innerlijke visioen hem kwelde: zij, zittend in zoo'n monsterlijken wagen. Dieper dan zich in zichzelf verschuilend, verpreuvelde hij zoetelijk de woorden: wis, ik vergiste mij, en zocht de kimme waar de torens zich in verzeurden en zag den grond de koele deugd der regen drinken en ging zijn goeden gang. Maar 's avonds als na zwaren dag, de vleêrmuis vloog in zwoele kringen om, dan flitste er zijn onrust aan den einder. -

Met uw verlof, geleerde heer, ik merkte uw handgebaar en ik bezin ons laatst en hooggeschat gesprek. Een mond die ernstig vraagt, is schooner dan de plooien van een toga. Gij steltet mij de moeilijke vraag: of 't kon verantwoord worden, dat Zebedeus zelve, telkens en allengskens schijnt te worden, hetzij de suizelende koelte, hetzij de luwe, labberende wind en nu weêr regen.... Gewichtig veroorloof mij, gewichtig inderdaad. Edoch, ik vraag u,

beschikt een dichter, algemeen gesproken, niet over wind en weêr? en is het zelfs maar denkbaar, dat, waar het volop op zijn blanke bladen regent, de zon er schijnen kan? Geloof u niet als wij, dat, als het bij zoo eenen, 't zij schrijver, zanger, spreker, regent in zijn woorden, het niet goed regenen zal, wanneer het ook niet regent binnen hem? Is hij dan de regen of de regen niet? Stellen wij een voorbeeld, een doorluchtig voorbeeld. Als koning Lear, onttroond en gek gemaakt door liefdelooze kinderen, schreeuwende komt ten tooneele: 'Winden, tempeest uw wangen stuk, raast, blaast!' heeft dan niet de dichter, de losgelaten krachten der natuur inéén gezien en samen met de ontbintenis der geestvermogens van den ouden heerscher? Is niet de orkaan: opgedrom uit ieder hoekduister van het firmament, gelijkend aan den redeloozen storm die uit den gekken grijsaard buldert? En hier, in ons geval, waar wel van wasdom en groei, maar van onttroning gansch geen sprake is, - waar niets bezeten wordt, eerwaarde heer, kan niets genomen worden, - zou hier niet mogen zijn een allerinnigst saâmzijn met de elementen? 't Is alles keer en wederkeer, de huidige menscheid maakt niet minder leven dan de winden nu en toen; geloof van ons, als Zebedeus raast, dan raast het ook terdege, als Zebedeus treurt, dan regent het en als hij zucht en lispelt is daar wel reden voor en lispelen ook licht de bladen van de boomen. Alles herhaal ik, is hier keer en wederkeer, en is, zal zijn, zooals het wordt gezien: kennen wij niet dichters die middernacht bespeuren wanneer de zon hoog bakelt en nochtans dichters zijn.

Waàrom is voller dan dáarom. Een vraag is komend vaak uit 's hemels overvloed, het antwoord meest een stip die tikkelt op een ruit. De tocht van onzen held is moeielijk te volgen, al wat leeft zit aan zijn oorsprong vast. Herinner u. Omhoog gedreven in een tijd, toen in ons klein, doch wat men ook mag zeggen toch groot Nederland, de

kunst, die schoone bloei des levens, zoo wonderdadig naar het licht opreikte, behoudt hij in zijn doen al 't prille en plotselinge van ontluiking en is voor ons te dikwijls onnavolgbaar, belast gelijk wij ons zelve weten met zeer alledaagsche, met burgerlijke apathieën. Doch niet voor niet is berusting de schoone vrucht van den ouderdom geheeten, men geeft zich gelijk men is, en doet dat te gereeder, waar telkens blijkt, dat voor de meest ontstellende gebeurtenissen slechts woorden voorhanden zijn, niet puntiger dan een vrachtrijders-potlood; men doet dat ook te lijdelijker, bedenkende dat zielen, zielen blijven, als edele wijn blijft edele wijn en mindergoede, mindergoede, al drinkt men dien in een doorluchten schemer, al hecht men op den buik der flesch een hooger etiket. En, men heeft lief, mijnheer, en paait zich zelve gaarne, dat ónze wijn, - figuurlijk hier gesproken, en schoon door u geopperd worden kon, dat die door ons vergoten wordt in een te nieuwen zak, hetwelk gewis, wel even twijfelachtig zou blijven, als russische psychologie bijvoorbeeld te stoppen in een Hollandschen landman, - wij paaïen ons nochtans, dat onze wijn tenminste werd gewonnen aan den eeuwigen wijnstok des levens... Waar gaan wij henen, waar gaat de mijmering henen op een regen-avond?... kom, laat ons dit bespreken varen tot gelegener tijd en oord. -

Het regende nog; het land werd stiller, stiller; nu was zijn gang wel hoorbaar door den langen dag... Uit alle periodieken, uit alle liedekens in dien tijd gezongen, neuriede de weêrklank van den regen, daar toch de zielen zacht en onverwonderd werden aangeraakt. En zoo ging dag na dag voorbij en reeksten zich de uren aan elkander als het tikken van een wekker in een werkplaats, zoo het kloppen van een vreedzaam menschenhart achter horretjes verspoedt. Tot eindelijk het zuien van den regen overging in toonloos dampen en voor het broeiend klaren aan de kim, de dissel

van een mestkar weder scherp zich kromde en het gaande arbeidsvolk de schoeren weder richtte en het tremulant gezang van eenen vogel werd gehoord. Toen sprak Zebedeus: nu is het genoeg, de fabels zijn gestorven in de kameren van hoofden en van huizen; spinnen aan het werk, de nachten worden koud.

En toen herkenden wij hem weder, zwierig loopend, zoo loopt een zaaier met het schoot-schort bultig van zaad. Hij schreed waar het licht begon te tinten en om zijn jonge hoofd daar kantelde een vlucht van dartelevogels om. Zooals een beeld, op het onverwachts verschijnend aan den geest in een dier trage nachten, wanneer de dag niet bracht dat wat de dag moet brengen, zoo zagen wij hem oostelijk zich spoedende, winnend aan den trans. Rond hem week de wereld in herboren kleuren, nu al het natte en gebogene zich naar het ijle lichter-worden weder keerde, melkrein zijgend en in een wolkig zwijgen.

En 't werd al groen en blond; zilvergroen geboschte betooverde de landstreek met wondervolle bouwsels, met hoven, laan-waranden, vreemde burchten; gelederen van groen en stammen-regimenten; reikend tot en reiend langs verschietsen, omperkend kamp bij kamp, waar 't hoornvee sterrelde op de groene vloertjes. En 't bloote spiegelen van een stroom kwam dagen en schoof door scholven zand, door uiterwaarden bol van rossig riet, werd breed gelijk een meer en smal gelijk een spruit, en midden in getoef van donkere zomerboomen een rood stedeke verscheen. O, fluisterde Zebedeus en hij zette zich te rusten op het dak neêr van een veerhuis, roestig, verweerd van verf, met blauwgebleekte luiken, maar wind-sterk, veilig op een dijk gezet, en schouwde naar de verre bongerds, bebengeld met hun ooft; o, overvolheid van natuur, o, liefde.

Aandachtig leek hij daar de rikketik te tellen van de ketting, toen voor een enkelen melkboer de veerpont kwam

in stroom, te luisteren scheen hij naar het hondje, dat op een vastgemeerde aak, waar 'n helder kleurtje aan den roer-kop schalde, rennende ging en blafte voor een ellenlange loopplank, zoodat het opklonk met de echo van een toeter... Al naar het stroomverloop verzezen er bakens, korfjes als eendennesten op staken; hij soesde naar wat rosse huisjes aan den dijk geleend, waar witte kippen klommen langs hun ladder naar het zoldernest en mijmerde zoo diep dat er zijn hoofd van zakte. Waar dacht hij aan? Zijn aangezicht was klaar gelijk de schaduw van een wolk die niet te drijven schijnt, waarvoor de vogels stevenen, als speelsche pennetrekjes van een geest die wikt en wacht, die soms als kruisjes zijn... Dichtbij wat boomen, in den draf, daar lag een moederzwijn, met dikke ringen in haar kin-zwoerd, lodderlijk gelegen op haar smeuge flank; aan elk harer mammen lag een keutje vast, zoo frisch en fleurig als een rozeknop. En... Waarom lacht gij, waarde meester, nu? Had ik moeten zeggen als het lintje in uw knoopsgat? Gewis, gewis, een schoone orde siert een schoone borst en schoon geheeten worden mocht de orde van het rijtje biggetjes; maar onze held, neen, keek niet naar de borstelige oer-zeug, hij hoorde niet het knorren van het varken, hij zag de onrust van het knars-oor niet en van het krolle staartje. Waar dacht hij aan? Vast niet dacht hij aan het naakt geboren worden en het naakt weêr gaan en hoe het alles wat daar tusschen in geschiedt, verhaal is en verhaal voor jong en oud en op zijn hoogst een voorbeeld.

De melkboer deinde wegwaarts met zijn juk en emmers; de nieuwe knecht was reeds het voorhuis ingeklommen... neen, wij verspraken ons niet, het wàs de nieuwe knecht; wijl anders toch het praatje niet gehouden ware, daar in het kalkwit gelagvertrek, van hem met haar, de weduwe en pachtster van het veer, en dat, ofschoon het kwam tot Zebedeus niet drukker dan de rook kwam uit den schoor-

steen, nochtans de macht bezat hem aan zijn mijmeringen te onttrekken.

Ja, ja, zuchtte de vrouw, alle vrucht en nog niet rijp, wordt op de stam verkocht.

Och zoo...

Wat is een vrouw alleen?

Niet veul...

Een glaasje bier?

Lievers een glaasje melk...

De gaande en komende man... zoo'n enkel schipske nog... ja, ja... sinds dat die nieuwe lijn er is, raakt de rivier verzand.

Is het er zóo mee, had de knecht gezegd, al wrijvend met de punt van zijn pantoffel de zandfiguren door elkander op den vloer.

Het kwam niet anders als de rook komt uit een schouw bij windstil weêr, maar Zebedeus had het ijlings op doen rijzen of was de dakplaat blaak-heet onder hem geworden en murmelend: 'overall, overall', was hij ijlings gegaan.

Twee-en-veertigste avond.

De zonnebloemen wenden hunne harten; ik hoor het koper gonzen van de schoone jacht, sprak Zebedeus, had zij niet de oogen van een hinde? Ik waagde mij tot in den rook van veel bekraaide steden, waar 't 'win-win' hijgend uit de pijpen als uit zwarte fluiten zong en zag er veel geschaduw en gemier en hoorde veel klokken luien, veel gepraat, waar telkenmaal een woord beduidensvol in klonk; ik mocht het niet verstaan, het klonk niet droef, niet blij, het vond geen weêrklank in mij, toch heb ik het wel zeker in mijn droomen eens verstaan... O, nu het oude en bezworvene foreest, als het braamblad er zijn purperingen woekert en het wild gewingerd bloedt om de struweelen...

Hier werd vannacht het eerste roode merk in het loof gezet, hier toog de Tijd langs met zijn baard als vuur. Hoe menigwerf, vervolgde onze held, wanneer ik luisterend was waar menschen en hun woorden samenkomen, 't zij pastorie of societeit, vernam ik het, dat innerlijk hij zeer verdeeld en overweldigend groot is. Maar, was ook ik niet eenmaal innerlijk verdeeld en gaat hij niet gelijk den zelfden weg? Zoo is hij niet meer duchtbaar dan een sprookje, hetwelk de winter door de kieren blaast der luiken; wijl ik geen sprookje ben, ik die haar in mij heb, zoo zeker als de kern is in een vrucht besloten.

Dit zeggend en nog veel meer, ging hij waar heide gloeide van geroosterd lila en nam voorzichtig daar de slippen van zijn raadselig kleed te saâm. O, zei hij, o, het is een diepe dag des tijds, hoe ruikt het al naar honing en naar zoetheit voor kinderen. Galmwijd spant de hal zich uit des hemels, eens zal de jonge overmoed den horen weêr komen steken en zal de liefde gevangen door de liefde, gaan klappen in haar handen.

Naar alle kanten monkelend, bespeurde onze held een vroolijk gevlag van kleuren als de opgestoken vaandels van een optocht en richtte ijlings er zijn schreden heen. Het is de schoone schijn, mompelde hij, het is de schoone schijn, die mij heeft aangedaan. En als hij dit gezegd had, belonkte hij een rij plakaten, op palen in 't land gestoken en hij oogelde welgezind de vliedende orde na, tot waar ze in de verre verte als doelen van een schietbaan verrezen. Elk bord was geel gelijk een boterbloem en droeg een vurig oog dat naar hem henen pinkte, zoo rood als het binnenste is van een versch-gemeniede karn, gelijk hij die in de lente wel eens had zien prijken voor 'n boerderij, - waar later hij zich wel eens om verwonderd had, wáar of toch al die kleurstof was gebleven. Hij draalde bij het vreugdelijke, kleurige gekronkel; was het die nieuwigheid daar

in het oude land hetwelk hem dus boeide, neen, het waren de groene teekenen, pupils-gewijs en raadselig in ieder rondetje ontdekt, het waren de vette letters van een vreemd woord: SOLO.

Oho, lachte Zebedeus, dat heeft het ondier mis.

En mèt had hij het eerste bord omvergeworpen en in eene andere schrede een tweede, een derde toen, een vierde en een vijfde, hij kantelde er fluks, het eene na het ander, tot zij er plat lagen als doodgeslagen keerlen met de vloekende monden ter aarde. Zoo bleef hij lustig doende, maar hoe hij ook ijverig ruimde, na ieder ploffend bord blonk tartend weêr een ander, tot eindelijk hij afhield en zeide:

Welk een nabootsings-vermogen.

En zonder omzien slipte hij heen door het grassig, uit de kluiten piepend graan en toog naar waar een plek scheen aan den horizon en leek een spiegelkaatsing. 't Is om te schreien van het lachen mij eenzaam te schelden, babbelde hij, ruischende door de heide, het is om te suizebollen van zulk een schenning, zulk een valschen klank. Solo, tra-la-la-la-la,... wat weet zoo'n beest van liefde.

De smachtende wereld wacht
Den gloed van een nieuwe pracht,
Geboren uit een hij en een zij...
Is er iets schooner dan zij?

Eens komt ze, seizoen-rijp, groot,
In hozekens, lijsterbes-rood...
Verwonderlijk zal dat kleuren
Bij al het roode gebeuren.

Eens zal zij komen te veld,
Op de lippen de naam van haar held;

En hij dan, seizoen-rijp, hij
 Herhalen zal, ja...
 Trala-la-la; la, la,
 Niets is zoo schoon als zij.

Van alle eeuwigheid is alle eeuwigheid eens en gelijk, stommelde als het gonzen van een hommel in een spoorbloem, de neuring in zijn keel; de wikke bloeit nog laat; blauw bemint zij zonder het te weten; blauw staat haar goed; er leven nog juweelge insecten te over; het bruin van de liesdodden is ook niet te versmaden en voor een wiekje op haar hoed van die vlaamsche gaai, de eerste die hier rooven komt in deze zuster-gewesten, zou zij ook haar neusje niet ophalen. Neen, dik-zak, zei hij en blies naar omlaag, bevrijdend zoo een fonkel-blauwe vlieg, die razend morrelde en met de poot-draadjes was vastgekleefd in het web van een kruisspin; neen, je werk is wel knap en je ornaatje plechtig, maar gij zijt me te eenzaam alevel, te afgetrokken vandaag. Misschien, wanneer de nevelen weêr eens zwerven, kom ik terug om u te vragen de knopen te tellen uwer weving en mij te ontraadselen waar zij is. Vaarwel, het eenige wat ik voor het oogenblik van u kan leeren is geduld.

'k Ben blij dat vliegje voor uitzuiging te hebben bewaard, vervolgde Zebedeus, het kon toch wel eens een boos voorteeiken zijn dien spieder te hebben ontmoet tusschen de takken. Ik zal naar die spinnekop niet terug gaan. 't Is altijd vruchteloos voor een die rijk aan zijn armoe is, den raad te gaan inwinnen van hen die veel verteren en immer vragen naar inhoud. Smaragd verorberd door zoo'n hongerige kruisspin wordt bleek als krijtkalk; ik heb wel gezien wat daar beneden zijn weefstoel op den grond lag.

Welgemoed trok hij door den middag voort en werd toen recht zijn trek in zich gewaar door al dat denken over

voedsel. En naziende onwillekeurig een vlucht van duistere kraaien, bemerkte hij een vlucht van blanke duiven die stевenden en doken en vroolijke figuren maakten boven vele huizingen van nieuw gebakken steen. Hoe heerlijk is het daar te wonen, sprak Zebedeus, ik zie in parken als in open schotels neêr, o, indien zij hier een onderkomen vinden mocht, wis waar zij goed verzorgd; zoo jong, zoo jong. Ik riek, ik krijg een voorstelling. Zie me die pagodische gewrochten pronken als taarten stijf; ik zie de dahlia's er om gespreid; hallen waar het klikketikt; zie mij die schouwen aan. Raam-figuren zwellen als gebuikte vruchten; glazen gebrand als geleien, zielen van flesschen; altemet inheemsche roedekens als stelen van messen en vorken. Hier is het gul, hier paart zich oost en west; klapluikjes, luifeldeurtjes, waar geklopt wordt en opengedaan; tonnetjes bijlo; inleidende portaaltjes, edele voetenkrabbers. Hier wordt met smaak gespijsd; geschubde daakjes zijn als schelvisch-huid; welk een gastvrije sprook wordt levendig in mij, hier zijn de daken overwinnende en schragend tot den grond de schaduwrijke geheelen.

Aldus hunkerend was hij tot daar genaderd, maar bleef toen eensklaps bij een kruispunt wijlen, belonkend scheef een paal die eene spoorstaaf was en waar een bordje aan geklonken, houdende den naam, gegoten in het ijzer: Proletariërs-laan.

Pr, pr, praatte hij vergetend voor zich heen, daar is het weêr, het onbekende woord.

Hij dronk de lucht met volle teugen in en pinkoogde naar een poes, een zoogenaamde lapjes-kat of driekleur, die op een der ornamentieke grintpaadjes zoo beknopt mogelijk hurkte, met den neus op de pootjes. Doch er gebeurde vooreerst niets onderrichtends. Musschen namen een zandbad, er kraaide op een raster een tentoongestelde haan. Daarna kruide een zweetend persoon een handkar voort,

bevracht met leêge kogelfleschjes en ander gevaas voor minerale wateren. Pr, pr, herhaalde Zebedeus en hij keek het bordje nog eenmaal verlangende aan. Tot links uit het sluithek eener gemeenschappelijke villa een schoolknaap kwam aangetreên op sandalen, die lederen schermhandschoenen aan had en n daalderronden groeisteen voor zijn pet. Markeerende den pas bleef hij een meisje wachten, dat aanstappen kwam van rechts, in een sluik hangend jakje en dat rood gekousd was. Ha, uitte Zebedeus en hij neigde zich over. Saampjes wandelden ze daar onder hem voorbij.

Het proletariaat, koutte de knaap.

Het internationale proletariaat, verbeterde het meisje.

Is solidair, haastte de knaap.

Propaganda, propaganda, waarschuwde het meisje.

De motie, opperde de knaap.

't Historisch materialisme, vingerwees het meisje.

De meloen was niets lekker, viel hij uit.

Wij hadden perziken, bekende zij.

Laten wij naar tante Fancy gaan, noodde de knaap.

De ethiek van het internationale proletariaat, knorde het meisje, erkent slechts de banden der genootschap.

Oom Adelbrecht, verstoutte zich de knaap.

Oom Adelbrecht is een vrije.

Toe, laten we na de les naar Tante Fancy gaan, vleide weêr de knaap, ze heeft zulke prachtige presenten van Engeland.

Weg, slang van Eden, strafte het meisje...

Zebedeus wiegelde onmerkbaar het hoofd of had hij het heel ver buiten Holland hooren donderen. Zijn blikken waren nu zeer onbepaald.

Pr, pro, prole, propra, prachtig, presenten.... Zijn dat geen pijpen lak? broddelde hij, neêrziend op het marsje van een kramer, die uiterst behoedzaam een sluithek verschoof, versierd met den naam: Never-mind, en hij volgde nog gansch

beduusd, den sukkel van laan tot laan, tot deze allengskens bouter, zelfbewust geworden, een prachtig hek openstiet, waar met trotsch-goudene letters tusschen de spijlen te lezen stond: Mon héritage.

In het tuinplein daar, dat overal omschitterd was van zulke gulden namen, maar met jonge, inheemsche kastanjes bepoot, zaten er reeds velen onder loof en veranda's bedroomend het schoone uitzicht en hielden soms pandekten in hun schoot... Het was zeer stil... Op een trap verscheen een gemaskerde Diana... Plotseling zwermde de musschen ter boomen, gongde een drietal slagen en een poeder-witharige omroeper, een bril op het kraakbeen van zijn paarsen neus, reeg het koperen bekken aan den stok met ivoren kogel, hing het stel zoo in den haak van zijn arm en terwijl hij zijn lichaam tot loopen reeds neigde, zette hij zijn stem op:

Bij edicta ad valvas curoe in ordinaria forma, pró-clameert de magistraat dezer gemeente, di, da, dat...

Maar Zebedeus hoorde het niet, zijnde alreeds gegaan. Kom, kom, troostte hij zich zelve, kinderen gooien wel eens meer de letters door mekaâr. Eenmaal zal ik verstaan wel. Dit begrijp ik, dit wondervolle woord bedoelt iets zeer onzekers, iets zwervends en toch vast, ik zou wel willen weten of ik, die zoo onzeker naar haar loop te dol, het mij heb aan te trekken. Hoe bleek werd de arme knaap of flitste hem een vlammend zwaard voor de oogen, of begon er een reeks bliksemende regels naar zijn hoofd te worden geslingerd: ik ken dat, ken dat. Het is met dit al wel duidelijk, wát hier de broek aan had; ja deze samenspraak bewijst terdege, op welken onvasten bodem de appelboom gebouwd werd van Adam en Eva, dewelke van zooveel oorzaak is geworden... Hola, o zon, gij vader aller zwervers, licht mij hier eens toe, en blaker gindsche Itaaljaanders met hun mandolienen niet al te fel, de grond krioelt hier letterlijk

van evenwaardigheden... Wat is dat? het werd mij daar rood en blauw voor de oogen, stamelde hij, voelend een schok naast zijn schouder en bemerkend iets geweldigs dat razend snel verwijderde door het blauw; wat doet zij hier dat oude krinkel-wijf de Nijd, met haar eeuwige ploegschaar op den nek? Wis, ik vergiste mij, vervolgde Zebedeus, bespeurende niets anders als een vogelachtig streepje, het zal een mijner vroegere wolkigheden zijn geweest die mij overweldigen wou.

Maar een groote zinning was in hem gebleven; den geheelen namiddag verloor hij zich weder in een zijner omdwalingen, waarin hem niets opmerkelijks gebeurde. Tot het avond was geworden en hij zich voelde gaan op een grastapijt. Bulten van boomen waren er als heuvelen; spelonkig lagen de woud-donkers onder het loof dat stijf nog praalde en flonkerzat, gelijk de teekens zijn op de vleugels van een pauw-oog. Zwanen gleden diep varende beneden hem, heelalliek en zwijgend.

Dit is het uur, sprak Zebedeus, dat alle innerlijke neuring stil wordt als gebed; dit is het uur dat de oogen van kinderen gaan knippen en zij hun hoofden leggen aan den schoot van hun voedster. Nu schrijft de vleêrmuis zijn runen in den deemster. Dit is het uur dat schalmeien komen luiden, jagers huiswaarts keeren van de schoone jacht. Hoor, muziek, misschien is het een stoet die nadert, verlangende de leden te ontstijven, naar lafenis begeerig en naar wondere verhalen... O, zij; zal zij niet eens zitten op haar hakkenei, als van haar knie de sleep buigt harer statie...

Naar waar het geluid van den horen de eerste maal gebauwd had, was hij gegaan en zag den blanken gevel van een huis, dat stijl gedaakt scheen, lage vleugels had en een voorbouw op kolommen. De glazen deuren waren open van de bovenzaal; de feestgloed veler kaarsen betooverde de webben van kristallen luchters en over de leuning van het

balkon, omgroeid met wijnmoer-roode wingerd, gloedde nog gelijk een toegewende zonnebloem de mond van een schalmei. Het koper ligt nog buiten, murmelde Zebedeus.

Omfloerst geklap van handen geruchtte uit de zaal en dan werd het zwijgen plechtig om het edele huis, waar onder het geluchte de gonzing van den horen leek verstold. Het lage donker als een dauw geworden was, waar het oprichten der zich verkoelende grasjes verstaanbaar in werd en het leeken der druppen van de kinnen der zich lesschende dieren. Zebedeus zag toe; fulpen gedaanten verschenen op het rein balkon, met lubbig blank voor borsten en om polsen; ze schaduwden weêr henen, groeiend op den drempel, in de sfeer der zaal. En eensklaps toen begon een stem te zingen, een droomerig zout liedeken te zangeren, hetwelk Zebedeus wonderlijk beroerde, vervuld gelijk hij was van het slaapdronken kind. En nochtans de stem was niet jong, maar wreed en heesch en bitter om te hooren; hoe u, mijne vrienden, uit te duiden, hoe dit zingen zulk een indruk kon maken op onzen held, zoo geschoold in den zang der voogden. Toch, er zullen er hier wel tegenwoordig zijn, wier kinderen ook, ofschoon het beste onderricht genietend, met openen monde soms te luisteren staan bij een lollend orgel op straat. En, grooter genomen, heeft wat men noemt de massa, waar ieder onzer wel bij tijden toe behoort, - och, laat u zulks niet kwetsen, zoo onuitsprekelijk eenzaam een ziel is in de menigte en toch zoo groot de ziel is als zij eenzaam is, - heeft de massa, vraag ik, ooit iets anders bewonderd dan het werd voorgehouden? Het kwam zoo roerende van verre aan, en het was een mensch die zong... Dus zal wel eens in de dagen onzer glorieuse eeuw een pikbroek hebben gelegen over de verschansing van het zeekasteel en starend op de eenzaamheid der wateren, zijn heimwee hebben uitgeneuried naar palmkusten vol paradijsische vrouwen. Dus, moeten de stoere Calvinisten, wellicht

een der voorvaderen van den heer dezes huizes, geloovig hebben gezongen door den neus, in hun gevaarvolle, nachtelijke stonden.

Laat ons de kunst niet gering rekenen. Zebedeus wachtte ernstig. Het eerste lied had zich uitgezongen naar den alles lijdenden nacht en in de ademlooze luistering was 'n driftig snorren toen hoorbaar gebleven of zat er een spinster nog het rad te trappen in een der onderhoorigheden van het huis. Nu traden gansch wolkig-witte gedaantetjes naar buiten, daar waar de horen was liggend en al somberder gloeide.

Lied volgde lied. Uit de stem dreinde een wereld van ellende. Soms was het al menschen-wee wat echode uit den boezem waar hij de tolk van was; schorde en knierpte het als wiegezing van eene dronken moeder; kraakte het als ruzie door een zolder; schoffeerde het als uit kelder of bordeel; of het tartte met zoo iets snerpends er onder of bejammerde de voordrager zichzelf, wetend door ervaring, hoe alle spot, ook die om liefde's wille zich tot den spotter weêr keert. Zebedeus stond daar in diepe roerloosheid en trad niet nader, ofschoon geen tekst van wat gezongen werd hem genaakte en elke beduiding te loor ging, verwischte, evenals de wezenstrekken tot onherkenbaarheid versleten staan op een oude daguerrotype. Tot eindelijk een schrei, lang aangehouden, den nacht kwam verscheuren en doelrecht de woorden hem bejegenden:

Nóóit zal zij meer een baaie rokkie dragen!

En hij, terwijl de handen geestachtig klaptten uit de hooge woning, raadselig de woorden prevelde: Proletariërs-Solo, en in het duister verzwond.

Drie-en-veertigste avond.

Na het avontuur met de zang-machine had Zebedeus, hoewel voortreffelijk slaper evenals wij alles kennen wat gezond

en jong is, geen rust toch kunnen vinden. Dikke vragen waren hem bedrangende geweest, daar waar hij neêrlag op zijn naaldenbed en van een pijnbosch overhuifd. O, duisternis, woelde het in zijn binnenste, vreeze in onwetendheid en o gij, ergste aller nachten: weten in vreeze... Gure gillen gierden uit den baaierd op hem aan; een wilde tochting wervelde om; half in slaap en waken droomde hij van een groote spin die gloeide als koper en rond als zonnebloemenharten, raderen en wielen, midden in haar webbe troonde, waar bleek-naakte kinderen hingen ingesponnen... Zuchtende ademen had hij klanken hooren worden en 't akelig gezwollen dier, verliefd op tonen, met uitgespreide pooten aan een stralendraad zien zakken. En, plots gezonken, vadem-diep, was hij rillend ontwaakt, maar had toen het gelaat der maan schuin uit wolken zien schijnen en zijn verwezen aanzicht in die zoete vlamming omgekeerd, snuivende de geuren van het eiken-hakhout in, berustigd als een zuigeling door den liefde-blik der moeder. Zoodat hij bij het krieken van den morgen zijn voeten weêr verlangende kwam zetten in den dauw.

En aldus ging hij eens 's ochtends, met ongemeten schreden, het hart bezwangerd van vele teederheên. Achter hem schimmerde een watervlak, bevreugeld met wat zeiltjes en wat meeuwen en landwaarts er de bosschen zacht getint met rood, als in een ander meer, verdreven. De wegen lengden zilverig naar onteziene doelen; een mat blink-blank had weg en steg belegd; koperwieken roerden zich geruchtig; blâren vielen af en somtijds tilde er een molen stille wieken, evenals een mot haar pootjes na lang eierleggen.

De lucht van versch-gebakken brooden riekte weldadig, toen hij dan draalde bij een oud-wit huis, waar een goud-geel perk dubbele Afrikanen voor te bloeien lag, gelijk een kleedje voor een ledikant. Het stond er met zijn voorpui naar den straatweg en was er van versloten door een kloosterige heg.

Hier is ze geweest, had hij eensklaps gefluisterd.

Het was een nederig huis, een huis met een verleden, dat eerlijk zijn verweerde kalk-korst toonde, zijn klimopsomber nacht-toestel van luik en deur, de roestige duigen, de kromgeschokte haken voor den wind. Het stond er vierkant en eenzelvig bijna, met kleine en als schuwe bovenraampjes en met een mossig dak van riet. Een fabelige pereboom beschaduwde het zijlings, steeg hoger dan 't betafelde geschoorsteent en hield nog aan zijn schubbigen, vast larvenrijken stam een slaaphokje voor vogeltjes opgehangen. Simpel stond het op de bruine aarde, met een riggelstraatje en 'n schoensmeer-zwarte strook geverfd ten voet, en aan een lager burend en daar vooruit aan komend, zóo, dat er plaats was voor een flinken regenton. Ietwat kerksch door zijn vier nis-ronde kapellen en ietwat boerschig door zijn rietbeschutting, dat zich als nekhaar op een buiskraag boog er over. Zijlings, waar een meêgewitte gootpijp elleboogde, had het lange luiken, recht en slecht; maar wereldscher, droeg 't blinden aan den voorkant en op een uitgeholden drempel een paneelig deurtje, met 'n saai gordijntje voor het bovenlicht, en 'n pikzwart schelletje ter grootte van een stuiter, waar 'n kind wel voegelijk naar reiken kon, wanneer het op het klinker-stoepje stond.

De tuin ligt open als een leerboek, peinsde Zebedeus.

Slaaptoe, bestoven op iedere riggeling, verdoezelden de harde kanten van de woning, hij nam haar in zich op, gelijk een groote zoon die 't kluisje zou wederzien waarin hij werd geboren en getogen. Hij keek er neêr in het verlaten erf; er schemerde een kweekje in den mist; er bleekte wit geraster; er streepten kruishouten op, bewingerd met gelende boonen. Uit vochtige moek van vaal en bruin, schrijnde en schreide teeder floksenpaars, en donkere verbloeiingen van Indische kers het bolle pad bekropen en de beuken-hegge in.

Hartebloed, hartebloed, murmelde onze held.

Hij wijlde stil en las de teekens van 't voorbijgegane. Verarmde rozen, boetend voor hun zomer-dwaasheid, hadden waterloten bij den wortel; ooftboompjes warden er hun takken op kankerige stammen; 'n pruimeboom, gestut, was nochtans scheef gewaaid. In allerlei verganing kleurde er een bloempot, omgekeerd gebleven, oorwormen-val.

Wie veel heeft lief gehad, zal veel vergeven worden, lispte Zebedeus, bemerkend een oud, krom, weggeworpen pijpje.

Aan 't goudgeel bloemenperk ontsteeg een geur van artsenij, en een verdoven glans den witten muur glazuurde, waaruit de spanjoletten treurig staken, als spijkers binnenskamers, waar veelgeliefde beeltenissen hingen. En verder las hij, van buiten af naar binnen, 'n gras-pand volgend langs de kreupel-stammige heg, die door de molmen gaten hier en daar de voeten der wandelaars aan de huisliên kon doen zien. 't Vertoonde in een humus-rand wat anjeliertjes nog, maar 't gras was grauw en rul en bar doorwoeld van mollen, brokkeliger nog door de allereerste vallingen van het bolle kastanje-zaad, daar waar een waterleiding-luik lag ten bodem, omprikt van mieren-gaatjes; daar waar de stam de loome loof-vracht beurde en grootsch een ommetrek in 't grijze deizen hief, het aangezicht gelijkend eener Sybillijnsche vrouw.

Door dit houten hekje kwam zij binnen, revealde hij.

Hier waar de hegge hoekte was de grens der kleine gaarde en somberde weêr 't geronnen rood der kers. De vloer lag er beruigd met vaal, als leêr geworden pereblad; karkassen geestten er van veel verleden planten en uit wat schimgroen gras, waar koperig van mos de tronk in schuil ging van den pereboom, was wonder nog één pinksterbloem aan 't bloeien. Diep onder blad-val eener treur-esch, van sjofel seringhout en van purper-trossige vlier verborg zich een priëel; de stam der esch kwam door het hut-dak binnen, zooals een stok komt in een paraplu en diende tegelijk tot

voeting eener tafel, goor nu en onkenneijk geworden door het stof van auto's. Maar Zebedeus kon het huis niet met den blik verlaten, het rees daar stil vertellende van zomer en van winter, met al zijn groene zijpelingen en versteende harstranen en zoo aandoenlijk bij zijn levend bloemenschatje: fleurige kokarde op den weg verloren.

O sage, sage, murmelde hij, o ongeboren lied.

Plots klonk het sijfelen van een deuntje. De bakker van den overkant, bij wien de schoorsteen rookte of was hij enkel rook, liep zich eens vertreden van zijn oven. Hij ging eens midden op den straatweg staan en keek eens naar het oost uit zijn bemeelden kop en keek eens naar het westen. Vervolgens kwam hij overleunen op het hekje van den buurman, de naakte armen binnensteken uit de rolsels van zijn hemd en uit gewoonte naar het bleekveld zien, waar vroeger in de vroegte wel eens peren lagen. Dit gedaan, hij vorschte hemelwaarts en spitsende de lippen, hij sijfelde weêr heen. Zebedeus eindelijk bewoog. In éene schrede was hij achter het huis geraakt; terwijl een bleeke kat, een roestige staart nasleepend, hem voor de voeten liep, beschouwde hij een laag gebouw, hetwelk blijkbaar hoorde bij het eigendom en over heel het gemuurte met klimop was beschoten.

En zooals uit een bijenkorf een nauwelijks bespeurbaar zoemen zingt, vernam hier zijn gevoelig oor een tonig gonzen aan het innerlijk ontgaande van dit huis. Hij bukte naar het blauwig dak en gluurde door stoffige glazen pannen op een muis-stillen zolder neêr; een geur van scherpe hars door reten toen tot hem riekte. Dan met een andere schrede, aan de andere zij gekomen, waar het erf begrensd werd door een andere heg, bemerkte hij een groot, plat, in het dak meehellend raam en geen geluid verstaand meer en meenend wel zich weêr vergist te hebben, bukte hij zich nogmaals en schouwde naar omlaag als in een kelder.

In 't groezelig half-duister van een holle ruimte keek hij en onderscheidde vele lessenaren, verspreid geplaatst en daarbij allerhande koperen figuren, leunend aan de standards of neêrgelegd op bundels vuil papier. Trompet, piston, er flikker-glansden; bugel en esbugel; althoorn, bariton en tuba; es-bomberdon en bé-bomberdon verglommen hun smeulende gestaltenissen; bij kleppen en triangelen, bij tamboerijn en koekoek; bij kleine trom en bij een buikige, die een donkere zweetplek naar hem keerend was in het gespannen vel.

Alles stil leven, zuchtte onze held.

Alsof hij op zijn schrede wilde keeren, terug naar het witte huis, verbleef hij daar onzeker, tot ongedacht hij ging en waarde weg. Over schuren, stalling en een hooi-schelf over, een koude weide in, bezoomd door dunne wilgen; al wijder, wijder toog hij, tot dat zijn voeten waadden in een wadde. Vette eenden klepten snaterbekkend op, allengs begon de dag ontwakend leven te duiden; een uitgerekt rumoer steeg wazig van rondom en hij meende in de verte het deuntje te hooren neuren dat de bakker had gefloten. Rollende den nevel voor zijn voeten op, had hij dan de richting naar het huis hernomen.

Het stond er nog zooals hij het voor uren had verlaten, te droomen uit den tijd, slaaptoe en bestoven op iederen riggel. En Zebedeus zag; een bord, aan 'n scheef geplante paal gespijkerd, stak er de heg te boven, keerende zijn opschrift naar den grooten weg. Het huis was áangeslagen... Perceel, sprak hij, perceel gelijk een ander er is geen nevel meer ... er valt een fijne regen. En nemend nog eenmaal de huizing in zijn blik, hij fluisterde: Adie.

Vier-en-veertigste avond.

Dit is mijne Vinger,
 En dit is mijne Duim,
 Waar zou ze wezen?
 Waar zou ze zijn?

Aldus verwoordde zich het wijsje van den bakker langs den eenzijds open weg dien onze held was gaande. Een tuinmansjongen zong het, klomp-klossend uit een koffiehuisje; een zwartgetande vrijster zong het, wijdbeens stappend in haar donkere rokken. Dan liep een gansche bende eensgezind, getooid met roodgebiesde petten als soldaten, in schettering en paukende muziek, die als een roesje met hen meevoer in de lauwe lucht en Zebedeus herkende al de instrumenten, al de glimmende figuren voor de bolle wangen, de drachtige, ten buik gedragen trom, de groote hoorn waarin de knaap geklonken liep als in een gulden boei van roem. Geloop of ergens brand was, was er komend; een boer kwam hard draven, schoor op een ploegpaard zittend met oranjedek en toonend breed in 't achterover hellen zijn dubbelborstig vest; notabelen stapten bewust; de kapelaan kwam aangepeddeld met zijn lage hoedje en liet zijn fiets omkantelen en stond er spillebeenig en met zilveren ruitjes op zijn schoenen bij een gladgeschoren raadsheer ijverig te vragen.

Dichtbij een grasplein postten zich de muzikanten om een lindeboom waarvan de stam door een oude drievoet was omzet. Een rei bedaagder dorpelingen had zich daar verzameld en maakte zich klaar om rond den boom te dansen. Dit is mijne, hieven zij hun vinger en, dit is mijne, hieven zij hun duim en lieten die dan weder naast elkander hangen. De vrouwen waren aangekleed met kostbre zijden bouwen en veelkleurige keursen en zilveren kasken hadden zij om 't hoofd, die hun de wangen als tot bloedens knepen.

De mannen, streng gestropdast, meestal luuster-zwàrt, droegen koteletjes bij hun stoere ooren; een flesch-hals stak er uit een jekker op. Dan bij het nooden van de koperen fanfare, schakelden zich ten leste hun knuisten, doch de mannebeenen bleven staken, wankel van bewegen.

Ze verdijen het echt, zei er een villa-meisje, leggende den nadruk op dij.

Schroomvallig tuurden er de lieden naar elkanders oogen en ofschoon wel de monden zangdriftig zich vertrokken, rondedansten ze niet. Een jong en trantel wijf hield duchtig met zingen vol: wàar zou ze wezen, die scone uitgelezen! maar keek al spoedig even hulpeloos, naar links naar rechts, of raasde er een horzel in de buurt. Ze ginnegapten, giegelden: jij dan, jij, en dreven toen elkander met de ronzebons der muzikanten mee, hun bolle billen keerend naar den klammen boom, naar 't oude weitje van den dans.

Alles vervult zich, zuchtte onze held, wist ik het niet reeds lange dat de Vraag het eigendom van vele harten is. Wàar zou ze wezen? Hoe droevig klonk het bij den lindeboom, hoe schaamden zij zich zoo? Hadden zij hun schoone kralen om de halzen niet en 't erf-goud aan hun lijf? Waarom weigerden hun voeten bij den boom te doen, wat vóór hen geslachten deden? O verloren heil! Wàar zou ze wezen? hoor toch hoe het weeklaagt.... o, ik zal de lange landen afgaan met gevoelig trachten en onderwijl maar weldoen waar ik kan.

Na dit gezegd te hebben, had Zebedeus zich verwijderd van het feestende gehucht en ging geruimen tijd zeer stil, voorbij aan vele dingen. Totdat hij op een afstand andermaal een toren zag, een nieuwen middeleeuwschen toren en afgemat zich voelende er henen ging en zich er tegen leunde. Dat niet mijn leden het klokgezicht bedekken, mompelde de reus, want daarop regelt alle arbeid zich en alle scholen gaan er op uit en aan. O triestige pionier, zei hij, beproevende te lachen, wijl uit hem de bezonkenheid dui-

sterde van het: wàar zou ze wezen? en in die vage en meewarige betoning keek hij den dampkring in ... Wat zonderlinge ploegers zie ik daar, begon hij weêr te praten, ze hebben witte handen en wat er uit het werkbuis van dien voorste komt, dat is niet als ik eerstens dacht, een blauwe neusdoek, het is, het schijnt het kafje van een boek. Neen, dat zijn geen kinderen des lands, al is hun de ernst van het gelaat te lezen. Een boer, bij wien het haar begint al bij de wenkbrauw, draagt nochtans een pet en die, wien 't aan de kruin ontspringt zoo ongeveer, ze gaan gelijk hun paarden schedel-naakt.

Aandachtig bleef hij daar het noeste werk beschouwen. Terreinen kunnen stug zijn als een mensch, zoo sprak hij, ieder begin is moeilijk, in elk geval is dit een edel streven, aldus zijn gang te richten langs een recht getrokken vore. Wel wordt niet alle middel heilig door het doel, maar ongetwijfeld is de ploeg een eerbiedwaardig werktuig en goed en vroom is het zich naar den grond te keeren, naar den oorsprong en den weêrkeer aller dingen, naar den eeuwgen disch die alle nooddruft schaft; want zelfs het roofgediert dat om den toren zwalkt en nu daarginds de vrije lucht doorklieft, leeft van wat zich voedt met de vrucht des velds. Er is in alles gradatie. Hoe luttel toch verheffen zich die lieden, hoe zwijgend volgen zij hun roeping, hoe is de schijn hier eenlijk aan het wezen. Ze mochten aanvankelijk wat wankelen, àl doende leert; ze hebben toch hun loon vast weg, te oogsten slechts wat zelf hun hand eens zaaide, het reine graan, geworpen op den wind. Wel is gezegd, niet wat ten monde ingaat den mensch ontreinigt, maar wat den mond verlaat; hoe schoon dan zal het klinken, enkel, als de arbeid in het zweet des aanschijns is gedaan, zich dankbaar uit te zeggen als een vogeltje dat zingt. O mij! Wel mogen reuzen wankulturen zijn geheeten, maar dat neemt toch niet weg, dat een die uitgegaan is tot ontginnen, wel degelijk moest

weten hoe de pin steekt in het gat. Vrienden, dat gaat niet goed; dàar slipt de slede en daar is de aarde rul, valt achter den kouter om. Meer, meer regen zou u dienen; o, ik voel meer regen; ik wenschte mij het water rijk aan vruchtbaar makende fosfaten, ik wenschte het regende gier. Aldus praatte Zebedeus welgezind, terwijl het bij den toren al begon te plensen uit een gothische spuiër.

Een heerenboer, een boerenheer; een boer, een boer, een heer, een heer; een boer smaalt op een boer; een heer smaalt op een heer; en dit alles geschiedt, naar het woord van den dichter, omdat het absurd is ... Hoe kan dat zijn? ... De vore zag ik trekken en 't uitgestrooide zaad zal vallen in die vore en wat er van gedijen zal dat is niet ongerijmd ... Hoe kan dat zijn? ... Ik zou wel willen kloppen aan het deurtje van dien heremiet, doch doe het niet, want dichters worden zoo verschrikkelijk gauw boos, wanneer je maar even wijst naar hun heilig huisje en daar hebben ze waarachtig gelijk in, zij hebben geen ander thuis in dit al-ongewis. Zoo zinde hij en wandelde voort. Er wast hier, marde hij weêr na een wijle, veel in een klein bestek en het is schier onbegrijpelijk, dat ik in al mijn dolën nog nimmer deze konterij bezocht. Wat landelijke eenvoud, wat niet al teekens merk ik van nieuw-leven; ach; wellicht; o zoete hoop, o, wat een hooge, jonge stemmen hoor ik rijzen. Kijk, daar loopen ze met bloote pootjes in het natte gras, zie mij die luchtige lokalen aan: Groenoord; de Blauwe Ether; Maratata; de Hazelaars-tak, Methusalem; hoor de stem des meesters: twee en dertig maal de apenootjes kauwen! Wat is dat? Schole van de Toekomst; een leerplan prijkt er opgehangen als een bidprentje, in een kastje aan den stam eens booms. Turre, turre, turre, turre, raffelde Zebedeus naar den laatsten regel: na den afgelegden cursus is ieder kind bekwaam een schilderij te zien. Ah, dat zij hier mocht huizen; ze hield zooveel van plaatjes.

Bewogen door het vele dat zich aan hem openbaarde, waarden er zijn blikken overal gelijk. Het is de eeuw van het kind, zoo sprak hij, duidelijk stond dit op het leerplan; dit is een frissche gelegenheid, vervolgde hij, een lange zaal met zijnen blik doordringend, zoo komt het nieuwe uit het oude voort: dit was gewis voorheen een kegelbaan, een droevig huis der kans. Der kans, herhaalde hij, oplettend meer en meer. Terwijl de grooten zwoegen op den grooten bol der aarde, zijn hier de kleinen bezig aan hun kleine ballen; welk een teederheid hier zorgde; nog is 't seizoen niet om of alreeds worden de ballen opgeknapt, zoo vuil en dof werden ze door al dat ijverige kroketten van den zomer. Zie hoe naarstig zijn de kinderen onder 's meesters oog, die keurt, de vlekjes wijst; ai, zie hen tobben, kribbig worden bij het kleuren van hun ballen, radeloos daar staan en met de hand aan 't haar. De ballen vlekken telkens; ze rollen glibberig over tafel, zoodra maar het penseel het allerlaatste smetje van de vingers wil verhelpen, dan trekt een leelijke kring zich midden door de gladgestreken kleur. En waarom doet de meester het niet voor? bromde Zebedeus, terwijl zijn aangezicht betrok, zag hij dan nimmer hoe een vrucht groeit aan een boom? Foei, er over, foei. Luistert, jonge schilders en maagdjes ook met opgestoken haar, leert van mij. Wanneer uw bal nog is zooals ze was, neemt haar in uw hand en zoekt het nauwelijks bespeurbaar gaatje, hetwelk de draaier liet in ieder uwer ballen. Vervolgens neemt gij een draadnagel, niet te kort en niet te dik en drijft die daar ter plaatse er voorzichtig in, niet te los en niet te stijf; drie, vier klopjes met uw hamer is voldoende. Uw bal zal dan gelijk zijn aan een appel op een steeltje; ge kunt haar dan hanteeren en kleuren naar uw lust. Purper als boschbes of rozebottelrood; bruin als chocola; oranje als een wortel of bleek gelijk de knol die gij zoo gaarne knabbelt en die al danig bezig is

zich in den grond te zetten. Natuurlijk maakt gij ook een blauwe als de zomerhemel en groen er een als 't gras waar ge zoo graag in stoeit. Hoort nog even, woelwaters die gij zijt. Alvorens ge gaat kleuren, zult gij aan het steeltje uwer ballen een touwen lusje binden, niet te lang en niet te kort; het zal er niet afglijden, de kop der nagel houdt het touwtje tegen. Ah, kleurt dan uw ballen maar gerust en hangt ze saâm ten toon aan 'n stok geregen, die enkel met de einden steunt op iets, op leuning van stoelen of zoo iets, maar op een veilig plaatsje dat ze drogen. En zijn ze, na een tijdje zoo gedroogd, dan gaat ge, is 't niet zoo? ze glanzen met vernis, opdat uw kleuren tooverig verschijnen. Zoo zult gij er veel vreugde van beleven en weten wat het zeggen wil, al spelende te leeren. Dit nog daartoe, vervolgde onze held, terwijl een neêrslag in zijn stem was merkbaar; is alles goed gebeurd, neemt ze dan voorzichtig weder in uw hand en trekt behoedzaam er de steeltjes uit en stopt het gaatje met een kruimke stopverf toe en stipt dat bij en met de eigen kleur. Doet zulks, ging hij verder, mompelend in zich zelve: Neen, zij was daar niet, misschien werd zij verjaagd, ze hield zooveel van appels...

Hoorde ik het niet? welk een kinderachtige reus. Ach, mijn lieve vrienden, spreekt zoo niet, bedenkt waar het hier om gaat en dat alle dichterschap bestaat uit vereenzelving; neen, laat ons liever leeren van de jeugd. Wanneer een kind een stukje afbijt van een appel, een fiezeltje, en dat een kameraadje in den mond stopt zelf, en het vriendje is niet tevreden, zegt het, wees verzekerd: wie het kleine versmaadt, is het groote niet waard, en 't eet den appel op. Smaalt niet, smaalt niet.... langzaam aan, voltrekt zich in den hemel de sublieme wraak. Het lot van vele rijken en regeeringen, ondernemingen zoowel als generaties zou anders zijn geweest, indien de leider had geweten, hoe een pin steekt in een gat, de waarde van een appelsteeltje had

begrepen. Neen, rekent niet gering wat Zebedeus deed en valt mij, bid ik u, niet langer in de rede, wij hebben nog wel meer u te verhalen en onze dagen zijn geteld. Ik vraag u in gemoede: Wie was het die de nieuwe wereld vond? Was het juist niet een, die ook iets lastigs ronds, geen appel doch een ei, wist op zijn kop te zetten...

Halleluja, is dat lopen!

Dus klonk het eerlijk hijgende naar Zebedeus, terwijl hij weêr een paardenloozen wagen overstapte, ziende het maagdeke niet, dat in begijntjes-zwart geregenmanteld, de halte van een tram juist had bereikt, de leuning pakte met een ruige hand en blozend, haar blauwoogend hoofdje in een korfhoed van bloedrood lint omwonden, stak naar binnen. Een hopeloos gevoel had hem bevangen, deed hem druilend gaan en het was zoo donkerig geworden dat het wel avond leek, toen 'n diep-harmonisch zingen, blijkbaar uit een school, zijn aandacht trok, deed nieuwe popeling in hem geboren worden. Allemaal kerstboomen, prevelde hij gaande, loensend tot de zwarte bosschen in en vele vriendelijke huisjes bemerkend, waar spaadjes keurig leunden aan de posten van de deurtjes. Hier is alles vreê, vervolgde onze held; ten tijde dat de bloemen spraken nog, elven en kobolden zich aan kinderen vertoonden en aan oude besjes en dansten in den dauw en bramen kneusden, spar-appels overeinde zetten in de zon om het weêr te spellen; wijzer waren dan leeraren; met grassprietjes kietelden; vuurtjes stookten en zaagden in de beenen van de reuzen, mijne voorvaders, zou dit terecht een paradijs door hen bevonden zijn geworden; het is een sprookjesland, alles vertelt er van; de wazigheid, de afwezigheid, het vergezicht, wis zijn er vele koele plassen in de buurt. Na deze overweging en beschouwing, gluurde hij een venster in, dat nieuw gezet was in een schuur van planken, die heerlijk bruin waren geteerd; maar zooals boomen in September door een bui overvallen, wan-

neer de bladen bazelen om het licht dat er niet is, begon hij daar te roezen en te rillen, ja, mijne toehoorders, wij kunnen ons niet herinneren, onzen oogappel sinds lange dusdanig te hebben bewogen gezien, zoo war, zoo klein, zoo schichtig doende en in zoo korte spanne tijds.

't Is een ge . meng . de school, stotterde hij, een schreê terzijde zettend, vermorselend veel glibberige lange paddestoelen, ik zag jonge heeren, maagdjes zag ik, eendrachtelijk gezeten, dicht bijeen, haast op elkanders schoot... 'k Wil wel, wil wel zien, griezeld hij weêrstrevig... In die beknopte ruimte staat duidelijk de meester; zingt hij of zegt hij?... hij zingt, hij zegt... Hij had een opperkleed om zijne leden... dat is omdat het kil is, omdat het kil is, huiverde de reus... Komaan, gij laffe creatie! zweepte hij zich zelven, en oogde een tweede raam in, áspireer, zijn mond is door een smal geknevelte in zijn bleek gelaat versloten en zúlke lokken, zúlke een rossig en gekorven baardje, zaagt gij toch op schilderijen wel, wanneer gij door de glazen keekt van kerken... Wát? zijt gij minnaar? en kunt gij de teekenen der liefde niet onderscheiden, ziet gij het dan niet hoezeer die man bemind is? Gij week gedrocht, joeg hij zich weder naar het eerste raam, herkent gij niet, herkent gij dan die zinnebeelden aan de wanden niet, die visch, dat lam, dát kalf? 'k En ken u niet en meer... wat muspelt gij van donker? voorwaar, voorwaar ik zeg u, al wie het donker vreest, is niet van grooten geslachte...

Ha, er komt licht, herademde Zebedeus, de meester rijst op zijn verhevenheid, hij breidt zijn rechter-arm; hij breidt zijn linkerarm en reikt op iedere hand een waslichtje aan... Het is de tijd, het is de tijd der thee... Komt, gij krachtig gedijde knapen, maagdekens door het keurslijf niet verwoest, komt en plaatst ze in de stoofjes... Stil... het knittert... o oogenblik, de meester staat scheef, misschien is hij wat moede, misschien is hem het eene been wat korter

dan het ander. Het knittert... ijslijk branden de lichtjes... hij zingt... hij zegt:

Zie hoe ik op de palmen mijner handen,
Roerlooze vlammen draag.

Wàt is dat? wankelde Zebedeus heftig achteruit, daar viel een glarend meisje uit de bank als een geknakte bieze en gilt... o... o!!!

Ogde vromde, loeide Zebedeus, rennend vervaarlijk weg, zoodat alle takken langs zijn schenen zwiepten... Verder joeg hij, met reuzenschreden verder, langs een glissende baan, die kraterstralig glom, van afstand tot afstand, telkens wanneer er een gele, gekooide lantaren-vlam angstig vlerkte als een geschrikte vogel... Het duister hordde van alle kanten aan en het werd volkomen nacht, terwijl het in zijn mond verstorven rumoerde: hij komt al, schat, hij komt al; hij heeft gehoord, hij heeft verstaan; monster, hij komt; het kind is in gevaar; het kind is in ge-vaar...

Vijf-en-veertigste avond.

Wie, mijne zeer aandachtige hoorders, wie kan verstaan wat in den storm gehoord wordt, wie de grollen van den schrikkelijken Wind en wat is schrikkelijker naar het woord des dichters, dan de mensch in zijnen waan. Zoo zullen wij niet pogen te meten met het koord van ons gering vermogen, den mateloozen gang van onzen held, die meer en meer zich als een wonder aan ons voordoet, een vaak ontstellend wonder. Ja, mijne vrienden en vriendinnen, Zebedeus ontzet ons nu, gelijk hij daar als redeloos geworden jaagt in zijn vervaring, door dik en dun en over hoog en laag, den mond vol klaging en verwensching. Een naàr geklep van luiken en van deuren grimt waar hij gaat; gillen fluiten; spokig wimperen lichten uit en áan; weêrhanen knar-

sen; boomen krakkelen, gespannen en ontspannen weêr als taaie bogen en de eerste dorre blâren rieselen, rieselen...

Bedriegt ons oor ons niet? het romantische heeft zijn tijd gehad, ter zake... Eilieve, durf ik vragen, krijgt gij die genoeg niet?... Wordt er dan waarlijk langer niet geluisterd naar het huilen in den schouw, naar het flakkerend gezang in vul-kachels en haarden? Zaken? Zijn de diep-gehaalde, doodvervige steenkolen het wel en niet de vlam, de gloed, en niet de rook waarmee de wind zijn spel drijft?... Wat?... als gij naar het ijlen van den wind niet langer luistert, droomt bij zijn geruchten, wat zult gij te vertellen hebben als gij oud zijt jonge man? Wildernis, wildernis.... Zie de koepelvelden uwer instituten waaronder van de winden wordt gewaagd, wit zijn en ledig; een der grootste geesten onder u, verzekerde ons onlangs... Ter zake... o schrift van vuur; ter zake. Wat zou beschrijving u hier baten kunnen, wat het schilderen van omgeving, wat geldt hier het 'milieu', dien ergsten aller nachten af te malen: de verbijstering?... Genoeg. Wij zagen onzen held daar zwaaien en gebaren en elk gebaar was afkeer.

Zebedeus keerde zich af; het was ons niet vergund zijn aangezicht te zien. Bijwijlen echter meenden wij, het korte woord te hooren dat aan zijn borst ontwong, verstonden wij in het laaien en in het loeien: eindelijk word ik werkelijk, eindelijk werkelijk.... Boven het diepste van den zwalpenden nacht doemde een waaierige broeigloed op, gelijk de sfeer van een roode maan die achter duinen rijst en toen, alsof hij het zag ook, leek Zebedeus zijnen gang te schorten, hij blies zijn wangen leêg en hief zijn armen beide of greep hij met zijn handen naar zijn hoofd. Verzamel u, verzamel u, zoo sprak hij schor, en wees u zelven meester; instincten en ontroeringen, ze mogen aandriften des levens zijn; schrik en toorn de oorzaken van veel, en liefde zonder hartstocht onbestaanbaar, wat niet beraden

werd behoort den elementen... Vader, vader... laat mij toch bedenken hoe dit alles was... Dáar, in die hut, daar in de schutting van een ijdel bosch, verhief zich de voorganger en zijn nieuwe licht... toen viel een glarend meisje van haar zelve, ja, zoo was het, twee maagdekens er vielen uit de rei... hoe jammerlijk ze gilden de drie deerntjes en het vierde lachte vreeslijk en klakte hare handjes op de randen van de bank, trok zich het lieve haar uit en scheurde zich de kleederen van het lijf, maar o, het schrikkelijkst was de zevende die zong... O, o, o, dus kromp hij weêr tot dreigementen samen, laat mij toch voortgaan, het kind is in gevaar.

Ha! gij monster, gij komt ter rechter tijd, hoonde zijn stem, gij, met uw karbonkelende, onnoozele vlinders aantrekkende oogen, monster, gij kalmeert mij; ga, ik volg en vrees uw logen niet. Na dit gezegd te hebben, trottelde Zebedeus achter den daver van een sneltrein aan, die met een roekelooze braking uit zijn haard en met een bolle pluim van woest ontstoken smook driest op zijn kop, den lagen nacht plaatselijk door raasde. Hij was nu wel besloten weêr geworden en voelde slechts een strakke wuiving langs zijn flanken gaan.... Wat vaalt ligt daar te rotten? sprak hij, houdende zijn blik ten rooden horizon gericht, naar 't zinderen van den verren paarschen hemel, St. Elmsvuur is het niet. Onder den flakker-natten, sterreloozen nacht, doken kille schijnsels op, de toplichten gelijk van arme rijen pinken, liggende ter ree en toen ontdekten zich er reeksen sintelzwarte hokken, als kaartenhuisjes uit alle vierkantjes laaiende; ze groeiden hot en haar, van brokkelige brokken duister aangevreten en bogen zich allengskens voor zijn nadering om. Gefonkel kwam van ijselijk wit-groen licht dat neêrspiraalde in een vuil gespiegel en plots was dan het spoor bestraald geraakt door opgeheven fleschjes, vol van bliksem. Ha, riep Zebedeus, slovend door slakken en gruzels en eensklaps een blauw geflikker voor zijn voeten

ziende, wat helsch gegroei is dit? ai gij, Zebedeus, merk toch op, hoe zeer het ondiep u vreest, hij verspert den grond met draden... het knittert... het is een labyrinth... het tikketaakt... niet hier... niet daar... bij elken stap van u ontstaat natuurlijk duister... hu, hu, hu, wat spinnekoppen-streken, het monster is gaan loopen, is zijn wagen kwijt, daarginder bergt hij nu zijn laffe pluimen in een tempel...

Hoog stappend ging de reus, bij iedere bevrijding een snoer uitdoovende van vonken. Toen voelde hij zich weder in een drassig weiland gaan en zwierde met een vaart rondom den hellen poel en sprak: Mèrg ik ruik, ik ruik gekneusde beenderen... Gelijk een kaart met vuur geteekend, lag er beneden hem de metropool te zieden en was het beeld van een ontaarde halve maan, van 'n kolossale wands met pootachtige wratten. Het had verscheiden harten, zijn aderen lagen naakt en spoelden naar het kwijlend nacht-land waarin het lag als een verbrijzelde planeet. En Zebedeus zag het pinkend aan en gromde: blazen helpt hier niets, rechts is het doovig en links is ook iets innigs, o hoevele bouwsels zijn hier citadellen, nergens groeien zooveel torens op als hier; gewis, gewis, het monster is een machtig potentaat. Hoe zal ik in dit woeste nest haar vinden, zie mij zulk gemier, o, wat gemakkelijk lijkt het; ach, wàarom hebt gij het vermogen niet u klein te maken als velen uwer voorvaderen vermochten: groot te zijn wanneer het noodig is en klein, wanneer het klein. Gij arme reus, wat hebt gij met uw hooge stappen hier van doen, treed met uzelf in overleg; herinner u de zee, waar evenvele hinderlagen dreigden als hier hinderpàlen zijn en hoe gij, des ondanks, het pluisje hebt gered. Gebruik uw kunnen, onderscheid, vermijd de allerlichtelaaiste plekken, genaak omtrent die rooie bollen niet, die eieren, vol monsterlijk gebroed...

Niets is meer bijna stil; de nacht is om te rusten toch voor kinderen; schooner dan zulk zwetsen is vergetelheid, grom-

de Zebedeus, een sterken aanloop nemend, tusschen twee scherpe verrijzenissen door en hoorende meteen een klettering van storten achter zich. Het schijnt dat ik een huis daar openloop, zoo sprak hij, en zette zich dadelijk pal en deed dit zeer bekwaam, gelijk een heer die plaats neemt op een stoel in een salon, hij drukte zijne voeten nevenseen en boog zich statig. Glasscherven, bromde hij, van uit zijn buiging opgerezen en iets dat hij geraapt had onderwijl, bij 't licht der weêrschijn uit de vuurkolk keurend: geschilderd vensterglas, dit is gewis een kerk en dit het hoofd van eenen heilige. Zinnend keek hij neder in zijn open hand en zag het ernstig hoofd daar liggen eens bejaarden mans, nog kinderlijk van oogen, te bruin gebrand in 't glas en hebbend op zijn ouderwetsche haardos een magistrale muts. Een krans was aureolend om zijn hoofd geweest, waarin de letterteekens R en E nog ongeschonden waren. REX, zei Zebedeus en peinzend keek hij neder in de pratte wereldstad. Toen neeg hij andermaal en snuffelde opnieuw langs 't asfalt van het plein. Het is niet wat ik zocht of dacht te vinden, vertelde hij zich-zelf, toch is het iets historisch, dit is de wel-versleten linkerschoen wis van een ijveraar, wat schoone reliquien... meteen wierp hij het opgenomene over den schouder om. En dit gedaan, hij boog ten derde male, beschouwde dan een brok dat hij gevonden had en zeide: Dit is de rechter-bovenhoek van een verzoenlijk kraamschut, er achter kan men zeggen: ja, als vóór men zegt van née en men verstaat elkander. Volhouden maar. Om zich van eene zaak een goed tafreel te vormen, moet men die zaak goed kennen, vervolgde hij, zijn zoekingen hervattend en overeind gekomen, had hij aan den vinger van zijn hand een fonkeling hangen. Dit is het goudene, fluisterde hij, na lang en wichtig zwijgen, dit is het attribuut door een mijner groote voorvaders met vrome hand onder het leger gezet van de jonkvrouw... o, spiegel, o mensche-

lijkheid!... Dit zeggend, hechtte hij het voorwerp aan zijn onzichtbren gordel en merkte met een opgewekt verbazen dat zich zijn blik bevond ter hoogte van zijn navel.

Altijd nog hoog genoeg, mompelde de reus en druischende schreed hij een geul in, die recht en rommelig zich voor hem opendeed. De grond is morsig, praatte hij, dit was wel een kanaal eens... heel dees schoone bocht was eenmaal een kanaal... Geel licht na licht fladderde onrustig, teekende een wiebelend kruis van schaduw op de steentjes, terwijl hij naar de zeilende huizen lonkte, die kartelden grimmig voor een woest gegloor, en waar als een vonk die losrijt van een brand, een laaiend wagentje soms schoot uit een zijgat. Hum, zei Zebedeus, en wendde zich dan weder naar de loensche huizen. Hoe waterachtig glensteren die vensters, sprak hij, alle zijn zij met een twijn befloerst; o, smartelijke huizen, oogen die zoo schuw uw innerlijk mij voorhoudt, wat er in u omgaat mij te lezen biedt, evenals de onschuld geschreven op het voorhoofd van een kind. Dit zeggende, beschouwde hij de puien meer standvastig en zag hoe ieder venster begordijnd, behangen met een uitgerold groot dagblad was, hij zag de stempels prijken als borduursels op 't gelatene papier. Soms waren risten ramen aan elkaâr gelijk, hield ieder venster in zijn blik hetzelfde, dezelfde figuren in het gladde weefsel, maar soms ook was 't een winderige warreling van namen en van woorden, tinten, koud en warm. Het was hem daarbij zonderling te moede of stond hij in de struiken van een zijner bosschen, hij snoof de lucht, terwijl hij naar een huis zich overleende en opende het deksel van het dak. Heliotroop en nog wat anders ook, bromde hij, makend zich voort meteen.

's Monsters spinselen zijn taai, pruttelde Zebedeus toen er andermaal draden voor zijn schreden knapten en ópkrulden met een akelig gepier. Wel heb ik van mijn leven, zei hij, staande verbaasd gansch stil, een druk geroezemoes

vernemend, een doezelig gelach als in een zakdoek en duidelijk het snuiten van een neus. Wat heeft dat te beteekenen, gromde hij, hoe zal ik dat verstaan, is er hier soms iemand die mij ziet? Haastig wendde hij zich toe en lei zijn hand oplettend aan het oor. Het leven leek te komen als van veel dieper dan de straat, gekakel en gestommel of vlaagden ondergrondsche poorten open, eensklaps driftte er een stem uit die hem trof. Kerel, zei de stem, maak dat jij er bij bent, morgen is ie fout;... denk er om, de avond is nog lang, wou je al gaan maffen? Nee, zei Zebedeus dadelijk sprekend op dezelfde toon, ik denk nog niet aan slapen en dat hij weldra fout zal zijn, behoeft gij mij zoo grif niet te beweren, hij was al lang al fout. Na dit gemeend te hebben, stapte de reus weêr voort, brommend in zich-zelf. ik zag aan dergelijke lijnen wel eens vliegerlijkjes hangen, merk nu recht de hinderlage voor alles wat zich vrij onder de lucht beweegt; en aldus brommende bereikte hij ongedeerd het einde van de laan der Blikken.

En ziet, een plein lag onder hem, van zwart volk vol, in rooie overgietingen van vuur. Uit alle roestige wanden, van alle blauwe daken beblakerde het licht de lieden. Broederlijk stonden zij, partij's-gewijs te zamen, maar langs den buitenrand van 't cirkelronde plein, waar middenin een obelisk vermanende opwaarts wees, roesde het en roerde; gelijk in een mierennest, verstoord door een menschentred, waar de mieren hun broedsel redden, droegen er vele witte, nu roze geworden proppen. Ik hoorde, gromde Zebedeus, zettende zijn voeten in twee leêge plekken, waar 't volk zich verzamelt, is het gewoon te stinken, dat mag zoo zijn, doch nergens ruikt het hier zoo sterk als in het hoekje van die kemenade. Menschen, staat stil, ik heb het nog pas ondervonden, wie stand weet te houden, houdt veel; wie niet te haastig gaat lopen, wordt altijd beloond met wierook... Boodschappers zag hij een portaal instuiven, in

een blokkig gat, dat van boven was toegespitst als een omgekeerde raap en dan ontbrandde in den gevelboezem een gloeiend cijfer en raasde en vocht het beneden en wisselden snel de schijnsels, het rood streed om zijn beenen met het zwart, terwijl de liën elkander op het brein stampden, waardoor er velen in het duister zonken en gilden, kreten naar het ongewisse. 't Kriebelt mij geweldig aan de enkels, ik zou wel willen krauwen, pruttelde de reus en trok zijn rechterbeen gereedelijk op, maar juist begon het vreeselijk te fluiten uit allerlei knodsvormige dakopsteeksels en smook zeeg neêr gelijk een wintermist.... Recht voor hem uit en ongeveer ter hoogte van zijn navel, verscheen of schreef er een onzichtbre hand, een vuurschrift dat waterig liep, kralende stippen als noten muziek, tot eindelijk daar schalde:

KIEST ZEBEDEUS

O monsterlijke geestigheid, hoor hoe het zijn lachen aan de stilte tracht te klinken, smaallachte onze held, bekijkend het verschijnsel onvervaard, tot 't als een knipoog uit den nacht verdween. Hij sloop van uit den borrelenden kuil of had hij er een nederlaag geleden, richtend naar een verte zijnen gang, waar het licht meer sparig was, steeds ontevreden in zich zelve grommend: Genoeg hebt gij gedroomd, gij zaagt dit plein reeds eer, gij weet ook wel hoe vreemd of bijen zich gedragen zonder koningin, hoe koest of kinderen worden, wanneer er zooveel groote menschen aan het woord zijn en hoe in ieder kind een zeer oud menschje woont; ga elders.... Kille schijnsels flakkerden, het weêr werd guur en donkere waters schimmerden, waar lange, gele traning in te beven hing, en galgen, raderen op staken, spookten als pijn-boomstammen in avondzon, spinsels uitvierende naar het grauwe blauwe duister, dat doorhield was van ruige viaducten, schuin-diep weg. Allengs verkromp

de rommel van de huizen en ronkende krotten verschenen, die geestachtig bevlagd waren met roode hemden, maar al naar mate hij het broeïnest leek te ontvliden, verstijfden weêr de woningen tot harde reeksen hokken, met ramen grootdeels blind. Een smeuling riekte er van aangeblazen testen; hij opende gedachtenvol een wrak getimmerd dak, doch leek zich te vergeten en blikte in de akelige straat; gelijk een bladerende lezer in een naturalistisch boek, volgde hij een sjofel en vlosharig beeldje, wiens stappen kelderig klonken, dat ziggezaggend ging van muur naar muur, dat ieder raam bekeek waar slechts een weifeling gloorde en tonig met de stem eens ouden nachtwachts zong:

Koop, koop mijn lied,
 Koop ze van mij voor een uur,
 Koop ze mij of!
 Wat in tranen gebeurt en in lachen geschiedt,
 Maakt mijn liedjes ón-dof,
 Koop ze mij òf!
 Oud werd de haard en de brandstof,
 Jong is het vuur.

Het vuur bewaard als een doove vonk,
 In de asch van een uur,
 Maakt mijn liedjes òn-dof!
 Koop ze mij òf!
 Ik zong en 't blies zich aan tot het blonk,
 Voor een uur,
 Maak uw leven ón-dof voor een uur,
 Oúd wórdt élks haard en de brándstof,
 Jong is het vuur.

EINDE VAN HET DERDE BOEK

Vierde boek

Zes-en-veertigste avond.

Ofschoon, geachte hoorders en hoorderessen nog niet geheel hersteld van onze laatste ongesteldheid, is het ons een vreugde u eindelijk welkom te mogen heeten in de 'nieuwe zaal'. Het was de groote toeloop niet alleen, de groeiende belangstelling voor de wonderlijke avonturen, die deze verhuizing noodzakelijk maakte en niet de redelijke begeerte een vastigheid te hebben, wij weten allen hoe het ginder tochtte en hoe ons reeds het dak werd afgebroken boven het hoofd, neen, het was bezorgdheid die ons van uit die muren met hun zachte schilderingen joeg, het was de vrees voor een geschokte aandacht, het was het visioen van een 'fabriek' er naast, wier eerste palen reeds geslagen werden, de zekerheid dat onze oude stem niet op zou kunnen streven tegen dag en nacht werkende motoren,

Wij danken u, zeer beminde vrienden, wier groote offervaardigheid dit grootsch gebouw mède hebt mogelijk ge-

maakt; welkom, welkom allen in ùw 'Zale van Bijeenkomst'. Zij spreekt u niet van onze warme erkentelijkheid, ze is wit gelijk gij ziet of wilde zij getuigen, hoe uitgegaan van wit, wij keeren tot het wit. O, het zal u goed zijn hier te wijlen, ook als onze stem gedooft zal zijn; hier zal geen gerucht de gangen naar de ziel, het oor, afleiden; geen loeien, geen getoeter, geen geraas, anders als in hun beteekenis doòrdringen tot u. Deze oude grond is veilig; dit huis staat vast; op een afhankelijkheid, maar vrij van servituten; ter plek ons afgestaan door eenige weldoeners die onbekend willen blijven en dus hun schoone daad met schoone daad bekroonden.

Herinnert gij u nog hoe onzen held, in de allereerste staten zijner jeugd en in een oogenblik van groote spanning, de kreet ontsnapte: het Hofje, het Hofje! Velen uwer was het toen niet duidelijk wat dit zeggen wou, en wij, wij hebben onze onmacht u bekend, wij toch verhalen slechts. Maar niettemin is Zebedeus het kind van onze eigenschappen geheeten en wàar het is en overdenkenswaard: een kind is dikwijls wijzer dan zijn ouders, is helderziend waar vader, moeder in het duister tasten; het komt ons voor, hij heeft met dit beduidende gezegde ons toen reeds heengewezen naar een stille plek, die 't beste zou voldoen aan de behoeften onzer samenkomsten. O, laat ons een naam niet verschrikken... Is op zulk een plaats niet zelfs het zwijgen welsprekend? Waar kan men beter luisteren, ook naar het zwijgen van zijn eigen hart, vertrouwelijk zich maken met die groote stilte, die zeker komt voor ons allen. Waar ruischt wat er goed was aan het lieve doorleefde leven, beter na, dan binnen in den vrede van zulk een ombouwing? Waar leeft 't verleden met het heden zòo en komt zoo de toekomst te gast? Waar is elk deeltje leven zóo geschenk en luiden de woorden zoo fabelig, fabeliger ja, dan de schoonste inwijdingsrede...

Wij hebben onzen held gevolgd tot op de markt der Verkiezingen en zijn met hem gegaan door de wijk der Dichters en sinds nadien heeft hij lang genoeg in de wereldstad gezocht om er den weg te weten. Hij heeft de lagen en de listen van het monster leeren mijden, alle de verheffingen die walmden en verdoofden of scherp als injectie-spuiten zijn buik bedreigden; geleerd heeft hij te stappen over de verraderlijke draden; hij schrijdt nu waar hij wil en 't is hem zeer geriefelijk niet meer zò groot te zijn. Ook heeft hij opgemerkt dat sommige gebouwen ontzien zijn geworden door het monster, dat er geen spinnewebben naar kerkdaken gaan en als ons oog hem nu in 't donker zoekt, dan staat hij zeker rechtop bij een toren.

Hoe heeft onze geest, tijdens het in beterschap toenemen, de gangen nagespeurd van den zoon onzes harten, den glorieusten kampvechter der moderne tijden. Hoe volgden wij de welbeminde blikken, klaar als dag en diep als nacht, waarmee hij uitkeek naar haar. Wij zouden avonden behoeven om u 't verhaal te doen van al zijn wedervaren. Hoe hij dagen zwierf om een arduin gebouw, een 'kom-eneisch', dat bediend werd, gelijk van buiten was te zien, door mannelijk personeel en dat de krakelingen leverde, gezout met tranen, ten dienste van de tea's en de café's, omdat hij door een ruig-gejasten kerel, die een voor den ingang daar wachtend wagentje stond te schilderen en 'n soort van knapzak op zijn heup had hangen, hoorde zeggen: dat daartoe zelfs kinderen werden vermoord. Dat wagentje... doch laten wij ons beperken, een streng verhaal heeft ook zijn architectonische eischen, veroorloof ons, te meer daar het geluid, de eeuwige mortel die al wat woord is bindt, van onze stem nog niet zoo is als noodig is, met halve stem te spreken... Eens hebben wij hem in een modderzatte wei zien dolen, gelegen aan de grenzen van des monsters residentie naar hij dacht, waar alle musschen zwart

waren geworden en hij tot in de rulle straten als in leêge schansen in kon zien; waar hêr en dêr de huizen stonden als geworpen kluiten en tuigzwaar rees, te midden van bergen afval: ronde, platte beenderen; schenkels, pijpen, kooten; de schim van een geweldigen ketel. Er kledde een zwerm van lieden in den dras; er liepen vele meisjes ook in losse frakjes om; er wimpelde muziek van kleurtjes en van tonen; soms galmden liederen van welkom naar hem op en dan knipten wel zijn oogen erkentelijk, maar hij bleef aan 't dwalen. Vêr hijgde gedreun en knerpte geluid als knersing van tanden, staketselde een bosch van roode masten, doch in het veld ontstond een klankeloos rumoer; de lieden draafden, drongen zich verspreid tot groepen weêr te hoop en bij zoo'n groep ontwaarden wij Zebedeus. Een man was op het imperiaal geklauterd eener oude, wiellooze omnibus, die blijkbaar tot woning ook diende, want nevens den man rookte een schouwtje; hij kon diens aangezicht niet zien, wjl 't onder een flaphoed school, den mond zelfs niet, waaruit de rede joeg naar al de hoofden. Daar luisterde aandachtig onze held en gromde toen hij ging: hij had het over thee, een arm mensch drinkt te duur; een pond van zeven stuivers is even zwaar belast als 'n pond van zeven gulden; mijne moeder zij met hem, zij die de waarde kent der schemering en van de teedere lichtjes.

En dan bespeurden wij hem bij een anderen spreker, die op een roestige tank stond, die blootshoofds zijn mongoolsche trekken naar de schare wendde en twee zeer vurige plekken op zijn voorhoofd had gekregen. In weerwil zijner wiebele standplaats sprak hij stout rechtuit, van iets hetwelk niet een zaadje zou zijn door den wind gedreven, maar wel een eikeltje. Gáande hoorden wij Zebedeus in zichzelf morren: zaad is zaad; dit is een groot gerief voor vele magere varkens; mijn vader zij met hem en make hem zoo sterk als een woud van eiken.

En bij een derde groep verwijlde hij en leek gekluisterd door de woorden van een zeer kalm man. Vrienden, hoorde hij een zachte, indringende stem: vrienden wij hebben allen gedwaald, en toen had Zebedeus schielijk gefluisterd: ik ook, ik ook! Maar juist toen de zon door de wolken brak, renden veel luisteraars van dien redenaar weg en naar een andere tribune, waar een hand als een moker zwaaide, naar 'n brandstapelige verhevenheid, van dwarsleggers gevormd en toen was onze held gegaan van uit dat veld der leering.

Eens hebben wij hem gevolgd naar een rijke buurt, genaamd het kwartier der schilders, die gansch was opgebouwd van brokken oude architectuur. Modellen vertoonden voor de ruitjes zich of zaten op de stoepbanken te droomen, doch rezen rap en stonden als recruten, toen een beslijkte auto in de straat verscheen en daarmee de verschijning van een groot artiest en al diens attributen. Het schijnt dat Zebedeus toen een oogenblik gehoopt heeft, want loom verwijderde hij zich, al prevelende iets over bestoven bloesems en vroegtijdig verstikte vrucht, over de wijk der dichters, over den schrik der dorpen, over moeder-vreugd en over kinderwagens en hoe het toch mogelijk kon zijn, dat een die zooveel schoons van nederige zieltjes wist in beeld te brengen, wroeingloos kon zitten in zoo'n stemmingdooder. Want, dat er atelier-gevoelens zijn, dat wist hij toen nog niet...

Neen, mijnheer, neen, Zebedeus kan niet alles weten, wat àlles weet, beweegt niet. Toch dank ik u voor uwe woorden. Alles wat schoon-weg onnoozel zich meldt, wordt wel verstaan en gelezen. Neen, onze held kòn niet weten, dat velen op die wonderen schelden, als auto's zijn, zoolang zij er zelf geen bezitten en dat het daar meê is gesteld als met de ridderorden. Ik vraag u in gemoede: kunt gij u een orde denken op de borst van Zebedeus? Op uwe borst,

gewis, zou het een sieraad zijn en wellicht op de onze, die ons leven hem hebben gewijd; maar op de zijne; ware het niet een té verloren stip...

Eens op een avond dat het firmament saffier was en hij zich stil geplaatst had en schouwde door de mazen van het vonken-net beneden, bemerkte hij een zeer bizonder wagentje, hetwelk hem trof door zijn zwijging; een gulden wiegelkoets, wier hemel was gelijk een pareloester-schelp, reed op een brug verheven, zoodat er in de gracht, getoover en geloover en gepluim van goudene veëren kwam. Een echte kleurling, wit-gepruikt en met een steek voorzien als nog de bidders dragen, mende het zestal maanachtige paardjes, terwijl achteróp, twee anderen, op blinkende krullen postuurden, zich vasthoudend aan passement met kwasten. Maar Zebedeus merkte van dit uiterlijke niets, want binnen in het bewegelijke kamertje zag hij een sterrig meisje, in suizend wit en dons voorbij gedragen, zoodat hij popelde van zijn voeten tot zijn hals. Gedachtenvol was hij gegaan, een zeer breed water met één schrede overbruggend, maar wankelvoetig was hij weêrgekeerd, dewijl hij toen de reeksen kooien had herkend en 't stof geroken van den dag zijner komst.

Hoe u de veelheid zijner ontmoetingen te schetsen, zijn altijd bedwongen zich gedragen in dat leven waar hij zocht en haar niet vond. Hoe het hem zinrijke woorden ontlokte, hoe in zijn geluid iets ruigs begon te worstelen, daar elk van de zwarte en in vlucht geziene mannen in 's monsters stad, hebbende een blanken ring geklonken om den hals, om beide polsen, deed wat hij liever niet scheen te doen en hoe zijn blik al scherper werd en enger. Boven zijn oogen werden vouwen zichtbaar en wij verbeeldden ons vaak, dat hij zijn handen aan het hoofd bracht of kwelde hem doofheid en telkens plooiden zich zijn lippen tot den stand van fluiten, dewijl hij altijd bezig was de schoorsteen-rooken uit elkaâr te drijven. Hoe daardoor niets hem ontging, hoe het

zich ook verbloemde, hoe of hij altijd klaar was, omdat zij toch op 't alleronverwachtste kon verschijnen, haar stemmetje dat in hem al lager zong. En och, is 't noodig het u te zeggen, er werd zeer veel gezongen in die groote samenwoning en wonderwijs genoeg, herinner u de schoone avondstond, waarop hij de voorspelling had gehoord dat zij geen baaien rokje meer zou dragen. Wij zouden u zijn treffen moeten melden met den stoet der Melomanen en zijn bejegenen van een groot solist, dewelke zijn schalmei als een rookend offer voor zijn maag droeg en altijd was verzeld van juffrouwen met sombere haar-gordijntjes, vallend langs zilverende slapen. Trouwens, bij stoeten, waar, niet waar? kinderen gereedelijk aanwezig kunnen zijn, was Zebedeus meestal tegenwoordig en kinderen waren er talrijk, allerhande troost, waarbij zijn hart als was was; ja, hebben wij niet eens, zijn oude, aaiende stem, juist bij een schooltje, hooren zoemen: wat was was eer was was was? ofschoon de kinderen hem niet verstonden en speelden: win, win, win. Hij was er of hij kwam er, bij optochten van mannen zoowel als van vrouwen, die, al naar ze weelderiger waren, hoofddeksels droegen, hebbende den vorm van gevleugelde wielen; bij dag, bij avond wisten wij er hem. Zoo bij den stoet der Ultra's, zoo bij dien der Anti's, ook toen die overging in dien der Houten Beenen en der Eén-armigen. Er waren vele stoeten, naar wij zeiden, de metropool was als een ingewand in werking; het was dus wel bezwaarlijk en ieder ander dan een held als Zebedeus, ware er licht door onwèl geworden, te zien wat er dikwijls aan de monden van sommige uitgangen lanterfantte; vergeten wij dit niet, hij zag naar àlles. Hij was in iederen knoop, om het zoo uit te drukken, hij was in iederen kreits waar stof opwolkte, in elke arena waar geworsteld werd, hetzij gigantische naturen werkten met veërtjes of kleiner aangelegden, dwergen vaak, met centenaren speelden.

En zoo zijn wij genaderd tot dien dag, dat tusschen lunch en tea, hij bespeurd door ons werd, omtrent de blauwgeruite beddetijk van een straat-theater. Daar stond Pierrot geboeid voor 't aangezicht van Pantalon; Jan Klaassen's neus karbonkelde; hij hield zijn eeuwig-groenen knuppel in den oksel; Katrijn was zwanger. Het spel scheen reeds een tijdje aan den gang. Wij sparen u eenige klanken.

Pierrot. Niet IK, gij zijt de geboeide.

Katrijn. Hij is mal, Edel-achtbare.

Jan Klaassen. Smoelhouën.

Pierrot. Uw ingewanden branden, de hoornen verschijnen u op 't hoofd.

Katrijn. Hij is nog grooter pooieraar dan Jan, Edelachtbare, hij is boven zijn thee.

Jan Klaassen. Smoelhouën.

Pierrot. Gij zit in het gewaad van uw geërfde domheid, gij zijt niets dan een pop.

Katrijn. De nakende stakker, zie hem toch aan, Edelachtbare, hij staat daar in zijn hemd.

Jan Klaassen. Smoelhouën, G.v.D.!

Pierrot. Colombine bemint u niet. Eindelijk viel haar de blinddoek van de oogen. Colombine is een fijne dame die een karosse past, te eël voor u en uw bultige dienaars.

Jan Klaassen (dreigend met zijn paal) Zal ik?

Pantalon. (blijft stijf zitten).

Pierrot. (valt) Leve Colombine!

Katrijn. Russen! Russen!

Een lang, verhuld figuur dat ieder onzer kent en enkel door de kinderen niet gevreesd wordt, was met gespreide armen ten tooneel verschenen en luidkeels toegejuicht. Het spel was uit hier. Zebedeus na die zeer aangrijpende vertooning schreed gevoelig voort en ging voorbij de volle Galerei der uitstallingen, wij hoorden hem daar murmelen: Valsch, alles valsch. En toen, na langen tijd, had hem een drang bekropen

en stookte er haast in hem; hakende naar ruimte, had hij de singels overschreden en was gekomen in een zeer weidsch park. Daar stémde hem het rieselen der blâren, wíjl overal een pracht werd afgeschud en daalde als een sneeuw, van boomen zich versimpelend tot slaap.

Doch uit een opene tuin-straat joeg, als er uit gebezemd, een woeste galopeering aan van groote, witte bladen. Ze joepten en ze bogen en ze bolden of stonden op hun kreukelenden kant en rondedansten met de roode blâren der natuur. Zebedeus ze aanstonds herkende. Het waren de raamfloersen die telken dag vervangen kunnen worden, den huizen geven zoo hun altijd frisschen schijn.

Hij zag de bladen stuiven; boven zijn oogen vertoonde zich de frons; stom bekeek hij de figuren op een blad dat daar al dagen plat lag. Hij schouwde naar een maagd die op haar schoot een schoone zuigling hield en 't minnelijk toelachte. Het lag zoo roereloos ontroerend hem; hij ademde meewarig naar het blad en zag de moeder-oogen opslaan hoog verwonderd, toen slipte 't blad vandaar en stortte in een vijver. Een wee zonk diep in Zebedeus neêr, hij kon zijn blikken van den grond niet heffen, waar blad naast blad en vroom teeken bij teeken verteerd lag en vermaald door wielbanden en zolen. Hij dwaalde voort; de wegen werden grijsig van de brij en als hij lang gedooft had door die eenzaamheden, gebeurde het aan hem, dat hij ter kimme eene vrouw zag vluchten, hebbend door haar ordeloze haren eene rank geslingerd, terwijl er op haar rug een bult zich rondde, die vochtig glom of torste zij een buidel sprokkeling en opgeraapte blâren, maar dichterbij de schim hem bleek te zijn van een geweldigen TREKPOT.

Hoe lacht gij zoo, mijne hoorders; ik zeg u, Zebedeus was triest; kent gij de gezichten van de droefheid niet? een wasem verduisterde zijn oogen en hij verging uit ons gezicht... En dagen lang bespeurden wij niets van hem, wij

hoorden wel verbaasd veel geruchten, er waren zekere teekenen; er wèrd gewichtig met het hoofd geschud, tot eens, op 'n grijzen dag, wij hem hervonden.... Het was waar op een lang ontziene plaats, de Burcht, 't kasteel, de woning van het monster naar hij dacht, zijn byzantijsche koepels en geel-goudene daken hief in het druilig licht. Waar 't oprees midden in zijn batimenten, zijn huis-kapellen, teerlingen en kombuizen; zijn winterlokalen voor de voeding en instandhouding der soort; asylen en logementen, bebeiteld met de vormen van honden, katten en mandrils; besneden met spreuken, teksten en lofgezag, verheerlijkend het groote hart van 't Beest. Waar 't vensterloos rees gelijk een Hindoe-tempel en schoot uit de middelste zijner twaalf verheffingen, de zoo geduchte dikke draden naar iedere hemelstreek en dus was overspannen met een wielachtig web. Het heerschte daar principaal, begloried door beeld na beeld, die enkel-hoog verlicht, uit schaduwrijke, zijdelingsche kolonnaden op menschhooge sokkels verschenen: gestaltenissen, strak gebuikt en spuitend uit de tepels hunner borsten rythmische linten over de gewelven. En schoon het acht en veertig klokken telde, kunnende alarmeeren alle tegelijk, hief het nog, even als een toren voetwaarts rijst eener kerk, een belfort met kanteelen en daardoor gaapten kanonnen, welks projectielen dienden nu als ornament, gelijk voorheen struis-eieren prijkten op postamenten. Zóo, te vluchtig voor u opgeroepen, bood het zijn trap naar een weidsch, bestakkeld plein, met treden van wel een halven kilometer lang, dewijl het een huis van grooten opgang was, voor al de zwarte figuurtjes met de ringen om den hals. Het oogenblik dat wij onzen held daar ontwaarden, was het er schrikbaar stil, niets was er hoorbaar dan het murmelen van geknielden op de matelooze trap en der in de laagte gehurkten, de kreupelen en lammen: mannen gaande op geschoeide handen, mannen-rompen

op een stoeltje vast, sterke mannenlijven op een plankje. Wat wij niet al zagen, maar reeds hebben wij veel van onze kracht gevergd, vergun ons dus het u maar kortelijk mede te deelen, h e wij onzen held hervonden en dat ons zijn verschijning groter dan ooit leek, toen hij zijn hand op een nok van het huis lei, zoodat het krakkelde van onderen tot boven; terwijl wij hem krachtdadig hoorden spreken sturende zijn dreigement als door een sleutelgat naar binnen, door den kokerigen toren eener lift:

Zwaar op week
Monster verbleek!

Zeven-en-veertigste avond.

Staande bij een kerktoeren klonk de stem van Zebedeus door den nacht:

Rechtop en welschapen
Rijs ik vaster-wette....
Al geluid gaat slapen....
Ik kan mijn stem op wiege-wijzen zetten.

Hart van geweld,
Vol geklingel klein....
O, het die-don-dijn
Dat mijn deuntje spelt.

's Nachts donkere konden,
Gonzender trompetten,
Zeem zijn in mijn monde....
Ik kan mijn stem tot vele stemmen zetten.

Zebedeus zweeg. De zwaar bewolkte lucht verhelderde een oogenblik door 't melk-witte maanlicht; er teekende ten

torenkop fluweelig zich een kroon af waarin gesteenten glommen. Weêr zong de stem van Zebedeus:

In den nacht
 Speel ik zoet en zacht,
 Vrij en vroom,
 Beier als in droom;

Biele-bang,
 Mompel-diep en lang:
 Leven en bestaan,
 Komen is en gaan....

In een ieders hart
 Nestelt zich de smart,
 Weet van arm noch rijk,
 Onuitsprekelijk;

Nest er als een vogel,
 Die zijn killen vlogel
 Om zijn naaktheid raapt,
 Ritselveêrt en.... slaapt....

Ik zing van ge-na-de,
 Boven àl-le spa-den,
 O-ver àlle òn-rei-nen,
 O-ver àl-le klei-nen....

Twaalf heit de klok, bromde Zebedeus den galm der slagen na en hij verdofte in duister. Beneden doofde zienderwijs de stad, wordend als een ingerekend haardvuur, bestort met versch glanzende kolen. Zwaar stond hij te rusten en aan steen gelijk, een bleeke schemer toog dan over hem en sluimerig bewogen zich zijn lippen of fladderde een vogel

in een kluisgat. Wat vreemd gerucht verneem ik en getwist van redenen, murmelde hij, voelende gekriebel aan zijn rechtervoet en iets dat kroop naar boven. Loom tilde hij zijn been en strekte het over boomen en lei den hiel te steunen, ergens op een dak. Wat of dit mag beduiden, prevelde hij, waak ik of droom ik, wat weekert op mijn been, wat wast er voor een glimmerige ruigte, mijn been is als een rozentwijn bezocht door luisjes, met dit verschil, dat dit beweegt, het lijken ridders tiggend ten toernooi, het zijn misschien de uur-ruitertjes die weêr ten toren rijden, laat mij zien, laat mij zien. Bovenop den rug zijns scheenbeens verdrong rumoerig zich een troep figuurtjes; hij lodderde het aan en toen er een genaderd tot de schorting van zijn kleed was en onder aan de helling van den kniebult zich vertoonde, gansch in blank, vroeg hij zacht: wat is uw verlangen, met wien heb ik de eer? 't joggie, knikte het oudachtige wezentje, 't joggie, en 't wilde zoetjes hooger zich begeven, maar achter hem verrees een stem: vertrouw het niet, het is het meisje; neen, dus riepen vele stemmen, neen, het is het meisje en het joggie te gelijk. Och, uitte Zebedeus, ziende de plaats weêr ledig, hoorende gekrijt, welk een kort bestaan; ween maar niet, mijn jongen, krijg is kans, blijf maar altijd even wit en rein. Hij had dit alles nauwelijks gezegd of reeds was een ander ten knieheuvel gerezen, gehuld in blauwig wit, waaronder spiegelde zijn zilveren harnas. Plaats! riep het luide, ik ben de jonge generaal - en 't wilde den teugel vieren. Rijd niet verder de allée op, waarschuwde Zebedeus, het wordt daar mul. Het bleef toen in devote houding zitten wiegen en prikte soezend in de knieschijf-pees. Breek niet de punt af van uw weiversneden dagge, waarschuwde de reus, zij moet in vele oorlogen nog dienst doen. Hij had nog niet uitgesproken of reeds was het weêr heen, en naderde een rookachtig schijnsel, waar binnenin 'n kernachtig wezen straalde, hebbend

bij zijn keel iets karmozijns en rond zijn hals azuur. Met averechts gebaar ontnam het zich een roode kap, gemerkt met een kruisje, stuwde zijn kin vooruit, sloot zijn oogen, boog, herstelde de dracht zijns hoofds, straalde en schalde naar boven: Kokuokuoon!

Bij de dubbele borst mijner moeder, schrok Zebedeus, dāt is vroeg!

Doch reeds had de heraut zichzelf omgewipt en breed zich makend, ging hij in wirwar en gloeiing, terwijl van uit de kakelende horde in de diepte, een ander op de hoogte werd gezet, die uitgedost was in een bonten kolder, beslangeld en bevlamd en bovendien omwapperd met een geelgen mantel.

Ik zit, riep het uit, àbsoluut ik zit; ik werd verwacht, psychologisch ik zit.

Laat hem, zei Zebedeus. Wat hebt gij op uw hoofddeksel een schoone haneveêr, vervolgde hij, zijt gij niet bang voor regen? Bang? bouwde het. Maak het u gemakkelijk, noodde Zebedeus, gansch ontwaakt, aldus zijt gij psycholoog. Ja, ik, antwoordde het stout. Psyche, peinsde Zebedeus... Ik hoorde, sprak hij eindelijk, er zou niet eene, er zijn twee Psychologiën mogelijk, te weten: de natte en de droge. Wat is uw meening daaromtrent en welke houdt gij voor de beste? Loop naar Saartje, zangerde het dadelijk. Familiestukken zijn eerbiedwaardige dingen, maande daartoe Zebedeus, en onze Saartje wàs een wijze baker. Dat ze naar de pomp loop! riep het uit. Smaal niet de bron waaraan de kinderen drinken, vingerwees de reus en vestigde zijn blik op het midden van het gelaat van zijn bezoeker. Mitsdien, vervolgde hij, na dit verstaan, meen ik bemerkt te hebben, hoe 't onwaardeerbaar vermogen veler schepselen: de kennisse andrer zielen, zetelt juist boven den neus, woonachtig in de kleine ruimte is, die traanklier scheidt van traanklier; al naar het rechtser of linkser zetelt, wordt be-

paald de graad van droog en nat; hoe nader bij den wortel van den neus hoe droger. 't Volkomen droog-zijn is een zwaar bezit, daartegenover staat: hoe natter hoe voordeeliger. Welnu, mijn vriend, veroorloof mij de vraag: zijt gij nat of droog?

Dat weten wij hier, gierde een stem van achter.

Sar-duvels, woedde oogenblikkelijk het verschijnsel, schermend met zijn wapenen dat het vonkte, peuters, toren-bestormers van 't jaar nul, verga in het geel van mijn verachting. Zà-je weg weze! Sà, wat zoudt gij weten van het geel, van 't geel der grooten, 't danteske geel; het helsche geel; het louterende geel, het vlijmende geel, het geel van Vincent, het geel van Bonifacius, het geel van Zebedeus.

Vriend, onderbrak hem onze held, hoorende zijn naam, gij vergaloppeert u, Ze-be-de-us is wit.

Tranig, zeg 'k, oubollige titan, jakkerde het naar Zebedeus, aangevuurd door achterwaarts geroep en geklikklak van lansen; houd je liflafjes voor u, uw ziltige, maar in-verzuurde kliekjes, het is bekend genoeg dat ik het geel bemin en beschik over het grootste orgaan. O, het geel, het oer-oude geel, het geel van de testamentische profeten, het geel van de primitieven, het geel van kattenooogen en van onyx. U dunkt het slechts een vlagje voor uw toren dat er niet geschutterd worden zal, wanneer er weêr een opzwaait voor uw steen-starren blik, laat flakkeren den gloed van zijn geweldig smachten naar schoonheid, schrijven doet de wimpelingen van zijn haat, dat ze knetteren en zwiepen; zijn smartelijk-prachtig schelden, het geel van de hooge dissonnanten. Ha! gij en het geel, het vréeselijke geel, het helle en felle, groot-menschelijke alevel, het lyrische en epische, het tragische en komische, het demonische geel, o, de rythme van het geel. Dat de nachten doorrijt van de onbewustheid, de fakkel van de Nieuwe Tijd, die zingende brand, gesublimeerd, waar je zit onder een suizerige lampekap, maar

waar je niet altijd zoo alles kan zeggen wat je wel graag zou willen. Wacht maar, het triomfantelijke eindelijke, 't klaroenen des dageraads, dat schetter-trompettert de lucht in, het geel van de proletaren. Mij alvast het andere: het walmende, vunze, verrotte, verdorde, dat doodt; om te komen tot het universeele, van de reinste petalen, van lente, van zomer, van herfst en winter; mij dat wat voedt en bevrucht, van stuifmeel en stampers, van eieren en koren, van boter en room, om te komen tot het spiritueele, dat tintelt als Darwin-tulpen, als 't keurslijf van 't Melkmeisje, als schuimwijn in diamantene roemers. Weg met uw zoethout-water en saffraan-melk, voedt mij met uw zwammen en uw peenen, uw citroenen; 'k smaad niet uw pisangs en uw ananassen, ál geel is mijn. Het hooge zoowel als het lage, wat opwiekt en vleugelt, wat klept en zich rept; van gorsen en wespen, van wielewalen; tot 't steekoogend, sterkende zand onzer Hollandsche duinen; in dit goud-zwaar seizoen, aller okeren gloed; reikt mij de verven. Het gloeiend croma, 't oranje cadmium, 't zinkgeel, 't nápelsch geel, het geel van Tiepolo. Het terra di Siena, de yellow-lake, het Japansche geel; het barnsteen-geel, het mastiek geel; 't geel van onyx en van katten-oogen.

Groot Nederland, groot Nederland! zei vakerig de stem van Zebedeus, aldus zijt gij een natte psycholoog.

Da's gemeen, schreide het van zijn knie, ze duike me!... Zebedeus had hem eensklaps zien verschimmen in het hossebossen van den strijd ter zijner wreef. Oorspronkelijkheid, oorspronkelijkheid, niets wordt zoo zwaar erkend, leuterde hij, hoorende beraadslag in de verte en onderving toen het muspelende spreken: kom, kom, een muis vindt altijd wel een gaatje... Soezig staarde hij, het hoofd omdonkerd, en bemerkte dan een sinopel ruitertje ter been, schrijlings gezeten, dat torste een schild, hobbelde, zeulde en gleed. Hij heeft zich in de haren van mijn been verward, als ik eens

in de draden van het Beest, lummelde Zebedeus en lodderoogde naar het worstelende wezen. Het schoof weêr wat naar voren en riep vonk-oogend uit: Grondslagen! en gaf daartoe een slag met zijn lanze op het schild dat er de toren van gonsde. Vóor-slag! bromde Zebedeus. Grondslagen! schreeuwde het weder, lobbess, waggel niet zoo! Suja, suste Zebedeus, het is zoo lekker, en hij onderdrukte een geeuw, kunt gij niet wat dichterbij mij komen, vroeg hij zacht, mijn oor heeft in den dag zooveel te lijden, ik ben een weinig doof. Dit zeggend, wipte hij het beeldje hooger op zijn been, zoodat het kwam te zitten op zijn knie. Laat uw tympaan eens nazien, schreeuwde het vandaar en beet in den rand van zijn schild. Dàt kan alleen, zei Zebedeus, de groote stemmer Tijd, die tusschen de vleugels van een plano rijdt; hij is overal en nergens; in álle levende steden, op álle prozaische velden, op álle wegen van verzen; de onrustigste, rustigste zwerver onder álle wolk-gevaarten, waarmede groote dingen gebeuren; hebt gij verstand van geel? Geel! blerde het, was een burgerlijke geest, wiens pseudo-klassicisme wortelt in de opkomst der kapitalistische produktie-wijze. Ongetwijfeld, antwoordde Zebedeus, voortbrengsels kunnen wortelen en wortelen brengen voort, iedere toren heeft zijn eigen veil. Och, fluisterde hij, ziende het niet langer, terwijl van uit de rinkelende diepte reeds een ander opdook en zeide:

Os...

O, zei Zebedeus, aldus gij zijt...

Oscuro, sprak de nieuw-aangekomene door de tralies van zijn helm, deed een stoot en het verzonk.

Chiara-oscuro, zei een ander, deed een stoot en het verzonk.

Chiara, zei een ander, deed een stoot en het verzonk.

Pleno, zei een ander, deed een stoot en het verzonk.

Eclipso, zei een ander, deed een stoot en het verzonk.

Oscuro secondo, zei een ander, deed een stoot en het verzonk.

Completo, zei een ander, deed een stoot en het verzonk.

O lo bello stilo, hooggeboren baroenen Italianen, leefde de stem van Zebedeus op, vermoei u niet, vermoei u niet, gij zijt te zwaar gewapend. Mèt nam hij ze voorzichtig tusschen duim en vinger en liet hen neder lánks zijn linkerbeen, totdat hij ze met handenvollen greep en zachtken voerde ter beganer aarde. Toen, overziende zijn gezuiverd lid, bemerkte hij een zwart figuurtje, tredend uit de schaduw van zijn voet.

Gij loopt, op bèenen, verwonderde zich Zebedeus, wat doet gij hier? Zaagt gij nooit een kraai gezellig zijn met zwanen? antwoordde het, ik ben dol op torens. Het droeg een ruigen jas en had een bollen knapzak op zijn heup. 'k Geloof dat ik u ken, zei Zebedeus, ik heb u aan een rijtuigje zien schilderen. Hersenschimmen, zei het. Geenszins, antwoordde Zebedeus, het is wel lang geleden; ik heb in lange niets gehoord van u; ik had u toch zoo gaarne willen vragen... wat weet gij?... hoe heet gij? De ander opende zijn tasch terstond en bood een vierkant lapje. Wat is dat? zei Zebedeus. 'n Antwoord, zei het. Het is weêr erg donker, zei Zebedeus, de maan doet al een poos niets van zich merken. Katten-oogen, zei het, schiet-geel, geel van strontiaan. Opgewonden naturen zijn deerniswaard, vermaande Zebedeus. Ha, la, la, zei het, medelijden moet men duur betalen. Wie betalen kan is rijk, zei Zebedeus. Al naar gelang, zei het. Waaróm zijt gij zoo stuursch wanneer ik minzaam ben? vroeg Zebedeus... kunt gij lezen? Nauwlijks, zei het. Beproof het, noodde Zebedeus. De ander gaf daartoe geen antwoord, begon te lezen van 't papiertje, zonder dat hij las:

Wel heeft de Faam te min van mij geklikt...
Gerucht maakt arm en rijk, dood en geboren...
Te menigmaal gereld werd aan mijn ooren:
RUIGROK, helaas, is in zijn rok gestikt.

Maar, zwabbrend in mijn pij, kraag-òp tot d'ooren, -
 Men wijst de plaats zelfs waar ik werd beschikt,
 't Versteend palet er bij, 't penseel verpikt, -
 Kom ik terug, zooals ik was, naar voren.

Weet, meegaande eens met wie 't Salon bezochten
 Der Ellen en Esthers die van hum-hum kochten,
 Begreep ik weergaasch gauw dat 'k was gesjochten.
 Brèf, niemand zag de gaten in mijn schoen;
 'k Werd kloosterling en roover-hoofdman toen,
 Bang om te worden wat genoemd werd: 'n poen.

Voor jonkvrouwen ondeugdelijk, maar zeer goed voor citaten, zei Zebedeus, wat is dat een poen? Peenen poenen, poenen zijn producten, antwoordde Ruigrok. Er schuilt veel leering in uw woorden, zei Zebedeus, wat hebt gij nog meer in dien zak? Veel, zei Ruigrok. Erg veel? vroeg Zebedeus. Zwaar veel, zei Ruigrok. Hoeveel? zei Zebedeus, ik heb van dragen wel verstand. Zooveel, zei Ruigrok, dat als ik bij je teenen begon te stapelen, mijn laatste product hoog zou gaan als je kroon. Da's veel, zei Zebedeus en waarom zag ik u dan hunkeren bij zoo'n klein vrachtwagentje? Het was een kruiwagentje, antwoordde Ruigrok. Dat was het, zei Zebedeus, het was een lief ding. Was het niet? zei Ruigrok; wie er bij zijn leven geen bekomt, moet er zich een schilderen. Dat heb ik wel bemerkt, zei Zebedeus, er is aan schildersproducten veel behoefte. Meer aan die van dichters, meende Ruigrok. Meer aan die van... zijt gij psycholoog? vroeg Zebedeus. Loog, zeker, zei Ruigrok. Gij gaat vèr, ge hebt een toekomst, zei Zebedeus. Gehàd, zei Ruigrok. Wat iemand heeft gehad, dat heeft hij nog, zei Zebedeus. Vraag dat eens aan mooie Mijntje, zei Ruigrok. Het eigenlijke, meende Zebedeus. Duiten, zei Ruigrok. Zonde, zonde, waarschuwde Zebedeus. Zonde, zei Ruigrok is,

je boterham droog te eten en je achterste te smeren met boter. Gebeurt dat? vroeg Zebedeus, Meer dan je denkt, zei Ruigrok. Ge draagt uw naam met recht, zei Zebedeus, Dat doe ik, zei Ruigrok trotsch.

Uw tasch herinnert mij, zei Zebedeus, aan het koffertje wat ik vroeger bezat. Een zak is veel geriefelijker, een koffer is een ongemakkelijk meubel. Ik heb er mij van ontdaan, ik gaf het te bewaren aan mijn moeder, zij opent het bijwijlen, houdt er mij mee bezig als ik droevig ben. Ik ben dikwijls droevig. Waart gij wel eens verliefd?

Ruigrok grabbelde in zijn tasch, vertoonde wéér een velletje en las:

Die Amor is een goocheme snaak,
Schiets maar zoo'n beetje voor zijn vermaak,
En d' arme drommels die hij raak schiet dan
Die weten er van.

Ja, die weten er van, fluisterde Zebedeus en zuchtte voor zich heen; ik volg haar al zoo lang en zoek en zoek. Zoek maar niet langer, viel Ruigrok in de rede, zij leit aan den weg. Ik zou haar dan gezien wel hebben, klaagde Zebedeus, neen, zij ligt niet aan den weg. Tòch, zei Ruigrok, een geeuwing onderdrukkend, gij zult haar nog wel vinden. Dan zullen wij verplegen haar, zei Zebedeus, het is altijd ZIJ. Je bent warempel mooi, zoo mooi als een doorgezweet hemd, grinnikte Ruigrok. Neen, zei Zebedeus, ik ben niet mooi, zij alleen is mooi. Klok-spijs, zei Ruigrok. Ik kan niet anders zeggen als ik denk, zei Zebedeus.

Nu slapen alle kinderen, vervolgde onze held, schouwend naar omlaag; het glanst beneden als een kralen-doos vol afgedane snoertjes, ik zag mijn moeder lachen in de lucht, tast nog eens in den zak. Wat? vroeg Ruigrok. Moeielijke vraag, antwoordde Zebedeus, laat het iets zijn van het

leven. Het leven is een periodiek, zei Ruigrok. Wàt? stamelde Zebedeus. Het meest gelezene, zei Ruigrok. Natuurlijk, antwoordde Zebedeus, Greif nur hinein. Hum, zei Ruigrok. Doe het, zei Zebedeus. Iets van de meesters en de dokters dan? vroeg Ruigrok. Waart gij zoo dikwijls ongesteld? zei Zebedeus. Ongesteld? zei Ruigrok, alles is òngesteld. Neen, zei Zebedeus, ik ben niet òn-gesteld. Al wie verliefd is ziek is, meende Ruigrok. Gij dwaalt, antwoordde Zebedeus, wie niet verliefd is, is ziek.

Vermoei u deswege niet, hervatte onze held, door redeneering vallen torens niet omvèr. En die van Babel, zei Ruigrok, de hand reeds in den zak. Ho, ho, zei Zebedeus, dat weet ik, dàt deed het vuur. Joodsche dialectiek, antwoordde Ruigrok, de verwarring der sprake deed het. Hij snuffelde wat bladzijdjes te zamen, ving aan te lezen zonder meer:

Aan Dr. A.B.

Aan Mr. C.D.E.

Aan Dr. F.G.

Aan Mr. H.I.J.

Aan Dr. K.L.M.N.O.P.

Aan Mr. Q.R.S.T.

Aan Dr. U.V.

Aan Mr. W.

Aan Dr.....

Nu is het uit! viel Zebedeus blijde in de rede. Pah! lipklakte Ruigrok, nooit zal 't zijn uit, en andermaal hij sperde zijn tasch. Wat hebt gij van uw leven al veel wit beschaduwd, zei Zebedeus. Omber no dollars, bromde Ruigrok; aldus luidt de opdracht van het eerste der zes boeken:

Aan de dokters en de meesters in den lande:

Hoor!

Schrijven moet men kunnen als 't gerommel
 Van donder in de zwangere zomerluchten;
 En schrijven kunnen als de bliksem-vluchten
 Die inslaan uit datzelfde wolk-gedommel.

En daarna als een waterig gemommel,
 Als 't vochte opengaan van bloem-genuchten,
 Als rook van rozen en als bladerzuchten,
 Rijk als een mensch dan is, arm als een drommel.

Schrijven kunnen, vrijgevig als een prins,
 Altijd, altijd, en wat men is van zins,
 Al is de ziel zee-leêg of steeën-grauw,
 Vol, opgepropt met revolutie-bouw;
 Schrijven kunnen als een Koning, als een Gek,
 Wetend, elk zwijn bemint zijn eigen spek.

Dat is, zei Zebedeus, na een wijl, zooals ik wel eens hoorde zeggen: origineel. Dat is, zei Ruigrok, zooals ik wel eens hoorde zeggen: ijdeltuiterij. Gij kunt dit 't beste weten, sprak Zebedeus, maar ik weet dit: een mensch moet stil zijn als zijn ziel is ledig. Heere God, vloekte Ruigrok, waar hebt gij dat vandaan, er zijn geen zielen ledig, daarvoor wordt gezorgd. Hoe zoo? vroeg Zebedeus. Feuilletons en kiekjes, antwoordde Ruigrok, en allerlei. Allerlei, leuterde Zebedeus. Wat zijt gij er voor een, viel Ruigrok in de rede, àlle torens lezen tegenwoordig. Dat zou ik willen zien, zei Zebedeus. Wacht maar, zei Ruigrok.

Ik moet bekennen, praatte Zebedeus, dat gij de kunst verstaat mij uit den slaap te houden. En mij-zelf, zei Ruigrok, wie slaapt is dood. Wie slaapt groeit, antwoordde Zebedeus; wat vangt gij met die ijdele schrifturen aan? Ruigrok gaf geen asem, hij tastte in den tasch en haalde een sigarenzakje voor het wolkig licht en las als bij een vlammetje.

Ik ben er mee gegaan naar 'n archivaris,
 Die schreef op echte, lompen paperassen;
 Hij had een klerk om zijn inktlap te wasschen,
 Een snippermand, een bibliothecaris.

Ik zei tot hem: als niet dit pak te zwaar is,
 Wilt gij het hebben in uw lade' en kassen,
 Of hangen bij uw andere liassen;
 Wilt gij 't bewaren wijl 't zoo aaklig waar is.

Hij schoof zijn bril op 't voorhoofd, lachte me aan,
 En niet mijn tasch; zijn das-speld leek een traan,
 En zei:.....

Wat zei hij? haastte Zebedeus. Hij zei: zei Ruigrok in een geeuw, leg er uw hoofd maar gerust op neêr. Dàt zei hij. Basta, laat nu uw been nog even zakken, en met oordeel; pas op de restauratie.

Acht-en-veertigste avond.

De oude bekoring, praatte Zebedeus, met de stem van een jongen die de baard krijgt in zijn keel, terwijl hij op een dag dat alle zuidelijke torenplaten glansden in het schuine middaglicht, stadwaarts zich keerde en heenkeek over een kern-groep van rood en blauw pralende daken, de oude bekoring was ruig als een baaien rokje, de nieuwe is glad. En deze gladheid is reeds ten deele aanwezig, mag geslaagd worden geheeten in de Engelsche parken; geen wild bloempje er komt of het wordt gemaaid en geen kind loopt er plukken; al wat er ruig nu is, is afval, toeval en verdorring. Deze oogenschijnlijk niets-zeggende gladheid, zonder aanstoot en zonder houvast, is ook op de aangezichten der ter lunch-room zich fietsende dienaars, op de winkeldochters die klavier zitten spelen en op allen die

de gepolijste, met ondergronds-aangevoerde waterstralen gewasschene voetpaden langs trippen en zich spiegelen in de kuische puiën. Op de muur-plakkaten is het, op alle uitstallingen, op alle kamer-opluiseringen, op alle noodwendigheden, op alle dissen in de restauraties waar gespijst staat te worden. Wel is er ruigte nog, alle toeval is ruig, maar waar het nog ruig is, voel ik de gladheid reeds komen. Aanzie mij dees baan onder zijn geleiding, welke ik plechtig voltooid zag verklaren, reden er niet van die afgewerkte wagentjes, ieder onder zijn beugel, als een meisje dat springt onder haar touwbocht en nu is de baan opgebroken en rijden de wagentjes elders; zoo is er altijd veel ruigte nog, door 't immer streven naar gladheid en zuiverheid en stinkt en stoft het zoo in 's monsters capitaal.

Eenmaal zal alles glad zijn, zal zich het al bewegen, hoorde ik de heeren zeggen op het park-terras, die zeven stralende glansen in hun hoeden hadden, staalglad en effen en reukeloos als poolijs. Geen toevalligheid is dan meer mogelijk en niets zal buitensporig zich meer voordoen. Mocht door de wet van het volhardings-vermogen, nochtans iets buitensporigs-van-natuur verschijnen, dan zal het gevangen worden, bewaard in daartoe ingerichte parken. Wat gaat mij dit alles aan, pruttelde Zebedeus, terwijl hij den weg aandachtig bleef beschouwen, ik die mij alle dagen krimpen voel, niet hooger bestrevende ben, dan eenlijk weêr te worden met mijn onvindbaar meisje.

Maar de Ruigrokken zijn verloren, grommelde de reus.... medelijden moet men duur betalen, zei vannacht die zonderlinge gast... Och, dat het aardige dienstmeisje zulks wist, ze hield misschien haar beursje en haar hartje dicht voor dien hoog-gehoeden zendeling aan haar deur. De lucht dreunt; golven persen tegen mijn buik; daar ginder veel water kookt; in weerwil van den vereelten staat mijner ooren, merk ik het loeien van de toeters wel en ken dit

als het middag-sein, de massa gaat zich voeden. Zoo tot zichzelf sprekend, zag hij in een straat veel volk aankomen, beduisterend de ruitjes van de keien en de klinkers.

Ze dromden uit vele poorten als kudde uit eene stal; ze liepen schouder aan schouder, allen in den snit van lustelooze jassen, lijkend verarmde heeren. De eene was wat valer dan de ander, zij onderscheidden zich enkel van elkaâr, hoe 't oude of het jonge hoofd zij droegen, of door de breedte en de slukte hunner ruggen. Telkenkeer ontliepen er de rei, verspreidend zich in een buurt van evenhooge dakjes, of wel met drieën, viere stapten zij een krullig beletterd hoekhuis binnen, waar 'n dienaar waakte, hebbende een straffen dolk op zijn gladden hoed. Honger is een scherp zwaard, zei Zebedeus, ik ruik het ranse; toch zijn zij waarlijk moe niet; hun gang gelijkt aan dien van sommige paarden, gewend aan staan en altijd droomend van hun zuur-verdiende haver. Dat het ruig zij van overvloed... Wie zal de spijs bereiden? er dwaalt mij een menuutje door het brein, bromde de reus, vrouwen naziend, stoffig aan het gaan, beurend soms een rokplooi als een dweil.

Dàt zijn dus de wevers en de weefsters, peinsde onze held, die weven naar ik hoorde aan de statie van het monster. Dor hun keel is en wars van woorden. Ginds zij huizen; al die dun-gehalsde kinderen verwekkend, wier beeltenissen zaterdags na noen in de rooie kiosken prijken; onder den rook dezer zwart-gebekte pijpen en kombuizen, waar dag en nacht de vuren onder brandend zijn; ik heb ze wel zien laaien in den avond. Hij overzag nu een gehucht van loodsen, die daken vertoonden naast elkaâr als tanden van een hekel en allemaal ter schaduwzijde beglaasd. Niet één toevallig zonnestraaltje, bromde Zebedeus, boort zich in de werkplaats dezer kunstenaars, wel vreest het monster 't licht mijns vaders zeer voor zijn productie; wàt zouden zij daar binnen anders weven, anders als het einde van hun lich-

teloozen dag. Getouwen, zei hij, spiedend door de kelderige ruiten, touwen bespeur ik, lijnen en gestriem, wellicht worden hier de spinsels gesponnen die 't mij zoo lastig maken. Glad, zei hij, gaande van dak tot dak en knitterende kraking om zijn voeten voelend, glad, nu weet ik, wordt geboren uit veel ruigte, gelijk uit erts het metaal van de gangelende munt.

Roet, bromde de reus, terwijl hij zich behoedzaam verplaatste door het dicht-bebouwde erf, daartoe zijn beenen als in stegen zettend, over afgedankten rommel, kabels, roestrooie, duiglooze tonnen; kokers over, koppelend muren. Asch, zei hij, merkend een schoorsteen en blazende zijn adem door een ijlen rook, genakende dus tot een anderen, die 'n korf om zijn muil hield en een vlijme naald griezelig opstak. Hij stuitte bij een heuveling van steenkool, doorglood van smalle planken, omstort met gekantelde karren, waar 't gruis doodverfde den grond, looppaden maakte naar de holen, om rooie kubieken óm en om obeliskende opstanden; met sintels zich vermengde en met slakken, vormend bij waterbakken een inktzwarte pap. Plots richtte hij zich stijf, vernemend een gedreun door de stilte, terwijl een heele hoge schoorsteen dikke, gruwelijke dotten begon te loozen en hem hoesten deed, dat 't uit zijn oogen traande. Loensend naar waar het geluid vandaan kwam, keek hij een hol naar binnen, en zag in het rul en rookerig geschemer ijzeren kobolden, wrikkend en pompend bij fornuizen staan, onderhoudende het vuur; terwijl hij boven in de ovens de brandstof heimelijk door trechters zag dalen, evenals het zand loopt in een uurglas. Verwezen stond daar Zebedeus toen, stijf als een stam en stil.

En ziet, binnenin zijn neêrgeslagen oogen verscheen het sterretje van een paardebloem.... Het gloeide aan de voeting van een muur, heel de familie zijner vereenigde loovers tot een kransje ontplooiend en straalde op het blauwig-

zwarte gruis zoo prachtig of was het door een hovenier verpleegd. Een verre droomerij van schommelende zaadjes, zinkend in dras en slib, ging als een half-vergeten landschap in hem open en verguldde en verdiepte tot een weiland zich. Tenten zag hij blinken, opgeslagen kramen.... hij hoorde doedelzakken hommelachtig brommen.... kinderen joelen, met natuurlijke diadeempjes gekroond: Hei 't was in de Mei... Hij stond in dit alles verloren tot het wilde gekreun van de wroetende kabouters andermaal hem wekte. Wat is dat voor een ras van dwergen, prevelde hij, dat niet als gisteren avond in maneschijn verschijnt, noch loert gelijk voorheen van onder waaierige varens, chaotische boomwortels, wild-groei, en toch het werk neemt uit de hand der menschen? Wat zijn dat voor roeterige kleine monsters in den dienst van het Groote?... Spoken uit ontstelde breinen zijn het niet: aangezien mijn hoofd wel warm is maar toch koel; gewis zijn zij kwaadaardig, zullen zij niet aarzelen stokken te steken tusschen de beenen van een reus, wanneer ik mij te nauw naar hen beweeg. Mét wendde hij zich af en ging voorzichtig om den schoorsteen om en sloop de loodsen langs, totdat hij zich bevond weêr aan de schaduw-zijde. Wel is het een geweldig potentaat, mompelde Zebedeus, al is dat nog geen reden hem te vreezen; hij smeedt gedachten tot zijn wil en werktuig, gelijk hij reeds den bliksem heeft gebotteld.

Hij was daarover nog in grommelige zinningen verzonken; toen een zelfde leven hem opnieuw kwam verstoren; een staag gebonk, ontzaggelijker dreun. En overneigend naar het naastbij dak, verscheen hem door het licht van een lantaarn, een blank gezaalt, welks wanden glaasden als van porselein.

Wat zag hij in die spiegelende zaal? Wat maakte hem zoo stom? Te midden van een marmeren vloer, en als een altaar eenlijk, gesloten in een kostbare omperking, roerde

zich een glad gedrocht. Elleboog-knakkende, plonsend een arm, stootte het aan een kruk, zoodat een wiel, haast hoog gelijk de zaal, wentelde om en om. Een platte riem omspande de velling, vangend een kleiner gewielte, dat honderdmaal gauwer draaide, draaide met een staaf die door het midden van het rondsel reeg en draaiende zich boorde door den wand der zaal. O, zei Zebedeus, verwonderd als een kind dat in het binnenste mag kijken van zijn vaders zakuurwerk en popelt, weenens-gereed om zooveel onbegrepens. Hij tuurde naar het slijpende geglibber en wist niet waar te zien; het fonkelde t' allenkanten in het geraamte der witte zaal, en 't mormel ten vloere rustte niet een oogwenk, het hijgde kalm, het stootte en joeg zijn wiel. Een oogenblik duizelde het Zebedeus; toen bemerkte hij op een blinkend plekje, dichtbij den arm, een brok van een boteram, zichtbaar uit de vouwen van bedrukt papier en dat gezicht berustigde hem zeer. Een blik kruikje zonder kurk stond er naast, gelijk hij er vroeger wel eens een bestreeld had met zijn blikken in een akker; elke verbijstering verstilde in onzen held. Eensklaps ontdekte hij den rug van een gestalte; blauw en bescheiden als een korenbloem die men niet dadelijk oplet in het halm-geschemer, zoo kleurde de gebukte gedaante en schonk behoedzaam uit een keteltje, welks lange tuit, gelijk de snavel van een moedervogel, ging door zijn hand gestuurd naar een open gaatje. Toen, spitsende zijn aandacht, sprak weêr Zebedeus:

Hoor, hij zingt! laat ik hem beluisteren, het is een jong geluid, even als zijn knevel nog ongevormd.

Duidelijk verstaanbaar zong er de stem beneden:

Ampel, stampel,
 Ampel, stampel,
 Drijvertje, drijvertje, proper, net,

Slurp maar het vet,
 Slurp maar het vet,
 Als mijn broodje zijn margariene...
 De paarden de haver verdienen.

Krijg je je natje maar op zijn tijd,
 Dan loop je als een meid,
 Als een lolge meid
 Het doet naar haar vrijer, na tien.

Dan kapriool je, glip je in en uit,
 Excentrieke guit, jou ijzeren guit,
 Je spel is anders dan kien.

Soms grijp je een van ons in den nek,
 Waar je draait als een gek,
 Waar je draait als een gek,
 Dan hoor je onze beenderen grienen,
 Ampel, stampel,
 Ampel, stampel,
 De paarden de haver verdienen...

Eén is géén. Duizendmaal honderd...
 Bé-je bedonderd,
 Bé-je bedonderd,
 Machiene, zeg 'k, machiene,
 Ik zal je als een koning bedienen.

Bij-na, fluisterde Zebedeus, was hij in de kaken; hoor, hij zingt weêr:

Voor gij er waart
 Lag onverklaard
 't Gezicht der aard',
 't Gezicht der aard';

Daaróm, machiene,
 Dragen ze je in 't hart als God en
 Alle liefsten eendre vodden,
 Of ze Mie heeten of Rosaliene...
 Heilige Machiene,
 Gelijk-maker Machiene,
 Almachtige Machiene,
 Ba-àl Machiene!

Dat gaat uit als een gebed, zei Zebedeus.

Beneden zweeg de zanger; hij zette het kannetje ter vaste plaats en wischte zich de handen met een lap. Hij loensde naar zijn broodje, maar liep dan naar een lak-rijk, vrijstaand kastje, aan sommige dier groote spaarpotten gelijkend, waar Zebedeus wel eens kinderen staande op hun teenen, centen in had zien laten vallen door een gleuf. Daar tuurde hij met aandacht op een wijzerplaat en keek vervolgens ten wand en zei: We zullen ze even stop zetten, die schurkige stokers.

Zebedeus zeide niets. Zijn grondelooze blik overging den blokkigen, door-àderden, bestaakten en betittelden metropool. Blijkbaar, mijne vrienden, overwoog Zebedeus; òm hem kwam een stilte als van slaap. En niet aleer de dreigementen van de toeters weder loeiden uit het labyrintische gebouwen-stel en overal de bleeke straten werden bedromd door dezelfde lusteloos gekleede lieden, zagen wij hem verroeren, vernamen wij zijn stem, droomig komend, verscheidene vademmen lager. Aldus, zoo sprak hij gaande, aldus is het monster niet het monster en het monster tóch; aldus is olie sterker dan hij geweten en de man in het korenbloem-blauwe baadje, sterker dan olie.

Negen-en-veertigste avond.

Het regende staâg. Zebedeus verminderde zichtbaar; zijn voorkomen kromp met den dag. De keeren dat wij hem

zagen, helaas, niet langer dan het licht duurt tusschen wolkenbuiën, scheen ons zijn aangezicht onverschillig, koel als de schaduwen in de gladde asfalten; zonder opzien ging hij bij dag en bij avond, ongevoelig voor brandende kwesties, als een die slechts doet uit gewoonte. Hij, de schrijder van weleer, die eenmaal zijn gang ging zoo buitengewoon, zou hij als wij zijn geworden, die wandelen uit gewoonte, of om redenen van gezondheid, wetend de wegen leidend naar hetzelfde rustige plein.

Laat ons de macht niet kleinschatten der gewoonte. Vele onzer spreekwijzen leeren hoe beduidend zij is. Zeggen wij het niet: gewoonte wordt een tweede natuur; hij is een slaaf der gewoonte; het is altijd hetzelfde liedje. Ja, menigeen werd groot, die altijd zich zelf herhaalde; en wel geraakt vèel wat voorbeeldig is in zich-zelf niet tot heil, door het telkens herhalen: het is goed, het is best, het is uitnemend, máar...

Er waren en er zijn er die beweren: 't leven is niets anders dan gewoonte. Iets komt in gang, gaat, tot het afgelooopen is. Hoe men dat ook beschouwe, zeker is: de menschheid bemint die gewoonte, elk naar zijn wijze, zeggen wij het niet? de eene kruipt, een ander rolt door het leven. Wie lang niet geestdriftig meer is, volhardt toch geestdriftig en hoevelen bewandelen niet droevige baantjes en gaan nochtans die wegen.

Maar, hoor ik vragen, is het leven zoo nietig? Ongetwijfeld, mijne hoorders, veel wat begeerlijk ons schijnt, is gering in zich zelf. Gewis, veel edel streven eindigt in het simpel bezit van iets zoo gewoon als een zomerverblijf; schoone bewegingen om velen verloop, het valt niet te ontkennen, tot een toestand voor weinigen slechts schoon. Maar nietig, wat is er nietig? Is er iets nietigers dan wij zelve? 'n Steen meent gij? Wandeldet gij wel eens op een kerkhof? Desniettemin, al onze gezamenlijke nietigheden

maken toch het leven, het veel-aangezichtige, wondervolle, tooverige leven.

Alle stilstand is schijnbaar; wat jong is, verheft zich gereede, wat oud wordt, allicht zich verdiept; het is dan als dezelfde ladder die zich richtte naar onder; en niet waar? er zijn toch wel jongeren die hun voordeel doen met de winst van den ouderdom.

Wij willen indachtig zijn. De grootste schrijder onder ons doet ten leste uit geen anderen drang, dan wat wildzangt of tjillept in de lucht. Wat, meent gij dat een vogeltje geen ziel heeft en geen dubbelheid? waarom dan piept het naar zijn beeldje in een spiegel en schrikt er voor en pikt er naar een ander oogenblik? Gij ouders, hier aanwezig, gij die wel eens met bevreemding en ontsteltenis de gedragingen volgdet van een uwer lievelingen, op wiens hoofd zich uw hoop het meeste had gesteld, en uw bezorgdheid verborg achter drukke verhalen, aanvaardt van ons den troost, begrepen in het woord van den dichter: Für junge Riesen gibt es keine Fechtkunst, aber sie schlagen doch alle Paraden durch. Zij ook kennen den weemoed vervat in het denken: misschien zien wij hem niet groot... O, het menscheijk gemoed is een tempel waar veel wordt gevreesd... Zij zullen het zich toeëigenen kunnen, het klemmende gevoel te wonen in een huis behangen met twijfel, de bezwaring toen, van ons oud, van ons hongerend hart.

Honger; in het leven van een die veel had te zeggen tot zijn medemenschen, komen van die oogenblikken voor waarin hij wenschte al zijn woorden in brood te kunnen veranderen. O het is zéer vreeselijk een kind te zien bijten in haar gebedeld brood. Neen, laat ons dat niet schilderen, zelfs Rembrandt deed het niet, hij die zooveel vermocht, de ontroering van den afschuw heeft gehad. Neen, schilder mij het leven naakt en waar, gelijk er onder u zijn die zulks vermogen; ontkleed alle vrouwen, toon mij alle mannen in

hun waren staat, maar schilder nooit den honger van een kind.

Vergeef ons, lieve vrienden. Men zegt wel, niemand in onze dagen sterft van honger, maar, nimmer, neen, wordt honger een gewoonte bij een kind. Misdaad gewoonte kan worden, verhalen doen gewoonte kan worden, gonzen de persen van verhalen niet?... ai, laat ons het onze vervolgen. Wel is onze held nog altijd onze held; al hoorden wij in lang zijn verrukkelijke stem niet; wij weten dat er altijd iets geschiedt in hem, ja, al verstonden wij hem niet, al bukte hij zich onder de rooken.

De dagen werden kort, gelijk wij zeiden; in de parken stonden boomen reeds naakt, de blâren gingen ter ruste als uitgeprate menschen. Gelijk de falie voor het aangezicht eener weduwe, daalde de avond voor iederen dag's aangezicht en liet ons met onze gevangene gedachten. Tot plotseling wij zijn voorhoofd onderscheidden, hoog boven den mist, diep in het diepe violet en hem zagen, de armen gekruist ter borst. Zijn oogen waren open, roerloos rees hij, maar roerlooser is niet een as die wentelt om zich zelf, er was iets zeer roerends om hem, en wij zagen hem dikwijls sinds weder. Eens, in een val-avond ook, en het was aan de grens van den metropool, waar een indrukwekkend gebouw rees, overwelfd door een dak als een menschedel: een dompige koepel stolpte zich op, gelijk een sombere halle, als een geweldige paraplu, zooals wij het hoorden betitelen door twee, langs de gracht die er om gordelde, toevallig voorbijwandelende schooiers, waar de eene van uitriep: Die, dáar, zijn meteen uit den drop!

Hoe welbespraakt is het volk. O jonge dichters, indien gij uw taal liefhebt, hoort naar het woord van den ouden man, terwijl hij nog toeft in uw midden, keert u tot het volk; niet om het na te bootsen in zijn langwijgheden of krompraterij; het volk praat zooveel omdat het leven

wil maken, en 't is toch niet enkel het gepeupel, niet waar? dat de stilte niet verdraagt. Neen, beluistert het om zijn machtig vermogen, 'n ding, een zaak, 'n toestand als met een tooverslag te beelden. Sprak niet reeds Zebedeus: verwaarloos de bronnen der barbaarschheid niet? en schiep niet Dante daarmee ook het paradijs zijner taal? Heeft niet de grootste van Duitschlands dichters het niet beneden zich gerekend, zijn oor te leenen aan dien Wunderhorn des Knaben?... De pa-ra-plu is lek, grinnikte de tweede der dolers, toen eensklaps het gewelf uit een krans van gaten straalde, zoodat het leek op een bus nu, gevuld niet met peper, maar met baar vuur.

Daar, stil uit den nacht, neigde zich Zebedeus naar de gaten lichts en zijn gebaar was overhuivend. Hij schouwde tot het innerlijke in, met dien zwijgenden blik die heendringt door muur en wand, van tijd weet nog plaats; hij murmelde zoetelijk: o, vrijheid, hoogste vermogen van te kunnen laten... Vele kloosterige vertrekjes openden zich beneden hem, geburend aan elkander als de cellen van een wilden honingraat; elk hokje bewarend een leven. Aan iederen muur was een muilkorf hangend, overeenkomstig aan dezulke, gezien om de hoofden der ridders in de paardenlooze wagens. Nu waren de hoofden naakt en keek hun de ziel uit de onbewaakte oogen en uit die strakke en verfrommelde aangezichten kwam hem het aandenken weder aan al de wezens in den maannacht die hadden gevochten op zijn been. Enkelen hurkten op hun krappe kribben; anderen stapten scherp-tellend van muur tot muur, maar allen keken óp naar Zebedeus.

Vertrouwelijk omgaand verwijlde onze held daar, in ieder kijkgat spiedend van den gloënden krans. Hij schrijft, lispelde hij ten leste, terwijl hij neêrzag op een man, arbeidzaam bukkend aan een tafeltje belast met boeken. Boeken, fluisterde Zebedeus, vriendelijk gezelschap, mededeelzame

boeken, getuigenis der overvolheid van het menschelijk gemoed; troost voor gebondenen, verzoeting der eenzaamheden, steun voor zwakhartigen; uitbundigheên, die de wijsaards doen hooren naar kinderen en kinderen doen lachen naar wijzen, o, gezegend woord... Toen, of hij in den hals werd geblazen, ontbukte zich de man die schreef en keek huisvaderlijk op. Hij zoog eens op zijn pen en nu hij de schacht legde neder, glimlachte hij. Vriend, glimlachte zoetelijk Zebedeus, ik denk, gij zoudt uw huisjasje voor een statierok niet willen ruilen; de ster waarheen gij kijkt, is lichter dan de fonkeling, waarheen zooveel bedienaren des heiligen woords uitzien tegenwoordig, even verlangend als de oostersche wijzen eens naar de Bethlehemsche star. Die toen ter kribbe lag werd later ook gezien met zondaars saâm; hij, de meester, droeg een kruis van hout, zijn volgelingen dragen er een van goud, en dat dit alles nu zoo is, is het bestel mijns vaders.

Slaap rustig, lispelde Zebedeus, de man ziende rijzen en de leden rekken, slaap gerust en vergeet het ontwaken niet... De oprechtheid van een man-des-woords zij als die der valken; droog gelijk de wijze waarop een zangvogel zijn nest bouwt; om éene kleine waarheid zijn lange redenen noodig; maar die ik nu weet dat bekort kunnen worden, door enkel het paard te noemen, nimmer man-en-paard. Vaarwel, muren bestaan slechts voor wie muren in het hoofd heeft, nu moet ik voort, mijne moeder mij wenkte.

En Zebedeus, na dit alles te hebben gezegd met een sprank van den ouden ijver, maakte zich op en toog vandaar. Hij was terstond weder zwijgende geworden, gaande zijn gang naar 't kolkende midden van den metropool. Aarzelloos zette hij zijn schreden en ten rechter weg, maar het scheen ons nu of kostte het hem moeite over de spokende huizen te stappen, bij voorkeur zocht hij de paden die kruisten de blakende en roezende geulen. Gewis, dat alles kende

Zebedeus nu, dit los-zijn, dit afwerpen, dit zorgeloos zich tooien, dit h rbegin in den kunstigen dag; deze avondlijke, hare schaduwen mengende menigte. Erkende hij haar stem niet het duidelijkst te avond? de stem dezer menigte, die altijd leek eenlijk en altijd leek anders, al kende hij vele aangezichten, die elken avond zijn eender. Zoo ging hij als steeds zijn hoogen en eenzamen gang en wegender drukte de lucht op den rooien mist, de opvraag des lichts dat gudste uit duizend fiolen, met miljoenen tongen sprak en figureerde, in suizend vertel na vertel. Ongezien waarde hij om, of hij wachtte in luistering en aldus hervonden wij hem omtrent het schaduwig oprijzen van een groot Gesticht, hetwelk uit geregelde reeksen ramen, een oud licht naar buiten zond: 't herbergzame licht van kajuiten ter woedende zee. Zinnende verwijfde hij naar 't stille Huis, maar wendde zich doelloos en volgde een straat-langen stoet die voorttrok van brand naar brand. En als met een plof toen geschapen, zag hij het doel van de menigt en kwam tot het bekken eens pleins, bestookt door den nachtdag der stad, omsloten door gevel-graten fel, doorzichtig van licht-gerinkel en we rschijn in glas; waar slag op slag veelkleurige woorden ontgloeiden, naar elke windstreek en juichten van-af alle daken, zoo hel als hij nimmer nog zag en waar toen ten vloere opdoemde een bare Droom.

Geplet in het rooie vuur verreezen de verbeeldingen, de een nog geweldiger dan de a r. Hero n-figuren, kolossen, toonden de macht van hun spier-trots en hieven den drinkschaal bij Dionysische tonnen, houdende de tap-kraan in den bodem. Walkuren en Amazonen, in tunieken en kinkelende hemden, spalkten hun naakte dijen, glimmend glazurig als saksische cupidootjes en betoomden de dorstige hengsten, die zaten van furie op hun hakken, hamerden met de voorpooten en parthenonistische neusgaten sperden. Serafijnen met stijve borsten en klinkende sfeertjes om de

blauwe pruiken, bloosden en bliezen bazuin en wiegden op één teen op 't pantser van een weenende slang, ontwikkelend condor-vleugels. Aartsvaders, dragende hun krul-baard in purperen zakken, achter de ooren gestrikt, hieven den vinger naar krokodillen, die 't rood uit de tanden leekte; anderen, spits gemutst en pijpsch gekraagd, zwarte vogels hadden op hun schouders of hanteerden geheimzinnige driehoeken... Allerlei leukopathen, allerlei gietsels in mallen, allerlei zoloaten, allerlei reminiscenties, allerlei plagiaten spookten daar woud-hoog op, àllei woest gedierte.

Het was weêr gaan regenen, maar de beelden bluschten noch doofden. Ze ontstegen het vaal van den slibbigen vloer, bliksem-fel en feller. Haren er golfden gedroomd door geen dichter, nagels er spritsten geknipt door geen moeder, oogen er lonkten die geen sterveling ooit look. Zebedeus zag toe. Onder hem stuwde zich de ontstokene menigte naar het vuurspel en bedekte het plein met krioeling van parapluutjes, die leken te gaan als vanzelf, als 't opgewonden speelgoed dat daags op het asfalt gevent werd, om in rook te verdwijnen tusschen de vlerken en klauwen en pooten van de gedrochten des lichts. En toen was het dat wij Zebedeus bewegen zagen, gelijk wel Sint George bewogen zal hebben, toen de blazende Draak hem bejegende. Een blik ontschoot de lucht en een beroering weêr dreigde. Doch, dit eene, zwangere, spellende oogenblik was gevolgd geworden door een strenge stilte.

Gehoorig lag er het plein, paarsch en oranje, bespoeld met den afval der kleuren; 't ziedende licht sputterde of kookte de regen. Over de ijs-gladde vloeiingen en onderste bovene spiegelingen doolden nog wat menschelijke wezentjes om. Zebedeus staarde, staarde naar een wankel gedaantetje, dat dwaalde voorbij een straatgat, dat zoekende zag naar een ander, van onder haar natten hoed. Ze kwam tot het brandendste, trad schromend terug en drentelde dwaas en neigde

en wendde, dan keerende weêr naar het donker ... Zebedeus had zijn adem voelen stokken, 't hart hem stilstaan ... Was het niet haar voetje? Was het niet haar onderlipje nog? Hij leunde zich over en verstond toen een klagelijk gezeur:

Driemaal drie gelijk negen,
Over de wereld loopen veel wegen.
Twee maal drie, gelijk zes,
Spinhuis-straat, veiling-straat, nes.
Een maal drie gelijk drie,
Adie, adie, adie.

O mijn kind! krijtte de stem van Zebedeus en zich diep overbuigend, wikkelde hij het kind in den wijden vang van zijn mantel en verdween met haar in het óostelijke duister.

Vijftigste avond.

Stemmen:

De oude heer verschijnt niet!
De oude heer is ziek.
Zou hij er van opkomen?
Ik denk van niet.
Wat werd hij oud,
En zwaar op de hand,
En deun;
Ondergaande klasse.
.....
Waar zullen wij nu heen met onzen avond?
Naar het Walhalla.
Naar 't Eldorado.
Daar is een piekfijne soubrette.
Naar de nieuwe Gruwel-Peter,
Naar de première der naturalistische opera.

Er is een meeting...
 Juffrouw, kiest u mij.
 Mag ik mij aanbevelen?
 Es ist erreicht!
 Bij hem zijn de druifjes zuur.

.....
 Waar zullen wij nu heen met onzen avond?
 Nou ik groet je.
 Ga je naar de Toekomst?
 Ik weet het nog niet.
 Auf wiedersehen dan.
 Waar?

Stem van een meisje:

Ik kan toch niet gelooven dat de oude man heelemaal voor niet heeft gesproken.

EINDE VAN HET VIERDE BOEK

De Bijlagen

Inleiding

Dames en Heeren.

Niet zonder gemengde gevoelens gaf ik gehoor aan het verzoek om voor U op te treden. Ik meende echter niet te kort te mogen komen hier. Als naaste bloedverwant van den stichter dezer zaal en met het oog op het feit dat ik door hem, gelijk u allen bekend is, bij laatste wilsbeschikking ben belast geworden zijn papieren te regelen, reken ik het mij zelfs tot een duren plicht.

Gij weet, de koeranten het u meldden, hoe in afzienbaren tijd, en als gevolg van mijn bemoeiingen 'de Wonderlijke Avonturen' in druk zullen verschijnen. Ik behoef u niet te zeggen, dat mijn taak geen gemakkelijke was. Gedwongen dikwijls in het buitenland te verkeerden, mocht ik ze gedeeltelijk slechts hooren uit den mond van den verhaler zelf, wiens levendige voordracht zooveel heeft bijgedragen tot het slagen zijner 'avonden' en steunde dus enkel op het Handschrift. Wijlen mijn oom had de gewoonte de gehoudene voordrachten gewetensvol te bewerken; hij werkte ze dikwijls geheel en al om, zich rekenschap gevend van al het door hem gesprokene, apropos hem gedane vragen, letterlijk smeedde hij de woorden op het papier. Daardoor zien veel van zijn geschriften er barbaarsch uit. Vooral in het laatst zijns levens, schreef hij de volzinnen wel eens over elkander. Er is veel geduld noodig geweest en veel gebruik van vergrootglas ze te ontcijferen.

De allereerste 'avonden' daarentegen, waarin hij zich nog slechts richt tot een denkbeeldig publiek, maar die na hun verschijning de aanleiding zijn geworden van zijn optredenzelf, die alle ontstaan zijn in den tijd toen hij nog in goeden doen was, een eigen optrekje bezat, alsmede menige

episode van later datum, werden door hem geboekt in een rimpellooze klaarte en met dat gulle schrift, aan hemzelf herinnerend: ronde, kinderlijke letters, zwierig neergepend en met vroolijken omhaal.

En toch, wie zou geloofd hebben dat de 'oude man', wiens joviale, treffend gelijkende buste siert onze vestibule, in waarheid een melancholicus was. Het is mij bij mijn onderzoek zeer duidelijk geworden. Zijn ouders waren arm, zijn jeugd was hard en een ongestadig bestaan heeft ongetwijfeld veel voedsel gegeven aan zijn ziekelijken aanleg. Te veel gewend aan eenzaamheid en een te veel zich verdiept hebben in de aanschouwing van maagdelijke, ongecultiveerde landen, waar zijn zwervend leven hem heeft geleid, hebben bij hem een soort van primitieven ernst doen beklijven, waartegen hij worstelde wel, maar niet altijd op kon. Niets, vond ik geschreven in een zijner cahiers, niets schijnt mij zoo innerlijk oneenig als de ernst der mensen.

Is het wonder dat wie bij tijden zoo dacht, zich schuchter gedroeg en zich veelal afzonderlijk hield; maar wonderlijker nog was de boeiing die van hem uitging, zoodra hij zich ergens vertoonde. Hij was bemind bij kinderen en had zijn zakken altijd met beuzelingen vol. Nooit hebben wij, zijn verwanten, ten volle kunnen begrijpen, hoe er mensen waren die hem haten konden, hem, die geen vlieg zou kwaad doen. Werkelijk, wij wisten hem gehaat, intens gehaat, al stelden wij het op rekening zijner eigendommelijkheid, toen hij eenmaal ons bezoekend, zei: er werd weêr eens een aanslag gepleegd op mijn leven.

Veel daaromtrent zult gij vinden in een studie van mijn hand, die weldra ook het licht zal zien. Naar de ons alleen bekende en vertrouwde gegevens heb ik zijn leven beschreven: zijn jeugd, zijn mannelijken leeftijd en eindelijk zijn ouderdom, waarin hij het meest van zich deed spreken.

Al ordenend de Zebedeus-documenten, vond ik verschillen-

de opstellen, die ik met den besten wil van de wereld niet in eenig verband wist te brengen met het beroemd geworden verhaal. Aanvankelijk geloofde ik aan een verwarring der papieren, maar meende dan, geleid door eenige der opstellen zelve, dat mijn oom, ware hem leven geschonken, de geschiedenis zou hebben vervolgd. Ik waagde de conjektuur, dat hij zijn held na het vinden van het meisje en na hem met haar te hebben vereenigd, tot normaler verhoudingen teruggekeerd voor ons zou hebben verbeeld. Maar bij nader inzicht en door onderlinge vergelijking der geschriften, de kleur der inkt, de papier-overeenkomst, enz. enz., kreeg ik de overtuiging dat genoemde opstellen, op verschillende tijdstippen, ver van elkander gelegen, maar alle tijdens de wording der historie zelve, zijn ontstaan.

Ik raakte de draad kwijt. Wat de zaak niet verhelderde was, dat de overledene vele dezer stukjes van het opschrift voorzag: 'Verhaal voor kinderen.' Hoe kwam hij daartoe? Ging hij in zijn ijver zelfs zoover, te denken aan de kinderen zijner beminde hoorders? Maar dan is de vraag gewettigd: zijn dit verhalen voor kinderen? Hoe hier de waarheid te doorgronden? Mijn persoonlijke herinneringen te raadplegen baatte mij niets; de oude heer was bij zijn leven met uitleggen niet gul, wanneer een van ons zich tot de vraag verstoutte: Wat bedoelde u daarmee? antwoordde hij als altijd met een andere vraag of met een gezegde dat ons dadelijk verstomde.

In mijn biografie kom ik daarop van zelf terug. Een paar voorbeelden vinden hier hun plaats. Het is reeds verscheidene jaren geleden, dat ik op een mooien winterdag eens bij hem was in zijn vrijgezels-kamer. Ik zie hem nog; hij zat in zijn ouden leunstoel te rooken bij den haard, hij zat altoos haast te rooken bij den haard, den rug naar zijn schrijfbureau, den inktkoker naast zich op een stoel en overal papieren in het rond. Ik herinner het mij nog goed; ik was toen in de Vde klasse H.B.S., had een slecht rapport ge-

kregen en durfde niet naar huis. - Wat zou daar Zebedeus nu van moeten zeggen, zei hij, dat was zoo zijn wijze van berispen. - Die is ook zoo allemachtig groot! riep ik tamelijk oneerbiedig uit. Oom zeide niets en vouwde zijn chamberloek over zijn knie terecht. - Cosinus, zei hij eindelijk, gelukkig schertsenderwijs, gelijk hij in die dagen dikwijls placht te zeggen in plaats van 'cousin,' Cosinus, wat verstaat gij bij uw algebraïsche berekeningen onder X? - X, zei ik, is de onbekende grootheid die gevraagd wordt. - Juist, zei Oom. - De berekenbare grootheid, vulde ik haastig aan. - Juist, zei hij weêr, zonder zijn pijp uit zijn mond te nemen, het product van de uitersten is gelijk aan het product van de middelsten, is het niet zoo, Cosinus? - Ja, Oom, zei ik. - Zie nu eens aan, zei Oom, wat grootheid de mensch moet zijn, die zoo met grootheden speelt.

Een andermaal, hem weder gevraagd zijnde iets op te helderen, was het woord 'toespeling' gebruikt geworden. Ik herinner mij zijn antwoord nog of het gisteren gezegd werd.

- Vriend, zei hij, met die eigenaardige buiging in zijn stem, ons allen zoo goed uit zijn voordrachten bekend: Vriend, vergun het mij, u te zeggen, gij dwaalt, waar gij op doelde, is niet een toe-, het is een ópenspeling, het is een speling om open te maken wat toe was geraakt.

Het valt wel te betreuren dat veel van het door mij gevondene, door dezelfde onsamenhangendheid minder geschikt is voor openbaarmaking. Het is schier onbegrijpelijk wat hem niet al door het hoofd ging; wat niet al ingevingen, néérgeworpen plannen kreeg ik onder het oog. Ik denk daarbij aan die apocalyptische, helaas al te embryonale conceptie: 'de lezende torens.' Slechts noode liet ik haar achter, herinnerend mij een zijner vluchtige rijmpjes:

Wat niet werd geschreven
Zij niet uitgegeven.

Het zijn juist zulke korte, kernachtige spreuken, die de wel eens geopperde meening: als zou mijn oom in zijn geestvermogens zijn gekrenkt geweest, ten stelligste tegenspreken. De talloze ontleding en bewijzen het evenzeer, de opgeplakte uitknipsels, waarbij hij zoo heldere verzoogen schreef. Hij sneed daar onbarmhartig zijn tijdschriften voor stuk. Eens, bij hem zijnde, knipte hij een bladzij uit een gloed-nieuw boek en toen ik daar mijn spijt niet om verheelde, antwoordde hij lachend: - Ja, mijn jongen, wij zagen van dun hout planken. Weinig kon ik vermoeden, dat deze heenwijzing naar de grondstof van ons papier, het referein van een begonnen liedje was, dat ik later onder zijn geschriften zou vinden.

Verzen schreef hij gemakkelijker dan proza. Verbazingwekkend te meer dat hij zoo weinig er schreef. Uit enkele overdrukjes bleek het mij, dat hij tijdens zijn leven, er eenige heeft waardig gekeurd en onder pseudoniem aan tijdschriften afstond. Het is mijn voornemen ook die voor het nageslacht te verzamelen.

Een van de verrassendste vondsten was een groot pakket, zorgvuldig met touw omwonden en voorzien van het etiket: 'de zak van Ruigrok.' Gij allen herinnert u deze verschijning uit den toren-avond, de meest werkelijke der vele verschijningen daar, zoodat van zelf de twijfel oprijst of deze verschijning niet werkelijk zou hebben bestaan in het leven. De papieren zijn oud en geel en blijkbaar zeer lang in sjofele zakken gedragen, het schrift niets op het zijne gelijkend en daarom ben ik zeer geneigd geworden hier aan een erfenis te denken, van een armen jeugd-vriend bijvoorbeeld, wiens lot hij zich aantrok. Het is een collectie waar de lucht der vergetelheid uit opstijgt, op allerlei soorten van papier geschreven en te hooi en te gras, soms op kostelijk papier en met gekleurde beginletters of anderszins verlucht, ware stukjes voor verzamelaars, dan weêr op voddige peperhuisjes, ja zelfs op de marges van kranten.

Wat echter die papieren zoo belangrijk maakt, is dat zij, in tegenstelling met die welke mijn oom ons legateerde, bijna alle van een aktueelen of persoonlijken aard zijn. Het zijn uitingen van een ongemaklijk man, een vinnig vernuft, een verbeterd natuur. Doch ook hier hebben wij weder het mildere hart en de wijdere ziening van mijn oom te erkennen: de nagedachtenis van zijn vriend willende redden en de bezoedeling voorkomen van vele terecht geachte en nòglevende personen, schreef hij met eigen hand op vele der manuscripten: 'na mijn dood te vernietigen'. Van de door hem uitgezonderden, als zijnde van onschuldiger aard, denk ik er op te nemen; de rest verbrandde ik gelijk de wensch was van den vereerden overledene.

En hiermede, dames en heeren, kan ik mijn taak geëindigd beschouwen. Gaarne stel ik mij beschikbaar om eventueële vragen te beantwoorden, voor zoover ik die niet in mijn gedenkschriften behandelde. Alleen wensch ik nog te constateeren, dat al wat door mij als de: 'Bijlagen' werd toegevoegd aan het boek, zooveel mogelijk is geschikt geworden naar chronologische orde. Ik heb gezegd.

Bijlage I.

Een liedje voor kinderen.

Buiten,
Achter de ruiten
Grimmelt het ruig en ruw;
Huizen en hoven
Wenken naar boven:
Goed in bed is het nu.

Buiten,
Achter de ruiten,
Is er de lucht wittig-grauw,
Schuinlings daaronder
Gloriet bizonder
Wolkig goud en blauw.

Buiten,
Hangt voor de ruiten
Bar en van klinkklaar ijs,
Onder een regel
'n Heel groote pegel
Schriklijk stuursch en wijs.

Buiten,
Eventjes fluiten,
Vogeltjes roepen gauw;
En rond den pegel
Onder den regel
Schimmert het rood en blauw.

't Wordt een gewemel
Tot in den hemel;

't Sprankelt en spruit en spriet;
 En aan den regel
 Den manhaften pegel
 Velerlei glans ontschiet.

't Prikt als champagne,
 't Biggelblauwt, tintelt oranje,
 't Bengelt in traantjes en vloeit
 Licht langs den pegel...
 Onder den regel
 'n Drop als een vlammetje gloeit.

Geen Cullinan kan zoo karbonklen,
 Geen melkweg-lichtdruk zoo fonklen,
 Geen steen en geen ster en geen beeld,
 Als achter de ruiten,
 Als daar voor het buiten
 Een leventje speelt.

Buiten,
 Achter de ruiten
 Helder schijnt tuin en dak;
 Eensklaps de pegel
 Onder den regel
 Stort naar beneê met een krak. -

Buiten
 Zijn nu de ruiten
 Lijk een gewasschen veld,
 Waar, onversteven,
 Droppels gebleven,
 Enkel wat licht-gruis nog smelt.

Buiten,
Schuin door de ruiten
Dringt het als wijn uit een spon...
Boven de tinnen
Gloriet naar binnen
Hare Majesteit: ZON.

Bijlage II.

De gave.

- 'Kom nu eens op deze poef zitten,' zei Zebedeus, 'en rust een weinig uit.'
 - 'Foei, neen,' zei het vrouwtje, 'het is me daar te brèl.'
 - 'Te brèl?' herhaalde Zebedeus, met de verbazing eens anti-revolutionnair en onderwijzers en tevens met de kleine opwindende van weêrstreefden, getrouwden man.

- 'Te brèl,' herhaalde zij.

Zebedeus bewoog aanvaardend zijn schouders, hij verschikte zijn beenen en stelde de andere pantoffel aan den gloed ook bloot van den buikigen, door hem zelf uit de gevoerde turfen beukenblokken-mand gevoeden haard en zei: 'dit is zoo goed voor de voeten.'

- 'Dit is beter voor de voeten,' antwoordde zij, beginnend weêr haar pasjes op het mozaiek te zetten: één, twee, één; een muiltje zoo, 'n joepje, en weêr 'n muiltje zoo en zoò, terwijl de aigrette bewuifde haar witte perruikje, onder de lijst voorbij der schilderij: de Tijd in rood gewaad, naar de andere schilderij: de Tijd in blauw gewaad, tot ze was in de blanke portebrijsée en daar maakte een pirouette.

- 'Lucinde, Lucinde,' riep Zebedeus, 'je óverdrijft, denk er toch aan, wat ik je bidden mag.'

- 'Denk ik er niet aan,' zei ze, 'gedenk ik niet alle kinderen?'

- 'Hij is toch mijn goeie ouwe zeur ook,' zei ze, achter zijn divan gekomen en speelde met een krul van zijn witte pruik... 'daar hangt ook nog een pegel,' praatte ze, kijkend naar het venster.

- 'Die viel.'

- 'Aan mijn voeten, altijd aan mijn voeten.'

- 'Dorinde, Dorinde,' waarschuwde Zebedeus 'je verteert jezelf, word toch eens wijs.'

- 'Ja pà,' zei ze, 'wijs en onwijs zijn ijs en zon, hout en vuur, man en vrouw, naturalisme en leven.'

- 'Waar moet dat henen,' mijmerde Zebedeus overluid.

- 'Enkel-vast geworden,' praatte ze over zijn schouder, kijkend naar zijn blakerenden voet, 'en vergat zijn positie.' Zebedeus loosde een zucht.

- 'Zat altijd in zijn eeuwigheid te ademen,' ze wreef dit zeggend hem eens over het haar en zei: 'ik mag wel een kleine disorde.'

Weêr zuchtte Zebedeus.

- 'Zepie,' ging ze voort, 'Zepie, je wordt dik; vroeger kon je vliegen, kon je wiegen, zif, zaf, zoef, vroeger'....

- 'Lucinde, Dorinde,' riep Zebedeus uit, 'hoor toch naar raad, heb ik je niet al eens voor ondergang behoed!'

Haastig trad ze terug en stond daar met haar kin gedoken.

- 'Wanneer iemand,' zei ze, 'eindelijk heeft gevonden wat hij zocht en als er eene wordt gevonden, die niet wist dat ze werd gezocht, wie is dan de behoede?'

Zebedeus krabde even bij het randje van zijn pruik en deze verstrooidheid bemerkend, legde hij zijn hand weêr op zijn gladde knie.

- 'Waar je niet langer mee schertsen kan,' zei ze, 'daar hou je niet meer van'...

- 'Vraag het alle moeders,' repte zij zich.

Onwillekeurig maakte Zebedeus weêr beweging naar zijn hoofd.

- 'Laat toch die vieze gewoonte,' zei ze, 'dat heb je geleerd van de vogels.'

- 'Eer van de muizen, denk ik,' opperde Zebedeus.

- 'Zie je nu wel dat ik gelijk heb,' antwoordde zij, 'er zitten er een hoop achter het behang.'

- 'Kom evenwel,' noodde Zebedeus, zijn beenen plaatsend tot een zitje en almaar hem aanziend, naderde het ruischen-

de vrouwtje en zette zich voorzichtig op de satijnen glimmeringen neêr.

- 'Bijna was het uit geweest,' zei ze en nestelde zoetjes haar schouder in zijn oksel, latend haar wang met het moedervlekje bloot. Zoo zaten ze een kwartiertje in de schemering der hooge, gansch nog niet ontdooide noordelijke ramen van het park, tot Zebedeus zei:

- 'Wat had hij lief toen hij nog heel, heel jong was?'

- 'Mij,' zei het vrouwtje.

- 'Wie had hij lief toen hij grooter was geworden?'

- 'Mij,' zei het vrouwtje.

- 'En wie zal hij liefhebben, wanneer'...

- 'Mij, mij, mij,' viel het vrouwtje in en hupte van zijn knie. Ze snelde naar het venster, boog zich daar over de goudelende rafels eener cysanthème, prijkend in de vensterbank en begon een kijkgaatje te blazen in de stronkige vliezen ijs. Er was gescheld ter terrasdeur.

- 'Zepie,' zei ze, geef me een Louis.'

Zebedeus ontnam aan zijn kamizool een gefriviliteerde beurs, hij verschoof de blinkende ringen en reikte de dikke, bestempelde munt tusschen middel- en wijsvinger aan. Zij opende dadelijk een laadje in een rozenhout meubel met koper betierlantijnd, vond een brief-omslag en sloot de munt er in. Vervolgens legde ze die neêr op het purper-gouden bord. Dan liep zij achter haar spinnewiel om en trok in den hoek van de kamer aan een strook die bepereld was met kraaltjes. Ter deur verscheen een lakei met een langachtig gelaat; hij hield een koffertje ter hand.

- 'Filippus,' zei ze, 'zou er zijn gescheld?'

- 'Ik meen het te meenen, mevrouw.'

- 'Wat denkt gij, Filippus?'

- 'On-personen, mevrouw.'

- 'Van welke kunne, Filippus?'

- 'Waarschijnlijk een man of een vrouw.'

- 'Zijn het er soms ook twee?'
 - 'Het is er eene, mevrouw.'
 - 'Goed, Filippus,' zei ze, 'neem deze bloemen, zoo, en geef die hem of haar.'
 - 'Zeer wel, mevrouw.'
 - 'Uit ouwe kennis,' zei ze naar Zebedeus, toen de dienaar ging. 'Ik ben doodsbang voor die vent, altijd komt hij met zijn koffertje aanzeulen.'
 - 'Ik heb van al mijn deugden en gebreken,' verhief Zebedeus zijn stem, 'slaven gemaakt.'
 - 'Daar merk ik niet veel van,' pruilde ze nog, 'wij hebben niet meer dan één knecht.'
- Ze stond daar nog bij het venster en riep er dan eensklaps uit, 'och hoe koud heeft hij het ook.' Ze zag er de 'huisvlieg' gekleefd aan het raamhout zitten. Ze droeg het roodoogig diertje aan op haar vingertop-kussentje en bracht het zoo bij het vuur.
- 'Het is ook zoo goed voor zijn voetjes,' praatte ze boven de gebloemde pantoffel, 'zit-ie wel goed?'
 - 'Lucinde, Dorinde,' riep Zebedeus weder uit, 'je bent vandaag ontzettend.'
 - 'Neen,' zei ze, 'ik ben vandaag juist bijzonder goed.'

Bijlage III.

Op den grooten weg.

- 'Zou je toch maar niet een fiacre nemen?' zei hij, liggend met het bovenlijf uit den klaar-staanden nachttrein.

- 'Waarom?' luidde haar antwoord, eveneens in het Hollandsch.

Door het naaste portier waren schuddeurig twee dames komen instappen. Onwillekeurig keerde hij zich naar het binnenste der waggon, verzekerde zijn plaats in den hoek door er zijn reisdeken te leggen en kwam toen dadelijk weêr uitleunen naar de jonge vrouw, die in grijze dress, met allebeî de handen in een heel klein koesterend mofje, waar toch nog wel plaats voor haar zakdoek in was, op het plankier stond te wachten, in den schrielen gas-schijn van de akelige Gare du Nord.

- 'Parijs,' zei hij... 'ik... het is zoo laat.'

- 'Ik kom met de laatste Madeleine best nog thuis.'

Hij zweeg naar haar dapper gezicht; op het plankier was geen ander dan zij; de glazen wachtkamer-deuren schenen groezelig, getemperd licht uit; geen ziel was er binnen. De locomotief snoof wild.

- 'Je hebt nu gezelschap,' zei ze.

- 'Ja.'

- 'Pas maar op.'

Ze bengelde met haar mofje, maakte een hand vrij en streek met het mofje langs haar wang.

- 'Adieu, adieu!' riepen plotseling hun stemmen samen.

De trein was gaan rollen onder het spokig gewelf. Ze hadden geen sein gehoord. Hij bleef uitzien naar het eenlijke figuurtje dat hem nawuifde met het mofje om haar hand. De trein kreeg vaart. Schril lichtte telkens het baannet te voorschijn, wanneer als op randen van ravijnen, een lantaarn van Parijs lichtte voorbij.

Hij had het portier-raam gesloten en keek vervreemd in de geel geverfde, in tweeën gedeelde wagenkast met zijn zwarte zittingen van leër. Aan den anderen kant van het lage middenschot, was de oudste der twee dames bezig een souper uit papieren te pakken, gebruikend de bank als disch: een koude kip, croquetten; fantastische broodjes; een flesch wijn; peren, noten. Duister onder de zolderlamp, beschaduwd door groote hoeden, waar de tuilen van bralden in roode en paarsche verwickelingen van gaas, bemerkte hij hen, de oudste deelend, de jongste aanvaardend haar deel en zette zich dan in zijn hoek. Hij schikte zijn reisdeken rond zijn beenen, zocht de houding van slapen, terwijl er de grijze stoom razende vluchtte het raam langs.

De vrouwen babbelden druk, hij schonk er geen aandacht aan; in zijn hoofd wenkte nog de arm met het mofje. De trein schudde voort in een domme beweging. Even was het andere portier toen wijd-open gesperd en de conducteur komen opduiken uit een verschrikkelijk winderige diepte; hij boog het portier uit ter grendeling en haalde het raampje op. En terstond praatte zijn stem met die der vrouwen mee, heesch als van een koetsier.

En bij dat dadelijk gemeenzame praten had de reiziger zijn oogen weêr open gedaan. De vrouwen waren opzichtig genoeg; dat waren Françaises wel meer en wanneer ze zoo etend keken, was er een zekere verflenstheid op hun wezen, ofschoon men daar ook niet opaan kan. De oudste had een paffig gezicht, kraal-oogjes; laag ponnie-haar; kringen onder haar kin; een geduchten boezem; ze sprak afgemeten en kloof haar boutje uit mollige handjes. De jongste had een sprekender uitzicht en voerde het hoogste woord, bezat een vermetel neusje en deed zeer snel met haar hoofd, met haar vorschende, koolzwarte oogen. De spoorman tusschen hen in, op de bank bij het schotje gezeten, pluisde staâg meê van het gul hem gebodene, lachte telkens gedempt in zijn schouders.

De reiziger zat er vrij poover; zijn weinige bagage stond naast hem; zijn kleeding was goed maar niet overkeurig. Hij leek niet zoo jong meer; hij hield zijn baardigen kop stijf in den hoek; het voorhoofd vergroot door een vroege kaalheid, bedrukt door een petje nu. Soms aaiden zijn handen zielig het warme vel van den deken.

De trein gilte diep, vertraagde en de conducteur kwam staan. Hij herhaalde de deurbeweging, sloot het raampje, wenschte 'goeden-nacht', maar voor hij de sleuring indook, knipoogde hij naar den heer.

En daarna was er veel gefrommel van papieren en begonnen de vrouwen te fluisteren. De nacht was al in den wagen; de nacht werd koud. De reiziger schikte zich de deken vaster om het middel; de stoven werden ook koud; hij hernam zijn wil-stramme houding. Vervaarlijke flarden rook joelden voorbij het raam en weldra was in den krakenden wagen niets geen gepraat meer.

- 'Aangezien er niemand is om mij toe te dekken, ga ik maar slapen!' klonk plotseling luid de stem op van de jongste.

Hij deed er zijn oogen om open. Ze stond overeind, de twee armen geheven, zich ontdoende van haar hoofdtooi, en keek op hem aan met haar holligen blik. Ze legde haar hoed terzij, wendde haar gezicht met den tartenden mond weêr toe, als een felle vraag, liet zich vervolgens neêr op de bank en verzonk achter het schot als in een ledikant. De andere bleef zoo ze was, vingerde haar lange handschoenen aan.

En toen geruchtte er niets dan de duistere dondering van den trein; als op één plek wiegde de kast met zijn vlam aan den zolder. De stooming joeg eenszijds de ramen, spoken gelijkend met oppe armen die glijdende keken in, in den dood-stillen wagen. Doch de reiziger niet sliep. Wanneer hem de vaart erg schokte, ontsloot hij wel eens zijn oogen

en merkte de vette vrouw; stijfrecht te ademen zittend boven haar duisteren boezem. Of wel, zijn zien ging naar het raam, naar een sterrelend licht, dat brandend in verre gehuchten, zich drong door de ijle gestalten van den wilden stoom. Maar gauw nam de sleur hem weêr mede en zat hij daar schijnbaar te slapen, de beenen als in een mof, met onder zijn voeten de dreuning ...

Te Quévy, waar de sporen vorken, stapten de reizigers uit en begaven zich naar de douanen. En toen hij zijn plaats herzocht in de lange lade van wagens, vond hij er de jongste reeds zitten en in zijn afdeeling en ze bleef alleen.

- 'Mijnheer gaat ook naar Amsterdam?' had zij gevraagd. Er klonk uit haar stem niets uitdagends nu meer, ze sprak alsof ze bang was. Ze had haar mantelkraag opgezet ... wat zag dat mensch er uit ... Welk een oogen, het leken enkel pupillen ... Parijs, Parijs ... Bevestigend had hij geantwoord, zoo afdoende mogelijk en zijn plaats hernomen in den hoek.

Hij hoorde haar schuiven, zich schikken ook; en het werd opnieuw zeer stil. De reiziger leunde met zijn hoofd in het licht; de oogen gesloten, maar zonder ontspanning; ze kwamen ten leste half open en bleven de vrouw bezien.

Zij sliep. Met opgefcrokkene knieën lag zij ter bank. Zij had zich ontdaan van haar mantel en dien tot een kussen gebundeld, 't Geplooi van haar grijze, geruite jurk lag haar tot op de laarzen; een strookje was onbedekt der witte ritsel-rok. Ze leek zeer lenig. Haar hoofd, zwart-prachtig met de helm van het haar rustte gekanteld en van schaduwen vaal; haar oor lag bloot, rood-vervig, met het litteeken van een gaatje in de lel.

Haar handen lagen ook bloot, mager met grauwe, ruige toppen. Hij lette op haar laarzen; de zool was nog nieuw, maar de steltachtige hakken waren wat scheef.

Hij zag naar het norsche hoofd, vaag van slaap, belegd

met de wimper-franjes. De kaak was sterk en trok de onderlip weg van de heffing der bovenlip. En 't was als een huil-begin nu ook de wenkbrauw ontwakend zich hief. Zij verroerde; de arm zich hoekte, zocht verwarmend de borsten. Haastig sloot hij zijn oogen.

Maar toen er de dompige stilte weêr was om den stadigen dreun van den trein, glansde zijn blauwe blik opnieuw in den harden wagen. Hij zag er verouderd uit; hij merkte weêr op. De slaapster had gehuiverd; hij hoorde haar of zij droomde:

- 't Is koud, het is koud.'

Hij zat er nog meer in elkaâr dan, alsof hem het zwijgen op de slapen drukte, zijn knevel druilde ... Waarom, zeurde het door zijn gedachten, waarom manifesteerde zich het leven zoo in deze, waarom niet zoo in een ander? ... Hij verstramde geheel in zijn hoek, en keek als uit een andere wereld, naar de vrouw die sliep met een stijve walg op de kaken. Maar langzamerhand herkreeg hij zijn verdrietige uitdrukking weêr, hij ademde een paar maal dieper en toen er de slaapster andermaal huiverde, bewoog hij zich uit zijn draling, hij maakte zijn beenen vrij, schoof naar haar toe en met een gezicht als een slachtoffer lei hij de deken stil op haar.

- 'Dank U mijnheer,' drensde ze even.

Het scheen dat hij elke gedachte aan slapen had opgegeven; hij nam uit zijn kniptasch een geel-gekaft boek en zat er te lezen in den gelen wagen ...

Het was reeds diep in den nacht toen Brussel bereikt werd. Er kwamen geen anderen bij; dus reisden zij samen verder, zittend over elkander.

- 'Maar, mijnheer,' had ze gezegd, 'neem toch ook een stukje van de deken.'

Vanzelf was toen het praten gevolgd; zij wenschte niets liever dan praten en op haar beleefde vragen of het hem

niet hinderde, had hij geantwoord graag Fransch te spreken. Ze deed haar 'geschiedenis'; waartoe? het was als zoovele verhalen in boeken. Ze had er genoeg nu van. Het laatst was zij bloemen-maakster; dat verklaarde haar vingertoppen. Hij zat oplettend naar haar noodwendige stem te luisteren, en plaatste gereedelijk zijn 'natuurlijk' of 'juist'; ze verschoonde haar geval niet; ze was zelfs bizonder boeiend.

Ze wou wèg. Door de juffrouw die haar tot Quèvy begeleid had, was zij gekomen aan deze betrekking in Amsterdam. 'n Groot huis, vertelde ze, gelegen aan een vroolijke boulevard; zij trachtte den naam te zeggen; hij zeide haar dien voor, herhaaldelijk, tot ze uitriep: 'Mijn God, wat een taal!' En ze zou afgehaald worden; het gewuif van een witte zakdoek zou het teeken zijn waar ze op had te letten. Ze was er niet uitgepraat over en vroeg terloops welk een betrekking hij had. Toen wat onvriendelijk spottend had hij gezegd:

- 'Ik ben óók zonder betrekking.'

- 'U is een man,' had ze zeer ernstig den toon beantwoord, 'U kunt soldaat worden.'

Ze ging op haar horizon in. Goed gevoèd en goèd gekleed en eindigen op het amphitheatre.

- 'Het eerste wat gebeurt,' zei ze, 'is: me een nieuwe tand inzetten; hier,' en ze tikte met haar vinger op een leegte in de rij van haar boventanden ...

Te Rozendaal, nà het bezoek aan de douanen, had hij haar naar het buffet geleid, langs blikken en wijkende schouders en haar een verwarming geboden. De dag kwam toen aan den hemel.

Doch van Holland was niets te zien. Een dikke mist muurde zich tegen de raampjes; het was als een bleeke nacht.

- 'Wat is het droevig, wat is het droevig,' herhaalde ze telkens.

Hij trachtte zijn vaderland niet eens voor haar te verheffen en de Moerdijk-brug was ook niet te zien en in Dordrecht stapte een reiziger in, zat met gewisse lippen en zeer afstandelijke oogen 't verreisde tweetal te monsteren. Niet voor Haarlem voorbij was, vloeiden haar woorden weêr.

- 'U komt me toch opzoeken, niet waar? zoodra als u hebt een betrekking. U zult het goed bij mij hebben.'

Te Amsterdam hielp hij haar uitstappen. Haar dol-zwarte oogen zochten: 'de zakdoek, de zakdoek'. De deken over zijn arm, had hij bijna plechtig zijn hoed afgenomen.

Bijlage IV.

De dronk.

In al de kandelaars van den zilveren luchter brandden de matte kaarsen. Op de schouw, weêrszijds den spiegel, waarvan de opgaande lijst een gebeeldhouw vertoonde van klimmende en elkaâr eindelijk ontmoetende amouretten, straalden de vlammen in hun sfeertjes en ook bij het clavecimbel. Er bewoog een veelvervig gezelschap op het spiegelend parket. Daar was Rustaard met zijn Farnesischen nek, die zijn eigen haar droeg en een oranjige trui om zijn musculatuur; daar was John Lorriijn, die er ook wel zes op zijn schouders kon torsen, met zijn edeler gelaatstint en adelaarsblik, in een Bentheimer frak en hemelsblauw vest, met groen om zijn kantige dijen en een pruik zoo glad als speksteen. Daar was generaal Bombardos, geblanket, wiens buik slap te hangen begon, geheel in radijs-rose en gedekt door een sluike, vroegeeuwsche pruik; met zijn eeuwige jeugd in de oogen, zijn vereelt gebleven vingers en duimen en die in zijn linker mondhoek een staâge roffeling leek te verbeelden. Hij had aan zijn mouwen buitensporige omslagen, met goud-galon bestreept en dito kleppen aan de zakken van zijn kamizool en pijpvaard-witte kappen aan zijn halve laarzen, als altijd zijn tijd vooruit. Daar was Patakès in een kleur van pruimedanten en 'n spikkelig vest, met veel lissen en tressen; zijn mond was het aan te zien dat hij thuis lange pijpen rookte. Daar was Rêvard en zijn azurig kijken, met zijn zeldzame handen, de kin gedoken in tule, in vilt-zwart en paars van violen; daar was Tourniput met zijn watergauwe hielen en oogen rookig als een in den tocht walmende kaars, in een ruitige stof, saffraan-geel en zwart, als in een vertrokken schaakbord en met een torenig pruikje. Daar waren zij met hun allen, gepaarden en ongepaarden,

genood en gekomen in hun beste kleedij, onder de trits der amandelvormige lichtjes.

Daar waren de dames, gekapt en bestruisveêrd, in reebruin en duivenkrop-blauw; in grijs en Velasquez-roze, bestrikt en wijd-rokkig en bogen op een afstand en waaierden vlinder-bevallig, glansen van kinkhorens en schelpen, ter plaats waar de gastvrouw ontving met een open keurs, gepoeft om de leest, hyacinthen-rood. Daar was gezocht van baleinen en 't gekrinkel van rugwaartsche plooien als watervalletjes, oorsprong van beken; zoemde het lentenig; knierpten de hakken eens abbé's of van een ouderling der schoone kunsten herinneringen op aan statig bewandelde paden; klapte soms heimlijk een snuifdoos en werden alle stemmen verzoet in de geuren van sproeisels en poeders: Rustaard's kindergeluid; de bas van Rêvard; de kloeke van John Lorrijn; de rijke van Bombardos; de rake van Patakès; de kraaiing van Tourniput.

De gastheer, in hyacinthen-blauw, met op zijn borst een ster, mengde zich onder zijn gasten. Hij zag gaarne zijn huis gevuld en minde zijn volkje zòo-als-het was, bewoog zich met hen of kende hij de macht van zijn glimlach. Hij stond daar nu, de handen lichtelijk samen en genoot de tempering binnen de ombers zijner zale, de teedere uitbundigheid, smaakte het donzige eener lubbe, de lonken ten spiegel, 't gevonk op een beugel of signet, de donkere krul der violoncel bij het clavecimbel; hij memoreerde een zanglijntje van Mozart, een ander van Pergolése en peinsde terug naar het hoofd van Dorinde. En verzonken in schemering als van een berceau, versterkte zich bijwijlen zijn glimlach, wanneer van het kouten der gasten iets doordrong tot hem en een nieuw behagen in hem wekte:

- 'Laat het fantastische waarheid zijn of ware fantasie...'
- 'Verbeelding, mijn beste, verbéélding.'
- 'Er moet toch gedachte in zijn.'

- 'De gedachte is: dat alles leeft naast elkander.'
- 'En de natuur?'
- 'De natuur....'

Nadrukkelijk en hand-bewegend hadden zich de sprekers verwijderd, maar juist toen Zebedeus zich verplaatsen ook wilde, kwam in zijn nabijheid het troepje als altijd de koppen te samen steken en praten over kampen en strijden.

- 'Het is een ver-schrie-ke-lijke waaghals,' opperde Rustaard van iemand die was afwezig en hij hief er zijn armen bij of woog hij een zwaren halter.

- 'Geen woorden 't kunnen zeggen,' stentorde Bombardos.
- 'Die handgreep,' zinde Lorriijn.
- 'Die brug,' zei een bijstaander in groot-nationale dracht, die blijkbaar zijn pruik in de steek had gelaten en een echt Lavater-hoofd toonde.
- 'Die hoogstand,' bromde Rêvard.
- 'Ik ken de opgaande lijn, mijne heeren,' had zich de stem van den gastheer gemengd in 't gesprek, 'hoe hooger het gaat hoe kouder het wordt, mij dunkt, het is hier al zoo wel.'

John Lorriijn plantte zich op zijn beenen; hij bevochtte zijn onderlip; keek de gastheer-gestalte eens over; zei letterlijk:

- 'Ik geloof niet dat U veel gevechtswaarde bezit.'
- 'Heelemaal niet,' glimlachte Zebedeus.

John knikte zichzelf eens toe en lei toen beschermend zijn hand op Zebedeus' schouder. Op dit gezicht deed Tourniput twee passen achteruit, tot in de schaduw van Bombardos.

- 'God almachtig!' vloekte hij liberaal.
- 'Geloofst gij, Rêvard?' sprak eindelijk Zebedeus, 'dat dit gebaar goed is?'
- 'Ik weet het warempel niet,' antwoordde Rêvard.
- 'Gij zijt te bescheiden, Rêvard,' sprak Zebedeus en hij liep onder de hand weg van John Lorriijn.

Gevolgd door Tourniput en Bombardos kwam hij dan tot

de groep, waar andermaal de abbé zijn snuifdoos beklopte, een snuifje nam en dit al luisterend in zijn neusgaten duimelde.

- 'De belegerde burcht zal vallen,' zeide een gast met een encyclopedisch voorhoofd, 'de burcht zal vallen, sinjeur, niet door innerlijke zwakte, maar wijl in zijn muren geen mannen meer gevangen zitten; fortuinlingen, sinjeur, fortuinlingen, geen mannen van de daad.'

- 'De mannen van de daad, dat is de straat,' citeerde een doffe stem en Zebedeus meende het was die van Tourniput.

- 'De mannen van de daad, dat is de staat,' antwoordde de abbé eenigszins verbolgen en hij tikte heftig op zijn gespreide bef en bergde overijld zijn beperelde snuifdoos in den verkeerden zak.

- 'Ik wensch U geluk, monsieur de abbé,' zei Zebedeus nadertredend, 'een referein is te schoon een ding, mag in zijn werking niet falen, niet door het weglaten eener letter doelloos gemaakt kunnen worden, met evenveel recht gebruikt in gansch strijdigen zin, ik wensch U geluk, mijnheer de abbé.'

Bombardos' mondhoek roffelde onrustbarend.

- 'Geen wòorden 't zeggen,' lispelde hij wild.

Zebedeus kalmeerde den grooten man door een gevallen glimlach en hij liet dien bestenden, ziende de hand van Tourniput verglijden naar den zak des abbé's. Plotseling echter, was die met schrik zich over het lichaam gaan betasten, tot hij zijn doos mocht voelen in den verkeerden zak. Hij was daarover zoo zeer verheugd geworden, dat hij terstond een snuifje bood aan Zebedeus.

- 't Is roet,' grijsde Tourniput.

Zebedeus had het snuifje welwillend aanvaard en bleef met opgetrokken brauwen staan staren in den tintelenden luchter. En het werd zeer stil; het werd als voor een onweêr. Tot eindelijk Zebedeus, teleurgesteld door het prik-

kelende poeder, zich weêr tot zijn gasten wendde en zeide:

- 'Dit dunkt mij noch snuif, noch roet, mijne heeren, ik hoop u niet morgen te moeten zeggen, dat het is vergif.'

Na dit geuit te hebben, boog hij zich voor een Juno-gestalte die op de plooiën harer peplum te staan leek en zocht naar eenige welgekozen woorden. Maar zijn gedachten hadden hem begeven, het was alsof een dammetje in zijn voorhoofd was opgeworpen. De verschijning waaierde plechtig of wuifde zij al de onuitsprokenheden in haar gemoed, terwijl zij niet afliet te luisteren naar wat gezegd kon worden achter haar blanke schouders. Zonder verstoring harer marmeren majesteit, wendde zij haar gelaat tot profiel perdu en sprak naar haar bureu:

- 'Sommige wegen zijn beslist te lang.'

- 'Ja-a!' niesde plotseling Zebedeus, 'ik ben het geheel met u eens.'

Het schoone beeld had haastig de vlucht harer waaier voor haar schatten ontplooid en zei:

- 'Gezondheid, onze gastheer!'

- 'Ik dank u,' sprak Zebedeus, 'insgelijks. Er is waarlijk niets schooner dan 'kunnen.'

- 'Ach ja!' zeide de dame.

Geheel natuurlijk wiekte weêr haar waaier omhoog; Tourniput keek nog altijd triomfantelijk; de gastheer echter had het hoofd zien opgloeien der gastvrouw en schoon zij geen meelewing merken liet en hij zelfs niet de geboorte bespeurde van eenige verwondering, noch een waasje op het voorhoofd, hetwelk hem wel eens beangstigen kon, gelijk een sterrenhemel, las hij er duidelijk: Wat begin je? Een onuitsprekelijkheidje zweemde in haar even open lippen, dat meer en meer klaar hem werd, hoe meer hij haar naderde, totdat hij daar voor haar stond en zijn arm aanbood na een volkomen nijging. En aldus gearmd met haar, doorschreed hij nu de gasten.

- 'Ze kijken allemaal naar je,' fluisterde hij trotsch.
- 'Blaag,' zei ze, 'ze kijken allemaal naar Elsa Otto.'
- 'Me dunkt, lieve,' fluisterde wat later weêr Zebedeus, 'het wordt nu tijd.'
- 'Zeg dan toch niet altijd hetzelfde,' fluisterde ze terug, wetend zijn zwak voor ontboezemen, 'zeg eens iets nieuws.'

Ze knikte Rustaard toe die ze gaarne mocht, sinds hij haar over een sloot had getild.

De gastheer liet haar in zijn gezelschap en wendde zich zelf ter deur; hij klapte er even in zijn handen. Op het zwakke geluid was Filippus verschenen.

- 'Tachtig?' vroeg hij gewis.
- 'Neen!' zei Zebedeus, 'château dans l'air.'

Rêvard verstaande den naam van het merk, wisselde een blik met den abbé, wiens neusgaten merkbaar bolden en zegen.

- 'Ik mag '80 géerne,' merkte Rustaard op.
- '80 is belegen,' zei John Lorriijn in eenigszins verwijderd gesprek met den encyclopedist.

- '80 laat zich gebruiken,' zei Patakès.
- 'Geen wòorden 't zeggen,' stotterde Bombardos.

Maar Tourniput was dwaalachtig geworden. Hij streefde om den gastheer en streefde met zijn vinger of boeide hem de ster.

- 'Starren kunnen niet verplaatst worden, sinjeur Tourniput,' sprak Zebedeus, stil voor hem staande 'en evenals 't een man goed is zich de dagen zijner kindsheid te herinneren, evenzoo is het goed waarde te hechten aan zijn éerste ingeving. Wat gij begeerde wàs iets anders. Zie hier!' vervolgde hij, zijn vest-zak een snuifdoos ontnemend, op welks deksel in rijk email, op een grondje van lapis lazuli, een meisje was afgebeeld, bezig met kralen rijgen. 'Zie hier, gedenk onzer, en bied het in menigvuldigheid aan.'

Filippus was rondgaande reeds met een schenkblad vol roemers.

Zebedeus dan, houdend den vonk-sproeienden steel tusschen duim en vinger, trad van onder den luchter, en heffend het glas naar het licht, hij zeide:

- 'Mijne vrinden,
Op dit feest van Lucinde,
Op dit geurge, kleurge, fleurge levens-festijn
Gloeit iets zeer diep als robijn.

O Dorinde,
Ik zeg altijd hetzelfde;
In het zwierge, tierge, vierige levens-festijn,
Is mijn Hart als roô-wijn.'

Statig ledigde hij de beker en wierp haar over den schouder in de vangende hand van Filippus.

- 'Aan Dorinde,' schreeuwde Rustaard en hij greep naar den pruik van Bombardos.
- 'Aan Lucinde!' riep John Lorriijn.
- 'Hi-ha-ho!' galmde Patakès.
- 'Geen woorden,' bazelde Bombardos, terwijl Tourniput doezelde gelukkig en

zijn vingers hield op zijn zak.

In de algemeene opgetogenheid tripte de gastvrouw ietwat vlugger naar den gastheer. Ze bood hem haar wang en zeide:

- 'Het ging nog al. Is er ijs?'

Oogenblikkelijk had Zebedeus zijn hand gelegd onder de ster.

- 'Dat weet de hemel!' zei hij.

- 'Ik heb geloof in je,' antwoordde zij, met den laagsten toon harer stem.

- 'Het vriest buiten zéventien graden,' kwam Rêvard als uit een raggigen kelder spreken; hij nipte weêr aan zijn roemer en zoog, terwijl zich zijn oogen welfden als een zonnige lucht.

Bijlage V.

Het park.

Gehuppel van bellen kwam aanluien buiten en Dorinde was dadelijk naar het raam gelopen dat uitzag op het park. Door een goudelende dooiplek in de bevroren ruiten, zag ze het wapper-rood van pluimen voorbijsnellen en zei dan: - 't Was het spul van Rustaard.'

De bel-trossen speelden en dansten door het weidsche park, dat vooral in den zomer een zeer mooi park was. Dan wiegden er de pruiken der boomen voor het blauw en troonden voor de blanke weelden van aangedreven, kinderlijke wolken. Dan renden er de reeën in hun blonde, gemoesde vachten en sleepten de pauwen hun gebundelde staarten van het donker in het licht en bloeiden er heuvels rhodondendrons en eglantieren. Dan hingen de vlier-bloemen als bloem-koolen zwaar over de stijlen van het hek en spoten de stralen der fonteinen zoo hoog tot zij van moeheid bogen. Dan tuilden het in alle rabatten en kweeken, was óverdag de lucht avondzwoel van geuren, en sneeuwde het over de rollagen bolle blaârtjes, want de zomer is de tijd van alle rozen.

Dan was het park een park en ieder vergezicht was raadselig verstoppt. Dan reden er schommel-wagens met de kleuren van atalanten en draafden er isabellen. Dan verscheen de hertog, die 's winters in zijn kasteel bleef en eerst ten bezoek kwam, wanneer de aardbeientijd haast voorbij was, die hij toch niet gebruikte, evenmin als de gezellige babbel die ze was, de moeder van Rustaard, voor wie ze altijd eventjes opgeweld moesten worden. Dan stond er zijn zwarte span te glimmen in het tuig, voor de trap van het terras en de witte geraniums er prijkten met de karmijne merken. De koetsier op den bok zat den tijd zich te korten en las uit een kroniek vol ezelsooren zich zelve voor, terwijl naast

hem de zweep in de koker trilde; dan kwam Bombardos met zijn statie-stok tikken en boog voor het leêge rijtuig.

Dat was de zon, die de verscheidenheid der groenen in de boomen stoofde. De zilver-populier en de goudabeel en de heldre plataan. Die de acacia's vervulde geheel en de milde linde; de kastanje stemde; de beuk meer toon schonk en rust aan den krachtigen eik; die al dat groen zoo diep in den vijver verglansen deed, waar 't rimpelde, roerde door het blauw van het firmament.

Maar soms was het watervlak blauw als lood, als de blik van den blindeman die 's middags aan 't park-hek postuurde en zweeg het getriller der vogels, kwamen er dikker wolken aan van óver-verre; deinden de kruinen driftig; schudde de wind de trossen. Dan ging zij meestal bij Zebedeus zitten en hoorde, geleund aan zijn schouder, naar de wondere verhalen van zijn prille jeugd. En Zebedeus kon mooi vertellen. Dan keek zij naar de bewogen boomen, waar achter zij het wist, haar eindelijk theater en viel hem wel eens met een stelligheidje in de rede. Want er werd gebouwd, er werd door Dorinde gebouwd; nog geen half uur geleden waren er weêr van die reusachtige gedaanten voorbij geschaduwde, die met geweldige grepen nog reusachtiger deelen over de sneeuw voortsleurden, even als de musschen in het voorjaar veel grooter veêren voor het nest verslepen. Er stond reeds wat. Nu, nu het uitzicht was opener, kwam het hier zelfs door de vorst-vliezen schijnen, de zonnige opstand van het nieuwe huis dat de oude tent zou vervangen ... O, dan behoefde er niet meer zoo vèel gegoocheld en geduikeld te worden, dan zou je Rustaard eens zien en Rêvard en Pimpernel. Dan zou Bombardos wel bij zijn vaadren verzameld zijn en Patakès van het tooneel verdwenen; dan liep Tourniput met een trommel oubli's of zoo en praatte aan achterdeuren met gouvernanten die blafhondjes hielden in den arm en dan zat Lorrijn aan de kas ...

Waar zou het baboetje zijn dat verleden zomer het kindje van Rêvard te wiegen liep en haar bruine beentjes zoo mooi wist te zetten in de strakke sarong? ...

O, de zon, de zomer, het gegons ...

- 'Zepie,' sprak droomerig de stem van Dorinde, 'zou je er bij je slaapje wat aan willen denken, wij gaan van middag arren!'

Bijlage VI.

De pendule.

Hij ging zijn eentonigen gang,
 Al tikkend: kort, lang; kort, lang;
 In de strenge stilte der nachten,
 Waar àl sliep, maar niet mijn gedachten.
 En onder zijn stolp van glas,
 Waar 'n glimp van mijn lamp op was,
 Vergonsde een teêr gedreun
 Om het regelmatig gedeun ...
 Geslingerde heugenis,
 Als mare, geschiedenis,
 Nágalm en zelf-gedroom
 Leefde onder den brozen doom
 Der stilte toen in dien nacht
 Waar al sliep, maar niet mijn gedacht.

Het kwam op den tik-tak aan ...
 Ik hoorde een hoef-tred gaan,
 En zag in den nacht als dag
 Wat eenmaal mijn jeugd reeds zag:
 Een ruiter op vaal-zwart paard,
 Rood-mant'lig, gegolfd van baard,
 Reed, kijkend niet op of om
 Daar onder den hoogen dom ...
 En ik zei tot mij-zelfen weêr:
 Hij scheidt het nù van 't weleer,
 Hij scheidt wat is van wat wordt,
 En onder zijn treden dort
 Het bloeien der oogenblikken ...
 Hij ging zonder wegen, wikken,
 De handen statig ten toom,

De voeten geplant, als 'n boom
 In de aard', ten beugels, en voer
 Als over een wolken-vloer ...
 En ziende hem eenlijk gaan,
 Ving 't laag te warlen aan,
 En schemeren kwamen scharen
 Gestalten, gepaard en on-paren,
 Zij wierpen de armen vooruit
 En dreven langs in 't geluid ...
 En evenals in mijn jeugd,
 Ik hoorde droef noch verheugd
 't Eenstemmige doode zingen
 Dier oog-toeë zwervelingen;
 De woorden, als ongedane,
 Van deze in zwijgen geganen,
 Van al die onnoozele zielen,
 Die zonder 'n klacht eens vielen.

En 't donker beroerde ruim
 Bezoomde met 'n rand van schuim,
 En andren werden geboren,
 Als visschen, ontbuitlend voren
 Of holten vervullend water.
 Er was gejoel en geschater,
 Veel lichaams-gewiegel, velen
 Er lokten met zang en spelen:
 Dat 't leven een korte droom,
 Dat leven geleefd met schroom,
 Een groote zotternij is,
 Een domme spotternij is,
 Wijl 't tot genieten gegeven ...
 En 'lijk als toen in mijn leven,
 Bekoorde mij weêr die zang,
 Verstond ik den zin half bang,

En hoorde het schriklijk tikken
En de knak van de oogenblikken.

Toen bleef het, mij dacht, l ng, vlak;
Aan den tredenden tikketak
Der hoeven wende mijn oor,
Mijn kijken ging gansch te loor
In 't eindloos schuivend geweld
Van 't dompige wolkenveld.
Tot plots en als in mijn jeugd,
In 't eigenst gevoel van vreugd,
Ik langzaam zag komen stoeten,
Die wenkten naar mij als groeten
En zongen zacht onder een:
Dat al waar niet werd gele n,
Door niemand iets werd gewonnen;
Dat 't bare moet zijn ontgonnen,
En dat op 't veld van 't begrijpen
Niets zonder tranen kan rijpen.

Het ging. Mijn wakend gedacht
Keek diep in een ruige pracht,
Ik hoorde een grommen, suijen,
Brom-klinkende klokken luien.
Toen, in het ruim van mijn oog,
Waar zwijgend de ruit r toog,
Kwam binnen als door een deur
Als tusschen rotsen een scheur,
Een schare in lang gewaad,
Van houding recht en gelaat,
Zooals ik die vroeger ook zag,
Maar nu in een ouder dag.
Zij traden in zelfde vaart
Al achter den man op 't paard

En zongen er woord na woord,
Ik heb het als toen gehoord:
Dat zij tot heerschen geboren,
Dat zij waren uitverkoren
En dreven hém langs zijn baan
En wezen waarheen te gaan ...
En toen, als toen, met een schok,
Of stond er plots stil de klok,
Ik zag er ...
 Enkel 't getokkel
Der slinger, gaand langs den sokkel
Der klok in zijn stomp van glas,
Waar een glimp van mijn lamp op was,
Waar binnen de tijd-schaal prijkt
Met gulden figuurtjes verrijkt.
En 'k beurde mijn lamp toen op,
En zag naar den uur-wijzer op,
En in het glazen gewelf
Ik spiegelen zag: mij-zelf.

Maar wat ik toen heb verstaan,
Dat gaat een wereld niet aan,
Die straft ons in 't simpelst verblijven,
En 't meest ons om deugden doet lijken.
Dies zeg ik: 't was koekoek-één-zang
En niets dan: 'kort-lang, kort-lang'.

Bijlage VII.

Het gebeurde.

Joost zat op een blok boomstam, bij een kruiwagen, in de deel. Broeiïge schaduwen vulden de kerksche kap en bewelfden de oer-bruine gespannen der balken, zijgden over het niet meer dan mensch-hooge zijgemuurte, waar de palen der winterstalling glansden oud als met glimpen op hoornen. Gelijk door een raamloos venster scheen het licht door de open bovenhelft van een der poort-brede deel-deuren en uit die zon-schaduw buiten van het log gebouw, ontdekte het in het sombere binnenhuis allerlei hand-geraad, wonderlijke gulden flarden, sprankels van stroo en hooi. Er geruchtte weinig anders als het stommelen van twee geiten, die hun onnoozele bleeke koppen lieten snakken uit het hok. Joost zat in zijn Zondagsch pak, boven 't molmen bruin van den bodem, in buis-jasje, hoog vest en broek, al van hetzelfde zwart; zijn schoenen had hij gepoetst. Zijn pet stond hem schots op zijn ronden kop; hij was klaar om op stap te gaan, wijl 't kermis was, de dag waarop de boerenknechts en meiden vrij-af hebben en hun jaarloon beuren. Hij klemde een brok roggemik tegen zijn vest en deed den mes-hanteerenden knuist, met half-ronden omhaal er in kerven, makend gelijke sneden, tot hij genoeg zich verzameld had op 't vloertje van den kruiwagen. Dan nam hij de spek-homp ter hand, verdeelde het vette in even zuivere plakken, ze vlijende op het brood, stapelend wit op zwart, tot een hoop die zich lekker liet aanzien. Daar hij niet schaften bleef, had de boerin hem dit gegeven en zoo ging hij zich volstoppen nu, misschien voor den heelen dag. Joost haastte zich niet; de boerin kwam herhaaldelijk pompen voor 't blanke muurtje achter in de deel, waar 't blauwselblauw deurtje in was naar 't binnenst der boerderij; hij

zat er van onder zijn saâmgegroeide, wat opwijkende, zijn neus nog meer vervagende brauwen, donker naar het licht te glaren en kleinsend zijn forsk, geschoren kinnebak te roeren. En als hij zijn voorraad vermaald had en wel eens gedronken daartoe, uit 't keteltje tusschen zijn voeten, reinigde hij zijn mes van de korstige deeg-kleving, het strijkend langs 't kruiwagen-handvat en over zijn schoenzool dan, bekeek het scherp, koterde zijn kiezen voorzichtig en liet het vervolgens neêr in den broekspleet waar de schede huisde. Moeizaam rees hij op, om het overschot den geiten te voeren, tilde daarnaast de klep van een trogge op, zag de spoeling aan, boog in de hokking, krauwde een varken in de borstels. En daar hij toen dicht bij den deel-uitgang was, ontklinkte hij het deurtje onder den dwarsboom en stapte gedrongen naar buiten, dadelijk rood belicht op de zoomen van zijn ooren, te midden der koekelende kippen.

En in den val-avond zat Joost in een herberg, 'n groote drie uur van zijn dorp. Hij lummelde tegen den kalken wand, naast den gang om de groene biljart-tafel, waar de ballen op lagen gestooten, versleten rood en wit als tanden. Er werd gedanst. Hij zat alleen; zijn elboog lag op het tafeltje; bij zijn vingers bibberde een half-vol glaasje, een tweede glaasje glom op den anderen rand van het blad, met een lepeltje er in. Zijn wenkbrauwen trokken wat stijver, overigens was hij dezelfde, hoewel hij meermaal 'gepruufd' had. Joost danste niet; Joost was bekend als niet erg vrouwmal, ofschoon hij een meid had, nu met haar broêr aan den dans. In den hoek van zijn mond pronkte een zilverig en geel sigarenpijpje, hij dampte er barsch op los. De rook van den zwaren tabak mistte onder de laag gezolderde gelagkamer, streeppte als dauw voor de schenkkast en bleef oppuffen uit de zwarte jongens die, neus over neus, en lijf tegen lijf, als bijen in een tros, met de wit-mutsige meiden

hotsten, stampend hun één-twee-drie, terzelfder plek, op de maatdeun van jaren hêr. De deur was toe, men kon het best hebben, de sleutel was òm en de grendel er op. Want pas had de kastelein met den brigadier een bende buiten gezet die twist om de vroului zochten, allen jongens van de buurt. Joost's Sanne was van hier, er waren er meer van hier, dat maakte die anderen 'valsch'. Joost kantelde zijn nieuw pijpje als een strootje tusschen zijn tanden om. Niemand had er wat aan, en als een meid nou niet wou. Wanneer hij schuins-links zijn hoofd op stak, kon hij over het gordijntje den rug van den brigadier zien, wakend onder de boomen, stok in den arm. Dijs was niet mak, hij sprak naar den weg, kalmeerde en waarschuwde die er in wouen smuigen; ze kwamen er schoon niet in. Moedwil is strafbaar en wat niet wou, niet zou. Aan den overkant van het biljart stonden wat kameraads te wiebelen op hun beenen en dreigden met vingers en snoefden van vechten, bekloppend hun stalen tabaksdoos. Ze dronken veuls-te-veul bier, het een of het aêr, alles dooreen is kwaad. Joost's sigaar trok zwaar; hij maakte haar los uit het pijpje, blies door het pijpje, borg het in zijn tabaksdoos en daarbij zijn halve sigaar.

Hij oogelde in de rookigheid voor zich henen; buiten zeeg de nacht; van den dans was niets meer te zien dan wat hobbelen zwart en wit. Hij zat naast het raam te verschimmen, op den bleekigen vloer naast 't biljart, bij het staâge gedreun als van dorschen en toen er de maats hem weêr moeien wilden, gromde hij door het duister: 'Skei nou uit!' veranderde enkel de houding van zijn beenen. Sanne trad uit den dans en liet zich neêr op haar schuivenden stoel, riep dat ze 'muud' was. 'Pruuf es,' zei Joost. Ze veegde haar koonen droog, roerde in haar glaasje en begon almee van de jongens te praten, van hem die haar wou. Maar Joost zei: 'Skei uit,' weêr; dus spraken zij weinig en proefden.

Plots was het licht geworden dat het pijn aan zijn oogen

deed. De waard had op 't knopje gedrukt en mirakel-gauw de lampen ontstoken. Het fonkelde overal in de schulpen onder de mutsen. Sanne zat over Joost, kleurig van keursdoek, een kruisje in haar halsput en klaar uit haar oogen naar 't 'goed jong' kijkend, dat een spaarboekje maakte.

Heel in den late liep hij met zijn deern in het gezelschap meê, den straatweg langs, van lichtpaal naar paal, maar zonder licht, omdat de maan aan de lucht was. Arm in arm gereid, te saâm tot een blok, daverstapten al de onlenige kerels tusschen de hobbelrokken der gehelmde vrijsters en lolden een regel uit een lied over den Boerenoorlog. San had een helle stem die 't hoogst uit hun midden zong. Wanneer een zijpad bereikt was, stond de troep bijwijlen, ging een span er af, dan joelde hun hartelijk vaarwel naar Krijn en Neel, naar Geurte en Jasper. Maar 't bleef een geduchte bende die voortstuwde weêr, wis van den weg.

De niet hooge maansikkel blonk bits in den kouden hemel, met een rossige ster er neven en maakte een raggig geschaduw ter aard, door 't al wat blaâr-dunne loof. Aan het eind der gemeente gekomen, trokken zij dansend den gloed van een kroeg weêr binnen, latend elkaâr niet los, wiggend den troep, om voor het laatst nog eens op te steken. Ze waren er nauwelijks in, of de deur raasde open met gekletter van diggels en scherven en vlam-koppig stuipten ze er uit, vloekend en huilend. Want daar was de andere, wrokkende bende binnen, en nu gingen ze elkander te lijf.

En toen was het gebeurd. Joost was van Sanne gescheiden geraakt; hij had haar hooren gillen: 'Joost, pas op!' Hij had op zich aan voelen dringen; een glimmer gezien, had 't mes getrokken, gestooten met stuggen arm en 't halfrond omgehaald. 'Jezus Maria, ik ben gestoken!' schreeuwde de vijand en zakte; maar Joost had al weêr gezwaaïd

en weêr langs een das en brieschende week die andere, rennend den weg terug, met beî zijn handen zijn hoofd aanvattend of drukte hij een stop op een kruik.

Het suisde Joost in den kop zoo stil als het was. Dan bruischte het onbedaarlijk; slag voor slag bonkte de slinger der pomp, waar het lichaam was heengesleept en lag te verbloên als een varken. Achter de sparrehaag woedden nu de stemmen; een lamp straalde schelig laag; vervolgens verstilde het misbaar, en in de gemeene vlucht was Joost aan den arm gesjord en was er van door gegaan...

Nadat de dokter, gelukkig nog óp, den eene verbonden had en gekomen ter plaatse, zich over den doode boog, had hij gemompeld:

‘Bliksem, dat is knap!’

Maar Joost liep; of zweepten hem duizend duivels schokte hij zich voort, joeg hij zijn stijve beenen langs de klinkers, de mane-schaduw over, als over stralen uit een gieter. Joost liep. Herhaaldelijk weken de boomen wat wijder open en lag in den geestenden nacht, de ruige ruimte van een akker bloot, betroept met rossige schoven boekweit. Soms onthulde het blauwige schijnsel de teêre schim van een witten huismuur, luik-toe, geblind; of er blafte een hond hoog-óp, voor het onraad van den dravenden vent. Joost's voeten stuikten in reëls bij den overgang van een spoor; hij liep geen heimelijke wegen, recht op huis liep hij aan, denzelfden weg van 's morgens; toren voorbij na toren, zonder verlet, vaart-houdend, den twee en half uurschen gang door den doodschen, zijn stappen nabauwend den nacht. Den kop voorover rende hij het erf op en bonkte bijna het deurtje der deel aan. Hij ontklinkte het, grendelde het, strompelde naar zijn slaapsteê, viel op het stroo als hij was en oogenblikkelijk in slaap...

Om zes uur 's morgens werd Joost van zijn bed gehaald door Dijs den brigadier en nog een anderen.

En laat in den ochtend, terwijl de buurtwijken teutten en klaagden op de plek der ontzetting zelf en kinderen het rood spoor zochten tusschen de voegen der steentjes, zat Joost naast Dijs in den tram om naar stad te worden vervoerd. Hij was ongeboeid, hij droeg dezelfde kleêren, zijn tabaksdoos glom uit zijn vest; alleen zijn borstelige wenkbrauwen trokken strammer en een vaste rimpel was tusschen zijn oogen. Hij gluurde den glazen wand door, en als er de tram een groot buiten langs reed, vroeg zijn mompelstem: van wie dat 'eigendom' was. Dijs zei het hemmet iets als ontzag in zijn spreken. Zoo kwamen zij aan bij de halt om op den trein te wachten.

Dijs liet hem plaats op de perron-bank nemen en stond weldra te praten met 't rood-gepette stations-hoofd. De luidruchtige stem van den gehelmden veldwachter deed andere reizigers luisteren en kijken móetend naar den lummel loensen. Dijs redeneerde, 't Was zèlf-verdediging; hij kon vòor hem getuigen; onbesproken gedrag, nòoit bekeurd; den dienst verlaten met niet één vermelding van straf op zijn boekje, niet één dag politiekamer... Joost drummelde voor zich, alsof hij nog nimmer die halte gezien had en alles goed opnam in zijn diepe oogen.

Zoodra de trein in het gezicht was en door de bocht kwam daveren, lei Dijs de hand op hem en rees Joost overeind als voor een officier. En toen 't al stond en ieder plaats voor hem maakte, had hij even heftig gestaard naar de wagens, ontstrakten zijn wenkbrauwen zich, was Joost beginnen te grimmen, drong uit zijn keel het geluid dat geleeke op het geblaas van een geitje.

Bijlage VIII.

Hij.

Op van de treêplank kwam hij te staan in de post van de spoorrijtuig-deur en keek gelijk een machthebber in flambouwlicht verschenen, naar de schepsels op de banken neêr. Hij was bijna te laat en zweette. En als in een onwederstaanbaarheid wierp hij zijn dophoedje in het paknet en, de kuif opgestreken, gloedende, begon hij zoo geweldig met zijn overjas te wuiven of woei hem de wind nog na van een pas getrotseerd oproer.

Blijkbaar echter was hij iemand die zich zelf beheerschte. In enkele rythmische bewegingen was zijn over-gewaad iets afzonderlijks geworden van zijn machtige gestalte. Hij doorgroefde den hoek van den avondlijken wagen, er moest toch een kapstok wezen, waar hij was. Hij beproefde de klos van het rolgordijntje en daarna den knop van den rietigen stok aan het net, hij duwde den kraag der jas, gelijk een redenaar, die zijn fluweelen baret aan den preekstoelwand hangt, vast aan denkbeeldigheden en waarlijk de jas kreeg vat; wat kon hem wederstaan?

Aldus geslaagd zijnde, welfde hij den omtrek van zijn borst, maag en buik, voerde zijn handen achterwaarts en spleet de panden van zijn gekleede jas voor zijn billen weg en zette zich op het andere, o schamele kussen. Hij zat. Maar, daar alles hier-beneden, 't welk hij trouwens wel wist, zooals bleek uit zijn onverwonderd blijven daarna, opgehangen aan wanen en onderstelde punten van uitgang, lichtelijk kans heeft te vallen, viel ook de jas eer hij nog de slippers der andere had kunnen vleien om de kussens. Het verbaasde hem niet; blijkbaar was hij iemand van veel doorzettings-vermogen. Aarzelloos liet hij het reeds bezetene, begon opnieuw de verovering van een steunpunt.

En hij zou het nu beter bestenden; een sterk plan scheen in zijn brein geboren. Hij vouwde zijn jas overlans tot iets lichamelijks bijna en zette haar in wachtende houding in den hoek der matras. De trein intusschen aan het waggelen geraakt, verijdelde, gelijk meer in het leven geschiedt, eenige malen zijn opzet; evenwel liet zich de jas gewillig door de hand des meesters bewerken, voegde zich eindelijk geheel in den hoek van de kanapé, huiselijk, trouw.

Toen hij dan gezien had dat het goed was zoo, herhaalde hij t plechtstatige zitten-gaan en stak toen eensklaps zijn armen met de dadelijk blinkende handboorden vooruit of greep hij de punten van twee onzichtbre stuurrad-spaken, verbrekende dus, helaas, de begoocheling, dat hij een bevelhebber te lande was. Wanneer echter een mensch niet zoo grif naar afgelegenheden hunkerde, had een oogwenk beseffen hier, dat de trein naar een onzer rijke havenplaatsen reed, deze teleurstelling wel kunnen voorkomen. Hij had ook eigenlijk meer wat aan een gezagvoerder ter zee deed denken dan aan een te lande. Nadat hij uit zijn binnenborst-zak een blank register had genomen en met het ordelijk daaraan huizende potlood, blijkbaar gevolgtrekkingen aanving te maken of nieuwe koersen te projecteeren, glinsterden er waterige kruivingen in zijn golvend haar en zijn heerlijk oor was als een schip gemeerd, bij al de ondoorgrondelijke kleuren van zijn aangezicht en nek. Blauwen, zooals die te zien zouden zijn door vensters in onderzeesche booten en prachtige koraal-rooden, schemerend uit diepliggende riffen in de oceaen, blonken, vervloeid in verstijfde deining er onder en omme en deden hem onverdeeld beminnen, is niet a thing of beauty a joy for ever?

Dit nu is in ons Holland, gelukkig, een vaste gewetenheid en daarom zij het hier overwogen of het niet doeltreffender waar' niet enkel kunstwerken, maar ook een medemensch te waardeeren naar wat hij had kunnen zijn en

niet naar wat hij is. Het eerste toch is allicht iets ondeelbaars, terwijl het tweede altijd slechts een verscheidenheid kan zijn. Geschoold en gevormd te worden in een grootsche oneindigheid is bovendien niet elk beschoren, waardoor ook weêr niet ieder de verscheidenheden dermate beheerschen kan tot de vorming van een schoon beeld noodig. Want, het móeten omgaan met lagere naturen, en welke soms, slangen, nijlpaarden, apen geschiedt niet zonder schâ, maar al te dikwijls bekomt het goddelijk menschwezen daardoor iets in zijn uiterlijk, wat aan die wezens herinnert.

Maar deze wàs van de zee, de vertrouweling der groote elementen. Het was enkel noodig daartoe zijn medereizigers aan te zien, onder de lamp verkrompen. Hij had dat, wat instinktmatig bevreesd maakt. Te zien hoe zijn hand nu weêr 't gezwalk van den wagen beheerschte; de stift regeerde; hoe zijn wimper zich rustig hief; zijn oog de mollige wandkussens doorzag, peilde in gevaarvolle mogelijkheden, om, eens voor al, het waargenomene te beschrijven, was even indrukwekkend als zijn groot-zitten zelf. Hij scheen te tellen; de verscheidenheden te vergaderen tot een en onaanrandbaar geheel.

En blijkbaar alweêr, voldeed het hem, was het hem genóeg. Nu hij het potlood terug in zijn kluisje duwde, bleef zijn gelaat onwrikbaar gericht en teekende zich zoo zuiver en edel af als een postzegel-stempel. De gloed zijner inkomst had zich verkoeld tot een doesje en terwijl er zijn overbuurman berooid daar neêr zat, gelijk een, zijns ondanks, geredde schipbreukeling, met den neerslag der schaduw van zijn hoed tot op het neus-been, voor welk donker een glimlicht zijner bril hallucinair-woest vonkte, - of hij een disch zag tusschen hen beiden, waarop in 't midden, kadetjes zouden prijken, tusschen tot een rozet geschikte zoet-roggebrood-sneedjes; bij een plateeltje met eenige plakjes rook-

vleesch; bij bestolpte kaas, en koek onder een servetje om de vliegen; bij een nog ledig eierdopje, een ei moet warm zijn; bij een onschuldige, maar niettemin volle wàter-karaf, met een drinkglas om den hals en andere diversen, - opende hij zijn jas dusdanig, dat ieder wel zien moest, hoe alle honger hem vreemd was, en hij het zich gemakkelijk dacht te maken of vertoefde hij alléén in zijn kajuit. En toch was dit schijn; hij bergde slechts zijn register. Dadelijk daarna herstelde hij de waardigheid zijns uiterlijks; beginnende bij de lapellen, knoopte hij zijn kleeding weder toe en niet voor hij den ondersten knoop verzorgd had, wendde hij zich om.

En toen bleek eerst recht welk een vooruitzienden geest hij bezat. De óverjas hem wachtte. Hij monsterde haar, met een enkel gebaar bezwoer hij den hoek. Vervolgens plaatste hij zijn rechterhand in zijn borst, tusschen den eersten en tweeden knoop en zijn linker, zoover de handboord het gedoogde, in den zak zijns broeks. Hij was àf. Klaar liet hij zich gaan; hij vlijde zich tegen zijn jas, vertrouwend zich toe aan het duister, dat hij zélf achter zijn hoofd had geschapen.

Gewend aan de deining veler wisselvallige golven wiegde hem de trein en zoo sluimerde hij zoetjes in. Boven de poffende bocht van zijn mouw, verscheen nu zijn hoofd, zooals, waar hij geen MAN geweest, de schoonheid-zelve eens opdook uit den duistren schoot der baren, bleef er zoetelijk tevens te blazen liggen, een toetend serafijntje gelijk, boven de renaissancistische bolling eener wolk.

Bijlage IX.

Het verschil.

- 'Zooals ik zeide, mijnheer de abbé,' ging Zebedeus voort, 'een mensch, die eenmaal houding heeft, vreest niets zoozeer als tot een mindere te geraken. Zelfs in schijn. Een koning gezien met een slaapmuts op, onttrekt de genade zijner gunstbewijzen daarom aan dengene, welke hem toevallig dus zag; een niezend pontief op een troon is ondenkbaar.'

- 'Met uw verlof,' opperde de abbé.

- 'Houding,' vervolgde Zebedeus onverstoord, 'is het aangeboren waardigheids-gevoel van den mensch, ja, de houding van den mensch is de mensch zelf. Wanneer het gevoel voor houding in den mensch overwonnen is, is het gedaan met den mensch als houding. Menige zelfmoord is de uitdrukking van de wanhoop er om; de viees voor het houdinglooze is dan ook zeer groot; een arme verduurt daarvoor honger en ontbering; het altijd van "stand-ophouden" spreken in de tusschenklasse is daardoor bepaald; het lijden om de houding is niet te zeggen. Vraag uw geruïneerden rijke eens, wat hij het meest gevoelt, het gemis zijner gastmalen of het gemis zijner houding. Zoo is het met den mensch gesteld; hoe is het nu met zijn instellingen in de samenleving? Uwe instelling, mijnheer de abbé, die de standen ordonneert, de overgankelijkheid van den een in den ander niet veroordeelt, maar de graden bevestigt, is ongetwijfeld, hoe men ook zegge dat zij wankelt, van een groots che, eerwaardige houding, doch wanneer nu eens de mogelijkheid van een andere houding begint te worden gezien.'

- 'Mijnheer Zebedeus...'

- 'Blijf zitten, blijf zitten,' vervolgde Zebedeus, 'uwe lankmoedigheid kan toch niet minder zijn dan uwe liefdadig-

heid... maar als nu een houding enkel bestendigd kan worden door het bestendigen van het houdinglooze, ik vraag u, mijnheer de abbé...'

- 'De houding, waarvan uit ik tot u zou moeten spreken, verdraagt zich niet met de uwe,' antwoordde de abbé, 'het is beter te zwijgen, wij staan op een te verschillend standpunt.'

- 'Toch niet,' antwoordde Zebedeus, 'wij zitten hier naast elkander op de marmeren, met ontelbare blad-schaduw en betooverde bank in mijn park en ik weet wel, dat uw in stelling het houdinglooze evenzeer zeer hoog stelt; het is daarom, dat ik vriendelijk...'

- 'Met uw verlof,' viel de abbé weder in de rede en hij tastte haastig naar zijn snuifdoos.

- 'Mág ik,' vervolgde Zebedeus na een weinig zwijgen, 'rechtens de welwillendheid waarop ik zeker ben bij u te mogen rekenen, u vragen, van hoe lang wel de houding dagteekent, die u verhindert tot mij te spreken?'

- 'O, van lang voor de uwe!' ontviel den abbé.

- 'Laat ons niet boos worden, mijnheer de abbé,' antwoordde Zebedeus, 'ieder spreekt uit zijn staat, ieder handelt uit zijn houding; ik kán niet begrijpen, dat de houding waarvan uit ik u vroeg, jonger zou zijn dan die, waarvan uit gij niet antwoordt.'

Er volgde andermaal een klein stilzwijgen.

- 'Mijnheer de abbé,' begon weêr Zebedeus, 'ik weet, dat gij mij beschouwt als een verloren schaap.'

- 'O, o,' vergoelijkte de abbé.

- 'Ja, ja,' vervolgde Zebedeus, 'ik weet het wel en toch zijn úw woorden zelf de oorzaak der vraag, waar ik reeds dagen mee omloop en de aanleiding van ons gesprek. Ik bedoel uw schoone verhandeling over de houding van een man des woords. Ik bedoel dat gedeelte, waar u een vergelijking maakte tusschen het hemelsche woord van den door

u zoo hoog vereerden dichter Dante en dat van vele schrijvers onzer dagen, aldus waart gij het zelf, die mij aan het nadenken bracht over de geestelijkheid der houding. Ik zeide tot mijzelven: waar een vergelijking gemaakt kan worden moet overeenkomst bestaan, en ik kwam tot mijn meening: dat de houding de openbaring is van het wezenlijkste wezen van den mensch, u gelooft toch ook, dat het wezen van een groot dichter en dat van den minste onzer overeenkomst vertoont?’

- ‘Ik merk wel,’ glimlachte de abbé, ‘dat gij Dante niet hebt gelezen.’

- ‘Inderdaad niet,’ antwoordde Zebedeus, ‘inderdaad nog niet. U gelooft toch ook, mijnheer de abbé, dat de zielen der menschen in wezen op elkander gelijken en niet dat elke mensch een verschillende ziel heeft, hoe zouden zij anders door loutering kunnen geraken tot denzelfden gelukzaligen staat?’

- ‘Een kind kan veel vragen,’ antwoordde de abbé.

- ‘O,’ zei Zebedeus, de hand van den abbé snel vattend, ‘ik wist wel dat gij mij niet geheel opgaaft. Vergun ook mij een kleine vergelijking; vergelijkingen zijn als de schoone spelingen der zon om ons heen, wij zien haar zelve niet, maar merken door hare beelden hare schoone aanwezigheid boven de boomen. Gij gelooft dus ook, dat de ziel van den minste der broederen met die van een groot dichter als Dante in den hemel kan verkeereren?’

- ‘Welk een gevolgtrekking,’ antwoordde de abbé, ‘ik ben verbaasd.’

- ‘Ik had het zoo gehoopt,’ vervolgde Zebedeus, ‘ik had het zoo gehoopt. ‘Nadat hij dit gezegd had, verrees hij van de bank en met hem de abbé en beiden bogen voor de verschijning van Dorinde, die juist in haar gulden koets werd voorbijgedragen.

- ‘Mijnheer de abbé,’ herbegon Zebedeus, haar zeer lang

hebbende nagestaard, en met de hand tot weêr plaats nemen noodend, 'hoe denkt u over de houding eener jonge moeder, die haar kind zoogt?'

De abbé maakte een beweging of hij iets weg wuifde voor zijn oogen.

- 'Il faut allaiter son enfant en cachette,' riep hij uit.

- 'O, mijnheer de abbé,' antwoordde Zebedeus langzaam en een weinig treurig, 'u had volkomen gelijk, het is waarlijk beter onze samenspreking niet te vervolgen.'

Bijlage X.

Broeiig weêr.

Boven de mollige pruiken van de zomerboomen zong een vogelkeel ten blauwen hemel op.

- 'Rêvard!' riep Zebedeus.

Zwaarmoedig in zijn violette kleeding zag hij tusschen de zuilen der stammen door, voorbij de versieringen van geschoren dwergpalm, Rêvard staan, geneigd naar de dieper liggende, omschulpte vijverkom, waarin hij met behoedzame smijtjes een biscuit voor de zwanen verbrokte. Hij hoorde niet; hij was geheel en al bezig met de vogelhalzen, die gezien van uit de verte, zich dicht bij zijn witte kuitten vertoonden.

- 'Monsieur Rêvard!' herhaalde de voorzichtige stem van Zebedeus.

Rêvard keek schuin naar boven en daarna om. Maar een zijdelingsch gedruisch had ook Zebedeus doen omzien en hij ontwaarde Tourniput die juist zijn loop inhield, met een zwaai zijn zwart driekantje afnam, het hield langs zijn gele dij; zijn walmig bleek gelaat, groot-oogig van haast en vervoerde verwarring, op zijn schralen hals naar hem rekte.

- 'Lorriijn is er van do-ór!' riep hij en ontrimpelde heftig zijn voorhoofd.

Zebedeus verhief zich wat rijziger, als een die plotseling zijn borst verruimd voelt; hij plaatste zijn hoofddekseel met zorg in den oksel-stand en het bewarend daar, gaf hij een oogenblik aan zijn houding toe en zeide:

- 'Arme man!'

- 'Heelemaal niet arm!' kraaide dadelijk Tourniput, 'hij heeft alles meegenomen, en-ne, en-ne, de juffrouw met het hondje.'

- 'De juffrouw met het hondje!' herhaalde Zebedeus.

- 'Met het hondje!' krijschte Tourniput.

- 'Tu, tu!' waarschuwde Zebedeus, terwijl hij in de rich-

ting zag van het prieel der klimmende rozen: 'het is het uur, mevrouw Dorinde rust.'

Tourniput perste zijn lippen, deed drie passen achterwaarts en uit het zwijgen gonsde het neuriën toen aan van Rêvard, die zoetelijk zijn arm bewegend of spijsde hij nog immer de zwanen, kwam aangedrenteld en als hij tot hen genaderd was, zijn deuntje van voren af aan fredonneerde:

'k Ben van Holland, van Holland, van Holland, Hól-land, dát
Te allentijde veel mooie vrouwtjes had,
Poezele kuiltjes en lipjes als rozelaar
Voor zuchtjes en zegjes klaar, voor zoentjes klaar.

- 'Dat is een aangenaam wijsje, monsieur Rêvard,' lachte Zebedeus, en hij keek weder ernstig naar Tourniput.

- 'Catalaansch!' bromde Rêvard, 'ik heb het gekregen van monsieur de abbé.'

- 'Monsieur de abbé is een milde natuur,' keuvelde Zebedeus, zich gekeerd houdend naar Tourniput, 'hij is vervuld van het heil der menschen, het zal hem deren, den val van Lorrijn te hooren.'

- 'Is er wat gevallen?' mompelde Rêvard.

- 'Lorrijn is gevallen,' haastte Tourniput.

- 'Natuurlijk met eere,' bromde Rêvard.

- 'Wij weten daartoe lang nog niet alles,' antwoordde Zebedeus; 'sinjeur Tourniput beweert hier ter plaatse, hij is er van do-ór met een juffrouw, met een hondje; hij heeft dus de hem toevertrouwde post verlaten, het is gewis een ernstig ge-vál.'

- 'Gelukkig,' zei Tourniput, weêr naar voren tredend, 'dat er bennen, die óp de hoogte gebleven zijn en den aard veler arbeid kennen.'

- 'Hé,' zei Zebedeus, 'u solliciteert?'

- 'Dat is te zeggen,' antwoordde Tourniput, of stond hij

op heete kolen, 'met uw verlof, ja, ik solliciteer... ik houd van het leven,' voegde hij er somber aan toe.

- 'Gij mint de juffrouw met het hondje dan wel zeer, sinjeur Tourniput,' lispelde Zebedeus.

Tourniput slikte hoorbaar.

- 'Komaan, bedwing uw neigingen, schep moed, sinjeur, wij zullen u gedenken,' sprak Zebedeus, terwijl hij aandachtig op een verwijderd figuurtje begon te letten, dat licht-paljetjes uitschietend en met een donsrand van kin tot buik, vaagachtig stapte en de tuiten van zijn grooten steek tot op de schouders had hangen: 'zoudt u zoo vriendelijk willen zijn, het zal u wat afleiden, sinjeur Tourniput,' vervolgde Zebedeus, 'u een oogenblik te bemoeien met mijnheer Bombardos ginds; hij ziet niet zoo best meer, ik vrees, hij gaat zich wagen in het Doolhof...'

- 'Lorriijn was niet ijveriger dan Tourniput is,' hernam Zebedeus, nadat die vertrokken was, 'en niet minder een toovenaar in zijn soort; diens opvattingen der kans zijn wat buitengewoner, doch zijn aanpassingsvermogen onbegrensd. Het zij zoo. Binnen een afzienbaar tijdje,' vervolgde Zebedeus, een boogvormige beschrijving makend met zijn hand, 'zal hij het potentaatje wezen wat hij wenscht... eigenlijk, mijn beste Rêvard, ben ik gansch vergeten geraakt waarom ik u riep.'

- 'Zegt niet veel,' gromde Rêvard, 'het is de toon die de muziek maakt; wie eens op een zomer-middag een gelukkig zangetje op zijn lippen vond, is er wel aan toe.'

- 'En let eens op,' antwoordde Zebedeus, 'hoe dikwijls dat komt na een onweêr.'

- 'Hebt gij het ook bemerkt,' beaamde Rêvard, 'wat was het onlangs een weêr.'

- 'De verzoening, mijn beste,' zei Zebedeus, zijn gezel onder den arm nemend, zoodat de in de stof der mouw verweven mos-groene loovertjes nu zeer duidelijk zichtbaar waren, 'de verzoening is delicious.'

Rêvard lachelde wat; ze stapten wat heen en weêr en zeiden lange niets.

- 'Dit is een der schoonste plekken in ons park,' zei eindelijk Zebedeus, 'ik zou durven zweren, Rêvard, dat Dorinde op het punt van ontwaken is.'

- 'Ik zou soms willen bidden,' antwoordde Rêvard, 'dat de zonne voor uren schuiling, uit vrees dat de rozen te vroeg zich openen... een slapend botsel is een wonder.'

- 'Een insekt zat van geuren insgelijks,' meende Zebedeus.

- 'Laat ons de droppen niet vergeten,' antwoordde Rêvard, 'een drop is een wonder.'

- 'Een traan insgelijks,' zei Zebedeus.

- 'De tintel,' zei Rêvard.

- 'Wat er in breekt,' antwoordde Zebedeus.

- 'Rêvard, Rêvard,' fluisterde Zebedeus, 'hoe moeilijk is het dikwijls de noodzaak te vatten van wat oorzakelijk toch geschiedde; hoe zwaar vaak na data nog te begrijpen wat eenmaal als van zelve sprekende scheen... och, te gedenken, wanneer al deze gloedende bladen zoo koel weder ter aarde zullen liggen, hoe brandend de zomer soms zijn kon...'

- 'Een zwaan kan verduiveld met zijn vleugels slaan,' leefde de bas van Rêvard uit een bromming op.

-... 'En de geschiedenis zal zich herhalen, Rêvard,' prevelde Zebedeus.

- 'Het zijn de Lorrijns en de Tourniputs,' grommelde Rêvard, 'die het meest de geschiedenis herhalen.'

- 'Ah,' zei Zebedeus en hij richtte zich weder en bleef op de plek pal staan: 'ik dank u, Rêvard, en ik die nogal dacht...'

- 'Wel neen,' knorde Rêvard 'laat het u alles maar welgevallen en zie vooruit.'

Zebedeus had de oogwijzing van Rêvard gevolgd en zag langs het helle grint Bombardos breed aankomen stommelen, geleund op Tourniput's schouder. De generaal was ge-

heel in het wit; links waar Tourniput hem geleidde, gloedde diens afschijn in de kreukeltjes van het satijn. En hij leek gegroeid, en een roode pompon en kokarde befleurden zijn plechtigen steek die helde wat achterover. Het gevest zijner pronkdegen blonk voor zijn jas, uit een valsche, gepassementeerde zakspleet. Hij naderde; zijn bewegelijk aanschijn was gevlekt van ontroering; hij had zich een moesje gezet, rechts van zijn kin. Als bloemen van stokrozen bloeiden er rozetten op zijn lage schoenen.

- 'In de bibliotheek...' begon Tourniput, maar hij bleef in zijn woorden steken, wyl Bombardos luid lachte.

- 'Ha! ha! ha!'

- 'Een schoone dag, mijnheer Bombardos', begroette hem Zebedeus, 'het is een genoegen u zoo welvarend te zien.' De generaal lachte welig en gelukkig; hij hief zijn hand met vermanenden vinger en terwijl zijn hoofd naar zijn borstkant knikte, tikte hij zich tegen het brein.

- 'Welk een zomertje, mijnheer Bombardos,' vervolgde Zebedeus.

Bombardos drukte vertrouwelijk Tourniput's arm, look toen veelzeggend zijn oogen, proestte zijn mond te saâm, onbeschrijfelijkwijze, en tikte zich weêr voor het brein. Dit gedaan, dribbelde hij om, Tourniput medevoerend, die eerst nog eens omkeek en duidelijk met zijn lippen vormde:

- 'Pa-ta-kès!'

- 'Mijnheer Bombardos bediende zich weêr van een nieuw geurwater,' sprak Zebedeus, ziende hun schallende gestalten onder de boomen dooven: 'hij leerde de waardij der ontgoocheling niet... Hoe groot een invloed heeft de atmosfeer toch op de geesten,' vervolgde Zebedeus, 'en hoe wonderlijk soms, dat wat den eene verheft, drukt den andere neder. Laat ons ook een weinig de zon ontvliesen, mijn goede Rêvard, wat er van wezen moge, de slaap is goed.'

- 'En de dood,' bromde Rêvard.

Bijlage XI.

Avond.

- 'Geen béter weg, jonge vriend, dan de natuurlijke weg,' redeneerde Patakès, nadat hij met het witte steel-einde zijner pijp den neus bijna had aangeraakt van Tourniput die in de vensterbank was gezeten, den rug gekeerd naar de glazen. Het statige raam met zijn negen ruiten van onderen en zes in het bovenlicht, gaf helderheid genoeg om bij te keuvelen nog en telkens zwankte en zwirrelde er de schaduw voorbij van een jagende vleêrmuis.

- 'Houd u aan de methode van uw grooten voorganger,' vervolgde Patakès, 'en heb de takt hém te willen behagen. Lorriijn wist het wel, dat hij toch in zijn wezen ontfefbaar is.'

- 'Hij is nog onnoozeler dan die rijer en rosfer Rustaard,' bromde Tourniput.

- 'Maak mij dat niet wijs,' antwoordde Patakès, 'hij zou dan gevaarlijk kunnen worden en dat is zoo niet. Neen, ondanks zijn buitensporige jeugd is hij, wel begrepen, de samenstelling eener lange ervaring. Neen, er zijn plekken, die...'

Vertrouwelijk was generaal Patakès weêr naar voren gekomen en latend zijn pijp uit de lippen langs zijn doffe huisjas bungelen, vatte hij met zijn beenige vingers Tourniput bij den arm.

- 'Niet dóór-knijpen!' riep Tourniput.'

- 'Waarom zou ik dat?' antwoordde Patakès, 'men kwelt niet wat men lief heeft en wij beminnen hém toch, is het niet waar?'

- 'Of we,' zei Tourniput.

- 'Lorriijn bewonderde hem innerlijk,' herbegon Patakès, 'dat is een wankel vlak. Mijn voortreffelijke en meer cos-

mopolitische vriend, de generaal Bombardos, kon grénzenloos bewonderen. Om deze reden alleen en om geen andere, hebben wij altijd als het ware samen gewipt. En ofschoon onze verhouding almede voortreffelijk bleef, was hij het toch, die altijd zat in de hoogte.'

- 'Hij zal lichter geweest zijn,' meende Tourniput. Patakès stuurde even een blik naar het bovenraam en wendde zich dan rookende naar het reeds donkerachtige binnen van de boekerij. Hij was dusdanig inkeerig geworden, dat hij te fel op zijn pijp beet, zoodat het einde kraakte en hij de steen-splintertjes om zich heen begon te spuwen.

- 'Wel verduiveld,' zei hij kuchend, 'ik zou mijn tong kunnen bezeeren.'

- 'Pas toch in 's hé-mels naam op!' riep Tourniput van uit de verte.

- 'Het is een dure plicht,' meende Patakès, 'voor zich zelf te zorgen.'

- 'Gesnapt,' zei Tourniput.

- 'Lorriijn overijlde zich,' vervolgde Patakès, het nieuwe steeleinde onder zijn kalotje wat smerend, 'zijn laatste tijding was een klaaglied. Dat is zwak. Men klaagt niet. Gij zult uw begrijpelijk verdriet nu wel te boven zijn, neem hem dus hier ook in zijn dwaling, ten voorbeeld. Straf volgt zonde. Wij willen toch geen zonde doen in den volstrekten zin van het woord?'

- 'Nee-ë,' schudde Tourniput met het hoofd.

- 'Wel neen,' hernam Patakès, 'de weg der zonde en de weg der deugd ontmoeten elkander bij dezelfde mijlpaal.'

- 'Gesnapt,' herhaalde Tourniput.

- 'Het is ook niet juist noodig, geniale jonge vriend, noch van zelve sprekend, te bewonderen wat men lief heeft,' vervolgde Patakès; 'het deed Lorriijn zich te buiten gaan en eerst toen kon onze meester zich aan zijn invloed onttrekken... Het is nu Rêvard die het meeste vat op hem heeft.'

- 'Ja, die vervloekte Rêvard,' bromde Tourniput.

- 'Ik vrees, Tourniput,' zei Patakès, zijn pijp belurkend, 'dat hij maar weinig op u zal letten.'

- 'Dat hij naar de maan loope,' smaalde Tourniput.

- 'Ik meende hém,' zei Patakes, andermaal in de rookershouding staan gebleven, met de schuine pijpelijn van den mondhoek tot den gekromden vinger.

- 'Van-morrege,' blufte Tourniput naar het al vager en vager wordende gezicht van zijn zegsman, 'heeft hij me in het voorbijgaan op den schouder getikt en gezegd heeft hij: sinjeur Tourniput, niet al te veel rumoer in mijn woning.'

- 'Heeft hij dat gezegd,' zei Patakès.

Door het raam verscheen nog het park in den eindloozen, droevigen schemer. Generaal Patakès drementelde en pufte rookjes. Zijn stramme gestalte stapte langs de schrijfschrijn, tot aan de spokende rijen der boekenruggen en weêr naar het venster, als van tralies tot tralies.

- 'Wat waart gij van morgen doende?' vroeg hij.

- 'Aan het beschrijven, hier,' zei Tourniput.

Patakès humde.

- 'Het telkens aanraken derzelfde plek,' hervatte hij langzaam, 'is zonder twijfel afmattend... en erkend moet worden dat Rêvard niet van ijdelheid ontbloot is... Van vleien kan vleien komen...'

Tourniput's oogen keken groot of werd hij inwendig ontstoken; de tred van Patakès dofte zacht...

- 'Ik zou het gezicht wel een willen zien van mevrouw Dorinde,' schoot de stem van Tourniput op, 'wanneer zij ons hoorde praten.'

- Mevrouw Dorinde bestaat niet,' zei Patakès, plotseling zoo hard als de pit in een pruim is.

- 'Ik heb haar nog gisteren gezien,' riep Tourniput 'ten minste...

- 'Wanneer ik zeg bestaat niet,' zei Patakès, 'dan zeg

ik bestáat, dan zeg ik bestáat niet voor ons; voor hém bestaat wat hij liefheeft. En dat kan veel zijn. Ja, hij is in stáat zelfs óns lief te krijgen.'

Tourniput tilde zijn knieën tot zijn kin en schaterde het uit.

- 'Het zal aan mij niet liggen,' hikte hij na.

- 'Waarom ook?' praatte weêr Patakès, 'waarom zoudt gij hem niet even voorbeeldig dienen als Lorriijn. Vondt gij reeds een plaatsvervanger voor u vroeger-zelf?'

- 'Kans,' zie Tourniput.

- 'Beslis, beslis altijd,' antwoordde Patakès, 'achter Lorriijn paste Tourniput; achter Tourniput past een andere, en achter dien andere weêr een Tourniput, en zoo voort en zoo voort.'

- 'Merci,' zei Tourniput.

- 'Het gaat rond,' vervolgde Patakès, een schemerig gecirkel makend met zijn pijp, 'rond gelijk een wiel. Maar al zijn wij geen wiel-makers in de werkelijke beteekenis des woords, toch weten wij dat de sterkte des wiels afhankelijk is van de kracht der spaken. En dat daartoe een deugdelijke houtsoort is noodig. Hóud dát voor oogen bij de keuze uwer medestrijders. Wij willen toch allen, is het niet waar, de regeering verzekeren van onzen heer Zebedeus?'

- 'Tot in lengte van dagen,' ijverde Tourniput.

- 'Wel, hoor eens aan,' praatte Patakès, volkomen nu uit het duister, 'en hoe gij u alreeds op uw plaats weet te houden.'

Bijlage XII.

Een stukje voor het theater van Dorinde.

(Een bebloemde glooiing. Op den voorgrond schijnt zon. Een Jong Paar komt op, gemakkelijk gekleed.)

Zij.

Wat is de zon-middag wijd in de landen...

Hij.

Laat ons wat rusten gaan, hier aan den rand en
In 't koel geschaduw van die groene helling.

Zij.

Laat ons als schaapjes doen die in de delling,
Voorpootjes vouwende, het willig gras
Heen om zich hebben als een kleed van pas.

Hij.

Een dubbele vacht, óf, werden zij geschoren?

Zij.

O, ik heb lust nu om mijzelf te hooren.
O, het is alles zoo heerlijk vandaag,
Ik voel als een veêr me zoo licht en vaag. -
Kijk niet naar mij; kijk naar den kant der stad,
Zie hoe zij drijft in 't licht, overal bespat
Is van het licht nu, heelemaal betooverd
Is van het licht nu, heelemaal veroverd
Geworden door het licht, overal gezwicht
En boven 't water troont toch, vlot en licht.

Hij.

Ik kijk naar jou, door jou, en met jouw oogen.

Zij.

Och neen, och neen, - o, daar te wonen mogen!

Hij.

Wij wonen er.

Zij.

Ik kan het niet gelooven.
Wij wonen in een buurtje, ónder-boven.
Ik weet het wel, het is haast al te mal;
Zie je die dom? is het geen puur kristal?

Hij.

Dat is de...

Zij.

Stil, zeg niets, zeg het maar niet.
Als je het zei, had ik bepaald verdriet;

Het is te zeldzaam, ach, het is een weelde.
Begrijp je 't niet, de zon is aan het beelden.
Het is verrukkelijk!

(Zij gaat langzaam zitten.)

Zoo wijd, zoo ruim,
Het zijt en poeiert er op elke pluim
En spriet; wat zijn die daakjes helder mooi,
De wilgjes bij die schelfjes, klaar voor 't hooi.
Zie je die vlondertjes? dat vrouwtje knielen?
Ze schept het water, 't druppelt, gaat aan 't wielen;
Ik houd van dat wit-waterig gewemel,
Als op duizenden visschen, waar de hemel
In spiegelt; visch heeft zoo iets wonderlijks,
Glans uit de diepte, iets afgrondelijks,
Vindt jij ook niet? O, die zon doet me duizlen,
Van alle kanten komt het zingen, suizlen;
Een gonzen, wiegen; en een vlindren, zoemen,
Van vuurge bijen, van bloemen naar bloemen;
Daar achter me sjerpt het, neen daár, er naast,
't Is net of een kind op een grasje blaast.

Hij.

Dat's de allerlichtzinnigste, dat is de krekel.

Zij.

Ik heb vandaag aan fabels een hekel;
Er kan niets schooners zijn dan al dit rijke...
Toe, kom hier zitten.

(Zij schikt haar rok; hij gaat naast haar zitten.)

Op wie zal het lijken
Ons kind?

Hij.

Op jou.

Zij.

En jou. Jouw neus, jouw oogen,
Mijn mond,

Hij.

Jouw haar!

Zij.

En het voorhoofd gebogen

Van jou.

Hij.

Jouw enkels, jouw voeten, jouw handen!

Zij.

Neen, blijf stil zitten zoo, hier aan den rand en
 Laat ons te saâm het heerlijk licht indrinken,
 Het mild verschonken licht; je haren blinken
 Als koren; - hier in schaduw is het frisch,
 't Goed voor vermoeiden en bedaagden is.
 Luister eens; geloof jij het ook niet dat
 De zon schik heeft in kindren, altijd gehad; -
 'k Zie hem al dribblen, onze kleine klauter.
 'k Zal van hem maken 'n echte zon-kabouter;
 Ik wou hem geven 'n berg van gloeiend zand;
 Want eens moet hij zijn 'n groot man in dit land;
 Een man die gezond en zeer krachtig is...
 O, 'n dichter die zingen zou, hoog-óp, frisch,
 Omdat hij 'n zonnekind is, 't licht zijn leven ...
 Zou dit niet schoon zijn te hebben gegeven,
 Wij met ons beiden het eigene land?...
 Zie, hoe het neêrligt in de zonne-brand,
 Zoo goed, zoo vroom, zoo gaaf en onversleten,
 Zoo jong nog, zoo mild, zoo regen-vergeten...
 't Mocht ook een groot man worden, dadig, krachtig;
 Die andre dingen schept, wiens wil werkt machtig,
 Geneest of sturen helpt 't volk en den staat,
 Die streng van rede is en wijs in raad.

Hij.

Waar drijf je heen?

Zij.

Het is de schuld van 't water
 Daaronder de stad; een geweldige prater
 Was 't water van oudshér en 't draagt al eeuwen...
 't Komt van de zee... wat glinsteren die spreuwen...
 Toen ik nog jong was,... nog jong, wat een klucht,
 Leek 't mij heerlijk onder de bloote lucht
 Te slapen. Ik geloof dat 'k, even maar,
 Zou kunnen slapen nu... Vindt je het naar?

't Alleen zijn? Als ik nieuwe krachten raap?
 Zal je bewaken mij wanneer ik slaap?...
 Daar ligt zij al.

(Zwijgen).

Ze lopen boven ons...
 'k Heb een welriekend kussen... Kus me!... Gons
 Maar hommeltje; neen, 'k ben niet bang...
 'k Heb goud-geel en purper vlak naast mijn wang...
 Wat een geschitterlicht; wat een geschater....
 't Gaat in mijn toeë oogen aan als water.
 Het is verrukkelijk!

(Zwijgen).

Lig ik wel net?

Hij.

Je ligt zoo keurig of je lag in bed.

(Zwijgen. Hij zit recht voor zich uit te kijken. Hij laat zich wat lager dan zakken en strekt zich overlangs tegen de glooiing. Hij beurt zijn armen boven het hoofd en sluit de oogen. Zwijgen. Langs den rand der helling-schaduw vloten de toppen van schaduwen voorbij en kinderen komen op den voorgrond spelen. Zij zijn in aardige, hun leedjes goed uitbeeldende kleêrtjes gekleed en hebben zich met veldbloemen getooid).

I Kind. Wat doen we?
 II Kind. Wat?
 III Kind. Er is zooveel, en...
 IV Kind. Laten we...
 V Kind. Laten we...
 VI Kind. Blindeman spelen.
 I Kind. Wie zal hem zijn?
 II Kind. Wie zal de blinde zijn?
 III Kind. Aftellen eerst.

IV Kind. Aftellen!
 V Kind. Mij!
 VI Kind. Eerst mijn!

(De kinderen plaatsen zich in een kring. Een telt af.)

Wiebelde, wabbelde, wak,
 De zon zat op een tak,
 Al met zijn bloote beenen,
 Al met zijn schoenen vol steenen,
 Al met zijn zakken vol geld,
 Gij zijt er eerlijk en zuiver van àf-ge-teld.

Wiebelde, wabbelde, wak,
 De zon gleê van zijn tak,
 Al met zijn bloote beenen,
 Al met zijn hoedje vol steenen,
 Al met zijn zakken vol geld,
 Gij zijt er eerlijk en zuiver van àf-ge-teld.

Wiebelde, wabbelde, wak,
 De zon die deed een smak,
 Al met zijn bloote beenen,
 Al met zijn mantel vol steenen,
 En leêgde zijn zakken op 't veld,
 Gij zijt er eerlijk en zuiver van áf-ge-teld.

(De laatst overgeblevene binden zij een witten zakdoek voor de oogen en beginnen om haar heen te springen en te zingen.)

Wie zal er vinden
 De blinde,
 Die inder den blinde tast?
 Wat er de blinde
 Zal vinden,
 Houdt er de blinde vast.

(Na eenige rondetjes te hebben gedaan, uitwijkend wanneer de blinde komt tasten, heeft die er eindelijk een gevat en schuift zich zelf den doek van de oogen. En in groote vroolijkheid gaan ze. Het meisje echter dat gegrepen is geworden, blijft op den voorgrond staan, zij schudt het haar en voor ze de anderen nait, zegt zij in de ruimte):

Het is ver-ruk-ke-lijk!

(Zwijgen, andermaal vloten er schaduwen langs den rand. Een man en een vrouw komen op, waardig gekleed).

Hij.

Loop niet te tobben, moeder, 't kroost is groot,
Een ieder kreeg zijn werk, voor elk is brood;
Voor iedre dorstge mond een koele dronk,
En 't oudren huis dat is een veilge honk.

Zij.

Onze oudste suft.

Hij.

Een echte telg van mijn ...
Wat? kindren moeten 'r wezen, kindren 'r zijn.
Er wandlen maagdjes zat op flinke beenen,
En iedre bloem heeft recht te zijn beschenen.
Weet je nog, moeder, hoe ik om je ging?
Hoe vlinder-zot ik je aan de lippen hing?
En op mijn woord, ik was weêr net zoo dom,
En liep weer honderd paadjes voor jou om.
Wel, laat de jongen zijn gang gaan.

Zij.

Ja, maar ...

Hij.

Wat meisje is 't? is ze van zessen klaar,
En lijkt zij op zijn moeder? 'n Man is 't goed,
Haár in zijn vrouw te zien, die 'm heeft gevoed.
Lijkt zij op jou? Wat is ze? bruin of blond?
Is zij goedlachsich? dan is de kern gezond!
Hoe is zij, hupsch? wat is zij, groot of klein?

Zij.

(Wijzend naar de slaapster.)

Ik denk zij zal zoo groot als die daar zijn.

Hij.

Wel, dat 's een aardig ding, dat 's 'n aardig span,
 Twee zorg-wegslapers die 't er nemen van;
 Tob maar niet, moeder, 't zal meevallen best,
 Al zeg ik 't zelf, hij komt uit 'n zeer goed nest.
 Het in de jeugd ervaarne en zelf-geziene
 Dat dagelijks elkander te verdienen,
 Het beste huwlijk maakt, blijft waarde houën
 Door 't leven heen totdat de haren grauwen.
 Heb dus geen zorg, maak je 't niet moeilijk, vrouw,
 Ik weet wat 'k zeg, laat hem maar vliegen gauw.
 'n Goed schutter denkt bij 't doel aan kans en lot,
 Hij kent zijn boog en geeft den wind verscot.
 Zoo zei het oude spreekwoord, en 't zei recht,
 Ik ken ons kind, 't komt alles wel terecht.

Zij.

Ge hebt mij al mijn zorgen weggepraat.
 't Hart van een moeder heeft het wel eens kwaad.

Hij.

Ik weet wel, weet wel; eens raak je ze kwijt.
 Dat is 't verloop, wijl alles heeft zijn tijd ...
 Waar had ik heen gemoeten met mijn leven,
 Wanneer gij waart bij moederlief gebleven?
 Mensch, vat je saâm, gebruik je lief verstand,
 Zet in dit schoon getij de zorg aan kant.
 Het zomert, waar je ziet, de beemden spreken,
 't Praat al van liefde, liefde, in teeken op teeken;
 De bij zegt het de bloem, de bloem de bij;
 Die niet verduffen wil, moet in de wei.
 En waar is 't beter, waar 't gaat als van zelf,
 Waar 't brood komt op de plank, de oogst ter schelf,
 En 't menschenkind na wat gepast gezwoeg,
 Veel schoone ruimte vindt en zon genoeg.

Zij.

Je bent mijn schat van 'n man!

Hij.

Ha, ha, ha, ha!
 Je kijkt of was je twintig weêr, ha ha!
 Kom, laat ons gaan; ... ik deed dat vrouwtje schrikken,

De zon schijnt verder ook; de halmen knikken;
 Ze slaapt al weêr. - 't Zal 'n schoone avond worden,
 Een schoone avondstond; kindren bij horden ...
 Wij zullen lachen, vrouw, verkwikkelyk.
 Geef mij een arm.

Zij.

Het is verrùkkelyk.

(Af.)

(Zwijgen. Andermaal vlotten er schaduwen langs den rand. Een bejaarde man en vrouw komen op, stemmig gekleed).

Hij.

Zij neigt ter kimme de onvermoeide zon,
 Die om ons hoofd haar klare glorie spon,
 Voor onze schreden heeft het pad onthuld,
 En onze harten met haar gloed vervuld.
 Straks zal zij oogenschijnlijk nederdalen,
 Aan andren wijden haar weldadige stralen;
 En in een grooter glorie óp verrijzen,
 Als moe-gekeken gaan onze oogen deizen ...
 Zeg, lieve, zullen wij wat rusten even?
 De voeten worden traag, mijn knieën beven ...
 Wij hebben veel getript, de weg was lang,
 Een bonte weg, vol tierelier en zang ...

Zij.

Zijt ge niet wel, je woorden komen zwaar
 En vol nadenkendheid?

(Ze gaan tegen de glooiing zitten).

Hij.

Ik zei 't niet, maar
 Ik had na noen een schrikkelijke droom ...
 Een zwarte gruis-weg zag ik, zonder 'n boom ...
 Er wies geen bloem, er groeiden stakkelstruiken
 Ter weêrszij van den weg; ik zag hem duiken
 Diep in een ros verschiet, bedrukt van wolken ...
 Er zwermden zwarte vogels in de kolken ...
 En 'k zag een wilde horde komen draven

Met felle koppen, als gepijnde slaven,
 Aanéén gedromd, afschuwelijk te zien...
 Zoo zwoegden door het gruis die arme liên...
 Ik hoorde geen geluid dan dat der voeten...
 Het leek me of al dat volk elkaâr ontmoette
 Daar op dien helschen weg voor de eerste maal...
 Er stortte er een... geen blik, geen hand, geen taal..
 Ik keek verstijfd en zag wat krinkels zwieren,
 En bollende van windgang wat banieren,
 Waarop het menschbeeld aan een kruishout hing...
 Het warde weg in stof en duistering...
 Niets dan der kromme lijven woest gewuif,
 Niets dan dat staâg en ijselijk geschuif
 Van de gejaagde voeten, opgereten,
 Gezwachteld en gekneusd; verminkt, vervreten
 Door wonden... O, ik ben in koorts ontwaakt...
 Mijn mond was wreed of had zij eêk gesmaakt,
 Ik ril weêr bij 't gedacht.

Zij.

Je leest te veel.
 Je laast van ochtend in dat oude deel;
 Men moet zooveel niet lezen op jouw jaren.

Hij.

Ge hebt gelijk, ik moest mijn krachten sparen.
 Men moet geen droomen wekken die zoo hindren;
 Het zijn der vaadren zonden die ons kindren
 Bezoeken blijven... ja... Dit tweetal vast
 Van beter dingen droomt; op hen de last
 Niet drukken zal van zulk een booze droom...
 Die wilde jacht, dat gruis, die warre zoom,
 Behangen als met flarden van trofeeën,
 Levens verscheurd, verwoest, van de ongedweeën,
 Uit de akeligen gang, gevluht, gered...
 Toen blijven steken in het stakkel-net...
 Hoe hebben menschen tóch zoo'n lot gedragen?

Zij.

't Is lang geleên, waarom je zelf te plagen?

Hoe dikwijls zei je niet in zacht plezier:
De menschheid is gegaan van dàar tot hier.

Hij.

Door dàt tot hier... tot onze orde en staat
Van vrij-gebondenheid, waar ieder gaat
In vroeden zin, en met een vasten tred,
Al de arbeid doend waartoe hij is gezet.
Geen schepsels zoo van toeval en van kans.
Waar allen staan op welgeweten plans,
En elk de deugd gevoelt van 't eigen deel
Noodzakelijk te zijn in het geheel.
O, goed het is óns leven; zoo te leven
Aan aller leven, heel zich-zelf te geven:
Hart, hand en hoofd, de kloeke drie-heid, klaar
Voor de gemeenschap, eeuwiglijk voor haar...
Zie onze steding in het zonne-gloren.
De koepel waar wij onze dichters hooren...
Al wat de ziel versterkt, den geest verblijdt,
Der onuitputlijke meedeelzaamheid...
Daar was het dat ik gaf wat in mij zong,
De zoete weêrglans der bewondring vong,
Daar ruischt de dank om 't leven, huist de kroning,
De kindren wijzen elkaâr die hooge woning,
En zeggen: 'als ik groot ben!' O, mijn zuster,
Men zei het wel, wij weten het geruster,
Dat droomen niet zin-ledig zijn en wenschen
Der daden zaad, nu menschen bouwen op menschen.

Zij.

Zoo zij 't!

(Zwijgen).

Hij.

Hoe kalm daar rusten ze die twee,
Zij glimlacht in haar slaap.

Zij.

Zijn hand ontgleê
De hare...

(Zwijgen).

Hij.

't Leven rust niet, als gedaan,
 Vervuld de taak is, eindt ons aardsch bestaan;
 Wat 't leven gaf, geeft men getroost weêr 't leven...
 De mensch gelijkt de plant uit zaad geheven,
 Prijkt ook een korten tijd en maakt weêr zaad:
 Een kroost van ziel en lichaam, droom of daad...
 Wij zijn 'n stoflijk beeld, waar als 'n geestlijk spelen
 Aan 't enkele de veelvoud meê wou deelen...
 Gedachten gaan als bijen in gezoem
 Van bloemenkroon tot kroon, van roem tot roem;
 En in dien drang, naar wat hen-zelf verkwikt,
 Is ook de voortduur van den geest beschikt...
 Dat is het wat wij zien tot ons verblijden,
 Wat ons betrachten doet, en zorgen, leiden...
 Wij weten weinig nog... 't is alles teeken...
 Het andre zij verhuld.

Zij.

Zou ze verbleeken
 De kleurge bloem misschien niet om het leed
 Te weten dat zij sterven moet?

Hij.

Wie weet...
 Er is veel nóodig leed.

(Zwijgen).

Kom, laat ons gaan.
 Het spreken, zuster, heeft mij goed gedaan.
 'Licht volgt een klaren dag een gulden avond...
 Zij slapen maar... dat hun de slaap zij lavend...
 De zon daalt voort; dan vult haar stiller licht
 De wereld tot een peinzensvol gedicht.
 Koelte streeft aan van't water;... is 't niet rijk?
 Is 't niet aandoenlijk schoon?

Zij.

Het is verruk-ke-lijk!

(Zij verwijderen zich langzaam).

Na-proloog

Ofschoon wel wetend, in engeren zin, geen man van het woord te zijn, kom ik nogmaals een oogenblik gehoor verzoeken. En wel om deze reden: Ik meende namelijk beter te handelen, de Bijlagen niet te vermeerderen nog, en niet, gelijk ik had aangekondigd de 'keur' er aan toe te voegen uit 'den zak van Ruigrok'. Want, hoe belangrijk deze ook op zich zelf moge wezen, gevoelde ik ten slotte, het Boek niet ál te zeer te mogen bezwaren en juist ter wille der nagedachtenis aan mijn hoog-vereerden oom, geen recht te hebben er bij te doen, wat ik niet met overtuiging kon geven, als zijnde van hem afkomstig. De lezer zal mij déswege wel willen ontschuldigen, aangezien ik geloofde in zijn geest te handelen en de oude heer tot de plaatsing ervan, geen enkele aanwijzing hier gaf. Hoe afwijkend de opgenomen Bijlagen ook zijn, zijn dat toch, sprankjes, als het ware, uit dezelfde kosmos die de Wonderlijke Avonturen voor ons schiep, ja, het kwam mij wel eens voor, als zouden zij, in hun verscheidenheid, de voornaamste kanten van zijn geest in het licht ons stellen.

Het was mij een groote voldoening en het heeft mij aangespoord bij dezen arbeid, van zoovele zijden belangstelling te ondervinden, verzoeken om inlichting, ongeduldige vragen wanneer toch eindelijk het boek zou verschijnen.

Een vraag vooral, dacht mij, hier te moeten worden behandeld. Hoe, schreef mij een zijner vriendinnen, hoe kon de verhaler zijn grootschen en zoo hoog strevenden held terug tot den 'pruiken-tijd' voeren. Na wat ik vroeger heb meegedeeld, zal het wel geen mensch verwonderen, wanneer ik het antwoord schuldig blijf. Welke gevoelens hebben hem deze opstelletjes voorgeschreven? Moeten de bedoelde tafreeltjes gezien worden, gelijk ik dacht wel eens, als de

droombeeldjes van een oud vrij-gezel, waarin zich zijn geest verkneukelde? Zijn het de fantasietjes naar een geluk, dat hij wellicht gevolgd heeft in den rook zijner pijp?

Niemand vergete dat onder de talloze stukken in de nalatenschap gevonden, dit ten minste niet geheel fragmenten zijn en dat wij het 'ontwerp', helaas, missend, wel niet veel anders kunnen doen dan gissen. Toch is er in al deze uitingen misschien meer werkelijkheid dan wij weten. Mijn oom zei het bij verschillende gelegenheden herhaaldelijk: 'ik ben altijd zeer werkelijk.'

Eene gissing leek mij niet al te zeer uit den nevel gegrepen. Onze familie van moederskant, waartoe mijn oom behoorde, stamde uit een der deftigste geslachten in ons vaderland. Onder haar leden telde zij zelfs een generaal die den tocht naar Rusland meemaakte, waarvan ik de herinnering in den allereersten avond heb gemeend te herkennen. Door dit van 'goeden huize' zijn, was hij, om kort te gaan, een tijdlang in het bezit van een kostbaren inboedel. Na de ramp, waar ik op zinspeelde even, waarbij hij al het geërfde weder verloor, slecht financier als hij was, bleef hem daar niet veel van over; niets dan eenige achttiende-eeuwsche voorwerpen: een barometer, een snuifdoos, een lodderijndoosje; snuisterijen: van dezulke die tegenwoordig zeer gezocht en met grof geld worden betaald. Er pronkten er altijd een paar op den rand met klassieken, boven op zijn eenvoudige schrijftafel, waar hij eveneens zeer aan gehecht was, zijnde het geschenk van een vriend zijner jeugd, een Franschman, die den zonderlingen naam droeg van: 'Va-promener'; of wel zij stonden, wanneer hij bij den haard zat, aan weêrszijden van de pendule, op den mantel der schouw. Het waren twee porceleintjes, gelijk die destijds door uitnemende kunstenaars werden vervaardigd: een herder en een herderinnetje, ware kleinoodjes, en die dan ook door zijn bestel vermaakt zijn geworden

aan het Museum van Land- en Volkenkunde en in dank door de Regeering aanvaard.

Hoe dikwijls heeft hij in zijn eenzame uren zich verlustigd aan deze tengere popkens. Eenmaal trof ik hem aan dat hij het vrouwtje in zijn hand hield. Ik zie hem weêr: iedre ader in het fijne, bleeke vel scheen door de liefkoozing gevulder en hoe innemend was zijn glimlach... 'Si doucement fausse,' mompelde hij voor zich heen, terwijl hij het pruikje met zijn platte vingertoppen bestreelde, een bemind gebaar van hem bij het waardeeren van kunst, ik zag het hem zelfs wel doen, over een boek-bladzijde... 'En welk een savoir-vivre,' ging hij voort, zonder op mij te letten, 'zich zoo jong tot grijsaards te maken, elkander de deernis besparend, de verwoestingen te zien van den on-delicaten tijd... O, mijn beste,' wendde hij zich naar mij, 'dàt is het laatste geweest, het àller-laatste... praat er mij niet over, uw empire was een melo-drama'...

Wanneer men nu bedenkt dat ik in 't geheel niets beweerd had en dat zich zijn uitval grondde op mijne, ik erken het, jongensachtige vereering toen voor Napoleon den Groote, zult gij begrijpen hoe afwezig zijn geest kon wezen. En is dan de onderstelling gewaagd, dat hij voor zijn held, den zoon zijner eigenschappen, waarvan hij gezegd heeft de vader en de moeder gelijkelijk te zijn, zich gaarne een leven droomde, zoo bekoorlijk als hem door zijn beeldjes werd voorgespiegeld.

Maar wij zagen het, zijn rustelooze geest hield niet af te droomen. Ja, hij was van aard een dromer. Hoe meer men zich verdiept in dit wonderlijke boek, hoe meer het ons duidelijk wordt, dat de Wonderlijke Avonturen, het wonderlijk verhaal zijn van een wonderlijk dromer. Men gevoelt zulks terstond bij den aanvang ervan. Wat doet hij? Hij neemt den held van een reis-verhaal zijner jeugd tot den held van zijn geschiedenis, en zijn punt van uit-

gang is juist daar, waar deze klaarblijkelijk verkeert in een staat van droomen.

Dat er toestanden onzer dagen in geschilderd worden en dat er gezichten in voorkomen die door sommige personen herkend zijn, bewijst toch niets. In hoevele onzer nachtelijke droomen verschijnen niet de levende gestalten die klaar door onze dagen wandelen. En zij die hem gehoord en gekend hebben, weten het wel dat hij niet altijd droomde: zijn het niet juist die gedeelten, overal in het boek verspreid, dewelke ons zoo treffen en waar hij ons de bewijzen van zijn 'waken' schonk. Gedenken wij hier hoe hij het was die de aandacht der autoriteiten vestigde op de verzanding van de Lek; gedenken wij hier de levenskrachtige regelen door hem gewijd aan den Lach des Levens.

Hoe heeft hij den levenslust in zich wakker gehouden en de mistroostigheden bekampt, waar een aard als de zijne noodwendig aan was onderworpen. Het was koddig bijwijlen hem uit te hooren roepen: 'het is ongeoorloofd; een kind mág niet zuur ruiken, het bewijst een onzorgzame of te arme moeder'... Hoe dankbaar was hij voor genoten oogenblikken, zijn 'teerkost' gelijk hij ze noemde. Onder zijn papieren bevinden zich eenige 'in-memoriams'. Een er van is als in een koorts geschreven. Hij had een akteur gekend, die jong is gestorven en waarvan hij nooit zonder aandoening kon spreken... 'Geen wijsaard,' hoorde ik hem zeggen, 'heeft mij meer verklaard dan deze potsenmaker; nimmer heb ik den zin der vreugde beter begrepen dan door dezen teringlijder.' En dadelijk begon hij te vertellen... Hoe deze eens ten tooneele verscheen, geplooid in een alma-viva, een wanhopend minnaar spelend en ieder bracht onder den ernst van zijn smartelijken toestand. Zoo hij was zittende onder een boom, het hoofd gesteund in de hand en de arm op de knie. Hoe toen, als bij ongeluk, de elleboog zijn dij afgleed en hoe de komiek, zonder opzettelijkheid, maar uiterst

voorzichtig, met de andre hand, den elboog weêr op zijn plaats bracht, zonder onderbreking van zijn tragisch spel... 'Niemand wellicht in de ei-volle zaal,' vervolgde mijn oom nadenkend, 'heeft dit trekje opgelet in zijn waarde, en toch wist ik toen, hoe voortaan te kunnen leven.'

Zoo kon hij zich gemoedelijk vergeten en ik voelde het wel dat hij veel van mij hield, door over zich-zelf zoo als tot een oudere te spreken... 'Gij hebt het voorrecht,' zei hij een andermaal, en 't is mij of hoor ik zijn stem nog, 'voortreffelijke ouders te bezitten; luister toch altijd goed naar hun vermaningen, gewen je zoo doende reeds vroeg je zelf te zien en te herzien. Heb daarvoor geen klein-schatting; reken niets te gering; bereid je voor een echt kind van je tijd te worden, die reeds zooveel groots tot stand bracht en nog zal brengen in zijn onderzoek naar de goddelijke onbenulligheden: de alleen met het gewapende oog te ziene bacteriën en microben. Maak je weerbaar, laat je niet in verwarring brengen door degenen, die je daarom, een zélftroutelaar schelden; bedenk dat het vrees is die zoo spreken doet, zich-zelf in alle naaktheid te zien. Wat er ook van je moge worden, onder welke omstandigheden het leven je plaatsen zal, weet het wel, dat enkel van-uit-ons-zèlf wij vermogen onze medemenschen te zien... 'Ja, ja,' ging hij na eenige oogenblikken zwijgens verder, 'ook ik had voortreffelijke ouders; menschen van den ouwerwetschen stempel; mijn vader begon elke raadgeving, zelfs al trok hij mij daarbij aan het oor, met te zeggen: hoor! terwijl mijn moeder nooit naliet te beginnen met te zeggen: zie!... Wanneer er uit je arme, oude oom niet is geworden wat hij had kunnen zijn, is het enkel omdat hij hun gulden woorden niet genoeg waardeerde, misschien wel wijzer dacht te zijn dan zijn ouders... Wel een vriendelijke appel,' onderbrak hij als gewoonlijk zijn ontboezeming, ómreikend naar de fruitschaal die van af zijn schrijftafel mij aanlokte, 'neem er maar een, mijn jongen.'

‘Onderschat geen kleinigheden,’ zei hij bij een andere gelegenheid, ‘het geheele levens-evenwicht schommelt tusschen “te weinig” en “te veel”. Geef mij een kleinigheid? bidt de arme den rijke, die zijn penning omkeert. Wat is er nietiger dan een drukfoutje en toch kan er een algeheele misvatting uit geboren worden. Wellicht zult ook gij eens geroepen zijn iets te boek te stellen, onze tijd maakt de lippen los en men grijpt allicht naar de pen. Welnu, indien gij ooit iets laat drukken, eisch dan altijd drie drukproeven.’

Aldus bleek het mij dat hij mij toen reeds bestemde eenmaal zijn werken te verzamelen. Natuurlijk vermoedde ik dat toen niet en kon het ook niet vermoeden. In niets onderscheidde ik mij voor zulk een taak. Een mijner vele neven, die met mij terzelfde school ging, verzelde mij wel eens bij mijn middag-bezoeken; dat was een knappe kop, in wiens schaduw ik niet kon staan. Het lag echter geheel in den aard van oom mij de voorkeur te geven; hij mocht mijn neef niet altijd even gaarne lijden en dat openbaarde zich soms op het alleronverwachts. Waren wij samen bij hem dan praatte hij nooit zoo vertrouwelijk, meestal onderhield hij ons dan uit den schat zijner belesenheid. Eens, op een mooien middag, weder verhalende, en terloops zoo zeggend: ‘vatten jullie?’ viel hem mijn neef, die 't wellicht een weinig verveelde, dewijl hij het zeker wel wist weêr, in de rede met: ‘ik vat U heel goed, oom!’ Wat bijna nooit gebeurde, gebeurde toen; oom lei zijn pijp neêr, zijn zwarte oogen fonkelden toen hij langzaam en drukkend op ieder woord hem toevoegde: ‘Du faszst den Geist dem du gleichst, mich nicht.’ Maar ziende het bedremmeld gezicht van neef, kwam oogenblikkelijk zijn aangeboren goedhartigheid boven, hij lachte luid en zei: ‘wees niet verstoord, primus, ik weet wel dat ik verkeerd citeer; uw Goethe was wel de groote dichter die u altijd wordt voorgehouden.’

Zoo zou ik kunnen voortgaan, maar dat het boek zelve voor

hem spreke. En het zal voor hem spreken onder onze landgenooten; het zal getuigen voor hem, die ons vaderland, in het beste wat wij hebben, onze heerlijke taal, bemind heeft met een waarachtige, groote liefde.

Tot eenige verklaring nog reken ik mij verplicht. Waar ik sommige alinea's niet voldoende vermocht te ontraadselen, gaf ik dat aan door puntjes. Zoo het verhaal der broeders: op het einde van den 32sten avond, II^{de} Deel, waarvan ik slechts enkele kladjes kon vinden, zoo goed als niet te lezen. Mijne overtuiging in deze is: dat het Tweede Boek onvoltooid is gebleven. Waarschijnlijk werd de rampzalige Transvaal-oorlog daarvan de oorzaak. Mijn oom staakte toen zijn 'avonden' geruimen tijd. Ik vermoed zulks, dewijl ik zelf toen voor mijn werkkring als ingenieur in Argentinië vertoefde. Ik heb dus niet de vrijheid durven nemen het Tweede Boek te sluiten.

En daarmee den voortreffelijken lezer heil.

DE VERZAMELAAR.